

Sámedikki dievasčoahkkin Čoahkkingirji 02/18

Ávjuvárgaidnu 50, N-9730 Kárášjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Áigi: 12.06.2018 - 15.06.2018
Báiki: Kárašjohka

Sajis

Elisabeth Erke
Kåre Ivar Olli

Arild Pettersen Inga

John Kappfjell

Jørn Are Gaski

Per Mathis Oskal

Ronny Wilhelmsen

Synnøve Søndergaard

Tom Christer Sottinen

Inger Eline Eriksen Fjellgren

Isak Mathis O. Hætta

Anders Somby jr.

Arthur Tørfoss

Lars Filip Paulsen

Kjellrun Wilhelmsen

Tor H. Mikkola

Toril Bakken Kåven

Aili Guttorm

Ann Karin Kvernmo

Gunn Anita Jacobsen

Karen Anette Anti

Klemet Erland Hætta

Mathis Nilsen Eira

Niko Valkeapää

Nils Mikkelsen Utsi

Piera Heaika Muotka

Runar Myrnes Balto

Sandra Andersen Eira

Thomas Åhrén

Tor Gunnar Nystad

Jovna Vars Smuk

Ann-Elise Finbog

Hans Ole Nilsen Eira

Bellodat

AP/BB

AP/BB

AP/BB

AP/BB

AP/BB

AP/BB

AP/BB

Árja

FBL

FL

Frp

H

NORD

NORD

NORD

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR/SáB

SFP

SP

Permišuvdna 15.06.18. Astrid Kalvemo su sajis

Permišuvdna 12.06.18. Klemet Mikkil Buljo su sajis

Válddii saji 12.06.18 dii.10.30

Permišuvdna 14.06.18. li oktage su sajis

Várreláhttu

Astrid Kalvemo

Klemet Mikkil Buljo

Johan Arne Hansen

Thomas Ole Andersen

Vidar Andersen

Beaska Niillas

Nancy Porsanger Anti

Bellodat

AP/BB

FIN

NSR

NSR

NSR

NSR

NSR/SáB

SP

Jørn Are Gaski sajis 15.06.18

Kjellrun Wilhelmsen sajis 12.06.18

Permišuvnnat

Bjørn Inge Mo

Anne Henriette Reinås Nilut

Nora Marie Bransfjell

Sandra Márjá West

Márjá-Liissá Partapuoli

Cecilie Hansen

Ellinor Marita Jåma

Bellodat

AP/BB

NSR

NSR

NSR

NSR/SáB

SP

ÅaSG

Sadjásaš:

Per Mathis Oskal

Johan Arne Hansen

Thomas Ole Andersen

Vidar Andersen

Beaska Niillas

Nancy Porsanger Anti

Thomas Ole Andersen su
sajis 14.-15.06.18

li oktage várreláhttu

Saksliste

021/18	Vuođđudeapmi
022/18	Elisabeth Erke - Ohcan luohpat doaimmas dievasčoahkkinjođiheaddji
023/18	Tor H. Mikkola - luohpan dievasčoahkkinjođihangotti lahttu doaimmas
024/18	Sámediggeráđi doaibmadieđáhus
025/18	Ođđa áššiid dieđiheapmi
026/18	Gažaldagat Sámediggeráđđái
027/18	Sámedikkiráđi čilgehus sámi girjjálašvuoda birra 2018
028/18	Sámedikki 2018 reviderejuvvon bušeahtta
029/18	Rievdadusat sámelágas – konsultašuvnnat
030/18	Sámi beroštumit guovloođastusas
031/18	Bearráigeahččanlávégotti jahkedieđáhus 2017
032/18	Etihkalaš njuolggadusat Sámedikki politihkkáriida - rievdadeamit
033/18	Sámedikki dieđáhus duoji birra dego ealáhussan
034/18	Sámedikki lánvegodde- ja dievasčoahkkimat 2019 čoahkkinplána
035/18	Norgga nationála olmmošvuohaásahus - jahkedieđáhus 2017
036/18	Sámedikki 2020 bušeahttadárbu
037/18	Finnmárkkuopmodat – Ovttasstivren
038/18	Válljet lánvegodotti Sámedikki direktivrra virgáibidjamii 2018 - 2021
039/18	Ođđa miellahtuid válljen Dievasčoahkkinjođihangoddái ja ođđa dievasčoahkkinjođiheaddji válljen
040/18	Ođđa lahtu válljen Finnmárkkuopmodaga stivrii

Ášši 021/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
-------------	--------------------------	-----------------------

Vuođđudeapmi

	Áššennr. 18/2727
--	---------------------

Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus:

16.05.18 beaváduvvon gohččun, árvaluvvon áššelistu, prográmma ja sárdnunáigi dohkkehuvo.

Sámedikki dievasčoahkkin - 021/18

Evttohus - Árras Toril Bakken Kåven, Nordkalottfolket

Ođđa ášši: Válljen Fefo-stivrii

Váldi Sámedikki opposišuvnnas lea rievdan, ja joavku mas leat mielde Nordkalottfolket, Árja, Guovdageainnu dáloniid lista, Sámeálbmotbellodat, Olgešbellodat, Ovddádusbellodat ja bellodatsorjjasmeahtun árras Elisabeth Erke, bivdet ahte válljen FeFoi biddjojuvvo áššelistii dievasčoahkkimii bearjadaga.

FeFo válljejuvvo gorrelohkoprinsihpa mielde, ja opposišuvnnas lea vuoigatvuolta oazžut ovttasaji.

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 12.06.18 dii. 09.10

Dievasčoahkkinjodihangotti árvalus:

- Ášši 037/18 Finnmárkkuopmodat – Ovttasstivren, manjiduvvo.
- Ođđa ášši 040/18 biddjo áššelistui ja meannuduvvo bearjadaga 15.06.18.

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 36 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Árras Toril Bakken Kåven, Nordkalottfolket, evttohus mearriduvvui 29 jienain 8 jiena vuostá.
- Dievasčoahkkinjodihangotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Elisabeth Erke, dievasčoahkkinjodiheddji	
	Toril Bakken Kåven, čoahkkinnortnegii	
	Runar Myrnes Balto, čoahkkinnortnegii	
	Runar Myrnes Balto, čoahkkinnortnegii	
	Kåre Olli, čoahkkinnortnegii	

DC - Mearrádus:

16.05.18 beaiváduvvon gohččun, árvaluvvon áššelistu ja sárdnunáigi dohkkehuvo čuovvovaš rievádusaiguin:

- Ášši 037/18 Finnmárkkuopmodat – Ovttasstivren, manjiduvvo.
- Ođđa ášši 040/18 biddjo áššelistui ja meannuduvvo bearjadaga 15.06.18.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 12.06.18 dii. 10.40

Ášši 022/18	Sámedikki dievasčoahkkinnortnegii	12.06.2018-15.06.2018
-------------	-----------------------------------	-----------------------

Elisabeth Erke - Ohcan luohpat doaimmas dievasčoahkkinjodiheddji

	Áššennr.
--	----------

Meannudeamit

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Dievasčoahkkinjođihangotti mearrádusárvalus:

Elisabeth Erke heaitá doaimmas dievasčoahkkinjođiheaddjin ja välljejuvvo ođđa dievasčoahkkinjođiheaddji. Erke doaibmá dievasčoahkkinjođiheaddjin dassázii go ođđa dievasčoahkkinjođiheaddji lea välljejuvvon.

Sámedikki dievasčoahkkin - 022/18

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 12.06.18 dii. 10.40

Elisabeth Erke guđii dievasčoahkkima ášši meannudeamis.

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 36 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Thomas Áhrén, áššejođiheaddji	
2	Synnøve Søndergaard	
3	Toril Bakken Kåven	
4	Piera Heaika Muotka	
	Thomas Áhrén	

DC - Mearrádus:

Elisabeth Erke heaitá doaimmas dievasčoahkkinjođiheaddjin ja välljejuvvo ođđa dievasčoahkkinjođiheaddji. Erke doaibmá dievasčoahkkinjođiheaddjin dassázii go ođđa dievasčoahkkinjođiheaddji lea välljejuvvon.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 12.06.18 dii. 10.50

Ášši 023/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
-------------	--------------------------	-----------------------

Tor H. Mikkola - luohpan dievasčoahkkinjođihangotti lahttu doaimmas

	Áššnr. 18/509
--	------------------

Meannudeamit

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Dievasčoahkkinjođihangotti mearrádusárvalus:

Tor H. Mikkola heaitá dievasčoahkkinjođihangotti lahttun. Ođđa lahttu válljejuvvo dievasčoahkkinjođihangodái.

Sámedikki dievasčoahkkin - 023/18

Ášši meannudeapmi álggahuuvui 12.06.18 dii. 10.50

Tor H. Mikkola guđii dievasčoahkkima ášši meannudeamis.

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 36 čoahkis. Jienasteapmi čađahuuvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.

Beavdegirjelasáhus

Toril Bakken Kåven, Nordkalottfolket, ovddidii čuovvovaš beavdegirjelasáhusa:

Nordkalottfolket oaivvilda ahte dát lea boasttu áššemeannudeapmi. Tor Mikkola geassádii dievasčoahkkimis njukčamánu dievasčoahkkimis. Dievasčoahkkinjođiheaddji dohkkehii dan, ja válgalávdegoddi válljejuvvui válljet ođđa lahtu dievasčoahkkimii.

Nordlakottfolket oaivvilda ahte go válljejuvvo válgalávdegoddi, de lea Sámedikki dievasčoahkkin dohkkehan heaitima ja meannudan nu ahte áirras ii leat šat dievasčoahkkima lahttu. Danne ii leat riehta meannudit ášši dievasčoahkkimis ođđasis.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Thomas Áhrén, áššejođiheaddji	Jørn Are Gaski
2	Toril Bakken Kåven	
3	Runar Myrnes Balto	
	Thomas Áhrén	

DC - Mearrádus:

Tor H. Mikkola heaitá dievasčoahkkinjođihangotti lahttun. Ođđa lahttu válljejuvvo dievasčoahkkinjođihangodái.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 12.06.18 dii. 11.00

Ášši 024/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
-------------	--------------------------	-----------------------

Sámediggeráđi doaibmadieđáhus

	Áššennr. 18/1781
--	---------------------

1 Álgu

Dán dieđáhusas válddahuvvo áigodat 09.02.18 rájes 18.05.18 rádjai ja lea čadnojuvvon Sámedikki 2018 bušehttii.

Sámediggeráđđi lea áigodagas 09.02.18 rájes 18.05.18 rádjai rádjai doallan guokte fysalaš čoahkkima ja mánga telefončoahkkima ja lea meannudan oktiibuot 128 ášši.

Nugo oidno geahčastagas www.sametinget.no/kalender, de lea ráđđi searvan maiddái ollu

čoahkkimiidda ja ovddastemiide.

2 Giella

Servodatmihttomearri:

- Sámegeielat ja dárogiella leat ovttárvosaš gielat.

2.2 Sámegeiela geavaheapmi

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sii geat ássat sámegeiel hálddašan guovllus galget beassat geavahit sámegeiela go gulahallet almmolaš ásahusaiguin.

Sámediggi lea sádden juolludanreivviid buot gielddaide ja fylkkagielddaide sámegeiela hálddašanguovllus, ja máksán vuosttaš oasi juolludeamis. Sámedikkis leat áigodagas leamaš gulahallančoahkkimat hálldahusdásis suohkaniiguin mat dan leat bivdán.

Sámediggeráđđi lea doallan čoahkkima Loabága suohkaniin 08.05.18. Čoahkkimis muitalii Loabága suohkan ovdabarggu birra ásahit sierra sámi bajásšaddanguovddáža Loabágii. Loabága suohkan bargá viidásit plánaiguin, ja gulahallá maiddá Romssa fylkkasuohkaniin áššis. Sámediggi čuovvula ášši Romssa fylkkasuohkaniin ovttasbargošiehtadusa ođasteami oktavuodas.

Sámediggeráđis lei čoahkkin Skánit ja Dielddanuori gielddaid oktasašráđiin sámegeiela hálddašanguovllu birra 15.05.18. Oktasašráđđi lea ožžon mandáhta sihke Skánit ja Dielddanuori gielddastivrrain dahkat mearrádusa sáddet ohcama beassat sámegeiela hálddašanguovlui. Sii leat mearridan ahte áigot guorahallat ášši nu jođánit go vejolaš ja sávvamis sáddet ohcamuša ráđdehušši 2018:s, nu ahte ođđa Dielddanuorri šattašii sámegeielat suohkaniin juo vuosttaš doaibmajagi rájes 2020:s.

15.05.18 almmuhii ráđdehus ahte 01.07.18 rájes lea Rørosa giela oassin sámegeiela hálddašanguovllus. Dalle šaddet oktiibuot 12 gieldda sámegeiela hálddašanguovllus, mas njeallje leat lullisámegeielat gieldda. Dát mearkaša ollu lullisámegeiela boahtteáigái.

Digitaliseren ja sámi gielaide geavaheapmi NAV vuogádagas

NAV háliida iskkadit vejolašvuodaid eambbo fálaldagaid oažžut sámegeielaide virgealmmuhanportálain

ja lei bivdán čoačkkima Sámedikkiin dan oktavuodas. Sámediggi ja NAV prošeaktajoavku šihhte ahte Sámediggi searvá bargui ja earret eará oasálastá bargobajiin fáttá birra maid NAV lágida.

Sámi báikenamat

Sámedikki báikenammanevvohat lea buktán rávvagiid báikenamaide earret eará Romssas ja Divttasvuonas. Sámediggi lea maid buktán rávvagiid tunneallaid ja šaldiid namaide Ráissas ja Návvuonas.

Riikkaidgaskasaš álgoálbmotgielaid jahki 2019

Ovttastuvvon Našuvnnat (ON) leat mearridan ahte 2019 galgá leat riikkaidgaskasaš álgoálbmotgielaid jahki. Dan oktavuodas lea arktalaš guovlu nammadan Presideantta Aili Keskitalo giellajagi stivrenjovkui sin ovddasteaddjin. Giellajagi plánema ja čađaheami lea UNESCO ožžon ovddasvástádussan doaimmahit, ja galgá maid jođihit stivrenjoavkku mas leat sihke álgoálbmot ja stáhtaid ovddasteaddjit. Vuosttaš čoačkkinn stivrenjoavkkus lea plánejuvvon 05.06.18 Parisas.

2.2 Sámegielaid ovdánahttin

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Álbmogis lea vejolašvuohta oahppat ja ovddidit sámegiela.

Sámi giellaguovddážit – njuolggodoarjja

Sámediggi lea sádden juolludanreivviid buot giellaguovddážiidda, ja máksán vuosttaš oasi juolludeamis. Sámedikki hálddahusas lea leamaš gulahallan giellaguovddážiiguin dárbbu mielde. Sámediggi pláne ja lágida giellaguovddášdeavivadeami ovttas Gielem Nastedhin Snáases 05.-06.06.18.

Giellaprošeavttat – ohcanvuđot doarjja

Sámediggeráđđi lea meannudan 9 giellaprošeakta ohcama ja juolludan doarjaga 8 prošeaktii. Prošeavttat mat leat ožžon doarjaga leat eanas giellaapplikašuvnnat ja gielladikšundoaibmabijut/giellaárenat mánáide ja nuoraide.

Ávv Saa´mi mu´zei lea várrejuvvo 500 000 ru. ealáskahttit nuortalaš giela. Doarjja juolluduvvui ovttas museaid njuolggodoarjagiin. Dan olis lea Presideanta Aili Keskitalo doallan gulahallančoačkkima Deanu ja Várjjet museasiiddain. Čoačkkinn lei Njávdamis cuoŋománu loahpas.

Giellamovttiidahttin nuoraide - ohcanvuđot doarjja

Sámediggi lea 2018 juolludan čuovvovaš giellamovttiidahttinstipeanddaid joatkkaskuvlla ohppiide:

Dássi	Galle ohcama	Stipeanda ruvnnuid mieldde
Sámeigiella vuosttášgiellan	203	1 624 000
Sámeigiella nubbingiellan, 2	85	467 500
Sámeigiella nubbingiellan 3 ja 4	127	381 000
Sámeigiella amasgiellan	37	111 000
Sámeigiella privatistan	1	8 000
Oktiibuot	452	2 583 500

Dán jagi besse maid privatistat geat váldet sámeigiel eksámena ohcat giellamovttiidahttinstipeandda. Sámediggái lea boahtán okta ohcamuš oahppis gii váldá sámeigiel eksámena privatistan dán skuvlajagi. Oahppis lea eksámen sámeigielas vuosttášgiellan.

Sámi giellagáldu – prošeakta

Sámi Giellagáldu doaimmat leat dássáži ruhtaduvvon Interreg-doarjagiin. Interreg-prošeakta nohká miessemánu loahpas. Sámi Giellagáldui ii gávdno bistevas ruhtadeapmi Ruota ja Suoma bealde. Dán geažil normerenbargguid boahte áigi lea eahpečielggas. Sámediggi atná rájaid rasttildeaddji giellaovttasbarggu dehálažžan earret eará sámeigielaid oktasaš vuođu seailluheami dáfus. Normerenbarggut leat vuođđun buot eará giellaovddidandoaimmaide. Dan dihte Sámediggi lea háliidan sihkkarastit ahte normerenbarggut joatkašuvvet Interreg-prošeavtta maŋŋá.

Presideanta Aili Kestitalo searvvai cuoŋománus Sámi Giellagáldu loahpahandilálašvuhtii Anáris, Suomas. Presideanta doalai sáhkavuoru, mas son giittii Sámi Giellagáldu bargiid ja giellajuogosiid dan buori ja dehálaš barggu ovddas maid sii leat bargan prošeaktaáigodaga, ja sávas ahte ovttasbargu ain joatká seamma buori vuoiŋŋas.

Sámi Giellagáldu dálá njuolggadusat ja bargoortnet leat fámus miessemánu lohppii. Sámediggi lea ovtas Ruota ja Suoma Sámedikkiin ođasmahtán Giellagáldu stivrendokumeantaid, vai Giellagáldu doaimmat joatkašuvašedje. Sámediggi lea ovddidan Sámi Parlamentáralaš Ráđi (SPR) stivrii ášši giellaovttasbarggu joatkimis. SPR stivra mearridii miessemánus joatkit Sámi Giellagáldu doaimmaid dán jagi lohppii. Dán oktavuodas SPR stivra ásašii Giellagáldui bihtánsámeigiel bargjoavkku, man mandáhtan lea normeret bihtánsámeigiel čállinvuogi. Jurdda lea ahte bargjoavku čoaikkana vuosttáš gearde geassemánus.

Sámi Giellagáldu davvisámeigiel giellajuogus lea čoaikkanan dán áigodagas guktii. Dáin čoaikkimiin gieđahallojuvvojedje 13 tearbmaliistu. Giellajuogus normerii oktiibuot 94 ođđa tearpma, earret eará lodde- ja šaddonamahusaid, garraduodjetearpmaid, sohkahealle- ja seksuálaveahádatsániid.

Sámi Giellagáldu lágidii njukčamánu gielladikšunseminára Johkamohkis, Ruotas. Seminára fáddán lei davvisámeigiel dilli, ovdáneapmi, áitagat ja hástalusat. Semináras ledje sullii 20 oasseváldi báikki alde. Neahta bokte čuvvo sullii seamma veardde.

Lullisámegiela giellajuogus lea čeahkkanan oktii dán áigodagas. Giellajuogus meannudii oktiibuot 165 sáni ja normerii 61 ođđa tearpma lullisámegillii.

Sámi Giellagáldu lágidii cuoŋománus lullisámegiela giellaseminára Staares, Ruotas. Seminára fáddán lei lullisámegiela terminologijabargu. Semináras ledje birrasii 20 oasseváldi báikki alde.

Julevsámi giellajuogus lea áigodagas doallan guokte čeahkkima. Oktiibuot leat normeren 45 ođđa sáni. Lassin dasa lea giellajuogus geahčadan 42 sáni maid lea sádden giellaservodahkii gulaskuddamii. Lea maid lágiduvvon julevsámi giellaseminára 16.- 17.03.18 Johkamohkis Ruotas, fáttáin «julevsámi tearbmabargu iešguđet perspektiivvas oidnojuvvon». Seminára mihttomearri lei lonohallat deahtalaš dieđuid ja máhtu tearbmabarggu birra ja nuppiin oahppat.

Guovvamánus searvvai Giellagáldu guovtti iešguđetlágan konferánsii Californias USA:s. Goappašiid konferánsain muitalii Giellagáldu-prošeavtta birra ja oppalaččat julevsámi giellajuhkosa bargovuogi birra. Olggobealde konferánsa searvvai Giellagáldu máŋgga digaštallan- ja plánenčoahkkimiidda University of California Santa Barbara lingvisticaiguin ja eará akademihkkáriiguin.

Julevsámi riektáčállinrávvagat

Sámediggi lea vuolggahan barggu julevsámi riektáčállinrávvagiin. Leat hástán ruotabeali Sámedikki searvat dán bargui.

2.4 "Váibmogiela" čuovvuleapmi

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sihkkarastit ja ovddidit sámi gielaid boahteáiggi

Ođđa giellaguovllu sisdoallu

Sámediggi lea ásahan referánsajoavkku ođđa giellaguovllu barggu oktavuodas. Bargu lea oassin NAČ 2016:18 Váibmogiela ja dievasčoahkkinášši 052/17 čuovvulanbarggus. Sámediggi háliida gulahallat gielddaiguin ja geavaheddjiiguin go hábme ođđa giellaguovllu sisdoalu. Referánsajoavkkus leat Guovdageainnu suohkan, Gáivuona suohkan, Bådådđjo suohkan, Snåase suohkan, Pasieanta- ja geavaheadjeáittardeaddji, vuodđoskuvlaoahpahusa váhnenlávdegoddi ja mánáidgárddi váhnenlávdegoddi. Referánsajoavkkus lea leamaš okta čeahkkin áigodagas. Ođđa giellaguovlu galgá digaštallojuvvot suohkaniiguin semináras Romssas 24.- 25.05.18.

3 Máhttu

Servodatmihttomearri:

- Sámi servodagas lea máhttu, gelbbolašvuohta ja gálggat mat adnojit vai bastá sihkkarastit ja ovddidit gielas, kultuvrras ja servodateallimis.

3.2 Sámi mánáidgárdefálaldaga sisdoallu

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi mánáin lea mánáidgárdefálaldat mas lea buorre kvalitehta ja mii lea huksejuvvon sámi árvvuid, sámi kultuvrra ja árbedieđu ala.

Mánáidgárdeturnea

Sámediggi lea 2018 giđa turneas logi suohkanis, mas Sámediggeráđđi lea fárus. Sámediggeráđđi bovde politihkalaš jođiheddjiid, mánáidgárdeovddasvástideddjiid ja jođiheddjiid čoahkkimii mas fáddá lea sámi mánáidgárdefálaldat. Earret eará háliida Sámediggeráđđi oazžut suohkaniid cealkámušaid ođasmahton Sámediggedieđáhussii sámi mánáidgárdefálaldaga birra. Dasto háliida Sámediggeráđđi gullat makkár hástalusat suohkaniin ja mánáidgárddiin leat ođđa mánáidgárderámmaplána doibmiibidjamiin. Sámediggeráđđi muitala maiddá Sámedikki ođđa mánáidgárdeprošeavtta birra “Sámi mánát ođđa searvelanjain”.

Dássázii leat leamaš čoahkkimat Romssain 13.03.18 (mánáidgárdegalledemiin), Divttasvuonain 19.03.18 (čoahkkin Árraniin), Kárášjogain 04.04.18, Álttáin 12.04.18 ja Bådáddjo suohkaniin 04.05.18 (mánáidgárdegalledemiin). Suohkanat main galget vel čoahkkimat leat Deanu gielda, Unjárga gielda, Čáhcesullo gielda, Guovdageainnu suohkan ja Troanddin suohkan.

Nationála ángiruššan mánáidgárddi rámmaplána doibmiibidjamiin

Oahpahusdirektoráhtas ja Sámedikkis lea leamaš čoahkkin 13.02.18 Guovdageainnus proseassa birra sámi sisdoalu ja bargguid doibmiibidjama ektui mánáidgárddiid rámmaplánii. Čoahkkimis bukte ovdan obbalaš plána mánáidgárddi rámmaplána doibmiibidjamiin, ja evttohusa mot siskkildit sámi sisdoalu mánáidgárddi rámmaplánii. Viidásit digaštallui čoahkkimis prográmma movt evalueret mánáidgárddi rámmaplána doibmiibidjama. Oahpahusdirektoráhtta lea bidjan johtui evaluerenprográmma go háliidit diehtit movt rámmaplána biddjo doibmii ja geavahuvvo. Lea ásehuvvon prográmmastivra mii galgá sihkkarastit alla dási buot beliin prográmmas, muhto prográmmastivrras ii leat oktage sámi lahttu. Sámediggi ii leat ovttaoaivilis dáinna ja bijai gažaldaga manne ii leat nammaduvvon sámi lahttu prográmmastivrii go juo galget buot beliin sihkkarastit alla dási, ja movt galgá prográmmastivra máhttit vuoruhit ja välljet dutkanprošeavttaid mat guoskkahit sámi mánáidgárddi, go ii leat sámi lahttu prográmmastivrras. Sámediggi lea bovdejuvvon ođđa čoahkkimii mánáidgárddi rámmaplána doibmiibidjama evaluerema birra Oslos miessemánu loahpas.

Sámi doibmiibidjan mánáidgárddi rámmaplánas

Oahpahusdirektoráhtta doalai bargojoavkočoahkkima mánáidgárddi rámmaplána doibmiibidjama birra Romssas 14.03.18. Sámediggi ja vihhta fylkkamánni, geain lea earenoamáš ovddasvástádus sámi mánáidgárdefálaldahkii, serve čoahkkimii. Sámediggi lea mielde bargojoavkkus veahkkin doibmiibidjanproseassas, gosa buktet cealkámušaid Sámedikki mánáidgárdepolitihka ja sámi mánáid

vuogatvuodaid vuodul. Lea ráhkaduvvon oppalaš plána rámma-plána sisdoalu ja bargguid doibmiibidjamii, mii guoská buot mánáidgárddiide Norggas. Sámediggi nagodii oažžut sadjái sierra doibmiibidjanplána movt siskkildit sámi sisdoalu ja bargguid rámma-plánii. Ođđa rámma-plána doibmiibidjan lea guhkesáigásaš ja joatkevaš bargu mii bistá guhká. Sámi sisdoalu siskkildeapmi lea olles rámma-plána doibmiibidjama birra, vai mánát ja váhneamat ožžot sámi mánáidgárdefálaldaga mii lea nu ollislaš go vejolaš.

Nationála mánáidgárdebeaivi 2018

Sámediggeráđđi ja Romssa suohkana oahpahuš- ja bajásšaddanlávdegoddi fitne nationála mánáidgárdebeaivi oktavuodas Sjømannbyen mánáidgárddi sámi ossodagas ja Guovssahas mánáidgárddis Romssas 13.03.18.

Mánáidgárdebeaivi ulbmil lea čalmmustahttit maid mánát besset vásihit, bargat ja oahppat mánáidgárddis. Dán jagi fáddá lei mánáidgárddi bargu dáidagiin, kultuvrrain ja hutkáivuodain, Čuorvvassániin “Divtte mu hábmet”. Sámedikki mielas lea maid dehálaš searvat čalmmusteamis fuomášuhttin dihte sámi mánáid mánáidgárdeárgabeaivi. Sámedikki sáttasátni lea ahte bargit geat beaivválaččat áŋgiruššet sámegeiela ja sámi kultuvrra nannemiin sámi mánáidgárddiin ja sámi ossodagain leat árgabeaisáŋggárat. Sámediggi gudnejahttá sin dan dehálaš barggu ovddas maid barget.

Prošeakta Sámi mánát ođđa searvelanjain

Golggotmánus 2017 njukčamánnui 2018 čađahuvvui ovdaprošeakta mas ráhkaduvvui vihttajagi plána mihtuiguin, strategiiiguin ja bargovugiiguin. Prošeakta galgá ulbmillaš doaibmabijuid bokte nannet sámi mánáidgárddiid kvalitehta. Dat dahkko pedagogalaš bargovugiid rievademiiguin, nu ahte mánáidgárddit barget sámi árvvuid, sámegeiela ja árbedieđu vuodul. Váldoprošeavtta mihttu lea ahte sámi mánáidgárddiid sisdoalu vuodđun lea sámi filosofiija gos sámi árvvut, luondufilosofiija, giella, kultuvra, jođiheapmi ja árbediehtu leat geađgejuolggit pedagogalaš barggus.

Viđa jagi váldoprošeakta álggahuvvui 01.04.18. Ol-Johán Sikku lea virgáibiddjon prošeaktajođiheaddjin. Prošeaktajoavkkus leat guovttis Sámedikkis ja guokte olggobealde fágabargi.

3.4 Gelbbolašvuoda lokten mánáidgárddiin

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Mánáidgárdebargit leat sámegeielagat, ja sis lea sámi kulturgelbbolašvuoha.

Mánáidgárdeseminára

Sámediggi lágidii jahkásaš mánáidgárdeseminára mánáidgárdebargiide ja eará berošteddjiide Romssas 25.- 26.04.18. Semináras ledje badjelaš 90 oasseváldi. Seminára fáddá lei “Sámi mánáid ođđaáigásaš árgabeaivi mánáidgárddiin”. Sámediggeráđđi rabai seminára. Sámediggeráđđi háliidii semináras oažžut cealkámušaid ođasmahhton Sámediggedieđáhussii sámi mánáidgárdefálaldaga birra. Dat dahkkui gáfeságastallamiin. Sámediggi muitalii mánáidgárdejuhkosa bargguid birra, ja man dehálaš lea doallat oktavuoda mánáidgárdebargiiguin. Dasto muitalii prošeaktajođiheaddji Sámedikki mánáidgárdeprošeavtta birra. Eará fáttát semináras ledje mánáidgárddi rámma-plána doibmiibidjan Oahpahušdirektoráhta bokte, kultuvrralaš suodjalusfáktorat Kristine Nystad bokte, gielalaš hástalusat váhneamat geahčanguovllus ja Romssa Mánáidviesu sáhkavuorru pedagogalaš reaidu birra.

Sámediggi oaidná ahte seminárat leat dehálaš čoahkkananbáikkit sámi mánáidgárdebargiide. Eai gávdno galle čoahkkananbáikkit gos besset digaštallat mánáidgárddiid hástalusaid sámegeielain, sámi kultuvrrain ja árbevieruid huksemis. Seminára mihttu lea ge juste ahte mánáidgárddit galget beassat lonohallat vásáhusaid, loktet gelbbolašvuoda ja ovttasbargat.

3.5 Pedagogalaš ávdnasat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi mánáin leat sámi girjjit ja duhkorasat mánáidgárddiin.

Oahpponeavvoguovddázis leat guokte sámi koffara. Koffariid sisdoallu lea earret eará gávttit dohkáide ja mánáidgárdemánáide, ja evttohus sámi doaimmaide mánáidgárddis. Oallugat jearahit daid koffariid, ja dássáži leat koffarat fitnan olu mánáidgárddiin. Mánáidgárddit ja suohkanat lohket ahte Sámedikkis livčče galgan vel eanet dakkár koffarat luoikkaheapmái, ja dain galggašii maiddái julev- ja lullisámi sisdoallu. Earenoamážit sámi álbmotbeaivvi ávvudeami oktavuodas dinggojit oallugat koffariid. Sámediggi lea ráhkadišgoahtán vel gávccii koffara main lea sámi sisdoallu.

3.6 Sámi sisdoallu skuvllas

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi ohppiid oahpahusas sámegeielas ja sámegillii lea buorre kvalitehta.

Oahpahuslága ollislaš odasteapmi

Máhtodepartemeanta lea nammadan láhkalávdegotti mii galgá geahčadit vuodđoskuvlla ja joatkkaskuvlla njuolggadusaid. Láhkalávdegoddi ovddida iežas evttohusa ovdal 01.12.19.

Sámediggi lea mielde referánsajoavkočoahkkimiin ja Sámediggeráđis lea dán áigodagas leamaš sierra čoahkkin láhkalávdegottiin. Dán barggus čuovvu Sámediggeráđi Sámedikki dievasčoahkkinášši 19/14 Oahpahusláhka ja priváhttasuvlalahka - sámi ohppiid vuoigatvuodát.

Sámediggeráđi lea dieđihan láhkalávdegoddái ahte gustovaš njuolggadusat eai dollojuvvo doarvái bures sámi ohppiid vuoigatvuodaid ektui. Sámediggi diehtá ahte muhtun ohppiide lea sámegeieloahpahus boahtán johtui maŋjit skuvlajagis dán geažil. Muđui lea Sámediggeráđi bivdán ahte vuoigatvuodta oažžut sámegeiel oahpponeavvuid ferte boahtit čielgasit ovdan ođđa oahppoplánas, seamma dássái go dárogiel oahpponeavvut. Sámi ohppiid vuoigatvuodta sámegeieloahpahussii lea individuála vuoigatvuodta. Sámediggeráđi oaivvilda ahte sámegeiel oahpahus ja oahpahus sámi kultuvrra ja sámi árvvuid vuodul maiddái leat vuoigatvuodát mat čuvvot oahppi beroškeahtá gos oroš ja galle oahppi sávvet dakkár oahpahusa. Dasto lea Sámediggeráđi iežas cealkámušas láhkalávdegoddái deattuhan sámi ohppiid geain leat earenoamáš dárbbut. Sin vuoigatvuodaid, nugo dohkálaš fágalaš árvoštallan ja heivehuvvon oahpahus, lea dehálaš sajáiduhttit ođđa láchkii.

Liigeraporteren ON mánáidlávdegoddái

Sámediggi sáddii 2017:s dievasmahtti raportta ON mánáidlávdegoddái ja oaččui dan oktavuodas vejolašvuoda sáddet liigeraportta ON mánáidlávdegoddái cuoŋománus dán jagi, ođđa relevánta

dieduiguin. Liigeraporttas Sámediggi beasai muitalit ahte Norggas leat dál jođus ollu nationála proseassat oahpahusa siskkobeaide, mii ii boahtán doarvái bures ovdan Sámedikki dievasmahtti raporttas, dego oahpahuslága ollislaš ođasteapmi, čuovvleapmi raporttas mánáid birra geain leat earenoamáš dárbbut, ja Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna ásaheapmi, mat sáhttet buvttahit ođđa máhtu sámi mánáid ja nuoraid dearvvašvuoda birra. Viidásit lea Sámediggi raporterren nationála dálkkádateasttan doaimmaid birra Sámis, nugo viidábut bieggamillopárkkaid ásaheapmi mat áitet árbevirolaš sámi luondduresursaávkkestallama ja sámi ealáhusaid, ja maiddá váikkuhit sámi mánáid eallindilálašvuodaide.

Fátmmasteaddji oktavuoha

Máhtodepartemeanta ásehii diibmá ekspeartajoavkku mas lei mandáhtta geahčadit mánáid ja nuoraid fálaldagaid mánáidgárddiin ja skuvllain, geain lea dárbu earenoamáš heiveheapmái.

Ekspeartajoavkku raporta «Inkluderende fellesskap for barn og unge» (fátmmasteaddji oktavuoha mánáide ja nuoraide) geigejuvvui ministarii 04.03.18. Raporttas lea gulaskuddanáigemearri 15.08.18.

Sámediggi bovdejuvvui searvat ekspeartalávdegotti referánsajovkui ja lea dan oktavuodas čujuhan ahte váilot sámi kárten- ja diagnostiserenmateriálat, sámi oahpporesurssat, sámegeielat earenoamášpedagogat ja eará fágačeahpit, ja dutkamušat sámi earenoamášpedagogalaš hástalusaid birra.

Ekspeartajoavkku jođiheaddji ovddidii raportta Sámediggeráđđái ja dan čoahkkimis Sámediggeráđđi deattuhii ekspeartajovkui man dehálaš lea ahte sin raporta ávžžuha nannet vuoigatvuodaid sámi mánáide ja nuoraide geain leat earenoamáš hástalusat, ja earenoamážit nannet daid iešguđet fágainstánsasaid geat galget fállat bálvalusaid sámi ohppiide geat dárbbasit heivehemiid.

Fágaodastus

Stuoradiggedieđáhusa 28 (2015–2016) *Fag- fordykning-Forståelse. En fornying av Kunnskapsløftet* (Fága – Čiekŋudeapmi – Ipmárdus. Máhttoloktema ođasteapmi) vuođul lea Máhtodepartemeanta ráhkadan *Strategi for fagfornyelsen av Kunnskapsløftet og Kunnskapsløftet samisk (2017-2021)* (Strategiija Máhttoloktema ja Máhttoloktema Sámi fágaodasteapmái). Strategiijas leat golbma muttu. Dán áigodagas mii leat nuppi muttus. Dán muttus lea váldobargun ráhkadit oahppoplánaid ja bagadallanresurssaid fágaide. Earret eará galget ráhkaduvvot oahppoplánat sámegeiella fágii ja 10 sámi parallealla seammaárvosaš oahppoplána, ja sámi sisdoallu dábálaš oahppoplánaide. Sámediggi ja Oahpahusdirektoráhtta leat ovttas sádden bovdehusa skuvlaeaggáidda várren dihte resurssaid oahppoplánabargui. Dán áigodagas lea Sámediggi deattuhan ásahtit oahppoplánajoavkkuid daidda fágaide maidda Sámedikkis lea earenoamáš ovddasvástáduš, ja sámi ovddasteddjiid eará oahppoplánajoavkkuide. Oahppoplánajoavkkut galget leat sajis ovdal 01.06.18 ja Sámediggi lea bures jođus dainna barguin.

Dán áigodagas lea stuorámuš bargun leamaš ovdánahttit váldoelemeanttaid fágaide. Sámediggi lea nammadan joavkku mii galgá hábmet váldoelemeanttaid sámegeiella fágii. Sii geigeje iežaset barggu juovlamánu 2017. Váldoelemeanttat fátmmasta dan mii lea eanemus dehálaš oahppat fágain, ja dat galget leat vuođđun oahppoplánaide. Fágaid váldoelemeanttaid bargu lea gárvvistuvvome ja Oahpahusdirektoráhtta sádde fágaid váldoelemeanttaid dohkkeheapmái Sámediggái ja Máhttodepartementii ovdal 01.06.18. Sámediggi áigu bivdit konsultašuvnnaid ovdal go váldoelemeanttat loahpalaččat mearriduvvojit.

Oahpahusdirektoráhtta lea ovttas Sámedikkiin ráhkadan njuolggadusaid oahppoplánabargui. Oahppoplánajoavkkut sáhttet dáid njuolggadusaid bokte geatnegahttojuvvot sihkkarasti sámi sisdoalu oahppoplánaide. Sámediggi ja Máhttodepartemeanta galget dohkkehit njuolggadusaid.

3.8 Oahpponeavvut

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi ohppiide gávdnojit sámi oahpponeavvut mat leat dálá oahppoplána mielde buot golmma gillii ja buot vuodđooahpahusa fágain.

Sámedikki oahpponeavvoguovddáš

Sámedikki oahpponeavvoguovddáš luoikkaha nuvttá ávdnasiid mánáidgárddiide, skuvllaide, studeanttaide ja eará berošteddjiide. Dán áigodagas leat eanemusat jearahan álkes lohkanirjjiid smávvamánáide (cuoigunirjjiid), plakáhtaid iešguđetge fáttás, ja fádđághppagiid mánáidgárdái. Sámi álbmotbeaivvi ávvudeami oktavuodas dinggojedje ollu ávdnasiid sámegeala ja sámi kultuvrra birra. Lassin jearahit mánáidgárddit evttohusaid movt sáhttet oahpahit sámegeala ja sámi kultuvrra birra. Olu mánáidgárddit leat dieđihan ahte dárbbasit vuđolaš diehto- ja bagadallanmateriála sámi diliid birra. Sámi mánáidgárddit ja skuvllat dárbbasit maiddá eambo diehto- ja bagadallanmateriála ovdamearka dihte sámi álbmotbeaivvi birra, ja oppalaš fádđághppagiid, earenoamážit sámi biepmuid ráhkadanneavvuid. Oahpponeavvoguovddáš oaidná dárbbu ovdánahttit sihke diehto- ja bagadallanmateriála ja evttohusaid dahkosiidda mánáidgárddiide mat leat heivehuvvon mánáidgárddiid dárbbuide, vai nákcet sihkarastit sámi sisdoalu mánáidgárdefálaldagas.

3.10 Váldi, ovddasvástádus ja rollat alit oahpus ja dutkamis

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámedikkis lea duohta váldi sámi alit oahpus ja dutkamis lágaid ja láhkaásahusaid bokte, ja konsultašuvnnaid bokte.

1.

Nationála njuolggadusat dearvvašvuoda- ja sosiálafágaoahpuide

Máhtodepartemeanta lea sádden gulaskuddamii nationála njuolggadusaid čuovvovaš gávccii dearvvašvuoda- ja sosiálafágaoahpuide: mánáidsuodjaluspedagoga, bio-inšenevra, ergoterapevta, fysioterapevta, rádiográfá, sosionoma, buohccidivššár ja suodjalandivššár. Gulaskuddanáigemearri lea 01.08.18.

Sámediggi lea ovdal gulaskuddama buktán cealkámušaid njuolggadusaide. Juohke oahpu prográmmajoavku oaččui cealkámušaid. Sámedikki oktiibuot 29 cealkámušas váldde prográmmajoavkkut 14 cealkámuša fárrui. Dat 14 cealkámuša leat mielde njuolggadusain mat leat sáddejuvvon gulaskuddamii.

Máhtodepartemeanttas oaivvildit ahte čuovvovaš sátnádeapmi gulaskuddanreivves addá vejolašvuoda rievdadeapmái konsultašuvnnain ovdal go loahpalaččat mearridit njuolggadusaid:

“Máhtodepartemeanta čujuha dasa ahte berre leat vejolašvuolta justeret njuolggadusaid cealkámušaid ektui mat bohtet gulaskuddamis.”

Sámediggi oassálasttii vuosttaš muttu gulaskuddankonferánssas – Njuolggadusat dearvvašvuoda- ja sosiálafágaoahpuide (RETHOS) 09.05.18. Leat šiehttan doallat konsultašuvdnačoahkkima 17.09.18.

UAR-Sápmi

Sámediggi lea observatevra UAR-Sámis (Universitehta- ja allaskuvlaráđđi), ja oassálasttii čoahkkimis 17.04.18. Áššit maid earret eará válde ovdan doppe lei sámi buohccedivššároahpu plánen, gos Sámi allaskuvla ja UiT Norgga ártalaš universitehta muihtedje ášši birra. Sámi allaskuvla áigu ovdánahttit oahpu sámi kultuvrras ja servodatmáhtus mii lea buohccedivššáriid várás. Fálaldat lea gáibádusaid mielde dearvvašvuoda- ja sosiálafágalaš 2019 oahpahasaid bajimuš láhkaásahusa ja njuolggadusaid ektui. Bođii sávaldat ahte fáddá šaddá fierpmádatvuodđudussan, nu ahte šaddá olamuttos eanebuidda.

Duojsis ja sámegeielas leat álggahuvvon fágajoavkkut, mat galget buktit iežaset mearkkašumiid nationála njuolggadusaide vuodđoskuvlaoahpahusas sámegeielas ovdal miessemánu. Njuolggadusat galget mearriduvvot UAR-Oahpaheddjiid čoahkkimis golgotmánu 2018:s.

UAR-Sápmi sávvá ahte guovddáš UAR:s addet mearkkašumi Lied-lávdegoddái joatkkaoahpahusa várás, sámi joatkkaoahpahusa lassipoeanggaid birra seamma dásis go matematihkas ja vierisgeielas. UAR-Sápmi áigu lágidit seminára čakčat 2018:s mas fáddá lea sámegeiella profešuvdnoahpuin ja bargodiliis. Rekruteren sámi oahpaheaddjeohppui digaštallojuvvui maid.

Sámediggi lea observatevra UAR-oahpaheaddjioahpus ja oassálasttii čoahkkimis 21.- 22.03.18. Earret eará bođii ovdan doppe ahte Oahpahasdirektoráhtta galgá čielggadit ja evttohit ortnegiid mat galget váikkuhit ahte eanet bargit skuvllas ollašuhtáše oahpaheaddjeoahpu. Okta dáin doaimbajui lea ahte Oahpahasdirektoráhtta lea ávžžuhuvvon ovddidit ortnegiid mat movttiidahttet eanet lullisámi, julevsámi ja kvena studeantaid. Dát ovttasbargu galgá dahkkot ovttas skuvlaeaiggádiin.

Ovttasbargočoahkkinn Sámedikki, Regionála dutkanfoandda ja Norgga dutkanráđi gaskkas

Čoahkkimis Saemien Sijtes Sámedikki, Regionála dutkanfoandda ja Norgga dutkanráđi gaskkas digaštallojuvvui movt sáhtta nannet sámi dutkanbirrasiid, ja dutkan sámi fáttáid birra almmuhemiin. Dát čuovvuluvvo almmuhanbarggu oktavuodas.

3.11 Oahppo- ja dutkandárbbut

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Alit oahpus gávdnojit fálaldagat mátta-, julev- ja davvisámegeielas vuodđooahpahusa rájes doavttergráđa rádjái.

Sámi buohccedivššároahppu

Sámediggeráđđi deaivvadii UiT Norgga ártalaš universitehta rektoriiguin Romssas 22.03.18.

Konklusuvdna čoahkkimis lei čuovvovaččat:

- Universitehta lea pláneme ođđa oahpu, sámi buohccedivššároahpu ovttas Sámi allaskuvllain.
- Sámediggi ovttas universitehtain galgaba bargat sámi buohccedivššároahpu ruhtademiin.

3.12 Rekrutereren sámi alit ohppui ja dutkamii

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Álki fidnet fágaolbmuid geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuota.

Sámi oahpaheaddjeohppui rekrutereren

Sámediggi lea ovttas Sámi allaskuvllain bargan lasihit rekruterema sámi oahpaheaddjeohppui allaskuvllas. Sámediggi lea oassálastán plánenčoahkkimiin ovttas Sámi allaskuvllain, finadan skuvllas ja ráhkadan rekruterenvideo. Videos leat deattuhan stipeandaortnegiid mánáidgárdeoahpaheaddjeohppui ja vuodđoskuvllaoahpaheaddji masterohppui mas sámegiella lea fágasuorgin. Video lea ožžon buori responsa sosiála mediain.

Sámediggi lea ovttas Nordlándda fylkkamánniin ja Davvi universitehtain bargan oážžut stuđeanttaid julev- ja lullisámegiel oahpaheaddjeohppui mii álgá čakčat 2018:s. Sámediggi ovttasbargá Nordlándda fylkkamánniin, Nordlándda ja Trøndelága fylkkasuohkaniiguin, ja guoskevaš hálddašansuohkaniiguin stuoridit stipeandaortnega potenciála stuđeanttaide. Maŋŋel ohcanáigemeari ledje 7 stuđeantta julevsámegiel oahpaheaddjeohppui ja 4 stuđeantta lullisámegiel oahpaheaddjeohppui, mat ledje njuolga kvalifiserejuvvon sisaváldimii.

4 Areála, biras ja dálkkádat

Servodatmihttomearri:

- Árbevirolaš sámi guovllu areálat ja luondduresurssat geavahuvvojit ávnnaslaš vuodđun sámi kultuvrra, ealáhusdoaimmaheami ja servodateallima joatkimii ja ovddideapmái.

4.2 Areálahálddašeapmi

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi ealáhusaid, kultuvrra ja servodateallima luondduvuođus lea sihkarastojuvvon buot

plánemiin, ja Sámediggi lea deatalaš eaktudeaddji ja konsultašuvdnabealli areálahálldašeamis.

Vuostecealkámuš lvggu areálapláníi

Sámediggi ovddidii 2017 čavčča vuostecealkámuša viđa guvlui lvggu suohkana areálaplánaide. Buot dát guovllut ledje biddjojuvvon astoáige- ja turistaáigumušaide (BFT). Čilgehus vuostecealkámuššii lei ollislaš noađđi maid eanet bartahuksemat ja eanet olmmošlaš aktivitehta dagahivčče guovllu boazodollui. Maŋŋá gulahallančoahkkima čakčat gieldda ja Fylkkamánni gaskka lea lvggu suohkan váldán guokte guovllu plánas eret. Golmma eará plána ektui lea Sámediggi, lagas gulahallamis suohkaniin, gávdnan eavttuid plánii mat earret eará eaktudit ahte huksejeaddji galgá soahpat boazoealáhusain geavahanáiggiid dahje eará heivehandoaibmabijuid birra ovdal go doaibmabijuid čađaha. lvggu suohkan lea maid miehtan ollásit árvvoštallat plána váikkuhusaid boazodollui guoskkahuvvon guovllus. Dán vuođul lea Sámediggi geassán ruovttoluotta iežas vuostecealkámuša lvggu suohkana areálapláníi.

Divttasvuotna-vuostecealkámuš

Sámedikki vuostecealkámuša Divttasvuona suohkana areálapláníi, maid mii vuosttaš gearddi 2013:s ovddideimmet, lea dál Gieldda- ja ođasmahttindepartemeanta (GOD) gieđahallamin. Sámediggi doalai dan oktavuodas 23.03.18 čoahkkima GOD:in, Divttasvuona suohkaniin ja Nordlándda Fylkkamánniin. Sámedikki ja Divttasvuona suohkana ovddasteaddjin ledje politihkkárat. Sámediggi válljii doalahit vuostecealkámuša danne go leat ain bealit masa eai leat mieđihan, mat gusket mearrádusaide mat gusket sámi beroštumiide. Lassin dasa lea gulahallan suohkana bealis leamaš váilevaš plánaproseassa áiggis.

Lea mearriduvvon ahte Divttasvuotna galgá 2020 rájes juhkkouvvot. Danne lea Sámediggi dovddahan ahte mii áddet jus plána ii divvojuvvo dassáži. Sámediggi vuordá ahte vuostecealkámuš ja ávžžuhus buori gulahallama birra čuovvuluvvo namalassii Hápmira ja Narviikka suohkaniid areálaplánain. Sámediggi vuordá ain bohtosa go GOD gieđahallá min vuostecealkámuša.

Rádjageassin ođđa Hápmirii ja Narviika suohkaniidda

Sámediggi lea 16.04.18 konsulteren Gieldda- ja ođasmahttindepartemeanttain rádjageassima birra ođđa Hápmira ja Narviikka suohkaniidda, gos mii soabaimet departemeanttain rádjamolssaeavttuid ektui. Sámediggi ovddidii rádjavevtohusa. Dat lea Fylkkamánni čielggadusas rádjamolssaeaktu D. Ággan lea ahte molssaeaktu dagahivččii ahte ođđa Hápmirii gulašedje árbevirolaš sámi guovllut, mii sihkkarasttášii nana julevsámi hálldašansuohkana, ja ahte goappašat suohkanat olahivčče buori vuolggasaji resurssaid ektui. Sámediggi áigu, ovtas departemeanttain ja goappašiid ođđa suohkaniiguin, bargat dan ala ahte sámi giela, kultuvrra ja ealáhusdoaimma dilli nannejuvvošii suohkanjuohkima oktavuodas.

4.3 Luondduresurssat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Ávkkástallan sámi guovlluid luondduresurssaiguin dáhpáhuvvá dakkár vugiin mii fuolaha sámi vuoigatvuođalaččaid ja báikegottiid beroštusaid ja vuoigatvuođaid, ja dávista

riikkaidgaskasaš álbmotriektái.

Plána kvártsaroggama birra Násáváris Ránu suohkanis

Sámediggi čuovvula boahhtevaš áššemeannudeamis Sámi Parlamentáralaš Ráđi 17.08.16 mearrádusa Elkem AS plánaid birra kvártsaroggama birra Násáváris Ránu suohkanis.

Sámediggeráđis lei 28.11.17 čoahkkin Elkem AS fitnodagain. Presideanta Aili Keskitalo ságaškušai ealáhusministariin Elkem AS ohcamuša vuoigatvuođaid eksproprierema birra kvártsaroggamii guovllus. 30.01.18 sáddii Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta Elkem AS eksproprierenohcamuša gulaskuddamii. Sámediggi buvtii 26.03.18 gulaskuddanvástádusa. Departemeanta čállá 17.04.18 reivves ahte Elkem AS ja guoskkahuvvon bealit leat mearridan viežžat ođđa árvvoštallama doaibmabiju váikkuhusaid birra boazodollui. Dat galgá leat gárvvis 2018 golgotmánus. Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta áigu dalle Sámedikki bovdet konsultašuvnnaide ohcamuša birra vuoigatvuođaid eksproprieremis minerálaroggamii. Sámediggi áigu searvat báikki diđoštallamii 19. – 20.06.18. Seammás áigu departemeanta bovdet konsultašuvnnaide Sáltoduoddara orohagain, Gran čearuin, Svaipa čearuin ja Semisjaur-Njarg čearuin.

Ruvkedoaimma Nussiris ja Gumpjenjunis

Finnmárkkuopmodat (FeFo) gieđahalai 18.04.18 Sámedikki cealkámuša mearrádussii meahci eará láhkai geavaheami birra Nussira ja Gumpjenjuni ruvkedoaimmain. Ii gávdno loahpalaš protokolla FeFo:s mearrádusain ja jienastemiin áššis, muhto protokollaevttohusas leat guokte mearrádusevttohusa.

Nuppi evttohusa leat fylkkadikki nammaduvvon miellahtut ovddidan, mas dadjet ahte ahte leat vuostá Sámedikki árvvoštallama, ja mas lága olis sáddejit ášši Gonagassii, seammás go lasihuvvojit muhtun oasi mearkkašumit Sámedikki mearrádussii.

Nuppi evttohusa leat Sámedikki nammadan miellahtut ovddidan, mas čujuhit Sámedikki mearridan cealkámušii, nu ahte ii mieđihuvvo meahci eará láhkái geavaheapmái ruvkedoaimmain Nussiris ja Gumpjenjunis.

FeFo sáddii 27.04.18 ášši Gielda- ja ođasmahttindepartementii, ja reivves čuožžu ahte: «Stivra mearridii dás 4 jienain 2 jiena vuostá ahte ášši galgá ovddiduvvot Gonagassii». Finnmarkolága § 10 vuođul čuovvu ahte jus Sámediggi ii dohkket eanetlogu mearrádusa, de sáhtá stivrra ollislaš eanetlohku gáibidit ahte FeFo ovddida ášši Gonagassii. Go jienasta dan beali mii dáhttu ášši ovddidit Gonagassii mearkkaša ahte eanetlohku oaivvilda ahte sin mearrádus ferte bisuhuvvot dan sadjái go ahte FeFo ii oaivvil maidege áššis ja dáhttu departemeantta mearridit. Go okta Sámedikki nammadan stivralahttuin lea jienastan dan beali mii dáhttu ášši sáddet Gonagassii, de mearkkaša dat ahte dat stivralahttu oaivvilda ahte mearrádus mas mieđihuvvo meahci eará láhkái geavaheapmái bisuhuvvo. Dál orru FeFo protokolla (mii ii leat loahpalaš ja mii ii čájjet jienasteami) čájeheamen ahte buot Sámedikki nammadan stivralahtut, čujuhettiin Sámedikki cealkámušii, leat jienastan dan beali mii biehtala addimis lobi meahci eará láhkái geavaheapmái. Jus nu lea, de lea okta Sámedikki nammadan stivralahttuin jienastan sihke vuostá ja beali meahci eará láhkái geavaheami. Sámediggeráđi mielas lea hui váttis dán birra maidege oaivvildit danne go dat dagaha ollu eahpesihkarvuođa das maid dat stivralahttu oaivvilda ja mo dat čuovvula Sámedikki mearrádusa, man

birra lassin dasa lea Sámedikkis stuorra ovttaoavilvuhta.

Protokollas maid Sámediggeráđđi 19.04.18 oačču epoastta bokte FeFo:s (mii ii leat dohkkehuvvon ovdal FeFo boahhte stivračoahkkima) leat maid mearkkašumit mearriduvvon Sámedikki cealkámuššii, mii galgá Gonagassii sáddejuvvot. Sámediggeráđđi oaivvilda ahte mearkkašumit sáhttet áddejuvvot FeFo lassiarvvoštallamin ieš mearrádussii áššis, ja danne orru measta dego ođđa gieđahallan áššis ja ođđa mearrádus mas miedihha meahci eará láhkái geavaheapmái, mii dán oktavuođas mávssášii ahte áššejohtu § 10 mielde dagahivččii ođđa ovddideami Sámediggái, mii ii leat dahkkojuvvon. Movt dál de leažžá, de lea FeFo gieđahallan, mearkkašumiiguin Sámedikki cealkámuššii, Sámediggeráđi mielas unnán čorgat, danne go FeFo galgá Finnmárolága § 10 nuppi ja goalmát ladđasa maŋimus čuoggá mielde dušše mearridit áigot go doalahit mearrádusaset ja sáddet ášši mearrideapmái Gonagassii, vai áigot go mearridit áššis Sámedikki cealkámuša mielde. Danne válljii Sámediggeráđđi 20.04.18 reivves FeFo Bearráigeahččanlávdegoddái dáhttu sin iskat dávista go FeFo mearrádus Finnmároláhkii. FeFo Bearráigeahččanlávdegoddi ii leat dán rádjái maidege mearridan áššis.

Sámediggi vuosttildii gulaskuddancealkámušastis 01.09.17 Nussir ASA ohcamuššii addimis dasa doaibmakonsešuvvna. Go Sámediggi vuosttilda, de sirdojuvvo ášši gieđahallan minerálahálddašeami direktoráhtas Ealáhus- ja guolástusdepartementii. Direktoráhta lea departemeanta gohččuma mielde árvvoštallan ohcamuša ja cealkámušaid mat leat boah tán. Departemeanta doalai 08.05.18 ovttas Sámedikkiin, Boazoguohtonguovlluiguin 20 ja 22 Fiettar ja Fálá, Finnmárkku fylkkamánniin, Fálesnuori gielddain ja Nussir ASA:in báikediđoštallama. Maŋgá báikediđoštallama Departemeanta ja boazoguohtonguovllut dolle álgo konsulterenčoahkkima Sámedikkiin observatevran. Departemeanta galgá gieđahallamis atnit minerálalága §§ 2 ja 17 vuodđun (stuorra deattu sámi kultuvrra beroštupmái jna.), maiddái álbmotrievttálaš geatnegasvuodaid sápmelaččaide eamiálbmogin ja Sámedikki njuolggadusaid Finnmárolága § 4 olis. Sámediggi galgá konsulterejuvvot áššis.

Ideálalaš vuodđudus Earthworks lea álggahan kampánja ruhtadeddjiid vuostá mat ruhtadit ruvkedoaimmaid main mearradeponiija geavahuvvo. Dat lea dán rádjái bargan multinationala bánkku Citigroup vuostá, mii doallá Nussir ASA:i ossosiid. Sámedikkis lei 17.04.18 čoahkkinn Earthworks ovddasteddjiin Oslos. Akšuvvna boađus lea ahte Nussir ASA ruovttusiidduin oidno dál ahte eai leat bánkkut main leat ossosat oasusearvvis, muhto ahte dollet oasuskontoid (nominee). Sámediggeráđi mielas lea hui váttis go ii leat almmolašvuhta das geat oasusearvvi duohta eaiggádat leat geat plánejit ruvkedoaimma sámi guovlluide. Citigroup maid lea ođasmahtán biras- ja etihkalaš njuolggadusaid/strategiija gos dál daddojuvvo ahte Citigroup ii áiggo addit njuolggá ruhtadeami minerálaprošeavttaide mat geavahit mearravuoli deponiija.

4.5 Dálkkádat

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi ealáhusat ja sámi kultuvra leat nannosat dálkkádatrievdamiid ektui ja álgoálbmotvuoigatvuođat deattuhuvvojit go váidudeaddji doaibmabijut ja heiveheamit dálkkádatrievdamiid geažil plánejuvvot.

Dálkkádatšiehtadallamat ja eamiálbmotvuodđovuogádat

Sámediggi searvvai dálkkádatšiehtadallamiidda Bonnas 30.04. - 11.05.18. Čoahkkinn lei ráhkkaneapmin njunuš dálkkádatčoahkkimii Katowices juovlamánus 2018:s Polenis. Dál barget viidáseappot struktuvrrain mii sihkkarastášii ahte eamiálbmotperspektiiva ja árbevirolaš máhttu

integrejuvoše dálkkádatšiehtadallamiidda eamiálbmotvuodđovuogádaga ásaheami ja čađaheami oktavuodas, mii galgá raporteret ja buktit rávvagiid ON dálkkádatkonvenšuvdnii. Ovdal go bargoplána sáhtá ráhkaduvvot bargujoavkkus gos eamiálbmogat lea ovddastuvvon dássálagaid stáhtaiguin, de leat ain muhtun bealit mat fertejit čielggaduvvot. Áigumuš lea ahte buot ON 7 eamiálbmotregiovnna ovddastuvvojit doppe. Sápmelaččat ja inuihtat leat ártalaš regiovnna eamiálbmogat.

5 Ealáhusat

Servodatmihttomearri:

- Nana ja juohkelágan ealáhuseallin vuodđun gievrras báikegottiide gosa olbmot háliidit ásahit.

Regionála davviguovloforum

Presideanta Aili Keskitalo ja Sámediggeráđđi lei regionála davviguovloforuma lágideaddji. Forumis leat Sámedikki lassin Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta ja golbma Davvi-Norgga fylkkagiella. Forumis guorahallojuvvot iešguđege fáttát mat leat áigeguovdilát Davvi Norgga ovddideapmái, earret eará lei diehtujuohkin ja vásihusaid lonuhallan plánaproseassaid birra agendas. Forumis guorahallojuvvo maidái oktasaš prográmmaángeruššama siskkoš vuovdiovdideapmái “badjelii árvoráiddus”.

Njunuščoahkkinn ealáhusaid birra

Presideanta Aili Keskitalo searvvai njukčamánuš njunuščoahkkimii ealáhusaid birra Álttás, masa Stáhtaministar Erna Solberg ja Máhttoministar Jan Tore Sanner leigga bovden. Njunuščoahkkimis ealáhusaid birra lei sáhka erenoamážit gelbbolašvuoda birra, ja ollu guovddáš aktevrrat Davvi-Norggas serve čoahkkimii.

Peter F. Hjorth-seminára Romssa universitehtas

Presideanta Aili Keskitalo ja Sámediggeráđđi serve Peter F. Hjorth-seminárii mii dollojuvvui Romssa Universitehtas, dohko ledje bohtán birrasii 250 oasseváldi priváhta ealáhusain, almmolaš doaimmain ja UiT fágabirrasiin. Presideanta hálai sáhkavuorustis UiT barggu ávkki birra sámi servodaga ektui, ja Sámediggeráđđi searvvai maidái bargobádjái mas fáddán lei Ođđa Davvi-Norga. Sáhkavuorus fokuserii Sámediggeráđđi proseassa mearrasámi strategijaid mearridemiin.

High North Dialogue

Sámediggeráđđi searvvai paneladigaštallamii High North Dialogue oktavuodas Bådåddjos 18.04.18, masa maidái Ealáhusministtar searvvai. Paneladigaštallama fáddán lei «State of Arctic growth» ja ealáhusovddideapmi davvin. Birrasii 350 oasseváldit ledje konferánsas, ollu studeanttat.

Galledeapmi ja geahčadeapmi Álttás

Sámediggeráđđi searvvai dalle go Stáhtaministtar ja Eanadoalloministtar 30.04.18 deaivvadeigga boazodolliin Nils Henrik Sara, geas lea boazodoallu ja mátkeealáhusfitnodat Niibejávrris mas lea vejolaš vásihit boazodoalu. Sámediggeráđđi geavahii vejolašvuođa čujuhit ahte lea dárbu ollislaččat geahčadit Boazodoallolága, dárbbášuvvojit politihkalaš proseassat boazodoallostivrra ektui ja bovdejupmi ođđasis geahčadit boazodoallostivrra doaimma ja stivrra čoahkkádusa, ja dat stuorra vejolašvuohta mii áidnalunddot álgoálbmotealáhusas boazodoalus lea.

Čoahkkin Riikaoassekulturráđiin

Presideanta Aili Keskitalo deaivvadui Riikaoassekulturráđiin 11.04.18. Riikaoasseráđđái gullet fylkkakulturráđit, dahje sullasaččat, golmma davimus Davvi-Norgga fylkkain. Sámediggeráđđi válddii ovdan oppalaš kulturpolitihkalaš áššečuolmmaid mat gusket sámi servodahkii. Eanet dihto áššiid birra guorahallojuvvui earret eará; Sámedikki kulturbušeahtta, dáiddáršiehtadus, Davvi-Norgga kulturšiehtadus, sámi kulturásahusat ja eará oktasaš áššečuolmmat.

5.2 Vuodđoealáhusat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Vuodđoealáhusat sealluhit sámi kultuvrra, giela ja eallinvuogi.

Eanadoallu

Sámediggeráđis lei 24.04.18 čoahkkin Eanadoallo- ja biebmodepartemeanttain, gos geigii Sámedikki cealkámuša eanadoallošiehtadallamiidda. Čoahkkima fáddán ledje proseassat eanadoalus main sáhtii leat mearkkašupmi sámi guovlluide ja cealkámuš eanadoallošiehtadussii. Sámediggi gesii ovdan guovloodastusa ja dan meannudeami Sámedikkis. Departemeanta dáhkidii Sámediggái ahte doarjja- ja bivdoearreavádagat eai rievdaduvvo guovloodastusa oktavuodas. Sámediggeráđđi ovdan buvtii Sámedikki cealkámuša eanadoallošiehtadussii, ja deattuhii man deatalaš lea einnostahtti ja guhkes áiggi eanadoallopolitihkka. Eanadoalus lea stuorra mearkkašupmi ealli sámi gillii ja kultuvrii. Dán jagi eanadoallošiehtadusas ferte vuoruhit smávva ja gaska stuoru doaluid. Mielkebuvttadeapmi ja sávzadoallu leat sámi guovlluid eanadoalu guoddit. Sámediggeráđđi válddii fas ovdan dan go 2 miljon ru. lea sihkkajojuvvo Sámediggái 2015:s. Sámediggi oavvilda ahte sámi guovllut eai galggaše gillát liigebuvttadusa geažil, erenoamážit lábbábierrgu ektui, mii lea Máttá-Norggas. Departemeanta deattuhii ahte riikkas eai leat regionála buvttadanmihtut, nu ahte ii leat vejolaš spiehkastit sámi guovlluid ektui. Bealit sohpe ahte dollojuvvo hálddahušlaš čoahkkin čakčat.

Finnmárkku ja Romssa fylkkamánit leat álggahan proseassaid ráhkadit oktasaš regionála giliovdidanprográmma eanadoalu várás. Sámediggi lea mielde dán barggu ja lea searvan mánggaid čoahkimiidda áigodagas. Bargojoavkkut galget ráhkadit njeallje oasseprográmma. Loahpalaš plána galgá leat gárvvis jahkemolsumis.

Prošeakta SápmiAgri lea molson prošeaktajodiheaddji nuppe gearddi manjimuš jagis. Dan geažil go prošeaktajodiheaddji lea molsojuvvon, de leat muhtun doaimmat manjonan, muhto dat čuovvuluvvojit 2018:s. Prošeavtta ulbmilin lea háhkat buori ahtanuššama eanadoalus Porsánnggu, Guovdageainnu, Kárašjoga, Deanu ja Unjárgga gielddain.

Boazodoallu

Sámediggi searvá stivrenjovkui prošeavttas Ut på vidda. Stivrenjoavkkus lei manjimusat čoaččat

02.- 04.05.18 Rørosis. Dát lea goalmát ja manjimuš jahki prošeavttas, mii lea ruhtaduvvon Boazodoallošiehtadusa bokte. Prošeavtta mihttomearrin lea ásahit doaimmaid mat sáhttet addit oahpahalli ja fuolahusbálvalusaid boazodoalus. Prošeakta doaibmá nugo lei jurddašuvvon ja dál ferte válljet boazodolliid geain lea beroštupmi váldit vuostá mánáid ja nuoraid geat háliidit oahppat eanet boazodoalu birra. Dát lea fáladat rávisolbmuid ja vuorasolbmuid geain lea dárbu oažžut terapiija.

Sámediggi lea searvan diehtjuohkinčoaččat oaivevuorri (CWD) dávdda birra 06.04.18. Sámediggi ballá nugo Biebmobearráigeahčču ge dán dávddas. Sámedikkis lea jeavddalaččat oktavuoha ovddasvástideaddji eiseválddiiguin dávdda leavvama birra. Sámediggi dovddahii ahte háliida ahte Biebmobearráigeahčču čilgešii boazodolliide mainna lágiin galggašii eastadit dán dávdda leavvamis sámi guovlluide. Biebmobearráigeahčču lea maid beroštupmi ja das lea čielga strategiija jos nu geavaš.

Sámediggeráđđi čađahii gulahallančoaččat Sámedikki boazodoalldieđáhusa čuovvuleamis 22.02.18 Guovdageainnus. Sámediggeráđđi áigu čađahit eanet gulahallančoaččat čakčat sihkkarastin dihtii ahte boazodoalldieđáhusa sisdoalu birra ságastuvvo viidát, ja ahte lea gulahallan ealáhusain doaibmajuid birra juksan dihtii daid mihtuid mat leat dieđáhusas.

Sámediggi lea “Sámedikki dieđáhusas boazodoalu birra” (2016) mearridan ahte Sámediggi háliida geahčadit Boazodoalloga ollislaččat. Sámediggi lea maiddá 2018 bušeantas bidjan 500 000 ru dán bargui maid lánvegegoddi mas leat mielde Sámediggi ja NBR galgá čađahit. Bargui mielde lea bovdejuvvon maiddá Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta, ja Sámediggi lea bovdejumis dovddahan ahte maiddá mii ge vejolaččat sáhtášeimmet doarjut departemeantta álgaga vástideaddji lánvegegoddi ásaheames.

Lánvegegoddi mandáhta šaddá leat ná:

«Lánvegegoddi váldodoaibman lea čielggadit dárbbu 2007 boazodoalloga rievdeameas. Lánvegegoddi galgá vuodđuduvvot Boazodoalloga lánvegegoddi árvalussii (NAČ 2001:35) ja raportii eanamolsunrievtti gelbbolašvuoda birra go guoská boazodoalu siskkáldas beliide. Lánvegegoddi galgá viidáset árvoštallat ja vejolaččat evttohit eanet rievdadusaid mat sihkkarastet proseassaid mat leat fakkastuvvon boazodolliid ja main lea doppe legitimehta.

Lánvegegoddi galgá erenoamážit čilget erohusa priváhtariivttálaš stivrejumi ja almmolašriivttálaš hálddašeami gaskka, ja dasto árvoštallat siidoasi saji. Lánvegegoddi galgá evttohit rievdadusaid boazodoallogas mat nannešedje boazodoalu areálasuoji. Lánvegegoddi galgá geahčadit lánvegearrádusaid mat čatnasit boazolohkui. Lánvegegoddi galgá buktit čielggadus jagi sisa. Lánvegegoddi čállingoddi biddjojuvvu Sámedikki hálddahussii.”

Boraspiret

Sámediggeráđis lei 13.03.18 čoahkkin Dálkkádat- ja birasdepartemeanttain. Okta fáttáin lei boraspirehálddašeapmi sámi guovlluin. Sámediggeráđi čilgii ahte dáláš boraspirepolitihkka ja hálddašeapmi dagahit stuorra váttisvuođaid guohtonealáhusaide. Sámediggeráđi váldii ovdan maiddái barggu máhttovuođuin boraspiriid birra masa gullá mielde vásihusvuđot máhttu. Departemeanta buvtii ruovttoluotta dieđu ahte Birasdirektoráhta galgá čuovvulit dán barggu ja ávžžuhii Sámedikki ovddidit áššečuolmma viidáset gulahallamis singuin.

Sámediggeráđis lei čoahkkin 09.04.18 Birasdirektoráhtain ja Stáhta Luonddubearráigeahčuoin (SLB) man fáddán lei boraspirehálddašeapmi. Birasdirektoráhta muitalii ahte Norgga luonddudutkaninstituhta (NINA) lea bargagohtán gonagasgoaskinprošeavttain sávzzaid ektui Fosenis Trøndelágas, ja dutkanprošeavttain man ulbmilin lea háhkat máhtu dan birra movt guovža speadjá bohccuid. Birasdirektoráhta lea muitalan ahte lea hástaleaddji oazžut Norgga beale boazodoalu searvat ja sii árvvoštallet danne Ruota molssaeaktun. Birasdirektoráhta galgá maiddái álggahit gonagasgoaskinprošeavtta bohccuid ektui Romssas. Sávahahtti lea ahte guokte siidda servet prošeaktii. Sámediggi ja Birasdirektoráhta leat soahpan ahte ovtas Norgga Boazosápmelaččaid Riikaserviin (NBR) álggahit barggu, mii galgá čađahuvvot máhtu viežžamiin mas vásihusvuđot máhttu lea. Guovtti manjimus prošeavttas sohppojuvvui ahte lea referánsajoavku mas leat lahttun maiddái guoskevaš siiddain. SLB muitalii vahátdieđihanrutiinnaid birra, mainna lágiin boraspireoktavuođat barget, ja mainna lágiin dieđut biddjojuvvot diehtovuđđui. Bealit sohpe viidáset gulahallamis. Sámediggi bovdii SLB mielde geasseguođohandistriktii Finnmárkkus geahčadit diliid. SLB lei mielas dasa. Buozalmasvuođa geažil ii dahkkojuvvon dát geahčadeapmi.

Sámedikki dievasčoahkkima mearrádusas 09.03.18 bivdá Sámediggi ráđđehusa álggahit logi sierra doaibmabiju nátionála boraspirepolitihka rievdadeami várás. Reivves Sámediggái čállá Dálkkádat- ja birasministtar Ola Elvestuen ahte gávccii vuostamuš evttohusa leat seamma go maid Guovddášbellodat lea evttohan. Stuorradiggi lea meannudan ášši ja evttohusat eai mearriduvvon. Ministtar čállá dasto ahte su mielas ii leat áigeguovdii árvvoštallat ja sihkkut avádatjuogu dál gal. Go guoská doaibmabidjui vásihusvuđot máhtu implementeremis čujuha ministtar gulahallamii mii Sámedikkis lea Birasdirektoráhtain.

Guolástus

Reguleremat mearraluossabivddus

Sámediggeráđis lea leamaš čoahkkin Kultur- ja birasdepartemeanttain reguleremiid birra mearraluossabivddus. Sámediggi háliida čađahit konsultašuvvna ášši birra, muhto departemeanta ii háliit, go eai ane dan dárbbaslažžan. Čoahkkimis čilgejuvvui stáhtaráđđái mearraluossabivddu riektediliid birra ja otnáš váttis dili birra go guoská mearraluossabivddu čađaheapmái nu ahte šattašii ekonomalaččat gánnahahttin. Mearraluossabivdit čuoččuhit ahte bivdoáiggit leat dál nu unniduvvon, ahte jos lea heajos dálki muhtun beivviid, de billašuvvá olles jagi sesonga mearraluossabivddus. Sámediggi ovddidii maiddái golmma guolásteaddji bivdodieđuid Várjatuonas, Ávanuoris ja Olggut Álttávuonas, sálaš sálašáŋgiruššama nammii, mii čájeha ahte nálli lea buorre, iige leat dárbu šat eanet gáržžidit bivdoáiggi, muhto baicce áibbas nuppe láhkai - ahte bivdoáigi galggašii guhkiduvvot. Sámediggi čujuhii maiddái stuorra fuola go eiseválddit dađistaga unnidit bivdoáiggi mearraluossabivddus, ja dieinna lágiin váldet vuođu ealáhusbivddus, kultuvrras, giellaovddideamis ja nuoraid rekrutteremis sámi guovlluin.

Stáhtaráđđi presiserii ahte guolástusat eai leat movtge regulerejuvvon dan ektui man birra konsulterejuvvui 2016:s, muhto guovlluide Deanuvuotna ja Finnmárkku riddu lea maŋiduvvon álgin mii dál gustogohtá. Go guoská Sámediggeráđi evttohussii dáid diliid ságastallama birra ealáhusain, de čujuhii Stáhtaráđđi ahte lea vejolaš sáddet čoahkkinávžžuhusa, muhto ii leat sáhka mearraluossabivddu njuolggadusaid rievdadeamis lagamus boahtteáiggis. Departemeantta oainnu mielde lea lunddolaš guorahallat ášši ovdal boahte váldoreguleremiid 2020/2021.

Vuotnabivdolávdegotti nammadeapmi áigodahkii 2018-2020

Sámediggeráđđi lea ollu cealkámušaid bokte Sámedikki iešguđege politihkalaš joavkkuin, ja buori ráđđádallama bokte fylkkasátnejođiheddjiin Ragnhild Vassvik, Romssa fylkkaráđiin Sigrid Ina Simonsen, Nordlándda fylkkaráđiin Ingelin Noresjø, nammadan čuovvovaš olbmuid Vuotnabivdolávdegoddái áigodahkii 2018-2020:

Lahtut:

Tom Sottinen, Čáhcesuolu

Geir Tommy Pedersen, Gáivuotna

Bente Aasjord, Stáigu

Várrelahtut:

Heidi Holmgren, Áváhki

Ragnhild Sandøy, Romsa

Johan Arne Hansen, Lodegat

Sámediggi lea váldán ovdan Ealáhus- ja guolástusdepartemeanttain ahte Vuotnabivdolávdegoddi ferte oažžut doarvái resurssaid, vai sáhtá ollašuttit mandáhtas. Sámediggi lea bivdán maiddái departemeantta váikkuhit dasa ahte Sámediggi ja Finnmárkku, Romssa ja Nordlándda fylkkagiellat sáhttet deaivvadit Vuotnabivdolávdegottiin, ja ahte dat sáhtá dáhpáhuvvat lávdegotti vuoddeami oktavuodas.

Smávva fatnasiid rámmaeavttut boahtteáiggi bivdoearrevuogádagas

Sámediggeráđđi lea addán gulaskuddancealkámuša Ealáhus- ja guolástusdepartemeantta gulaskuddanevttohussii smávva fatnasiid rámmaeavttuid ektui boahtteáiggi bivdoearrevuogádagas, mii namuhuvvo maiddái namain struktuvra vuolábealde 11 mehtera gitta joavkkus. Sámediggi ii doarjjo guđege lágan strukturerema 11 mehtera guhkkosaš fatnasiid gaskkas gitta joavkkus, ja sávvá beassat čađahit konsultašuvnnaid Ealáhus- ja guolástusdepartemeanttain dán áššis.

5.3 Juohkelágan ealáhusat, lotnolas- ja meahcástanealáhusat, árvoháhkkan ja ođđaásaheamit

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Ásahandávjodat lagabus Norgga gaskameari ollislaččat ja 2 % ahtanuššan fitnodaga nammii

Meahci geavaheapmi báikkálaš árvoháhkamii

Sámedikkis lei 08.05.18 hálddahuslaš čoahkkin Finnmarkkuopmodagain (FeFo) Leavnnjas. Čoahkkima ulbmilin lei oážžut áigái oktasaš prošeavtta man bokte sáhtta láchit báikkálaš árvoháhkama meahcceresurssaid vuodul. Proseassa lea álggahuvvon ja bealit oidnet ahte dán bargus lea ávki goappašiid.

Sámediggeráđđi lea addán mandáhta johtilit bargi meahccelávdegoddái, maid Sámedikki dievasčoahkkin lea nammadan. Lávdegotti ulbmiliin lea čielggadit makkár hástalusat/váttisvuođat dáláš Mohtorjohtaluslágas ja Luonddušládđjivuođalágas hehtejit sámi meahcceávkástallama. Sámediggeráđđi lea árvvoštallan ahte lávdegoddi ráhkadivččii notáhta mas evttohuvvojit konkrehta doaibmabijuid ollašuttin dihtii Sámedikki areála- ja birasdiedáhusa strategijaid kapihtalis 8; Sámi meahcceávkástallama birra. Sámediggeráđđi lea registreren lávdegotti árvvoštallamiid ahte háliidit geahčadit Finnmarkku sierra barggustaset. Sámediggeráđđi oaivvilda ahte doaibmabijut maid lávdegoddi evttoha fertejit sáhttiit guoskat earáge guovlluide, ja buot doaibmabijut fertejit vuodđuduvvot strategijaide mat leat Sámedikki areála- ja birasdiedáhusas. Lávdegoddi galgá buktit notáhta ovdal guovvamánu 2019 loahpa. Sámediggi áigu várret 150 000 ru reviderejuvvon 2018 bušehtas dása.

Sámediggeráđđi searvvai čoahkkimii maid Unjárgga gilisearvi čađahii 03.04.18 Unjárggas. Fáddán lei Alimusriektemearrádusa geahčadeapmi Unjárgga áššis, gilisearvi advokáhtaid Brynjar Østgaard ja Frode Elgesen bokte. Álbmotčoahkkimii ledje bohtán ollu olbmot, ja FeFo direktvra Jan Olli ja mánggas su stábas ledje mielde. Dasto lei FeFo stivralahttu Máret Guhttor mielde.

5.4 Hutkás ealáhusat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet sámi kulturealáhusbargit mat buvttihit gievrras ja gánnáhahtti kulturealáhusfitnodagaid main lea stuorat birgenmunni.

1.

Sámediggeráđđi čuovvula Hutkás ealáhusa doaibmaplána. Sámediggeráđđi jearai árat dán jagi Sámedikki doarjaga ealáhusovddideami guovllu gielddain, STN-guovlu, ahte searvvašedje go ovddasmannin prošeavttas Hutkás gieldda, nannen dihtii hutkás ealáhusa gielddas. Bovdejumi maŋŋá mii sáddejuvvui gielddaide searvama birra Hutkás gieldda, čájehedje guokte gieldda beroštumi, ja Sámediggeráđđi lea válljen Deanu ja Guovdageainnu ovddasmanni gielddan. Guovdageainnus álggahuvvo kárten prošeaktii ovdal geasi dán jagi, ja Deatnu álggaha barggus skábmamánus/juovlamánus 2018. Dasto lea Sámediggi lágidan ovttá fágabeaivvi hutkás ealáhusa várás. Vuosttaš fágabeaivi lei Guovdageainnus. Sámediggi áigu lágidit golbma fágabeaivve ráiddu dán jagi.

5.5 Duodji

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet duojárat geain duodji lea ealáhussan.

Sámediggeráđđi searvvai čoahkkimii 04.04.18 Duodjeinstituhtain, Duodjeinstituhta evaluerema birra ollislaččat ja bagadanortnega birra mii lea vuoruhuvvon Sámedikki 2018 bušeahtas. Evaluerema oktavuodas galgá ráhkaduvvot gilvovuodđu. Sohppojuvvui ahte Duodjeinstituhtta oažžu vejolašvuoda buktit cealkámuša árvalussii ovdal go Sámediggeráđđi dahká loahpalaš oainnu dokumentii. Sámediggeráđđi searvvai 18.04.18 čoahkkimii Árraniin, Duodjeinstituhtain ja Duodje Nordlándain dan birra go váilot bagadeaddjit julevsámi guovllus. Sámediggeráđđi dovdá dili, muhto ferte vuordit Duodjeinstituhta ja bagadanbálvalusa evaluerema bohtosiid ovdal go bagadanortnet árvvoštallojuvvo.

26.- 27.04.18 bovdi Sámediggeráđđi oktasaš čoahkkimii duoji birra. Čoahkkimii serve Duojáriid Ealáhussearvvi, Sámiid Duoji duodjeorganisašuvnnaid, Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvrra, Duodjeinstituhta, Duoji fágálávdegotti ja ekonomalaš lávdegotti ovddasteaddjit. Čoahkkimis ovddiduvvojedje earret eará momsadivatraportta bohtosat, čilgejuvvui sierra prošeavttaid birra ja duoji stáhtusa birra. Sámediggeráđdis leat ambišuvnnat bovdet jahkásaš oktasaš čoahkkimiidda duoji birra áigeguovdilis fáttáiguin.

Duodjedieđáhus ovddiduvvo dievasčoahkkináššin geassemánus 2018.

6 Kultuvra

Servodatmihttomearri:

- Ealli ja girjás sámi dáidda- ja kultureallin mas lea buorre kvalitehta.

Sámediggi lea áigodagas addán doarjaga ollu buriide prošeavttaide kulturortnegiid bokte. Earret eará leat dorjon prošeavtta «Sámi lávdi – Pop-up Sápmi» ja juolludan dasa 150 000 ru. Prošeakta galgá čađahuvvot Stamsund Riikkaidgaskasaš teáhterfestiválas, mii lea 28.05 - 02.06.18. Prošeavtta bokte oainnusmahttojuvvo ja buktojuvvo ovdan sámi dáidda ja kultuvra, ja fokus lea mearrasámi kultuvrii. Aktevrat gullet Sámi lávdái.

Sámedikkis lei hálddahasdási gulahallančoahkkin Kulturdepartemeanttain guovvamánu gasku Oslos, mas fáddán ledje earret eará bušeahtta ja bušeahtadárbu, boahttevaš stuorradiggedieđáhus kultuvrra birra, sámi dáidaga ja kultuvrra kárten nátionála arenain, kultuvrralaš ja hutkás ealáhusat, strategiija kultuvrii ja mátkeealáhusaide, ođđa visti Beaivváš Sámi Nátionálateáhterii ja eará huksenáššit, Bååstede, jna. Prográmmas lei maiddái oktasaš galledeapmi Norgga Álbmotmuseas, oažžun dihtii čilgehusa Bååstede-prošeavtta birra.

Kulturdepartemeanta lea álggahan geahčadit sámi dáidaga ja kultuvrra dainna áigumušain ahte gávnnaht movt čuvget, oainnusmahttit ja čilget vejolašvuodaid ja hástalusaid dan ektui movt sámi dáidda ja kultuvra sáhttet oažžut viidát vejolašvuodaid norgalaš almmolašvuodas. Geahčadeami oktavuodas kártejuvvo sámi dáidaga ja kultuvrra stáhtus válljejuvvon arenain Norggas áigodagas 2014-2017, vuosttažettiin arenain mat ožžot ruđaid stáhtabušeahtas dahje speallanruđain.

Stuorradikki bearaš- ja kulturkomitea

Stuorradikki bearaš- ja kulturkomitea galledii Finnmarkku 19.- 21.02.18. Sámediggeráđđi čuovui komitea Guovdageainnus ja Kárášjogas 20.- 21.02.18, gos Stuorradikki komitea galledii muhtun sámi ásaahasaid, Sámedikki lassin.

Sámediggeráđis lei sierra čoažžin stuorradiggekomiteain, gos fáddán ledje earret eará ođđa Sámedikki bušeahttaortnet, mánáidsuodjalus, NAČ 2016:18 Váibmogiella čuovvuleapmi, kultuvra oppalaččat, boahhtevaš stuorradiggedieđáhus kultuvrra birra, Bååstede, huksenprošeavttat Saemien Sijte ja Beaivváš Sámi Nationálateáhter, ja Sámi dáiddamusea dárbu.

Kulturministtar Sámedikki guossis

Kulturministtar Trine Skei Grande lei guossis Guovdageainnus ja Kárášjogas 6.- 7.03.18. Sus ledje mielde Kulturdepartemeantta ráđđeaddit, ja Kulturráđi direktivra ja ráđđejođiheadji. Sámediggi fuolahii olles galledeami. Presideanta Aili Keskitalo ja Sámediggeráđi válde vuostá stáhtaráđi su fáruinis ja čuvvo mielde mángga sámi ásaahussii Guovdageainnus. Stáhtaráđi finai Kárášjogas maid mángga ásaahas, lassin sámediggevisui. Sámediggeráđis ledje sierra politihkalaš čoažžimat Stáhtaráđiin, main fáddán ledje earret eará boahhtevaš stuorradiggedieđáhus kultuvrra birra, Bååstede, huksenprošeavttat Saemien Sijte ja Beaivváš Sámi Nationálateáhter, ja Sámi dáiddamusea. Stáhtaráđi oáččui maddái ollu dieđuid sámi dáidaga ja kultuvrra birra, ja erenoamážit dan birra go beroštupmi sámi dáiddáriidda lassána riikkaidgaskasaš dásis.

Sámediggeráđi searvvai Árbordekonferánsii ja doalai doppe sáhkavuoru Duohtavuoda- ja seanadankommišuvvna barggu birra njukčamánu gasku.

Sámedikkis lei čoažžin Kulturdepartemeantta hálddahasain 25.04.18 Kárášjogas. Čoažžima fáddán lei boahhtevaš Stuorradiggedieđáhus kultuvrra birra, ja departemeantta barggu birra sámi dáidaga ja kultuvrra kártemiin nationála lávddiin ja eará lávddiin. Stuorradiggedieđáhus galgá bidjat vuodu bajimus politihkalaš sággastallama várás kulturpolitihkalaš hástalusaid birra boahhtevaš jagiid. Dan oktavuodas galledii departemeantta Sámedikki, oážžun dihtii rávvagiid ođđa dieđáhusii.

Sámediggeráđi searvvai 02.05.18 Friija sátni-bálkkašumi juohkimii Oslos. Bálkkašupmi geigejuvvui journalisttaide Harald Amdal, Eirik Linaker Berglund, Thor Harald Henriksen ja Kenneth Hætta, sin luohhtámušvuodot boltunjournalistihka ovdas Divttasvuona-áššis, mas šadde ollu váikkusat.

Sámediggeráđi searvvai 14.02.18 rabas čoažžimii Sámi viesu ásaheamis Romssas. Čoažžin lei Árktaš álgoálbmotguovddáža vejolaš ásaheami čuovvuleami birra. Biddjojuvvon lea bargojoavku bargat viidáseappot Sámi viesu duohtan dahkamiin, mas earret eará Romssa suohkan lea mielde, ovtta Romssa sámi birrasiiguin.

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi

Sámedikki gieskat nammaduvvon nuoraidpolitihkalaš lávdegottis (SáNuL) leat leamaš guokte čoahkkima áigodagas. SáNuL:s lei álggahančoahkkin Romssas 22.02.18, gos sis lei čoahkkin maiddái Sámediggeráđiin Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna mandáhta birra, ja lei čoahkkin ovddasvástideaddji sámediggeráđiin. SáNuL:s lei čoahkkin maiddái Oslos 28.04.18. SáNuL lea välljen nubbinjođiheaddji, lahtuid ja várrelahtuid Sámi Parlamentáralaš Ráđi nuoraidráđđái ja Sámi áššiid ráđdeaddi lávdegoddi Trøndelágas.

SáNuL jođiheaddji searvvai Sámedikki delegašuvdnii ON álgoálbmotáššiid bissovaš forumii New Yorkas cuoŋománus.

SáNuL:s leat leamaš ovtasbargočoahkkimat Nordlándda nuoraid fylkkaráđiin, plánet oktasaš doaluid/prošeavtta. SáNuL lea mielde prošeaktajoavkkus nuorra sámiid psyhkalaš dearvvašvuoda prošeavttas, ja lea searvan čoahkkimii dan oktavuodas.

SáNuL lea addán čálalaš cealkámuša Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna mandáhtii. Sámi Parlamentáralaš Ráđi nuoraidpolitihkalaš ráđis, mas SáNuL lea mielde, lei čoahkkin Kárášjogas

15.05.18. Doppe dieđihedje sii Sámi Parlamentáralaš Ráđi dievasčoahkkimii doaimmaset birra, ja plánegohte boahte oktasaš nuoraidkonferánssa.

6.2 Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi dáidda mii ovddida, iskkada ja hástala sámi kultuvrra.

Institušonealla ruoktu luohtái/vuelie/vuolle

Sámediggi lea, institušonealla ruovttu ásaheami oktavuodas luohtái/vuelie/vuolle, searvan proseassa-čoagganeapmái ja oahppomátkái Troandimii ovtasbargguin konsuleantafitnodagain Noodt & Reiding ovtas luohtebirrasiin. Oahppomátke fokuserii Norgga álbmotmusihkkaguovddáži ja álbmotdánsii, ja proseassačoagganeapmi ges fokuserii molssaeavttuide vejolaš ásaheami oktavuodas, gulahallamiin luohtebirrasiin.

Noodt & Reiding lea sádden gaskaboddosaš raportta gulaskuddamii, ja dollojuvvui maiddái čuoovvulančoahkkin 12.03.18, ovtasráđiid luohtebirrasiin. Raporta sáddejuvvui gulaskuddamii, ja vástidanáigemearri lei cuoŋománus. Loahpalaš raporta geigejuvvo dáid beivviid.

DKS-konferanse på Sametinget i Karasjok

Kulturjurdaga álgaga mielde, ovtasbargguin Sámedikkiin ja eará aktevrraiguin, dollojuvvui konferánssa Sámedikkis Kárášjogas 19.- 20.04.18, Kulturjurdaga 3-jagáš ángiruššama oktavuodas sámi dáidaga ja kultuvrra ektui Kultuvrralaš skuvlalávkkas. Konferánssa fokuserii sámi dáidaga ja kultuvrra, sihke ovdamearkkaiguin ja vásihusaiguin sámi kultureallima hálldašeamis, ja hástalisaiguin mat dasa čatnasit. Álggahankonferánssa ulbmilin lea lasihit sámi prošeavttaid ja buvttademiid logu DKS-vuogádagas.

Čájáhusa «Let the River Flow» rahpan

Sámediggeráđđi fuolahii 11.04.18 «Let the River Flow» čájáhusa rahpama Office of Contemporary Art Norway (OCA) lokálain Oslos. Čájáhus čájeha barggu mii čatnasa Mázejovkui ja eará sámi dáiddáriidda otnáš rádjai, mat leat bidjan fuomášumi sámi vuoigatvuođadástaleapmái.

6.3 Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Nana sámi ásahusat mat hálddašit, gaskkustit ja ovddidit sámi dáidaga, kultuvrra ja historjjá.

Áarjelhsaemien Teatere AS

Áarjelhsaemien Teatere AS válđočoahkkinn dollojuvvui 16.03.18. Sámediggeráđđi nammadii Svein Ole Granefjell stivralahttun, ja Marja Lisa Thomasson várrelahttun. Válđočoahkkimis välljejuvvui Granefjell fas stivrajođiheaddjin.

Sámediggeráđđi lea nammadan Lea Olavsdotter Nilsen Marakat ja Jakop Janssønn Riddu Riđđu Festivála AS stivrii áigodahkii 2018-2020.

Ođđa teáhtervisti Beaivváš Sámi Nasionálateáhterii

Oktasaš hálddahuslaš čoahkkinn dollojuvvui Oslos 12.02.18 Statsbyggain, Beaivváš Sámi Nasionálateáhteriiin, Sámi joatkkaskuvllain ja boazodoalloskuvllain ja Sámedikkiin, oassin Statsbyggga čuovvulanbarggus, mas vuolggasadjin lea ovddeš čađahaniskamuš.

Statsbygg lea ožžon Kulturdepartemeanttas, ovttas Máhtodepartemeanttain, bargun ráhkadit konseptaválljennotáhta (čuovvuleapmi), mas čielggaduvvojit molssaeavttut oktii lokaliseremis ja guovtti sierra visttis teáhterii ja Sámi joatkkaskuvlii ja boazodoalloskuvlii.

6.5 Sámi valáštallan

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Juohkelágan valáštallandoaimmat.
 - 1.

NM čuoigamiid rahpan

Sámediggeráđđi searvvai NM čuoigamiid rahpandoaluide, 2. oassái, Álttás 04.04.18. Sámediggeráđđi ovddidii Sámedikki dearvvuođaid rahpamis, ja dasa lassin ledje Sámediggeráđi dearvvuođat maiddái almmolaš NM-aviissas mii almmuhuvvui doaluid oktavuodas.

Speallanruđat sámi valáštallamii

Kulturdepartemeanta lea 08.05.18 reivves dieđihan Sámediggái ahte Norsk Tipping badjelbáhcaga juolludeamis lea juolluduvvon 1,5 miljon ru sámi valáštallamii 2018:s. Dát doarjja lea duppalastojuvvon jagi 2017 rájes. Departemeanta lea fuomášan ahte Sámedikkis lea posiitiiva fuomášupmi erenoamáš árbevirolaš sámi valáštallansurggiide, ja ahte dat leat guovddážis otnáš sámi kultuvrras ja árbevieruin. Doarjja fievrriduvvo Sámediggái, ja Sámediggeráđđi áigu nugo ovdalge fuolahit ruđaid viidáset juolludeami. Dán jagi juolludeamis áigu Sámediggeráđđi bidjat erenoamáš fuomášumi ođđasis organiserenproseassaide maid sámi valáštallanorganisašuvnnat leat čađaheamen.

Árktalaš dálveriemut

Sámediggeráđđi searvvai Árktalaš dálveriemuide (AWG) South Slaves, Kanádas, 17.- 25.03.18. Sámediggeráđđi mátkkoštii Team Sámiin, mas leat 34 nuora geat serve čuoigamiidda ja spábbačiekčamiidda. Team Sápmi birgii bures gilvuvuin maidda serve, ja sii ožžo oktiibuot 16 medálja. Sámediggeráđđi lei mielde rahpan- ja loahpahandoaluin ja čoahkkinnastii AWG-jodiheddjiiguin ja eará delegašuvnnaiguin mat serve AWG:ii.

7 Kulturmuittosuodjalus

Servodatmihttomearri:

- Sámi kulturárbi bidjá eavttuid buot plánemiidda ja sisabahkkemiidda.

Kveana visttit

Sámedikkis lei 05.04.18 čoahkkinn Romssa fylkkasuohkaniin juogadan dihtii dieđuid kveana visttiid birra. Visteregistrerenprošeakta lea doaimmas bokte gávdnan mánga vistti main čielgasit lea kveana gullevašvuohta. Romssa fylkkasuohkan ja Riikaantikvára leat buorideamen gelbbolašvuođa kveana kulturmuittuid birra. Sámedikkis ledje maid dieđut kveana kulturhistorjjálaš kártenbargui. Romssa fylkkasuohkan liikui hui bures go Sámediggi geigii ávdnasiid.

Sámi kulturmuittuid ráfáiduhttinráđji

Go guoská kulturmuittolága ođasmahttimii ja sámi kulturmuittuid ráfáiduhttinráji rievdadussii, de lea ášši leamaš meannuduvvomin Stuorradikki bearaš- ja kulturkomiteas cuorjomanus 2018. Viidáseappot meannudeapmi Stuorradikkis lea 28.05.18. Láhkarievdadus buvttiha fásta ráfáiduhttinráji mas sámi kulturmuittut ovdal jagi 1917 leat automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon.

Kulturhistorjjálaš nationála beroštupmi (KULA)

Bargu Kulturhistorjjálaš eanadagain nationála beroštumiin (KULA) Nordlándda, Trøndelága ja Finnmárkku fylkkagielddaid ektui lea ain čađahuvvomin. Čoahkkin lea dollojuvvon Trøndelága fylkka, Riikaantikvára ja Sámedikki gaskka. Barggu ulbmilin lea ahte Riikaantikvára ásaha registariid nationála deatlaš kultureanadagaid várás, vai dat hálddašuvvojit buori vuogi mielde.

KIK ja kulturmuittoplána Tydal gielddas

Sámediggi lea searvan čoahkkimii Tydal gielddain go guoská bargui ođđa kulturmuittoplánain gielddas, ja doalai sáhkavuoru sámi kulturmuittobarggu stáhtusa birra gielddas. Boazodoallu guovllus ja Røros-musea ledje bures ovddastuvvon, ja ovttas besse sii oainnusmahttit sámi kulturmuittuid buori ja čielga vuogi mielde. Orui dego sihke gielda ja earát geat ledje boahtán oidne hui deatlaš suodjalit sámi kulturárbbi gielddas. Gulahallama boadusin lea kursa mii galgá dollojuvot guoskevaš beliide prošeavttas sámi kulturmuittuid registreremis. Kulturmuittoplánabargu čađahuvo Riikaantikvára kulturmuittuid ángiruššama vuodul gielddas (KIK).

Barggu KIK:in oktiordnejit eanaš fylkkagielddat. Váldomihttomearri ángiruššamiin lea ahte nu ollu go vejolaš gielddat galget ráhkadit gieldaoasseplánaid kulturmuittuid várás mat galget leat veahkkin kulturmuittohálddašeamis. Sámediggi searvá bargui sámi kulturmuittuiguin dalle go guoskevaš gielddat jerret.

Arctic Center, Sállir, Romssa suohkan

Dán ášši birra lea leamaš sáhka 1980-logu álggu rájes. Priváhta huksejeaddjit háliidit ásahtit birrajagi mátkeealáhusrusttega čierastallanluohkáiguin ja áigot hukset hoteallagávpoga ja mánga čuođi barta Rávdjemuotkái. Doppe lea stuorra, historjjálaččat dovddus boazosámi geassesadji. Ássansajis ásse olbmot gitta jagi 1922 rádjai, dalle gártai siida guođđit ássanbáikki Norgga ja Ruota gaskasaš 1919 boazoguohtonkonvenšuvnna geažil, mii dalle galgai muddet rájárasttideaddji boazodoalu. Plána guoská guvlui gos leat stuorra kulturmuittuárvvut. Romssa musea, mii ovdal hálddašii maiddá sámi kulturmuittuid, lei regulerenplána vuostá 1980-logus gičču geažil automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon kulturmuittuid ektui. Birasgáhttendepartemeanta dohkkehii dattetge plána 1988:s. Dat gusto ain.

Sámediggi lea dattetge go lea ožžon fágalaš veahki Riikaantikváras dahkan čielggasin ahte boares plána ii leat čielggaduvvon kulturmuittuid ektui. Departemeanta lea oaidnán ahte dát galgá čielggaduvvot detáljaregulendásis, ja ahte kulturmuittut galget bisuhuvvot. Dál leat guokte detálljadási plána huksenguovlluide almmá almmolaš gulaskuddama ja Sámediggi lea dieđihan geahččama Kulturmuittolága § 9 mielde goappašiid plánaid ektui.

Sámedikkis leat leamaš mánga čoahkkima Romssa suohkaniin ja Arctic Center huksejeaddjin kulturmuittoskadeemiid oktavuodas, ja lea ožžon čađa dan ahte galget dahkkojuvot ođđa geahčadeamit plánaguovllus, ahte ráhkaduvvo váikkuhaniskančielggadeapmi sámi kulturmuittuid ja kulturbirrasa várás, ja ahte kulturmuittoskadeemiid bohtosat galget leat mielde váikkuhaniskančielggadusas. Doaimbajigu oktavuodas ii leat ovdal ráhkaduvvon makkárga váikkuhaniskančielggadus.

Gieddebargu álggahuvo geassemánus 2018. Iskkadeemiide gullá arkeologalaš gieddebargu kulturmuittoregistreremiin, ja jearahallaniskadeapmi sihke Norgga ja Ruota bealde. Arctic Center

huksejeddji lea geatnegahttojuvvon máksit iskkadangoluid ovddas Kulturmuittolága § 10 mearrádusaid vuodul.

Gieddebarggu bohtosat, ovttas váikkuhaniskančielggadusain, leat vuodđun Sámedikki loahpalaš kulturmuittofágalaš cealkámuššii plánaide. Lassin arkeologalaš árvvoštallamiidda ferte Sámediggi váldit vuhtii makkár identitehtaárvu ássansajis lei daid sogalaččaide geat áiggisteaset bákkus fárrehuvvojedje eret ássansajis.

7.2 Kulturmuittuid hálddašeapmi

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi kulturmuittut hálddašuvvojit iežamet historjjá ja árvvuid vuodul.

Vuoruheamit kulturmuittohálddašeamis Norggas 2018:s

Sámediggi lea árat ožžon 2018 vuoruhanreivve Riikaantikvárás. Vuoruhanreivves oidno maid Riikaantikvára vuoruha politihkalaš stivrendokumeantaid vuodul kulturmuittosuodjaleamis Norggas.

2018 stáhtabušehtas leat kulturmuittosuorggi doarjjapoasttat oktiibuot bisuhuvvon sullii seamma dásis go boađus lei diibmá maŋŋá Stuorradikki meannudeami, muhto dat eai leat haddejusterejuvvon. Go guoská ráfáidahttojuvvon visttiide priváhta eaiggádeamis, de leat gitta guhtta miljon dain ruđain várrejuvvon sámi visttiide. Muđui lea Riikaantikvárás dat oaidnu ahte signálat bušehtas leat čielgasat. Almmolaš hálddašeamis unniduvvojit ruđat jagiin mat bohtet ja dat lea hástalus maiddá stáhtalaš ja regionála kulturmuittohálddašeapmái.

Eará relevánta čuoggát Sámedikki vuoruhanreivves leat guovloodastus, doarjjahálddašeapmi/raporteren, máilmmiárbeguovlluid hálddašeapmi, kulturhistorjjálaš eanadaga nationála berošteapmi (KULA), välljejuvvon kultureanadagat eanadoalu, välljejuvvon arkeologalaš kulturmuittuid (BARK) suodjalanprográmma, ja kulturmuittut gielddain (KIK). Sámediggi áigu čuovvulit barggu dáid čuoggáid ektui.

BARC – kulturmuittuid seailuhan- ja gaskkustanprošeakta

Sámediggi lea ain bargan lámčindoaibmabijuin Sáltoduoddaris Válljejuvvon arkeologalaš kulturmuittuid suodjalanprográmma (BARK) oktavuodas. Bargu lea maŋimus muttus kulturhistorjjálaš galbaid buvttademiin. Leat dollojuvvon máŋga čoahkkima Sámedikki ja Nordlándda álbmótmeahcceguovddáža gaskka, plánen dihtii kulturbálgá almmolaš rahpama 30.08.18. Dan oktavuodas lea Sámedikki lágidan konferánssa bihtánsámi historjjá birra.

Sámedikkis leat maiddá leamaš áigodagas máŋga čoahkkima Romssa fylkkasuohkaniin main fáddán lei Spittá kulturbálgá Návuonas čalmusteami plánen. Lámččojuvvon bálgá guora leat galbejuvvon máŋga deatalaš sámi kulturmuittu. Almmolaš rahpan lea geassemánus 2018.

7.5 Vistesuodjalus

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Buorre kvalitehta sámi antikváralaš visttiin

Snihkkengelbbolašvuohta sámi visteođasmahttima siskkobealde

Sámediggi vuolggahii jurdaga doallat suokkardallančoahkkima árbevirolaš snihkkendili birra davimus fylkkain. Čoahkkin dollojuvvui Romssas 04.04.18 masa serve Riikaantikvára, Kulturmuifoanda, Dološmuifosearvi, NTNU, Máttá-Romssa musea, ja Finnmárkku, Romssa ja Nordlándda fylkkagielddat. Fylkkagielddain serve sihke oahpu ja huksensuodjalanhálddašeami ovddasteaddjit. Čoahkkima duogážin lei dat go váilot árbevirolaš snihkkárat davvin. Sámedikkis leat lagabuidda 900 ráfáidahttojuvvon vistti min hálddašeamis, muhto eai leat doarvái dohkálaš snihkkárat bargat divvumiiguin. Fylkkagielddain leat seamma hástalusat.

Sámedikkis lea leamaš viiddis gulahallan ja mánggat čoahkkimat Riikaantikvárain snihkkárdili birra davvin. Mearriduvvui ahte dollojuvvojit kurssat árbevirolaš snihkkemis nannen dihtii gelbbolašvuođa davimus fylkkain. Kurssat ruhtaduvvojit stáhtabušehta bokte. Ovttasbargobealit plánemis ja ieš kurssaid lágideamis leat Várdobáiki sámi guovddáš, Davvinorgga fanassuodjalanguovddáš ja Akershushuseat. Vuosttaš kurssat dollojuvvojit davit Nordlánddas/Máttá-Romssa-guovllus, ja álggahuvvojit čakčamánu. Dasto dollojuvvojit plána mielde johtti kurssat iešguđege báikkiin golmma davimus fylkkas.

8 Dearvvašvuohta ja sosiála

Servodatmihttomearri:

- Buorre dearvvašvuohta ja dásseárvvolaš dearvvašvuođa ja sosiálabálvalusat heivehuvvon sámi álbmoga giela ja kultuvrralaš duogáža.

8.2 Buorit ja ovttáarvosas dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalusat

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi pasieanttat ožžot gielalaččat ja kultuvrralaččat lámččojuvvon dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalusaid.

Davvi Dearvvašvuođa regionála bajimuš strategiijaplána hábmen jagi 2035 guvlui

Buot regionála dearvvašvuođadoaimmahagat galget ráhkadit regionála bajimuš ovddidanplána spesialistadearvvašvuođabálvalusaid várás jagi 2035 guvlui. Ovddidanplánain galget válddahuvvot deatlaš hástalusat spesialistadearvvašvuođabálvalusaid siskkobealde jagi 2035 guvlui. Ovddidanplánas galget maiddái bajimuš strategalaš suorggis identifiserejuvvo ja deatlaš doaimbajijut konkretiserejuvvo. Davvi Dearvvašvuohta lea bovdén Sámedikki searvat ovddidanplánabargui spesialistadearvvašvuođabálvalusaid várás davvin (2019-2035). Ovddidanplána sáddejuvvo gulaskuddamii geassemánu 2018.

Spesialistadearvvašvuodabálvalusaid strategalaš ovddidanplána sámi pasieanttaid várás

Sámedikki konsultašuvnnain ráđđehusa Nationála dearvvašvuoda- ja buohcciviessoplána birra (2015-2016) sohppojuvvui ahte Davvi Dearvvašvuoha váldá ovddasvástádusa spesialistadearvvašvuoda bálvalusaid strategalaš viidásetovddideamis sámi pasieanttaide nationála dásis. Dát čuovvuluvvui Davvi Dearvvašvuoda 2017 barggahandokumeanttain. Davvi Dearvvašvuoha lea dál ovttasbargguin Sámedikkiin hábmegohtán prošeaktakonseapta dákkár strategalaš plánii. Sámediggeráđđi ja Davvi Dearvvašvuoha leat soahpan muhtun deatalaš prinsihpaid mat leat barggu vuodđun, ja mandáhta lea dál ráhkaduvvomin.

Ovddidanguovddáš buhcciidruovttuide ja ruovttubálvalusaide sámi álbmoga várás

Ovddidanguovddáš buhcciidruovttuide ja ruovttubálvalusaide lea guovddáš maid guovddáš eiseválddit leat ásahan nannen dihtii kvalitehta dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusas. Guovddáš eiseválddit ođđasis organiserejedje 2016:s buot norgga guovddážiid, man boadusin šattai okta guovddáš guđege fylkii. Sámi ovddidanguovddážiid organiseren čađahuvvui gulahallama bokte Sámedikkiin sierra proseassan. Giđđat 2017 oaččui Dearvvašvuodadirektoráhta bargun Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanttas (DFD) čielggadit ja buktit rávvagiid movt organiseret ja viidásetovddidit ovddidanguovddážiid sámi álbmoga várás. DFD čujuhii bargamušas ahte USHT sámi álbmoga várás berre gehččojuvvot fárrolaga eará sámi gelbbolašvuodabirrasiguin.

Sámediggi ii leat duhtavaš daid čovdosiguin maid Dearvvašvuodadirektoráhta lea rávven, nugo earret eará ahte ovddasvástádus sámi pasieanttain biddjojuvvo dáláš ovddidanguovddážiidda main unnán lea gelbbolašvuoha sámi diliid birra. Sámediggi konsultere DFD:in dan birra movt fáraldat sámi pasieanttaide galgá gozihuvvot konseapttas "ovddidanguovddážat".

Ovttasbargu Dearvvašvuodadirektoráhtain

Sámediggi ja sámi dearvvašvuodabirrasat leat searvan ovttasbargočoahkkimiidda Dearvvašvuodadirektoráhtain ságastallat fágalaš fáttáid ja hástalusaid birra sámi dearvvašvuoda siskkobealde. Sámediggi oaivvilda ahte dát lea deatalaš arena danne go Dearvvašvuodadirektoráhta oppa áiggi oazžu eanet fágalaš čuovvulan- ja mearridandoaimmaid, sihke spesialista- ja gielddadearvvašvuodabálvalusas. Dearvvašvuoda dieđuid, kárten- ja čielggadanreaidduid sámi demeansa olbmuide jorgaleami, ja kvalitehtagábádusa birra nationála ja regionála dikšunbálvalusaide lea guorahallojuvnon. Dasto dárbbášuvvojit maiddá sierra virggit sámi doaktáriidda spesialiseremis, Sámi dearvvašvuodapárkka viidásetovddideapmi, pasieanta- ja geavaheaddjiáittardeaddjiortnet ja sierra gulahallanoktavuoda ásaheapmi sámi dearvvašvuhtii direktoráhtas, leat árvaladdojuvvon. Sohppojuvvui ahte dollojuvvojit guokte ovttasbargočoahkkima jagis fágalaš fáttáid birra mat gusket sámi pasieanttaide.

Sámi pasieanta- ja geavaheaddjeáittardeaddji

Sámediggái lea deatalaš ahte sámi pasieanttain ja geavaheddjiin lea seamma vejolašvuoha go álbmogis muđui váidit dahje bivdit veahki. Eaktun lea ahte pasieanta- ja geavaheaddjeáittardeaddjis lea gelbbolašvuoha sámi gielas ja kultuvrras. Sámediggi lea váldán ášši ovdan Dearvvašvuodadirektoráhtain, mas lea ovddasvástádus guoskevaš áittardeaddjiortnegii. Dearvvašvuodadirektoráhtas lea seamma oaidnu go Sámedikkis ja lea gulahallamiin Sámedikkiin movt dan sáhtáši organiseret ja álggahit.

Sámediggeráđđi lea maiddá veahkehan sáhkavuorui pasieantaáittardeaddji nationála semináras, sin jahkečoahkkima oktavuodas Kárášjogas. Seminára fáddán lei sámi pasieanttaid deaivvadeapmi

dearvvašvuodabálvalusain.

Dearvvašvuodastrategiija sámiid várás Ruota bealde

Ruota ráđdehus háliida ráhkadit dearvvašvuodastrategiija sámiid várás Ruota bealde, ja Norrlándda leana lea ožžon ruđaid Ráđdehusas dán barggu álggaheapmái. Dan oktavuodas lea sámi dearvvašvuodaprošeavtta stivrenjoavkkus Ruota bealde leamaš čoahkkin Sámediggeráđiin. Delegašuvdnii gullet leanapolitiikkaarat ja jođiheaddjit, ja SSR, Ubmi universitehta ja Ruota beale Sámedikki ovddasteaddjit. Sidjiide čilgiimet movt Sámediggi Norgga bealde bargá sámi dearvvašvuoda- ja sosiálapolitiikkalaš áššiiguin, nugo bálvalusfálaldagaid ovddidemiin, dutkamiin ja bálvalusaid láchčimiin sámi vuorasolbmuide. Sámedikki vuorrasiidráđđi searvvai ja muitalii vuorrasiidráđi barggu birra, ja ávžžuhii Ruota beale Sámedikki ásahit vuorrasiidráđi.

Ođđa vuorrasiidráđis čoahkkin

Sámedikki gieskat välljejuvvon vuorrasiidráđis lei vuosttaš čoahkkin Romssas. Áššelisttas lei nubbinjođiheaddji välljen, masa Ingolf Kvandahl välljejuvvui. Vuorrasiidráđđi evttohii maiddáa ahte välljejuvvošii lahttu ja várrelahttu Tröndelaagen saemien raerie - Troanddima sámi ráđđái. Lahttun evttohuvvui Lars Bransfjell, ja Ingrid Jáma fas várrelahttun. Vuorrasiidráđđi mearridii maiddáa evttohit sámi lahtu Stáhta seniordráđđái, go dat galgá ođđasis nammaduvvot. Sámediggeráđis ja vuorrasiidráđis lei oktasaš čoahkkin ovttasbarggu, rollaid ja vuordámušaid birra, ja ságastallojuvvui hástalusaid birra boahhteáiggis.

Vuorrasiidráđi čoahkkima oktavuodas Romssas dollojuvvui čoahkkin maiddáa SáNuL:in ja Sámediggeráđiin Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna birra. Vuorrasiidráđđi lea buktán árvalusaid mandáhtii, čoahkkádussii, áššiide maid berre váldit ovdan, ja bargui viidáseappot.

Vuorrasiidráđis lea maiddáa leamaš čoahkkin Snåases, gos sii deaivvadedje Snåase vuorrasiidráđiin, ja sii ságastedje sámi vuorasolbmuid dili birra gielddas. Vuorrasiidráđđi váillahii earret eará sámi ovddastusa gielddalaš vuorrasiidráđis, ja bivddii Snåase vuorrasiidráđi muitit dan boahhte válggain. Vuorrasiidráđđi finai galledeamen Snåase dearvvašvuodaaguovddáža ja áicosiidda. Vuorrasiidráđđi finai maiddáa galledeamen máttasámi giella- ja gelbolašvuodaaguovddáža Gielem nastedh, ja searvvai giellakafeai maid giellaguovddáš lágida jeavddalaččat.

Vuorrasiidráđđi meannudii earret eará ášši sámi dearvvašvuodabálvalusa/spesialistadearvvašvuoda bálvalusa birra, Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna mandáhta birra, ja buvtii cealkámuša sámi dearvvašvuodadutkamii ja dutkamii sámi humána biologalaš ávdnasiid birra.

Čoahkkin Guovdageainnu girkolaš oktasašráđiin

Sámediggeráđđi lea doallan čoahkkima Guovdageainnu diakonain ja girkobálvváin sámi vuorasolbmuid fálaldaga birra Guovdageainnu suohkanis. Čoahkkimis ságastuvvui erenoamážit vuorasolbmuid dili birra Mázes. Girkolaš oktasašráđđi lea dál álggaheamen beaivefálaldaga vuorasolbmuide Mázes. Guovdageainnu suohkan lea ovttasbargobealli. Sámediggeráđđi juolludii doarjaga beaivefálaldahkii, mii guoská vuorasolbmuide maiddáa Láhpoluobbalis. Sámediggeráđđi lea maiddáa álggahan proseassa oážžun dihtii vejolaš ovttasbargošiehtadusa Viessobánjkkuin, man ulbmilin lea earret eará luvvet gáibádusa jándordoaimmas Máze ássan- ja bálvalanguovddážis, vai guovddáža sáhtášii geavahit vuorasolbmuid deaivvadeamiide beaivet.

8.3 Ovttaárvosaš mánáidsuodjalanbálvalus

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi mánáid vuoigatvuođat ja dárbu sihkarastojuvvojit mánáidsuodjalusain deaivvadeamis.

Konsultašuvnnat doaimmaid juogadeamis mánáidsuodjalusas

Čoahkkimis Mánáid- ja dásseárvoministariin juovlamánus 2016 dohkkehii Ráđđehus konsultašuvnnaiguin Sámedikkiin mánáidsuodjalussuorggi juolludusreivve. Dát čuovvuluvvui maiddá juolludusreivve ráhkademiin mánáidsuodjalussii 2017:s, man oktavuodas Mánáid- ja dásseárvodepartemeanta (MDD) konsulterii Sámedikkiin. Skábmamánus 2017 bivddii Sámediggi konsultašuvnnaid MDD juolludusreivii mánáidsuodjalusa várás jahkái 2018. Mánáid- ja dásseárvodepartemeanta biehttalii konsultašuvnnaid dainna ákkain ahte juolludusreivve sisdoalus leat áššit main lea oppalaš luondu, maid jáhkket guoskat olles servodahkii, ja danne eai vuolggasajis guoskka konsultašuvdnageatnegasvuhtii. Dasto čujuhuvvo ahte dán jagi juolludusreivves eai leat ođđa doaibmabijut mat sáhtášedje váikkuhit sámi beroštumiide njuolga. MDD fuomášuhtá seammás ahte juolludusreive jahkái 2018 lea gárvvistuvvon, ja almmuhuvvon. MDD ii leat addán Sámediggái vejolašvuođa dustet konsultašuvdnašiehtadusa departemeantta árvvoštallama, ovdal go juolludusreive mánáidsuodjalussii gárvvistuvvui ja almmuhuvvui. Sámediggeráđđi áigu čuovvulit dán Mánáid- ja dásseárvoministariin.

Čoahkkin Stuorradikki Bearaš- ja kulturkomiteain

Sámedikkis lea leamaš čoahkkin Stuorradikki Bearaš- ja kulturkomiteain. Čoahkkimis čujuhii Sámediggeráđđi ahte dárbbášuvvo duodaštuvvon máhttu sámi mánáid birra geat leat dahje leat leamaš mánáidsuodjalusa fuolahusas, earret eará dan birra movt sin giella ja kultuvra leat gozihuvvon ja movt singuin manná maŋŋá.

Sámediggi čujuhii maiddá ahte mánáidsuodjalusa organiseren, movt sierra ovddasvástádussuorggit juohkásit gielddain ja stáhta orgánain, dagaha ahte lea váttis oažžut geahčastaga movt sámi mánáid vuoigatvuođat čuovvuluvvojit. Sámediggeráđđi oaivvilda ahte lea dárbu geahččat movt mánáidsuodjalusfálaldat bajimuš dásis ja vuogádatlaččat doaibmá sámi mánáide, sihke go guoská institušuvdnafálaldahkii, bearráigeahččamii, nationála bagadusorgánaide jna.

8.4 Etihkalaš njuolggadusat sámi dearvvašvuođadutkama várás

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi álbmoga vuoigatvuođat leat gozihuvvon humána biologalaš ávdnasiid hálddašeamis ja geavaheamis.

1.

2. Sámediggi bijai 2016:s lávdegotti mas leat sámi dearvvašvuođafágalaš dutkanbirraisiid ja juridihkalaš áššedovdiid ovddasteaddjit, mii galgá evttohit etihkalaš njuolggadusaid sámi dearvvašvuođadutkama ja sámi humána biologalaš dutkama várás. Lávdegoddi geigii raporttas

juovlamánus 2017. Sámediggi čađaha dál gulaskuddama lávdegotti barggus, earret eará evttohusa etihkalaš njuolggadusaid birra. Dan oktavuođas lágidii Sámediggeráđđi gulaskuddankonferánssa Romssas masa serve sámi fágabirrasat, politihkkárat ja earát. Gulaskuddandokumeanta lea sáddejuvvon áigeuovdilis gulaskuddaninstánsaide, ja lea biddjojuvvon rabas gulaskuddamii Sámedikki ruovttusiiddus. Sámi dearvvašvuođadutkama ja sámi humána biologalaš ávdnasiid dutkama etihkalaš njuolggadusat sáddejuvvojit dievasčoahkkima meannudeapmái čakčat 2018.

9 Álgoálbmotvuoigatvuođat, riikkaidgaskasaš ovttasbargu ja dásseárvu

Servodatmihttomearri:

- Ahte vuoigatvuođat mat leat dohkkehuvvon ON álgoálbmotvuoigatvuođajulggastusas heivehuvvojit láhkadahkosii ja geavatlaš politihkkii.

Stivrajođiheaddji välljen Finnmarkkuopmodahkii (FeFo)

Sámediggeráđis, NSR joavkojođiheaddjis, Bb joavkojođiheaddjis ja Sámedikki nammadan FeFo stivrra lahtuin lei gulahallančoahkkin 04.04.18. Čoahkkimis guorahallojuvvui Nussir-ášši, 5 km avádat, ášši dievasčoahkkimii ovttas stivren FeFos ja FeFoin, ja jođiheaddji- ja nubbinjođiheaddji nammadeapmi FeFo stivrras.

Sámedikki nammadan lahttu FeFos Mathis Nilsen Eira ovddidii FeFo stivračoahkkimis 18.04.18 ášši jođiheaddji ja nubbinjođiheaddji välljemis stivrii. Ášši hilgojuvvui stivrajođiheaddji duppalljenain, seammás go mearriduvvui ahte ášši sáddejuvvui FeFo Bearráigeahččanlávdegoddái. Stivralahtu guovttos Mathis Nilsen Eira ja Máret Guhttor guđiiga beavdegirjelasáhusa das ahte ovddiduvvon ášši hilgun stivralahtus ii dávis láhkavuoigadahttojuvvon riektái mii juohke stivralahtus lea gáibidit dihto áššiid stivrras meannuduvvot čoahkkimis, gč. Finnmarkkulága § 9, nuppi lađđasa. Sámediggeráđđi lea reageren go eanetlohku stivrras dieinna lágiin hehtte áššiid meannudeami stivrras ja bivddii danne reivves 20.04.18 FeFo Bearráigeahččanlávdegotti bearráigeahččat ahte dávista go mearrádus Finnmarkkulága.

Viđakilomehtera avádaga fas adnui váldin Finnmarkkuopmodagas (FeFo)

FeFo stivra mearridii áššis 94/2017 sáddet 5 kilomehtera avádaga adnui váldima dieinna lágiin go dat lea otnáš almmolaš geainnuid vuodul Finnmarkkus ja nugo ortnet lei ovdal go dat loahpahuvvui 2006:s, gulaskuddamii dainna eavttuin ahte adnui váldin lea juridihkalaččat čađahahtti. Gulaskuddanáigemearri lei 01.05.18. Sámediggeráđđi lea sádden dieđuid gulaskuddama birra Sámedikki joavkojođiheddjiide ja ávžžuhan sin fuolahit ahte relevánta searvvit ja organisašuvnnat ožžot dieđu gulaskuddama birra. Sámediggeráđđi oaivvilda ahte lea deatalaš ahte báikkálaš vásihusat guollebivdoturismmain ja báikkálaš ja árbevirolaš máhttu guolástusa birra ja guovlluid birra maidda guoská boahtá ovdan dalle go FeFo árvvoštallá ášši. Sámediggeráđđi lea bivdán Sámedikki hálddahusa árvvoštallat rievtálaš doaibmamuni das mo FeFo regulere sáivačáhce bivddu, maiddái vejolašvuođa adnui váldit 5 kilomehtera avádaga.

Minerálaš evalueren

Ealáhus- ja guolástusdepartemeanttas čilgii njukčamánu 2017 ahte áigot evalueret Minerálaš. Dat lei maid fáddán Presideantta Aili Keskitalo čoahkkimis Ealáhusministariin Monica Mælandain juovlamánu 2017. Evalueremis eai galgga evttohuvvot láhkarietvadásat, muhto láhkarietvadásaid árvvoštallamat sáhttet leat evaluerema boadus. Sámediggi vástidii 06.04.18 dán evaluerema mandáhta evttohussii. Deattuhuvvui ahte erenoamáš mearrádusat lágas sámi beroštumiid ja vuoigatvuođaid sihkkarastimis doibmet ja dávistit álbmotrievttálaš geatnegasvuođaide. Evaluerenlávdegoddi ii leat vel biddjojuvvon.

9.2 Sámi ovttasbargu

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi giella, kultuvra ja servodateallin gozihuvvojit ja ovddiduvvojit sihke ovttaskas nátionála stáhta siskkoibealde ja stáhtarájáid rastá.

Sámedikkiid ovttasbargu Sámi Parlamentáralaš Ráđi bokte

Sámi Parlamentáralaš Ráđdi (SPR) doalai čoahkkima Kárašjogas 15.05.18. SPR nuoraidpolitihkalaš ráđi ovddasteaddjit serve ja muitaledje sin doaimma birra. Čoahkkimis válddii Ruota beale Sámediggi badjelasas SPR jođihandoaimma unnimusat 16 mánu áigodahkii. Sámedikkis Norgga bealde lea leamaš jođihandoaimma 22.09.16 rájes. SPR mearridii cealkámuša mii guoská plánaide ráhkadit ruovdemáđija Suomas Norgii jierjahis hámmánii davvin. SPR iežas doaibmaplána mearriduvvui.

9.3 Davviguovllut

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Ceavzilis ahtanuššan davvin ássi álbmogiidda.

Árktalaš ráđdi

Sámediggi lea searvan Senior Arctic Officials (SAO-čoahkkim) Norgga delegašuvdnii Levis Suomas 21.- 23.03.18. Doppe lei temáhtalaš ságastallan gulahallama/laktima birra, digitála dearvvašvuođa čovdosiid rájes váilevaš interneahhtaoktavuhtii árbevirolaš álgoálbmotguovlluin. Árrpuhis satelihtta gulahallama oazžun, ja relevánta geavaheadji reaidut ja prográmmat šaddet dađistaga deataleabbon álgoálbmogiid ealáhusaid ovddideapmái. Dasto lei meteorologalaš ovttasbargu áššelisttas. Dás bođii ovdan ahte lea deatalaš ahte álgoálbmogat meroštallet makkár dálkkádatbálvalusaid sii dárbašit boahhteáiggis. Digaštallamat Árktalaš ráđi strategalaš plána birra joatkašuvvet dál Suoma ovdagottis. Hástalussan lea movt ráđdi sáhtta čuovvulit iežas rávvagiid implementerema, earret eará ođđa mekanismaid ja rutiinnaid ásaheami bokte, ja nannet ráđi kapasitehta. Ovdagoddi galgá ságastallamiid vuodul ráhkadit ođđa strategalaš plánaevttohusa.

9.4 Álgoálbmogiid vuoigatvuođat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- ON álgoálbmotvuoigatvuođajulggaštus lea heivehuvvon láhkadahkosiin ja geavatlaš politihkas.

ON álgoálbmotáššiid bissovaš forum

Presideanta Aili Keskitalo ja Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegotti (SáNuL) jodiheaddji Ole Henrik Bjørkmo Lifjell searvvaiga čoahkkimiidda ON álgoálbmotáššiid bissovaš foruma vuolde áigodagas 15.-21.04.18. Álgoálbmogiid oktasaš vuoigatvuođat eatnamiidda, guovlluide ja resurssaide ledje fáddán foruma 17. sešuvnnas New Yorkas.

Okta váldofáttáin lei álgoálbmotgiellajagi plánen ja čađaheapmi. Presideanta Aili Keskitalo doalai sáhkavuoru mas son deattuhii man deatalaš lea bisuhit álgoálbmotgielaid, ja muitalii seammás makkár doaimbajuid mii dáppe Sámis leat álggahan. Son deattuhii erenoamážit NAČ 2016: 18 Váibmogiella čuovvuleami ja Sámi Giellagáldu boahtteáiggi. Presideanta bivddii stáhtaid vuoruhit dán barggu. Presideanta fálai maiddái ovttasbarggu eará álgoálbmogiiguin, ja šaddá buorre vejolašvuohta gulahallat giellajagi plánedettiin.

Presideanta Aili Keskitalo doalai maiddái sáhkavuoru konferánssas álgoálbmotgielaid birra Colombia Universitys, ja gulaskuddamis viidáset proseassa birra sihkkarastin dihtii searvama álgoálbmogiid ovddasteaddji ásausaide ON-vuogádagas. Ollu dain sáhkavuoruin maid árttalaš regiovdna doalai oktiordnejuvvojedje oktasaš sáhkavuorrun sámedikkiid, Sámiráđi ja inuihtaid ovddasteddjiid beales. Dasa lassin searvvai Sámediggi aktiivvalaččat ollu lágidemiide ja čoahkkimiidda gos lei earret eará sáhka ruovdemáđija plánaid birra Roavvenjárgga ja Girkonjárgga gaskka (Arctic railway), ruoná energiija birra álgoálbmotguovlluin ja ON ceavzinmihtu birra. Presideanta searvvai maiddái oalgedoaluide duohtavuodá- ja seanadanproseassaid birra Sámis.

Sámedikki raporterem ILO:i

Norga raportere ILO 169 ektui ILO áššedovdikomiteai juohke viđat jagi. Sámedikkis lea vejolašvuohta njuolga gulahallat ILO áššedovdikomiteain ja sáhtá ovddidit iežas raporttaid konvenšuvnna dulkomis ja doahhtaleamis. Danne raportere Sámediggi njuolga ILO áššedovdikomiteai ILO 169 birra seamma áigodagas go Norga dahká. Sámediggi galgá ráhkadit raportta ILO:i áigodagas 01.06.13 - 31.05.18. Raporta galgá meannuduvvot dievasčoahkkimis čakčamánu. Dieđut Sámedikki ILO raporterema birra leat biddjojuvvon Sámedikki ruovttusiidui ja Sámediggeráđđi lea bovden sámi servodaga buktit cealkámuša.

Čoahkkimat ON olmmošvuoigatvuođakomiteain

Sámediggeráđđi lea gulahallan ON olmmošvuoigatvuođakomiteain (HRC) gulaskuddamiin Genevas 12.- 15.03.18 go Norga gažaduvvui ON konvenšuvnna siviila ja politihkalaš vuoigatvuođaid čuovvuleami birra. Sámediggeráđđi sáddii 12.02.18 iežas molssaevttolaš raportta komiteai. ON Olmmošvuoigatvuođakomitea attii mearkkašumiidis maŋŋa gažadeami 05.04.18.

Komitea 2011-2017 áigodaga raporttas, boahtá ovdan ahte sámiid dilli olmmošvuoigatvuođaid ja álgoálbmotvuoigatvuođaid ektui addá vuođu fuolastuvvat fáttáid ektui nugo veahkaváldi nisssonolbmuid

ja nieiddaid vuostá sámi servodagas, vaššicealkámušat ja vašširihkolašvuhta earret eará interneahtras sámi álbmoga vuostá, sámiid vealaheapmi, oahpaheddjiid váilun sámegeiلاس, ja ahte ollu sámi mánát eai beasa geavahit sámegeiلاس mánáidgárdiin. Dasto leat ollu rávvagat mat čatnasit sámi álbmoga vuoigatvuhtii eanaguovlluide ja resursavuoigatvuođaide. Erenoamážit lea komitea fuolas Sámi vuoigatvuođalávdegotti 2007 čielggadeami váilevaš čuovvuleami geažil sámi guovlluid birra olggobealde Finnmárkku.

Duohtavuođa- ja seanadankommišuvdna

Sámediggeráđđi lea gulahallamiin Stuorradikki presideantagottiin Duohtavuođa- ja seanadankommišuvdna mandáhta hábmema birra. Sámediggeráđđái lea leamaš deatalaš searvvahit sámi servodaga dán prosessii, ja danne lea čađahan 18 rabas čoahkkima, main ledje oktiibuot 507 oasseváldi. Maiddái lea leamaš vejolašvuhta buktit cealkámuša mandáhtii e-poastta ja njálmmálaš ságastemiid bokte. Sámediggeráđđi lea oaidnán ahte dát leat deatalaš čoahkkimat mat leat buktán ollu dieđuid dáruiduhttinpolitihka ja dan váikkuhusaid birra. Sámediggeráđđi lea ožžon mandáhtaevttohusa Stuorradikkis 23.03.18 ja lea addán cealkámuša dán evttohussii 02.05.18. Sámediggeráđđi lea dáhtton konsultašuvnnaid kommišuvdna čoahkádusa ja virggehasaid birra. Sámediggeráđđi áigu joatkit gulahallamis Stuorradikki presideantagottiin dassáži go Stuorradiggi bidjá kommišuvdna geassemánu gasku.

10 Ovttasbargošiehtadusat

Servodatmihttomearri:

- Nanosmahttojuvvon sámi giella, kultuvra ja servodateallin.

10.2 Regionála ja báikkálaš ovttasbargu

Ángirusšansuorggi mihttomearri:

- Árjjalaš ja ulbmildiđolaš ovttasbargu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen ja ovddidan dihtii sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

Guovloodastus

Guovloodastusa áššedovdilávdegoddi buvtii raporttas 01.02.18. Raporta lea sáddejuvvon gulaskuddamii. Sámediggi lea ožžon guhkiduvvon gulaskuddanáigemeari 25. vahkkui. Sámediggi lea geahčadan ja árvoštallan lávdegotti evttohusa. Presideanta Aili Keskitalo ovdanbuvtii oainnus mearriduvvon Romssa ja Finnmárkku fylkaovttastahttimii reivves Stáhtaráđđái Monica Mælandii 16.03.18. Sámediggeráđđi čujuha muđui áššái guovloodastusa birra mii lea ráhkkanahttojuvvon dievasčoahkkimii.

Sámediggeráđđi searvvai Ráđđehusa gulahallankonferánsii 09.- 10.04.18 Oslos. Čoahkkima fáddán lei earret eará áššedovdilávdegotti evttohus ođđa doaimajuohkimii 01.02.18, ja ságastallamat ođđa

regionála dási doaimmaid birra.

Sámedikki ovttasbargu gávpotgielddaiguin

Sámedikkis leat ovttasbargošiehtadusat gávpotgielddaiguin Oslo, Bådáddjo ja Romsa. Dán ovttasbarggus guorahallet bealit jeavddalaččat áigeguovdilis gielddalaš sámi áššiid.

Áigodagas lea Sámediggerádis leamaš politihkalaš čoahkkin 26.04.18 Oslo gielddain, gávpotráđi Inga Marte Thorkildsen bokte. Sámediggi lea muitalan ođđa prošeavtta birra sámi mánáidgárddiid várás, Sámi mánát ođđa searvelanjain, ja lea ávžžuhan Oslo gieldda juohkit dieđuid iežaset mánáidgárddiide prošeavtta birra. Eará fáttát maid birra muitaluvvui ledje oppalaččat sámi ohppiid vuoigatvuođaid birra ja ovttasbargojulggastusa reviderema birra guovvamánus 2019. Bealit sohpe ahte ságastallet Sámi Viesu birra boahtte čoahkkimis.

Sámediggi ja Álttá suohkan leat guhkes áiggi leamaš proseassas ovttasbarggu formaliseremis sámi áššiid birra. Sámediggeráđđi lea sádden reivve miessemánus Álttá suohkanii mas lea evttohus ovttasbargošiehtadussii.

Ovttasbargošiehtadusat hálddašanguovllu gielddaiguin

Gaskaboddosaš ovttasbargošiehtadusevttohusat leat sáddejuvvon dohkkeheapmái gielddaide. Eanaš gielddat leat dohkkehan šiehtadusaid, dahje leat buktán rievdadusevttohusaid. Plána mielde galget šiehtadusat vuolláičállojuvvot gielldakonferánssas 24.05.18. Muhtun gielddat leat bivdán guhkit áigemeari šiehtadusa gárvvisteapmái danne go dat galgá meannuduvvot politihkalaččat. Gaskaboddosaš šiehtadusat vuolláičállojuvvojit maŋŋá. Gaskaboddosaš šiehtadusat galget gustot dassáži go ođđa gielldakategorijat ja ođđa ruhtadanmállet leat mearriduvvon. Dasto ráhkaduvvojit ođđa šiehtadusat kategorijaeavttuid ja ruhtadanmálle vuodul.

Ovttasbargošiehtadusat fylkkagielddaiguin

Finnmárkku fylkkagiela ja Sámediggi leat leamaš čoahkkimis politihkalaš dásis ovttasbargošiehtadusa birra. Čoahkkimis sohppojuvvui ahte vuolláičállojuvvo gaskaboddosaš ovttasbargošiehtadus, mii galgá gustot áigodagas 2018-2020.

Romssa fylkkasuohkan ja Sámediggi barget ođđa šiehtadusa hábmemiin.

Nordlándda fylkkasuohkan ja Sámediggi barget šiehtadusa vuoduin.

Trøndelága fylkkasuohkan ja Sámediggi leat álgán ráhkadit vuodu šiehtadussii. Bargočoahkkin lea

plánejuvvon dollojuvvot 04.06.18.

Ovttasbargu Dearvvašvuohta Davvin

Sámediggi ja Davvi Dearvvašvuohta RHF leat vuolláičállán ovttasbargošiehtadusa mii galgá leat mielde ovdánahttimin spesialistadearvvašvuođabálvalusaid mat gozihit sámi álbmoga vuoigatvuođa ovtaárvosáš dearvvašvuođabálvalusaide ja mat sihkkarastet ahte bálvalusat leat heivehuvvon sámi pasieanttaid gielalaš ja kultuvrralaš duogážii. Sámediggi ja Davvi Dearvvašvuohta RHF galget doallat ovttasbargočoahkkimiid, ja geahččalit leat ovddabealde sierra hástalusaid ja áššečuolmmaid maid oktavuodas lea sáhka sámi álbmoga spesialistadearvvašvuođabálvalusain.

11 Ođđa áššiid almmuheapmi – čuovvuleapmi

Sámediggeráđi ođđa áššiid čuovvuleapmi, almmuhuvvon dievasčoahkkimis áššis 003/18.

Čájet solidaritehta duohtavuoda- ja seanadankommišuvdnabarggus, Kjellrun Wilhelmsen, Nordkalottfolket

Sámediggeráđi čuovvula ášši duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna proseassa bokte, ja čujuha dievasčoahkkináššái.

Ornet mii movttiidahtta loktet gelbbolašvuođa smávit sámegielain, Runar Myrnes Balto, NSR

Sámediggeráđi lea dál bargamin bušeahhtaevttohusain jahkái 2019, ja áigu dan oktavuodas árvvoštallat vejolašvuođa ásahit stipeandaortnega smávva sámegielaide várás.

Vuoigatvuođat dásseárvosaš ealgabivdui Finnmákkus, Arthur Tørfoss, Frp

Finnmárkolága § 23 olis lea sis geat ássat Finnmárku fylkkas vuoigatvuohta bivdit stuorrafuođđu Finnmárkuopmodaga eatnamiin. § 25 nuppi lađđasa mielde sáhtta Finnmárkuopmodat addit earáide go daidda geat fylkkas orrot stuorrafuođđobivdinlobi. Sámediggeráđi oaivvilda ahte dain geat ássat resurssaid lagamusas ja geat daid leat historjjálaččat geavahan, galgá leat vuosttaš vuoigatvuohta dain ávkástallat. Go resurssat dan diktet, de galggašedje earát maid beassat bivdit. Sámediggeráđi oaivvilda ahte Finnmárkoláhka goziha dáid beroštumiid bures. Sámediggeráđi čujuha muđui Finnmárkolága vuogádahkii dáid vuoigatvuođaid kártemis ja dohkkeheamis mat gávdnojit. Juohkehaš sáhtta ovddidit gáibádusa Finnmárkokommišuvnii oazžun dihte oamastan- ja geavahanvuoigatvuođaidis dohkkehuvvot, maddái Romssa ássit.

Olles riika oktan válgabiiren sámediggeválggaide, Arthur Tørfoss, Frp

Sámediggeráđđi ii oainne ahte lea áigeguovdil árvvoštallat olles riikka oktan válgabiiren dál. Otnáš ortnet goziha deatalaš prinsihpaid ovddastusa birra iešguđege sámi guovlluin. Dát lea deatalaš sámi demokratiijai.

#SápmiMaid, Sandra Márjá West, NSR

Dievasčoahkkinjođihangoddi čuovvula ášši.

Seksuála loavkašuhhtimat ja #meetoo, Ann-Elise Finbog, SáB, ja Árja

Dievasčoahkkinjođihangoddi čuovvula ášši.

St. Olav Hospitála pasieanttaide sámi gulahallanolmmoš, Nora Marie Bransfjell, NSR

Ráđđehusa nationála dearvvašvuoda ja buohcciviessoplánas (2016-2019) oaččui Davvi Dearvvašvuhta RHF erenoamáš ovddasvástádusa spesialistadearvvašvuodabálvalusain sámi álbmoga várás nationála dásis. Dán oktavuoda oaččui Davvi Dearvvašvuhta bargun fuolahit spesialistadearvvašvuodabálvalusaid strategalaš viidásetovddideamis sámi pasieanttaid várás nationála dásis. Davvi Dearvvašvuhta lea dál, ovttasbargguin Sámedikkiin, ráhkadišgoahtán nationála strategalaš plána dán barggu várás. Davvi Dearvvašvuhta lea válljen prošeaktan organiseret dán barggu, ja Sámedikkis, sámi fágabirrasiin ja eará regionála dearvvašvuodadoaimmahagain lea guovddáš sadii stivrenjoavkkus ja prošeaktajoavkkuin. Prošeakta galgá maiddái vuolggahit iešguđege doaibmabijuid sámi pasieanttaid várás iešguđege osiin spesialistadearvvašvuodabálvalusas buot regionála dearvvašvuodadoaimmahagain. Sámediggeráđđi oaidná ahte dárbbasuvvojit sámi pasientaoktavuodát, erenoamážit stuorra dearvvašvuodaásahusaid/ buohcciviesuid siskobealde gos leat unnán sámi fágaolbmot ja gos sámi pasieanttat báhcet olgobeallái sosiálalaččat stuorra osiin beaivvis, danne go dearvvašvuodabargit eai gulahala sámegillii singuin. Danne áigu Sámediggi loktet sámi pasientaoktavuoda dárbbu dearvvašvuodaásahusain oktan doaibmabidjun strategalaš ovddidanplánas.

Buhtadusa internáhtamánáide ja skuvllahismánáide, Inger Eline Eriksen Fjellgren, Árja

Sámediggeráđđi čuovvula ášši duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna proseassa bokte, ja čujuha dievasčoahkkináššái.

Sámedikki luohiti álgaheapmái ja jienasteapmái, Márjá-Liissä Partapuoli, NSR.

Dievasčoahkkinjođihangoddi čuovvula ášši.

Sámediggeráđi árvalus Sámediggái:

Sámediggi váldá Sámediggeráđi dán áigodaga doaimmedieđáhusa diehtun.

Sámedikki dievasčoahkkin - 024/18

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 12.06.18 dii. 11.00

Jienasteapmi

Dán áššis ii jienastuvvon.

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihka
1	Aili Keskitalo, presideanta	Lars Filip Paulsen
		Ronny Wilhelmsen
	Aili Keskitalo	
2	John Kappfjell	Silje Karine Muotka
	John Kappfjell	
3	Arthur Johan Tørfoss	Silje Karine Muotka
		John Kappfjell
		Berit Marie P. E. Eira
	Arthur Johan Tørfoss	
4	Nancy Charlotte P. Anti	
5	Anders Somby jr.	Silje Karine Muotka
		Ronny Wilhelmsen
	Anders Somby jr.	
6	Runar Myrnes Balto	Silje Karine Muotka
		John Kappfjell
		Anders Somby jr.
	Runar Myrnes Balto	
7	Silje Karine Muotka	
8	Ronny Wilhelmsen	
9	Inger Eline Eriksen Fjellgren	
10	Thomas Åhrén	
11	Beaska Niillas	
12	Piera Heaika Muotka	
13	Kåre Olli	
14	Silje Karine Muotka	
15	Henrik Olsen	
16	Lars Filip Paulsen	
17	Runar Myrnes Balto	
18	Berit Marie P. E. Eira	

19	Mikkel Eskil Mikkelsen	
20	John Kappfjell	
21	Klemet Erland Hætta	
22	Beaska Niillas	
23	Aili Guttorm	
24	Aili Keskitalo, áššejođiheadji	

DC - Mearrádus:

Sámediggi váldá Sámediggeráđi doaibmadieđáhusa dán doaibmaáigodagas diehtun.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 12.06.18 dii. 16.00

Ášši 025/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
-------------	--------------------------	-----------------------

Ođđa áššiid dieđiheapmi

	Áššennr. 18/2727
--	---------------------

Sámedikki dievasčoahkkin - 025/18

Evttohus 1: Oktasaš oahppoplánat ja oahppomateriálat

Mii sámit leat okta álbmot eaige riikkaráját galgga botket min oktasašvuoda

-Sámeakonferánsa julggaštusas Jielleváris, 1971-

Dál lea áigi hukset skuvllasisdoalu Sámi mánáide iežamet áigumušaid, eavttuid ja máilbmeáddejumi vuodul. NSR oaivvilda ahte dat golbma Sámedikki fertejit dál bidjat johtui barggu hápmet oktasaš oahppoplánaid ja oahppomaterialaid buot fágaid mat guoskkahit sámi gielaide, kultuvrra, árbedieđu ja servodaga. Dát livččii buorebut sihkkarastán ahte sámi mánát, dál vuos golmma beal rájaid, ožžot seamma vejolašvuodaid ja vuodu. Dákkár ovttasbarggu bokte maid šattašii oahppomaterialabuvttadeapmi beaktilut, sihke ruđalaččat ja olmmošlaš návccaid ektui.

Stáhtat fertejit heivehit iežaset lágaid vai dat dollet álbmotrievttálaš- ja álgoálbmotrievttálaš dási vai dát bargu ii hehttejuvvo. Sámediggi fuomášahtá dán oktavuodas erenoamážit ILO konvenšuvnna nr. 169 čuovvovaš artihkkaliid; 27. art. 3.lađas ja 32. Artihkkala ja Ovtastuvvan našuvnnaid eamiálbmotvuoigatvuodaid julggaštusas (UNDRIP) ges artihkkaliid; art 3, art 14, art 21, art 22 ja art 36.

Evttohus 2: Skohtermáđijat ja ođđa mohtorjohtalusláhka

Ođđa gáibádušat skohtermáđijaid čielggadeamis leat hui divrasat gielddaide. Erenoamážit go

Sámediggi mávssiha buot goluid geahčademiin gielddaide. KS Finnmark oaivvilda hui čielgasit ahte

boares skohtermáđijat berrejit luitojuvvot ođđa čielggadangáibádusain, ja Ovddádusbellodaga sámemediggejoavku doarju dán.

Bivdit ášši dievasčoahkkimii mas ulbmilin lea automáhtalaččat dohkkehit máđijaid mat juo gávdnojit Sámedikki beales gulaskuddaninstánsan.

Evttohus 3: Sámi oaivadus almmolaš suorgái

Min oktasaš ja ovttaskasaláš vuoigatvuođaid goziheami, nugo leat mearriduvvon nationála lágain ja álbmotrievttis, ferte dohkálaš vugiin johtui bidjat beroškeahtá das gos sápmelaččat ássat.

NSR:i lea deatalaš ahte min guovllut leat dakkárat gos lea oadjebas ássat, eallit ja bargat sápmelažžan, sihke árbevirolaš sámi guovlluin, ja gávpogiin ja guovddážiin. Šaddá dađistaga stuorát dárbu sápmelaččaid ovddas dahkat almmolaš bálvalusaid, earenoamážit danne go sámi servodagain ollugat fárrejit gávpogiidda ja čoahkkebáikkiide. Gáibiduvvo buorre gealbu sámi diliid birra jus galggašii fállat almmolaš bálvalusaid, ja ollu gielddain, fylkkagielddain ja almmolaš ášahusain váilu dat unnit eanet. Mii diehtit ahte dákkár gealbbu ádjána oalle guhká hukset.

NSR dáhttu sámemediggeráđi árvvoštallat galggašii go ásaht sámi ofelaš ortnega almmolaš suorgái, mii galggašii gielddaid, fylkkagielddaid ja eará almmolaš ášahusaid veahkehit sámi doaimbajuid plánemiin. Sámediggi galggašii álggahit barggu mas mihttomearrin livččii ahte sámi guovddážit, sámi viesut ja eará ášahusat almmolaš suorggi ovddas doaimmahivčče sámi ofelaš ortnega.

Evttohus 4: Oažžut rievdadusa boraspireláhkaásahusas § 12, vai rabašii vejolašvuođa addit lobi goaskima goddit eastadan dihte vahága

Boazoealáhus ii beasa vaháteastadeami dihte goaskima goddit, mii dagaha stuorra vahágiid ja gillámušaid bohccuide ja dohkkeameahttun dili.

Dálá njuolggadusaid mielde eai leat doarvá buori váikkuhangaskaoamit, mat attašedje hálddašeapmái vejolašvuođa addit goddinlobi vahága eastadeami dihte, go dan ohcá. Stuorra vahágit ja gillámušat bohccuide leat mielde lasiheamen boazoeaiggáid psyhkalaš noadi. Gillámušaid oaidnin, maid goaskin dagaha, duššástuhtá go boazoeaiggát ii veaje maidege dahkat. Stuorra vahágit dagahit maid heajut ekonomijja boazodollui.

Sámediggi ii sáhte jávojenaid dán dili geahččat, geahččalkeahtá čovdosa gávdnat.

Lea politihkalaš mihttomearrin ahte Norggas galget leat 850-1200 goaskinpára mat lállet, ja dat adnojuvvo dál leat nana máddodatmearrin, mii ii leat áitojuvvon. Mearragoaskimiid lohku ii leat mielde máddodatmeriin, ii kártejuvvo ja sihke eiseválddit ja dutkit eahpidit garrasit ahte dat eai nagot bohcco goddit.

Stuorámuš oassi dálá mearragoaskimiin ellet golmma davimus fylkkain, mat leat seamma guovllut go guovddáš boazodoalloguovllut.

Erohussan eará fuođuide, goaskimiid eai hálddaš Norggas, ja dat dagaha ahte besset laskat váikke man ollu.

Otná dili, almmá makkárga hálddašeami haga, eahpesihkkarvuođain ja nákkuin das leago mearragoaskin bohcco predáhtora, ja goaskinmáddodagain bearráigeahču haga, buktá frustrašuvnna boazoealáhussii.

Vahátgoddin boraspireláhkaásahusa § 12 olis lea áidna vejolašvuohta vahátelliid beassat goddit. Dattege leat láhkaásahusas mearráduusat mat duohtavuođas addet hui smávva vejolašvuođa addit vahátgoddinlobi eastadan dihte vel eanet vahága. Njuolggadusaid vuođđun lea ahte “goddin galgá guoskat dihto goaskimii, ja dat gártá duohtavuođas hui váttisin go goaskimiid lohku lea oalle stuoris, mii fas dagaha ahte hálddašeaddji ii sáhte addit goddinlobi.

Mánnga boazoeaiggáda, geat giđđat masset ollu misiid, ohcet vahátgoddinlobi. Manjimuš jagi leat dattege buot vahátgoddinohcamušat biehttaluvvon ákkaiguin maid lea hui váttis áddet go diehtit ahte leat ollu goaskimat ja stuorra vahágit.

Dát buktá ollu frustrašuvnna ja dagaha unnán luohtámuša otná boraspirehálddašeapmái.

Čujuhit maid nu gohčoduvvon “Krokann-dupmui” 2013:s, gos lágamánneriekti mearridii ahte buhtadus galgá juolluduvvot ovdalis oahpes vahátmeriid vuođul. Galggašii maid leat lunddolaš ahte vaháteastadeami dihte sáhtá addit goddinlobi seamma vuođuin.

NSR, NSR/Sáb, Guovddášbellodat ja Johttisámelistu oaivvildit ahte dán vuođul lea dál dárbu rievdadit boraspireláhkaásahusa § 12, vai boahpteáiggis šattašii hálddašeapmái vejolaš vaháteastadeami dihte addit lobi goaskima goddit

Evttohus 5: Čáhcejohtolat motovrraiguin Deanučázadagas

Johtolat Deanučázadagas eará fatnasiiguin ja fievrriiguin go dábálaš fatnasat bivddu várás lea sakka lassánan manjimus jagiid, erenoamážit manjá go 2017 rahppui vejolašvuohta nu gohčoduvvon čáhceskohteriiguin vuojašit juohkesajis. Dál orro dilli dan mađe rievdan ahte lea áigi guorahallat makkár váikkuhusat obbalaččat šaddet čázadahkii.

Jus dán johtolaga ii hálddaš ja meannut albmaláhkai de lea várra ahte njoammudávddat levvet Deanučázadahkii. Ii ge leat čielggas mo dárbbasmeahtun motorjohtolat váikkuta lussii ja lundoi muđui. Sámediggi ávžžuha Deanu, Kárášjoga, Guovdageainnu ja Ohcejoga gielddaid guorahallat dáid áššiid ovttas ja dárbbu mielde bidjat johtui njuovžilis doaibmajuid mat sihkkarastet čázadaga boahttevuođa.

Dás heive maid namuhit luonddumáŋggabealátvuođalága ja dan nu gohčoduvvon "føre-var"-prinsihpa dehálašvuođa.

Evttohus 6: Davvenjárga-stealli

Davvenjárga-stealli lea láigohuvvon juo 1920-logu rájes. Go Finnmárkkuoopmodat (FeFo) válddii badjelasás giddodatvuođu 2006:s eanas oassái eatnamiin Finnmárkkus, maiddái Davvenjárga-steallái, de válddii maid FeFo badjelasás buot šiehtadusaid mat Statskogas ledje dalle.

Guoskevaš láigošiehtadus Davvenjárga-steallái reviderejuvvui manjimusat 1994:s ja lea sorjavaš dán jagi lohppii. Dálá šiehtadusa mielde lea láigoheadjis riekti guhkidit láigošiehtadusa. Dasa lassin addet dálá šiehtadusat rievtti eanaeaiggádii bidjat eavttuid. Ođđasit šiehtadallat šiehtadusaid, maiddái láigohatti, lea dál ášši FeFoi.

Almmolašvuođas leat mii oaidnán ahte báikkálaš olbmot háliidit ahte Davvenjárga-stealli ostojuvvo FeFos, ja ahte FeFo lea čujuhan stivrra iežas strategiijii ahte sii vuostazettiin láigohit eatnamiid, eai ge vuovdde. Dál ii oaččo báikegoddi ii ge Davvenjárgga gieldda eará go unna oasáža árvoháhkamis maid turisma buktá. Davvenjárgga ovdagoddi lea dovddastan ahte háliidit oastit davvenjárga-stealli FeFos dahje viidásetláigohit dan. Sáhtá maid geahččat eará vejolašvuođaid mat sihkkarastet eanet váikkuheami báikkálaččat, ja ahte báikegottis lea eanet váikkuhanfápmu.

Jus galgá beassat Davvenjárga-steallái de gáibidit priváhta aktevrrat, mat leat bohtán doppe lulde, sisabeassandivada. Sisabeassandivat lea dál 275 ja 180 ruvno, dat bohtá das makkár guovlluide dus lea áigumuš mannat. Dát divat lea biddjon olgunastinlága vuođu. Dát divat galgá goitge speadjalastit makkár doaimmaid eaiggát dahje geavaheadji lea bidjan johtui guovllus olgunastinolbmuide buorrin. Ankke oaivvilduvvo báikkálaččat ahte divat ii geavahuvo doaibmajuide olgunastinguovllus, muhto ahte divat manná njuolga eaiggádiidda lulde. Sihke FeFo ja Sámediggi berrejit čuovvulit ášši.

Evttohus 7: Norggas lassánan mánáid geafivuohta

Ann Karin Kvernmo ja Aili Guttorm evttohus

Norga lea riika mas lea alla eallinstandárda ja dat mearkaša ahte geafivuođa oktavuodas ii leat sáhka dušše borramuša, orrunsaji ja biktasiid váilumis, muhto maiddái vejolašvuođaid váilumis searvat sosiálalaččat seamma dásis muđui servodagas. Mánáid geafivuohta Norggas lea lassánan 2000-logu álggu rájes. Adnojuvvo ahte dálodoallu mas lea dienas vuollel 60 % mediadietnasis riikkas gahčá vuolábeallái geafivuođa ráji. Badjel 100 000 máná Norggas ellet dán ráji vuolábealde. Duodalaš go mánát gártet bajásšaddat dákkár dilis mii sáhtá čuohcat dearvvašvuođa dillái, addit fuonit ovdánanavejolašvuođaid ja gáržžidit sosiála fierpmádaga, mii guoská beroškeahhtá etnálašvuođas.

Iskkadeamit 2016:s čájehit ovdamearkka dihtii ahte juohke viđat máná Guovdageainnu suohkanis eallá geafivuođas, mealgat eanet go riikka gaskamearri. Dat ii vealtameahtumit mearkaš dan ahte sii mannet nohkkat nelggiin, muhto ahte sii eai sáhte searvat seamma dásis eará mánáiguin iešguđege sosiála arenain. Sáhtá leat sáhka das ahte mánát ovdamearkka dihtii eai sáhte ávvudit riegádanbeivviid dahje allabasiid seamma dásis eará mánáiguin.

Mii dárbašit eanet máhtu dan birra man ollu lea mánáid geafivuohta sámi guovlluin. Deatalaš lea

dovdat duogáža, viidodaga ja maddái iskat ahte searvvahit go dát iskkadeamit buot beliid sámi guovvluid dilis jos galggaš sáhttit ovddidit deaivilis evttohusa doaibmabijuin maiguin sáhtáši buoridit dili.

Ávžžuhit Sámediggeráđi buktit dievasčoahkkimii ášši mas vuđoleappot geahčadit dáid beliid nu ahte mii galgat sáhttit gávdnat dán oktavuodas buriid doaibmabijuid mat duođas váikkuhit. Sámediggi ferte čoahkkinnastit guoskevaš gielddaiguin ja eará guoskevaš belliiguin ja bargat dan ala ahte gávdnat doaibmabijuid mánáid geafivuoda vuostá.

Evttohus 8: Sámegieloahpahuš sámediggeáirasiidda geat eai máhte sámegiela

Evttohus Ann Finbogas ja Inger Eline Eriksen Fjellgrenas

Álbmotválljejuvvon olbmot Sámedikkis leat ovdagovvan sámi álbmogii, ja berrejit maid doaibmat buorre ovdagovvan min oktasaš rahčamušas ealáskahttit sámi gielaide.

Sámeálbmot bellodat ja Árja mielas berrejit dárogielat sámediggeáirasat oazžut dárbašlaš oahpahuš sámegielas. Dál lea dili nu ahte sámi giella ii geavahuvvo doarvái aktiivvalaččat Sámedikkis. Min mielas mii fertet duođas bargat juoidá jorgalandihte dán dábi.

Sámediggeáirrasin ja rollamodeallan de lea mis earenoamáš ovddasvástádus sámi giela ektui. Danin oaivvildit Sámeálbmot bellodat ja Árja ahte Sámediggi ferte láchit dili ja movttiidahttit dárogielat sámediggeáirasiid oazžut sámegieloahpahuš. Okta vejolašvuohta livččii ahte geavahit mánnodagaid dievasčoahkkinvahkkuin sámegieloahpahuš. Eará vejolašvuohta lea várret ovttá vahku intensiiva oahpahušii go ovttastahtá ovttá lávdegodde- ja dievasčoahkkinvahku.

Evttohus 9: Sápmelaččaid iešmearrideapmi sámi mediaid badjel – oktasaš sámi mediaviessu riikarájiid rastá

Mis sápmelaččain lea iešmearridanvuoigatvuohta dan olis go leat sierra álbmot. Iešmearridanvuoigatvuohta addá vuoigatvuođa mearridit iežas stáhtamálla, iežas kultuvrra, hálddašeami, lágaid ja sullasaččaid badjel almmá earáid seaguheami haga. Dat guoská maid mediaide. Sámi Journalistaid Searvi (SJS) ávžžuhusa vuodul háliida Árja ahte Sámediggi galgá aktiivvalaččat bargat dan ala ahte sihkkarastit sorjjasmeahtun oktasaš sámi mediaviesu ásaheami riikarájiid rastá.

Mii čujuhit Sámi Journalistaid Searvi cealkámuššii:

Sámi Journalistaid Searvi (SJS) čujuha ON eamiálbmotjulggaštussii ja áigu čujuhit ahte sámi mediain ii leat dakkár iešmearrideapmi maid julggaštus galgá eamiálbmogiidda sihkkarastit, maddái sápmelaččaide. Mediat leat deatalaš servodathuksejeddjit ja dat leat earenoamáš deatalačča giela, kultuvrra ja servodateallima nannemis ja ovddideamis. Mediain lea dieđusge maid earenoamáš deatalaš rolla servodatdigaštallamis ja demokratiija nannemis. Go min sámpolitiikalaš orgánat dávjá čujuhit ja čalmustahitet sámi iešmearridanvuoigatvuođa, ja ákkastit dan beali čjuhettiin ON eamiálbmotdeklarašuvdnii, SJS háliida ahte Sámediggi ja Sámi Parlamentáralaš Ráđđi álggahit barggu luvvet sámi ovttadagaid nátionála oktasašsáddehat oasusservviin/ public service servviin (SR, SvT, UR, Yle, NRK) ja áiggi badjel ásahtit oktasaš sámi mediaoasussearvvi man badjel sápmelaččat ieža mearridit. SJS oaivvilda ahte gávdnojit eanet vuogit dasa mo ásaheami oktasaš sámi mediaviesu ja dasa sihkkarasttášii sorjjasmeahtunvuoda. Suomas Yle ruhtaduvvo mediavearuin ja jáhkkimis bohtá dákkár vearru Norgii ja Ruttii lagamus boahhteáiggis. Danne lea deatalaš ahte sámedikkis farggamusat ovddidit ášši iežaset riikka politihkalaš eisseválddiide sihkkarastin dihte ahte boahhtevaš mediavearru hábmejuvvo nu ahte maddái sáhtá váikkuhit sorjjasmeahtun sámi mediaviesu ásaheami ja doaimma farggamusat. Mii hástalit maid sámedikkiid ja Sámi Parlamentáralaš Ráđđi farggamusat bargagoahtit áššiin. Mii hástalit maid sámedikkis ja Sámi Parlamentáralaš Ráđđi farggamusat kártet guđe láchái iešmearrideami sáhtá nannet deaddiluvvon mediaid ektui ja guđe láchái deaddiluvvon mediaid sáhtá nannet ja ovddidit oktasaš sámi vuoduin.

Evttohus 10: Oarje Papua doarjjacealkámuš

Sámedikki dievasčoahkkin jodihanovdagoddi lea deaivvadan Mama Yosepha delegášuvnnain geat bohtet Oarje Papua sullos.

DUOGÁŠ:

Duogáš deaivvadeapmái lei Office of Contemporary Art, Norway geat ledje bovden dán delegášuvnna "Let the river flow" čájáhusráhpan loahpaheami oktavuodas geassemánu álggogeahčen. Dalle lágiduvvui loahpahanseminára gos earet eará Oarje Papua delegášuvdna ovdanbukte iežaset hástalusaid sisabahkkemiid ektui.

DÁL:

Dán oktavuodas de bivde Oarje Papua álgoálmot ovddasteaddjit čoahkkima Sámedikkiin muitalan dihtii iežaset vásáhusaid birra.

Mama Yosepha Alomang ovddasta ge Amungme álbmoga geat leat dat árbevirolaš oamasteaddjit dán eatnamis gosa leat ásahan ruvkedoaimmaid lobikeahhtá álgoálmogiin.

Freeport-McMoRan Grasberg ruvki lea máilmmi stuorámuš golle- ja veaikeruvki, ja 40% daid ossosiin oamastuvvojit Rio Tinto joavkkus.

Oarje Papua bággejuvvui Indonesia vuollásažžan 1963'as, maŋŋá go sidjiide lohpiduvvui ieš-stivrejupmi maŋŋá go Nederlándá lei sin stivren kolonijian.

Odne eanaš dieđut ja ođđasat Oarje Papua birra leat gildojuvvon Indonesia eiseválddiiguin, ja áidna olggobeale ovddasteaddjit geat dohko besset leat oskuovddasteaddjit.

Oarje Papua delegášuvdna muitalii stuorra veahkaválddálašvuoda birra ja duodalaš olmmošvuoigatvuođarihkumiid birra:

- Goddimat

- Migrašuvdna: Sisafárrejeaddjit geaid ulbmil lea dahkat álgoálmogiid unnitlohkun

- Nállevealaheapmi

- Borramuš sihkarvuotta

Mama Yosepha Alomang lea ieš váldon gitta bolesiin 18 geardde ja lea maid čohkkán giddagasas.

Oktii son čohkkái mánu kontaineris ja nuppi mánu son fas čohkkái hissegis gos lei kloáhkka čippiid rádjái. Dát billistii su čalmmiid.

Oarje Papua leat goddaleamit álgoálmogiin oalle dábálačččat, ja sin leat maid álgán gohčudit ábogáhtun. Doppe goddojit olbmot duššiid dihtii.

OVDASGUVLUI:

Dál oarje Papua álgoálmogat leat ohcamen ráfalaš ja demokrahtalaš vugiid mo beassat eret dan eahe demokrahtalaš dilis gos sii leat dál. Danne bivdet sii máilmmiservvodagas veahki dása:

1. C-24, ON'a dekoloniseren komitei ovddidit iežžaset ášši. Dás lea áiggemearri jagi 2020, goas komitea sáhta bivdit ON'a dievasčoahkima bidjat Oarje Papua listui gouvlu mat galget dekoloniserejuvvot.

2. Ođđa álbmotjienasteapmi

EVTTOHUS:

Sámedikki dievasčoahkkin bivdá sámediggeráđi doarjut Oarje Papua álgoálmogii áigumuša beassat ovddastuvvot C-24, ON'a dekoloniseren komiteas. Sámediggi dievasčoahkin maid bivdá sámediggeráđi norgga eiseváldii ektui laktet ášši ja bivdit ahte Oarje Papuas iešheanálašvuotta ovddiduvvo demokrahtalaš ja ráfalaš vugii mielde. Ja dat mieltisbukta maid ahte Oarje Papuas čađahuvvo ođđa álbmotjienasteami ONa New York soahpamuša vuodul (1962).

EANET DIEĐUT:

Eanet dieđuid Oarje Papua birra leat čohkken Yale láhka skuvla (law school) ja Asia Olmmošvuoigatvuođaid goziheapmi (Human Rights Watch).

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 12.06.18 dii. 16.05.

Dievasčoahkkinjodihangotti árvalus:

Odđa áššit 1 - 10 sáddejuvvojit Sámediggeráđđái meannudeapmái.

Jienasteapmi

Dán áššis ii jienastuvvon.

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Beaska Niilas	Ronny Wilhelmsen
	Beaska Niilas	
2	Arthur Johan Tørfoss	Ronny Wilhelmsen
		Klemet Erland Hætta
		Hans Ole Eira
	Arthur Johan Tørfoss	
3	Vidar Andersen	Ronny Wilhelmsen
		Arild Pettersen Inga
	Vidar Andersen	
4	Karen Anette Anti	Per Mathis Oskal
		Nancy Charlotte Porsanger Anti
		Anders Somby jr.
	Karen Anette Anti	
5	Beaska Niilas	Tom Sottinen
		Jørn Are Gaski
		Inger Eline Eriksen Fjellgren
	Beaska Niilas	
6	Runar Myrnes Balto	Ronny Wilhelmsen
	Runar Myrnes Balto	
7	Ann Karin Kvernmo	Anders Somby jr.
		John Kappfjell
		Arild Pettersen Inga
	Ann Karin Kvernmo	
8	Ann-Elise Finbog	Jørn Are Gaski
		Arild Pettersen Inga
		Inger Eline Eriksen Fjellgren
	Ann-Elise Finbog	
9	Inger Eline Eriksen Fjellgren	Runar Myrnes Balto
		Arild Pettersen Inga
		Vidar Andersen
	Inger Eline Eriksen Fjellgren	
10	Tor Gunnar Nystad	

DC - Mearrádus:

- Odđa áššit 1 - 10 sáddejuvvojit Sámediggeráđđái meannudeapmái.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 12.06.2018 dii. 17.45

Ášši 026/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
-------------	--------------------------	-----------------------

Gažaldagat Sámediggeráđđái

	Áššenr. 18/2727
--	--------------------

Sámedikki dievasčoahkkin - 026/18

Gažaldat 1: Geahččalanortnet gonagasgoaskinhálddašeamis

2016:s bivdii Stuoradiggi , maŋŋil go ealáhus lei guhká vuorjan, ahte ferte biddjot johtui geahččalanortnet goaskinhálddašeamis Fosenis ja Romssas. Gonagasaid jávkadeapmi ovdal go dat dahket vahágiid, lei okta válđoáššiin ortnegis. NINA háliidii bidjat johtui 5-jagi dutkanprošeavtta ovdal go bidjet johtui ortnega. Oaivvilda go Sámediggeráđđi ahte ferte vuos viežžat máhtu ja dieđuid árbevirolaš máhtu birra ovdal go prošeakta sáhtá biddjot johtui?

Gažaldat 2: Boraspiret

Boraspiret:

Ráđi dieđáhusas “boraspiret” vuolde boahá ovdan ahte dálkkádat- ja birasgáhttenministtar Ola Elvestuen dadjá:

“Mii guoská doaimmaide maid ulbmil lea sajustit vásihanvuđot máhtu, čujuha ministtar gulahallamii mii Sámedikkis lea Birasdirektoráhtain.”

Man birra lea gulahallan gaskkal Sámedikki ja Birasdirektoráhta?

Gažaldat 3: Rájárasttildeaddji oktasašskuvla Sámis

Sámedikkis lea prošeakta; Rájárasttildeaddji skuvlaovttasbargu Sámis. Prošeakta lea áigequovdii earret eará “Váibmogiella” -čuovvoleapmái, skuvllaid fágaođasmahttimis ja oahpahuslága revideremis. Prošeavtta mihttomearri lea ásahtit guovtti stáhta gaskka oktasaš sámeskuvlla. Sirpmá skuvla ja Ohcejohnjálmmi skuvllas leamašan oktasaš oahpahus badjel 20 jagi. Sámi Allaskuvla lea guorahallan ovttasbarggu jagi 2011. Mannan jagi lea Sámedikki bargojoavku doaibman, ja giđa mielde galggai boahit raporta mii čielgáda mo dál viidáset. lešguđet sivaidd geažil ii leat dát raporta vel válmmas.

Suohkanat masá dát skuvllat gullet, leat vuordimin dán raporta, ja bargu lea muhtin muddui bisánan dan duohkai justa dál. Sirpmá skuvla, nubbi dan guovtti skuvllain geat bargaba ovttas, áito heaittihuvvot suohkana ekonomijja dihtii. Sáhtá go ráđđi muitalit mo stáhtus lea áššis, ja mo oaidnit proseassa viidáset duohtan dahkat áigumuša ásahtit oktasaš sámeskuvla, oktasaš Sápmi?

Gažaldat 4: Boazodoallostivra ja nammadeapmi

NBR jahkečoahkkin mii dollojuvvui Kárášjogas geassemánu 8.-9. b. dahke mearrádusa ođđa boazodoallostivrra nammadeami ektui. Mearrádusas daddjojuvvo ahte NBR váldá oktavođa Sámedikkiin ja Eanadoallo- ja biebmodepartemeanttain oažžun dihte boazodoallostivrra mii sáhtášii doaibmat gaskaboddosaččat. Maid áigu Sámediggi dáinna NBR mearrádusain dahkat ja mo áigu vejolaččat dan čuovvulit.

Gažaldat 5: Sámi dearvvašvuodásiida

Davvi dearvvašvuhta lea guovddáš eiseváldin ožžon ovddasvástádusa álggahit ja čuovvulit Sámi

dearvvašvuodasiidda. Sámi fágabirrasat galget oasálastit barggus. Davvi dearvvašvuohta lea bivdán sin vuollásaš dearvvašvuođaásahusa bargat dáinna.

Árja ballá fálddagat sámi buhcciide eai vuoruhuvvo sámi dearvvašvuodasiidda barggus. Sámi fágaolbmot leat dovddahan Árjai ahte dat vuollásaš ásaheami ii ane deatalažžan dan nationála perspektiivva mii sámi dearvvašvuodasiiddas galgá leat. Sámi dearvvašvuodasiidda álgínproseassas ferte vuhtii váldit ahte sámit galget beassat leat mielde váikkuheame ja mearrideame

1. Maid lea Sámediggi bargan sihkkarastit ja ovddidit Sámi dearvvašvuodasiidda ásaheami?
2. Maid lea Sámediggi bargan sihkkarastit vuoi sámit besset váikkuhit ja leat mielde mearrideamis
3. Lea go Sámediggeráđis dat oaidnu ahte Sámi dearvvašvuodasiidda berrešii leat eará ládje organiserejuvvon ja ii ge leat Finnmárkku buohcciviesu vuollásaš?

Gažaldat 6: Sámi dearvvašvuodasiida

Maŋimus válgagiččuin 2017 čavčča lei ollu fokus dearvvašvuođabálvalusaide. Sámi dearvvašvuodasiidda ásaheami lea dehálaš ovddidandihte buriid dearvvašvuođabálvalusaid sámi álbmogii. Maid bargá Sámediggeráđi Sámi dearvvašvuodasiidda ásaheami olis?

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 12.06.18 dii. 17.50

Jienasteapmi

Dán áššis ii jienastuvvon.

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Per Mathis Oskal	
	Berit Marie P. E. Eira	
	Per Mathis Oskal	
2	Karen Anette Anti	
	Berit Marie P. E. Eira	
	Karen Anette Anti	
	Berit Marie P. E. Eira	
3	Hans Ole Eira	
	Mikkel Eskil Mikkelsen	Inger Eline Eriksen Fjellgren
	Hans Ole Eira	
	Mikkel Eskil Mikkelsen	
4	Arild Pettersen Inga	
	Silje Karine Muotka	
	Arild Pettersen Inga	
	Silje Karine Muotka	
5	Inger Eline Eriksen Fjellgren	
	Mikkel Eskil Mikkelsen	Ronny Wilhelmsen
	Inger Eline Eriksen Fjellgren	
	Mikkel Eskil Mikkelsen	

DC - Mearráduš:

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 12.06.2018 dii. 18.30

Ášši 027/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
-------------	--------------------------	-----------------------

Sámedikkiráđi čilgehus sámi girjjálašvuoda birra 2018

	Áššennr. 18/2603
--	---------------------

Meannudeamit

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámediggi lea ságaskuššan Sámediggeráđi čilgehus sámi girjjálašvuoda birra.

Čielggadeapmi lea mielddusin beavdegirjjis

Sámedikki dievasčoahkkin - 027/18

Ášši álggahuvvui 12.06.18 dii. 18.35. Debáhtta jotkojuvvui 15.06.18 dii. 09.00

Jienasteapmi

Dán áššis ii jienastuvvon.

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Henrik Olsen, áššejođiheadji	
2	Aili Guttorm	

3	Ann Karin Kvernmo	Inger Eline Eriksen Fjellgren
4	Aili Keskitalo	
5	Lars Filip Paulsen	Runar Myrnes Balto
		Piera Heaika Muotka
		Synnøve Søndergaard
	Lars Filip Paulsen	
6	Vidar Andersen	
7	Thomas Ole Andersen	
8	Niko Valkeapää	
9	John Kappfjell	Runar Myrnes Balto
		Aili Guttorm
		Lars Filip Paulsen
	John Kappfjell	
10	Beaska Niilas	
11	Runar Myrnes Balto	John Kappfjell
		Kåre Olli
	Runar Myrnes Balto	
12	Inger Eline Eriksen Fjellgren	
13	Nancy Charlotte Porsanger Anti	
14	Henrik Olsen, áššejođiheadji	

DC - Mearrádus:

Sámediggi lea ságaskuššan Sámediggeráđi čilgehus sámi girjjálašvuoda birra.

Čielggadeapmi lea mielddusin beavdegirjjiis

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 15.06.2018 dii. 10.05

Ášši 028/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
-------------	--------------------------	-----------------------

Ášši 004/18	Plána ja finansalávdegoddi	29.05.2018-31.05.2018
-------------	----------------------------	-----------------------

Sámedikki 2018 reviderejuvvon bušeahtta

	Áššenr. 18/2253
--	--------------------

Meannudeamit

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámedikki 2018 reviderejuvvon bušeahtta lea dohkkehuvvon mildosa 1 vuodul.

Plána ja finansalávdegoddi - 004/18

PFL - Mearrádus:

Álgu:

Sámedikki plána- ja finansalávdegoddi lea giedáhallas ášši 28/18 Sámedikki 2018 reviderejuvvon bušeahtta.

Evttohusat:

Evttohus 1

Thomas Åhrén, NSR, ovddidii evttohusa.

Norgga sámiid riikkasearvvi (NSR) miellahtut Aili Guttorm, Runar Myrnes Balto, Tor Gunnar Nystad, Karen Anette Anti, Thomas Åhren ja Guovddášbellodaga miellahttu Nancy Porsanger Anti evttohus:

Lassi evttohus ráđi árvalussii:

Ođđa maŋimus cealkka tekstii čuoggá 5.7.1 vuolde

Sámediggi galgá ságastallagoahtit Deanu gielddain sihkkarastin dihtii viidáset doaimma rádjaskuvlaovttasbarggus.

Lassi evttohus ráđi árvalussii:

Kap. 8.3.6 Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáhusat – njuolggo doarjja

Várdobáiki – njuolggo doarjja

Sámedikki 2018 bušehta ektui addojuvvo njuolggo doarjja Vilgesvárrái kulturviesuid ja kulturgaskkustanáhusaid ortnegis. Dainna eavttuin ahte Vilgesvárrai ja Várdobáiki leat vuolláičállán formála ovttasbargošiehtadusa das ahte Várdobáiki váldá badjelasas Vilgesvári musea hálddašeami. Formála ovttasbargošiehtadus lea dál vuolláičállojuvvo. Danne lasihuvvo juolludus Várdobáikái 200 000 ruvnnuin Vilgesvári musea hálddašeapmái.

Postii lasihuvvo 200 000 ru.

Čuovvovaš evttohus ráđi árvalusas sihkkojuvvo:

Kap. 9 Kulturmuutosuodjleapmi sihkkojuvvo ráđi árvalusas.

Evttohus 2

Synnøve Søndergaard, Bargiidbellodat, ovddidii evttohusa.

Bargiidbellodaga sámediggejoavkku (BB) miellahtut Ronny Wilhelmsen, Tom Sottinen ja Synnøve Søndergaard evttohus:

Dát evttohus boahtá ráđi evttohusa sadjái:

Sámi vuoigatvuođaid, areálaid ja resurssaid čuovvuleapmi (1,08 miljon ru lasáhus reviderejuvvo bušehtas)

Sámediggi ferte eanet bargat ollu surggiiguin fárrolaga sámi vuoigatvuođaid goziheami oktavuođas. Sámediggi ferte čuovvulit dán barggu ovddas guvlui ja seammás geahččat áššiid fárrolaga. Suorggit nugo areálat, vuoigatvuođat, kulturmuittut, guolástus, boazodoallu, eanadoallu ja meahccedoallu gullet lávga oktii go guoská min vuoigatvuođaide. Sámediggi ferte eanet oktiortnet ja nannet dán barggu, ná:

- bidjat váldoovddasvástádusa dás muhtun ráđđelahttui
- buoridit gelbbolašvuođa siskkáldasat dan sadjái go juolludut doarjaga

Sámedikkis lea gelbbolašvuohta ja resurssat dahkat dákkár barggu ieš. Lea maiddá dárbu ásaht virggi mas erenoamážit lea ovddasvástádus mariidnaealáhusain ja areálain. Deatalaš lea bidjat fokusa

team bargui ja gelbbolašvuoda lonuhallamii iešguđege fágasurggiid siskkobealde, erenoamážit go guoská areálarivttiide.

Badjelbáza geavahusas		5 192 340 ru
Poasta		Submi
4.2.2	Guovttegielalašvuoda doarjja	1 200 000 ru
4.3.1	Sámegiela ovddideapmi	500 000 ru
14	Hálddahusdássii	300 000 ru
	Submi merkejuvvon, ref rádi árvalus	2 000 000 ru
Bargiidbellodaga eará vuoruheamit		
Ruđat geavahusas		3 192 340 ru
<u>Ángiruššansuorgi giella</u>		
Stipeanda mánáidgárde- ja oahpaheaddji-ohppui		150 000 ru
<u>Areála, biras ja dálkkádat</u>		
Areálaid ja vuoigatvuođaid nannen, mielde maiddá meahcástanlávdegoddi		1 080 340 ru
<u>Kultuvra</u>		
Várdobáiki, ovttasbargošiehtadus		170 000 ru
Sámi mánáidteáhter		150 000 ru
Deanu ja Várjjaga museasiida		200 000 ru
Báástede njuolgga doarjja Árran		542 000 ru
Imka konferánsa		150 000 ru
<u>Máhttu</u>		
Sirpmá skuvlla prošeavtta čuovvuleapmi		250 000 ru
<u>Dearvvašvuhta ja sosiála</u>		
Etihkalaš njuolggadusat sámi dearvvašvuođadutkamii		150 000 ru
<u>Kulturmitosuođjaleapmi</u>		
Kulturmitoarkiiva prošeakta		200 000 ru
<u>Ovttasbargošiehtadusat</u>		
Ođđa prošeakta, sámi viessu Romssas		150 000 ru
Submi eará vuoruheamit		3 192 340 ru
Submi oktiibuot		5 192 340 ru

Lávdegotti ráva:

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovaččat:

Muđui doarju Sámediggi Sámediggeráđi mearrádusárvalusa.

Sámedikki dievasčoahkkin - 028/18

Mearkkašupmi - NSR, áirras Runar Myrnes Balto

Sámedikki dievasčoahkkin oaidná ahte Sámedikkis lea ovddasvástádus RDM ektui, ja ferte leat mielde čoavdimin váttisvuoda mii lea čuožžilan boarásmuvvan liggerusttega geažil. RDM ávžžuhuvvo dárkilit iskat ovttasruhtadeami vejolašvuoda ohcanvuđot ortnegiiguin ja oktii ráđiid earáiguin geain lea ovddasvástádus museadoaimmas. Sámediggi čuovvula ášši 2019 dábálaš bušeahta gieđahallamis.

Mearkkašupmi -Nordkalottfolket, áirras Toril Bakken Kåven ja Olgeš

2018 bušeahtas mearriduvvui čuovvovaččat Duohtavuoda- ja seanadanproseassa-prošektii; "Lea Stuoradiggi mii ruhtada barggu ja Sámediggi vuordá ahte Stuoradiggi maiddá ruhtada Sámedikki goluid dán barggu oktavuodas".

Sámedikki reviderejuvvon bušeahtas lea Sámediggeráđis evttohus juolludit 700 000,- ruvno dássáži čađahuvvon čoahkkimiidda kommišuvdnabarggu olis.

Dáid lahtuid mielas lea heitot vierru juolludit alcceseaset ruđaid manjit áigái. Okta Sámedikki deháleamos hálddašanprinsihpain lea ahte golut gokčojuvvojit easka manjil go mearrádus lea dahkkon.

Sámedikkis leat stuora vuordámušat ealáhusovddideamis; seammás go juolluduvvojit ruđat SED-guvlui, de oidnet dát lahtut ahte olmmošlohku ja ealáhusovddideaddjit unnot jagis jahkái. Innovašuvdna ealáhusovddideamis lea vealtameahtun dasa ahte lihkostuvvat bisuhit sámi servodagaid ja sámi ealáhusaid, ja Sámedikkis berre leat vuoruheapmi badjin juolludit eanet ruđaid ealáhusulbmiliidda. Dát lahtut oidnet ahte Sámedikkis ii leat fokus ealáhuspolitihkkii, ja dat lea hui váidalahtti.

Juo 2018 bušeahtameannudeami oktavuodas, čujuhedje lahtut dasa ahte bušeahtapoasta mas leat ruđat Sámedikki dievasčoahkkimii, lea beare vuos bušeterejuvvon. Postii ii lasihuvvon sullii miljovdna ruvno 2018 ovdii, vaikko lasihuvvui okta lánveahku 2018:i. Dáid lahtuid mielas lea vahát go Sámediggi mieleavttus bušetere unnit goluid čiehkandihte ahte duođas juolluda eanet ruđa siskkáldas bargguide.

Evttohus 3 - Áirras Ronny Wilhelmsen, Bargiidbellodat

Sámediggeráđi čilgehusas sámi girjjálašvuoda birra čuokkis 3.2.1 čujuhuvvo Sámedikki šiehtadussii Sálasiin. SÁLAS lea sádden e-poasta mas duođastuvvo ahte lea dahkkon šiehtadus. Mii eaktudit ahte šiehtadus čuovvuluvvo doarvái juolludusain lágádusaide.

Loahppajuolludus 8.4.3 čuoggás Doarjja ovddidit ja ovdánahttit girjjálašvuoda – njuolggodoarjja bisuhuvvo ohcanvuđot doarjagiin.

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 13.06.18 dii. 09.05.

Bealátvuodaárvoštallan

Dievasčoahkkinjođihangottii árvalus:

Čuovvovaš áirras lea bealálaš meannudit ášši 028/18 Sámedikki 2018 reviderejuvvon bušeahtta:

- Áirras Arild Pettersen Inga, Bargiidbellodat

Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.
Dat árras geasa dat guoská, ii lean mielde meannudeamen bealátvuodaášši.

Čuovvovaš várreláhttu válddii saji dievasčoahkkimii:

- Várreláhttu Alessia Reina, árras Arild Pettersen Inga sadjásaš.

Jienasteapmi

39 árrasis ledje 37 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 3 hilgojuvvui 29 jienain 8 jienain vuostá
- Evttohus 2 hilgojuvvui 30 jienain 7 jiena vuostá
- Evttohus 1 mearriduvvui 31 jienain 6 jiena vuostá
- Lávdegotti ráva mearriduvvui 31 jienain 6 jiena vuostá

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Thomas Áhrén, áššejođiheaddji	
2	Runar Myrnes Balto	
3	Ronny Wilhelmsen	Runar Myrnes Balto
		Piera Heaika Muotka
		Anders Somby jr.
	Ronny Wilhelmsen	
4	Vidar Andersen	
5	Toril Bakken Kåven	Runar Myrnes Balto
		Piera Heaika Muotka
	Toril Bakken Kåven	
6	Lars Filip Paulsen	Klemet Erland Hætta
		Runar Myrnes Balto
	Lars Filip Paulsen	
7	Hans Ole Eira	
8	Anders Somby jr.	
9	Beaska Niilas	
10	Tom Sottinen	
11	Ronny Wilhelmsen	Thomas Áhrén
	Ronny Wilhelmsen	
12	Silje Karine Muotka	Lars Filip Paulsen
	Silje Karine Muotka	
13	Nancy Charlotte Porsanger Anti	Piera Heaika Muotka
		Anders Somby jr.
	Nancy Charlotte Porsanger Anti	
14	Henrik Olsen	
15	Kåre Olli	
16	Thomas Áhrén	
17	Klemet Erland Hætta	
18	Thomas Áhrén, áššejođiheaddji	

DC - Mearrádus:

Sámedikki 2018 reviderejuvvon bušeahtta lea dohkkehuvvon mildosa 1 vuodul.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 13.06.2018 dii. 11.05

Ášši 029/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
-------------	--------------------------	-----------------------

Ášši 005/18	Plána ja finansalávdegoddi	29.05.2018-31.05.2018
-------------	----------------------------	-----------------------

Rievdadusat sámelágas – konsultašuvnnat

	Áššnr. 18/606
--	------------------

Meannudeamit

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámediggi čujuha sáddejuvvon láchkaproposišuvdnaevttohussii «Endring i sameloven mv. – (konsultasjoner)» (Rievdadusaid birra sámelágas jna. ja konsultašuvnnat) 11.04.2018.

Sámediggi konstatere ahte evttohus lea dan konsultašuvdnageatnegasvuođa láchkabidjan mii čuovvu álbmotrievtti ja ahte dat áddejuvvo vástidit prinsihpa konsultašuvnnaid birra friija ja dieđihuvvon ovdagihitii miehtama juksamis. Sámediggi atná vuodđun ahte guđe dásis miehtan ferte juksojuvvot ovdal go mearrádusa sáhtá dahkat, lea dan duohken man deatlaš dahje stuoris mearrádus lea giella, kultuvra, ealáhusa, eana, resursa ja servodateallima rivttiide.

Sámit presiserejit ahte sámiin lea iešmearridanriekti, gč. ON álgoálbmogiid vuoigatvuođa julggaštusa goalmát artihkkalis ja ON konvenšuvnnain siviila ja politihkalaš vuoigatvuođaid birra; ja ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš vuoigatvuođaid birra vuosttaš artihkkalis. Iešmearridanvuoigatvuohta čađahuvo vuosttažettiin iešstivrenortnegiid bokte, ja konsultašuvdna- ja ovttasstivrenortnegiid bokte. Konsultašuvnnain lea iešmearridanvuoigatvuohta erenoamážit ovdan dain oktavuođain go gáibiduvvo ovttamielalašvuohta dahje friija dieđihuvvon ovdagihitii miehtan ovdal go orgána mas lea konsultašuvdnageatnegasvuohta sáhtá mearridit lága, dahkat mearrádusa dahje čađahit doaibmabiju.

Sámediggi konstatere ahte evttohus ođđa eará lađđasis sámelága ulbmilmearrádusain inkorporere ILO-konvenšuvnna nr 169 álgoálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid hárrái iešmearrideaddji stáhtain, nugo lea dahkkojuvvon maiddái finnmárkkulága §:s 3. Geavahas mearkkaša dat dan ahte ILO-konvenšuvdna manná ovddabeallai sámelága jos čájeha ahte mearrádusat lágas leat vuostá konvenšuvnna mearrádusaid. Dasto galgá lánka geavahuvvot nu ahte dat dávista álbmotrievtti njuolggadusaide álgoálbmogiid ja minoritehtaid birra. Sámediggi atná vuodđun ahte ON álgoálbmogiid vuoigatvuođaid julggaštus lea guovddáš dokumeanta álgoálbmotrievtti siskkoabealde earret eará danne go dat ođđaset dokumeantan reflekttere gustovaš álbmotriektái ja álbmotrievttálaš prinsihpaide ja maid ollu stáhtat leat dorjon. Dat lea danne guovddášis movt earret eará konsultašuvdnariecti galgá áddejuvvot ja praktiserejuvvot, ovdamearkka dihtii go guoská friija ja dieđihuvvon ovdagihtii miehtamii.

Sámediggi čujuha ahte evttohus konsultašuvdnanjuolggadusain galgá čuovvuluvvot lánkaásahusaiguin mearrádusaid čađaheapmái ja bagadusain fylkkagielddaide ja gielddaide sin konsultašuvdnageatnegasvuođaid čuovvuleapmái. Sámediggi čujuha ahte dákkár lánkaásahusa ja bagadusa ráhkadeapmi ja mearrideapmi galgá maiddái konsulterejuvvot. Sámediggi deattuha ahte vaikko Sámediggi lánkamearrádusas ii leat njuolga namuhuvvon konsultašuvdnabeallin gielddaide ja fylkkagielddaide, de lea Sámediggi dábálaččat njuolga guoskkahuvvon bealli mearrádusaide ja doaibmabijuide fylkkagielddalaš dásis, buot áššiin mat Sámedikki mielas leat prinsihpalaččat ja oppalaččat, ja go báikkálaš sámi beroštumit bivdet gieldda konsulteret Sámedikki.

Sámediggi deattuha ahte vaikko konsultašuvdnanjuolggadusat leat ráddjejuvvon áššiide main loktejuvvo vuosteháhku plána- ja huksenlága ja energiija- ja čáhcádatlánkaaddima mielde, de boahtá ovdan lánkabargguin ahte vuodđun adnojuvvo ahte vuosteággaortnet ollásit galgá gozihit daid seamma beroštumiid go konsultašuvdnaortnet. Dat guoská maiddái dasa go departemeanta loahppameannuda áššiid main Sámediggi lea lokten vuosteákkaid.

Sámediggi čujuha ahte evttohus lánkaproposišuvdnan lea vuodđun dasa go Stuorradikkis lea konsultašuvdnageatnegasvuohta álbmotrievtti mielde, muhto ahte bargojuohku Stuorradikki ja ráđđehusa gaska mearkkaša ahte guđđojuvvo Stuorradiggái dan reguleret. Sámediggi bivdá Stuorradikki konsulteret Sámedikkiin njuolggadusaid ásaheamis Stuorradikkis konsultašuvnnaid várás Sámedikkiin ja sámi beroštumiiguin.

Sámediggi čujuha ahte evttohusas lánkaproposišuvdnan boahtá ovdan ahte departemeanta Sámi vuoigatvuođalávdegotti viidáset čuovvuleamis árvoštallá lánkareguleret daid lihkahallamiid ávnnsalaš rájaid mat čuvvot ON konvenšuvnna siviila ja politihkalaš vuoigatvuođaid birra artiikkala 27. Sámediggi vuordá ahte dákkár bargu dahkkojuvvo ja ahte lánkaevttohus dasa ovddiduvvo konsultašuvnnaid mielde Sámedikki miehtamiin.

Sámediggi eaktuda ahte Sámi vuoigatvuođalávdegotti eará evttohusat sámi eana- ja resursavuoigatvuođaid sihkkarastimis olggobealde Finnmárkku čuovvuluvvojit johtilit, čoahkis ja ollislaččat mii sihkkarastá ahte Norga čađaha álbmotrievttálaš geatnegasvuođaid riektegovain mii

lea ovttáárvosaš miehtá árbevirolaš sámi guovllu.

Sámediggi miehtá dáiguin presiseremiiguin evttohussii proposišuvnnas sámelága rievdadusaid jna birra – (konsultašuvnnat).

Plána ja finansalávdegoddi - 005/18

PFL - Mearrádus:

Álgu:

Čujuhit láhkaproposišuvdnaevttohussii «Rievdadusat sámelágas j.d. (konsultašuvnnat)» miessemánu 11. b. 2018.

Sámedikki plána- ja finansalávdegoddi lea meannudan gulaskuddama áššis 29/18 Sámelága rievdadusaid birra - konsultašuvnnat.

Mearkkašupmi:

Tom Sottinen, Bargiidbellodat, ovddidii mearkkašumi.

Lávdegotti eanetlohku, Norgga sámiid riikkasearvi (NSR) miellahtut Aili Guttorm, Runar Myrnes Balto, Tor Gunnar Nystad, Thomas Åhren ja Karen Anette Anti, Bargiidbellodaga sámediggejoavkku (BB) miellahtut Ronny Wilhelmsen, Tom Sottinen ja Synnøve Søndregard, Olgešbellodaga (O) miellahttu Lars Filip Paulsen, Guovddášbellodaga miellahttu Nancy Porsanger Anti ovddidit čuoovvovaš mearkkašumi:

Konsultašuvdnageatnegasvuoda láhkii čatnan lea Sámi vuoigatvuođalávdegotti II evttohusa čuoovvuleapmi, mii bođii badjel logi jagi dassáži. Danne bivdá lávdegoddi ahte ráđdehus jođáneamos lági mielde álggaha viidáset barggu evttohusaid čuoovvuleamiin NAČ:s 2007:13 (SRU II).

Lávdegoddi čujuha erenoamážit Norgga nationála olmmošvuoigatvuođaid ásahusa 2017 jahkedieđáhussii, mas rávvejuvvo ahte ráđdehus vuoruha barggu ja ovddida lánkaevttohusa sámiid eana- ja čáhcevuogitvuođaid dohkkeheamis, kártemis ja suodjaleamis máttabealde Finnmárkku ja hálddašanortnegiid dávistettiin ILO konvenšuvdnii nr 169 ja muđui álbmotriektái. NIM rávve dasa lassin ahte minerálahkaaddin ođasmahttojuvvo gozihan dihtii sámiid vuoigatvuođaid.

Evttohus:

Evttohus 1

Nancy Porsanger Anti, Guovddašbellodat, ovddidii evttohusa.

NSR miellahtut Aili Guttorm, Runar Myrnes Balto, Tor Gunnar Nystad, Thomas Åhren, Karen Anette Anti, Bargiidbellodaga sámediggejoavkku (BB) miellahtut Ronny Wilhelmsen, Tom Sottinen, Synnøve Søndregaard ja Guovddášbellodaga miellahttu Nancy Porsanger Anti ovddidit čuovvovaš evttohusa:

Maŋimuš teakstaossi:

Dát oassi teavsttas rievdaduvvo:

Ođđa maŋimuš teakstaossi:

Sámediggi guorrasa dán vuodul evttohussii proposišuvnnas sámelága rievdadusaid jna birra – (konsultašuvnnat).

Lávdegotti ráva:

Lávdegottis eai leat eanet mearkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovaččat:

Muđui doarju Sámediggi Sámediggeráđi mearrádusárvalusa.

Sámedikki dievasčoahkkin - 029/18

Mearkašupmi - Bargiidbellodat, árras Tom Christer Sottinen ja Johttisápmelaččaid listtu

Konsultašuvnna lánkavuodusteapmi lea Sámi vuoigatvuođalávdegotti II evttohusa čuovvuleapmi mii geigejuvvui badjel logi jagi áigi dássái. Sámediggi ávžžuha dasto ahte ráđđehus farggamusat álggaha barggu čuovvulit NAČ 2007:13 evttohusaid.

Earenoamážit čujuhuvvo 2017 jahkediđáhussii Norgga olmmošvuoigatvuođa nationála institušuvnnas, gos ávžžuhuvvo ahte ráđđehus vuoruha barggu ovddidit lánkaevttohusa dohkkeheami, kártema ja suodjalusa sámi vuoigatvuođain eatnamiidda ja čáziide lulábealde Finnmárrkus, ja dasto vel hálddašanortnegiidda mat leat ILO konvenšuvnna nr. 169 ja bajit álbmotrievtti mielde. NIM ávžžuha vel lassin revideret minerálalágaid sámi vuoigatvuođaid áimmahuššama dihte.

Mearkašupmi - Árja, árras Inger Eline Eriksen Fjellgren, Bargiidbellodat ja Olgeš

Sámediggi čujuha evttohusa mii lea sáddejuvvon lánkaproposišuvnnas “Rievdadeamit sámelágas jna (konsultašuvnnat) miessemánu 11.b.2018.

Álgoálbmoga konsultašuvdnavuogitvuođa sisdoallu ii leat dakkár mii ii rievddat, ja lea maŋemus 30 jagi rievddadan ovdagihtii dieđihuvvon miehtama prinsihpa mielde. Konsultašuvdnavuogitvuohta galgá dulkojuvvot dáid álbmotrievttálaš prinsihpaid ipmárdusa mielde, maid ea.ea. ON Olmmošvuoigatvuođakomitea lea ovddidan Angéla Poma Poma-ášši oktavuodas 2009:s.

Evttohus kodifiseret konsultašuvdnavuogitvuođa lea rievttas lánki oažžut nationála lágaid ollásit doahhtalit ja sajutit álgoálbmogiid vuoigatvuođaid earenoamážiid ON álgoálbmotjulggaštusa mielde.

Muhto evttohusas leat muhtun bealit maid lánkaevttohusteavsttas livčče galgan vuđoleappot čilget.

Dat guoská earenoamážit gažaldahkii leat go álgoálbmoga konsultašuvdnavuogitvuohta seamma go vuosttaldanvuogitvuohta mii dábálaš lágaid mielde maid lea earáin go álgoálbmogiin. Sámediggi čujuha ahte álbmotrievttálaččat lea konsultašuvdnavuogitvuohta mihá viidát.

Jus lágas nannejuvvo ahte nationála vuoigatvuođaid mielde muhtun viissis áššiin ii leat konsultašuvdnageatnegasvuohta, de sáhttá dat Sámediggái mielddisbuktit áiggokeahces gáržžideami konsultašuvdnavuogitvuohtii mii Sámedikkis lea álbmotrievtti bokte, jus konsultašuvdnavuogitvuođainstituhtta ovdána riikkaidgaskasaččat.

Sámediggi eaktuda ahte konsulterenriekti mii sámi álbmogis lea iežas álgoálbmotstáhtusa geažil, ii man ge ládje ráddjejuvvo dán láhkavuodusteami bokte konsulterenrievttis. Dát guoská maid áššiide plána- ja huksenlága mielde ja eará lágaid mielde maidda Sámediggi lea ožžon biehttanrievtti suorgelága bokte. Sámedikki miehtan rievdadusaide ii galgga dulkojuvot miehtamiin dasa ahte konsulterengeatnegasvuohta ii guoskka áššiide maidda Sámedikkis lea biehttanvejolašvuohta, muhto bargodáhpin ahte sajstit konsulterengeatnegasvuođa dáid earenoamáš sektoriin.

Sámediggi háliida olggobealde aktevrraid evalueret movt konsulterengeatnegasvuohta sámelága mielde doaimmá maŋŋil 4 jagi áigodaga, ja dalle galgá leat vejolašvuohta rievdatit sánádaga nu ahte dat beaktilit vuhtiiváldá álgoálbmogiid olmmošvuoigatvuođaid.

Evttohus 2 - Árras Arthur Tørfoss, Ovdádusbellodat

Ráđđehus evttoha láhkavuodustit konsultašuvdnajuolggadusaid. Vaikko váldoáššis lea sáhka viidásetfievrridit dálá “šiehtadusa movt konsultašuvnnat galget doaimmahuvvot stáhta eiseválddiid ja Sámedikki gaskka”, de lea veara várret dan vuostá.

Ii Sámedikkis ii ge eará sámi beroštumiin leat biehttanvuoigatvuohta. Leat álo eiseválddit geat loahpaloahpas mearridit, ja nu ferte ain leat.

Go anjke lea dárbu várret dákkár láhkavuonusteami vuostá, de dat lea danin go sámediggi lea čoakkáldat mas jienastanriekti ja váikkuhanfápmu lea várrejuvvon sierra etnalaš jovkui, ja mas váikkuhanfápmus lea dadjamuš maiddá olbmuide geain ii leat jienastanriekti orgánas.

Gii galgá mearridit Norggas? Váldo álbmotválljejuvvon orgánat nu go suohkanstivra, fylkkadiggi ja Stuoradiggi, gos buot norgalaččain lea lihka ollu jienastanriekti ja sáhtte mannat válgii, vai okta etnalaš orgána mas lea sierra jienastuslohku, masa lea lága bokte addojuvvon fápmu ja váikkuhanvejolašvuohta stuora oasi badjel Norgga eatnamiin, ja unnit oasáža badjel álbmogis. Go lága bokte vuodustuvvo geatnegasvuohta suohkaniidda/ fylkkasuohkaniidda konsulteret Sámedikkiin buot áššiin main sáhttá dadjamuš sámi beroštumiide, de mielddisbuktá dat guhkit proseassaáiggi, eanet byrokratiija ja eanet goluid, mat fas čuhcet stuorrumii ja ovdáneapmái.

Lága bokte dohkkehit njuolggadusaid konsulteremiidda lea riidofáddán davvin.

Sámediggi ii doarjjo danin rievdadusaid Sámelágas nu go leat evttohuuvon.

Evttohus 3 - Árras Lars Filip Paulsen, Olgeš ja árras Toril Bakken Kåven, Nordkalottfolket

Evttohus Sámediggeráđi evttohusa sadjái:

Sámediggi lea positiivvalaš konsultašuvdnaláhkii, ja sávvá dasa bures boahtima. Muhto, Sámedikkis lea eahpádus láhkaevttohussii nu mot dat dál lea.

Nu go láhkaevttohus dál lea, de miellahtuid ipmárdusa mielde áigu Sámediggi eretcealkit konsultašuvdnavuogitvuođaid mat gusket:

- Ekonomalaš rámmaeavttuide
- áššiide main lea vuosteháhku go gieđahallojuvvojit plána- ja huksenlága mielde
- áššiide mat gieđahallojuvvojit energiija- ja čázádatlága mielde

Sámediggi ii leat vel beassan konsulteret bušeahta birra. Ekonomalaš rámmaeavttut leat dehálaččat bargus ovddidit iežaset kultuvrra ja servodateallima ja sámi iešmearrideapmái. Ášši

Nu go konsultašuvdnajuolggadusat ipmirduvvojit, de leat dat gáržžiduvvon áššiin main lea

ovddiduvvon vuostecealkámuš plána- ja huksenlága ja energijja- ja čázádatlága bokte. Dát miellahtut fuolastuvvojit go láhkavevttohus rihkku dan konsultašunortnega mii juo lea ásaheavvon. Nu go miellahtut ipmirdit proposišuvvna de addá Sámediggi eret rievttistis konsulteret Ráđđehusain areála ja energijjahuksemaid go NVE lea geargan meannudeame ášši ja lea geargan soabadit Fylkkamánniin. Dát lea čielga gáržžideapmi otná práksisa ektui gos Sámediggi lea konsulteren Ráđđehusain manjel sihke NVE ja Fylkkamánni áššemeannudeami.

Stáhta evttoha konsultašuvdnalága mii geatnegahtá konsulteret maid fylkkain ja suohkaniiguin, daid háviid go leat plána- ja huksenlágas vuostecealkámušat. Dát lea posiitiiva regionála/fylkkadásis, mii addá buori plánaproseassaid ja servodatplánemiid regionála dásis, gos sámi beroštumit vuhtiváldojuvvojit. Muhto, suohkandásis sáhtá dát addit dáhpedorpmis negatiivvalaš váikkuhusaid danin go Sámediggi čohkka dasto rollain mas sii sáhttet šaddat konsulteret guovtti sámi joavkojuohkima gaskka. Dát lea hirkmat unohas ja lea rolla mii Sámedikkis ii berre leat.

Sámediggi ii dohkket otnáš láhkateavstta evttohusa, muhto áigu ođđa konsultašuvvnaid čađahit bajábeale namahuvvon árvvoštallamiid vuolggasajis.

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 13.06.18 dii. 11.15.

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 35 čoahkis. Dán áššis ii jienastuvvon.

- Evttohus 2 hilgojuvui 34 jienain 1 jienain vuostá
- Evttohus 3 hilgojuvui 30 jienain 5 jiena vuostá
- Evttohus 1 mearriduvvui 31 jienain 4 jiena vuostá
- Lávdegotti ráva mearriduvvui 31 jienain 4 jiena vuostá

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Nancy Charlotte Porsanger Anti, áššejođiheaddji	
2	Lars Filip Paulsen	Runar Myrnes Balto
		Piera Heaika Muotka
		Inger Eline Eriksen Fjellgren
	Lars Filip Paulsen	
3	Arthur Johan Tørfoss	Piera Heaika Muotka
		Nancy Charlotte Porsanger Anti
	Arthur Johan Tørfoss	
4	Tom Sottinen	
5	Aili Keskitalo	Lars Filip Paulsen
		Arild Pettersen Inga
	Aili Keskitalo	
6	Runar Myrnes Balto	
7	Inger Eline Eriksen Fjellgren	
8	Toril Bakken Kåven	
9	Isak Mathis O. Hætta	
10	Kåre Olli	
11	Anders Somby jr.	
12	Nancy Charlotte Porsanger Anti	
13	Piera Heaika Muotka	
14	Runar Myrnes Balto	

15	Ronny Wilhelmsen	
16	Aili Keskitalo	
17	Lars Filip Paulsen	
18	Nancy Charlotte Porsanger Anti, áššejođiheaddji	

DC - Mearrádus:

Sámediggi čujuha sáddejuvvon láchkaproposišuvdnaevttohussii «Endring i sameloven mv. – (konsultasjonjer)» (Rievdadusaid birra sámelágas jna. ja konsultašuvnnat) 11.04.2018.

Sámediggi konstatere ahte evttohus lea dan konsultašuvdnageatnegasvuođa láchkaidjan mii čuovvu álbmotrievtti ja ahte dat áddejuvvo vástidit prinsihpa konsultašuvnnaid birra friija ja dieđihuvvon ovdagihit miehtama juksamis. Sámediggi atná vuođđun ahte guđe dásis miehtan ferte juksojuvvot ovdal go mearrádusa sáhtá dahkat, lea dan duohken man deatlaš dahje stuoris mearrádus lea giella, kultuvra, ealáhusa, eana, resursa ja servodateallima rivttiide.

Sámit presiserejit ahte sámiin lea iešmearridanriekti, gč. ON álgoálbmogiid vuoigatvuođa julggaštusa goalmát artihkkalis ja ON konvenšuvnnain siviila ja politihkalaš vuoigatvuođaid birra; ja ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš vuoigatvuođaid birra vuosttaš artihkkalis. Iešmearridanvuoigatvuohta čađahuvvo vuosttažettiin ieštivrenortnegiid bokte, ja konsultašuvdna- ja ovttasstivrenortnegiid bokte. Konsultašuvnnain lea iešmearridanvuoigatvuohta erenoamážit ovdan dain oktavuođain go gáibiduvvo ovttamielalašvuohta dahje friija dieđihuvvon ovdagihit miehtan ovdal go orgána mas lea konsultašuvdnageatnegasvuohta sáhtá mearridit lága, dahkat mearrádusa dahje čađahit doaimbajui.

Sámediggi konstatere ahte evttohus ođđa eará lađđasis sámelága ulbmilmearrádusain inkorporere ILO-konvenšuvnna nr 169 álgoálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid hárrái iešmearrideaddji stáhtain, nugo lea dahkojuvvon maiddái finnmárkkulága §:s 3. Geavahas mearkkaša dat dan ahte ILO-konvenšuvdna manná ovddabeallai sámelága jos čájeha ahte mearrádusat lágas leat vuostá konvenšuvnna mearrádusaid. Dasto galgá láchka geavahuvvot nu ahte dat dávista álbmotrievtti njuolggadusaide álgoálbmogiid ja minoritehtaid birra. Sámediggi atná vuođđun ahte ON álgoálbmogiid vuoigatvuođaid julggaštus lea guovddáš dokumeanta álgoálbmotrievtti siskkoabealde earret eará danne go dat ođđaset dokumeantan reflektere gustovaš álbmotriektái ja álbmotrievttálaš prinsihpaide ja maid ollu stáhtat leat dorjon. Dat lea danne guovddášis movt earret eará konsultašuvdnariekti galgá áddejuvvot ja praktiserejuvvot, ovdamearkka dihtii go guoská friija ja dieđihuvvon ovdagihit miehtamii.

Sámediggi čujuha ahte evttohus konsultašuvdnanjuolggadusain galgá čuovvuluvvot láchkaásahusaiguin mearrádusaid čađaheapmái ja bagadusain fylkkagielddaide ja gielddaide sin konsultašuvdnageatnegasvuođaid čuovvuleapmái. Sámediggi čujuha ahte dákkár láchkaásahusa ja bagadusa ráhkadeapmi ja mearrideapmi galgá maiddái konsulterejuvvot. Sámediggi deattuha ahte vaikko Sámediggi láchkamearrádusas ii leat njuolga namuhuvvon konsultašuvdnabeallin gielddaide ja fylkkagielddaide, de lea Sámediggi dábálaččat njuolga guoskkahuvvon bealli mearrádusaide ja doaimbajuiide fylkkagielddalaš dásis, buot áššiin mat Sámedikki mielas leat prinsihpalaččat ja oppalaččat, ja go báikkálaš sámi beroštumit bivdet gieldda konsulteret Sámedikki.

Sámediggi deattuha ahte vaikko konsultašuvdnanjuolggadusat leat ráddjejuvvon áššiide main loktejuvvo vuosteháhku plána- ja huksenlága ja energiija- ja čáhcádatláchkaaddima mielde, de boahtá ovdan láchkabargguin ahte vuođđun adnojuvvo ahte vuosteággaortnet ollásit galgá gozihit daid seamma beroštumiid go konsultašuvdnaortnet. Dat guoská maiddái dasa go departemeanta loahppameannuda áššiid main Sámediggi lea lokten vuosteákkaid.

Sámediggi čujuha ahte evttohus láchkaproposišuvdnan lea vuođđun dasa go Stuorradikkis lea konsultašuvdnageatnegasvuohta álbmotrievtti mielde, muhto ahte bargujuohku Stuorradikki ja ráđđehusa gaska mearkkaša ahte guđđojuvvo Stuorradiggái dan reguleret. Sámediggi bivdá

Stuorradikki konsulteret Sámedikkiin njuolggadusaid ásaheamis Stuorradikkis konsultašuvnnaid várás Sámedikkiin ja sámi beroštumiiguin.

Sámediggi čujuha ahte evttohusas láchkaproposišuvdnan bohtá ovdan ahte departemeanta Sámi vuoigatvuođalávdegotti viidáset čuovvuleamis árvvoštallá láchkareguleret daid lihkahallamiid ávnnaslaš rájaid mat čuvvot ON konvenšuvnna siviila ja politihkalaš vuoigatvuođaid birra artihkkala 27. Sámediggi vuordá ahte dákkár bargu dahkkojuvvo ja ahte láchkaevttohus dasa ovddiduvvo konsultašuvnnaid mielde Sámedikki miehtamiin.

Sámediggi eaktuda ahte Sámi vuoigatvuođalávdegotti eará evttohusat sámi eana- ja resursavuoigatvuođaid sihkkarastimis olggobealde Finnmárkku čuovvuluvvojit johtilit, čoahkis ja ollislaččat mii sihkkarastá ahte Norga čađaha álbmotrievttálaš geatnegasvuođaid riektegovain mii lea ovtaárvosaš miehtá árbevirolaš sámi guovllu.

Sámediggi guorrasa dán vuođul evttohussii propošišuvnnaš sámelága rievdadusaid jna birra – (konsultašuvnnaš).

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 13.06.18 dii. 15.35

Ášši 030/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
Ášši 003/18	Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	29.05.2018-31.05.2018

Sámi beroštumit guovloodastusas

	Áššennr. 17/505
--	--------------------

Meannudeamit

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

1. Sámediggi *atná vuodđun* ahte guovloodastus váikkuha sámi gielaide, sámi kultuvrii ja sámi

servodateallimii. Sámediggi čujuha Proposišuvdnii 84 S (2016-2017) regionála álbmotválljen dási ođđa juohkima birra.

Sámediggi *registrere* ahte mearrádus Stuorradikkis Finnmárkku fylkkagieldda ja Romssa fylkkasuohkana ovttastahttimis lea dahkkojuvvon almmá ahte lea ožžon stuorát doarjaga Finnmárkku álbmoga gaskkas. Dan geažil lea hástaleaddji juksat buriid bohtosiid guovloodastusas álbmoga várás oppalaččat, muhto maiddái sámi kultuvrii ja servodahkii guovllus.

Sámediggi *oaiivvilda* ahte lea hui cuiggodan veara go mearrádus Finnmárkku fylkkagieldda ja Romssa fylkkasuohkana ovttastahttimis lea dahkkojuvvon almmá ahte Sámediggi lea konsulterejuvvon ja almmá ahte ovttastahttima váikkuhusat leat čielggaduvvon, maiddái váikkuhusat sámi beroštumiide. Jos fylkkagielddat eai oččoš mealgat doaimmaid ja válldi mii nanne fylkkagielddaid servodatovddidanrolla, de lea váttis oaidnit positiiva váikkuhusaid guovloodastusas.

Sámediggi *čujuha* ahte guovloodastus sáhtá guoskat beliide mat čatnasit eatnamiid ja resurssaid eaiggát- ja geavahanvuoigatvuođaid hálddašeapmái. Dát ferte leat oassin Sámi vuoigatvuođalávdegotti čuovvuleamis, mas eaiggátvuođa- ja meahcchálddašeapmi ovttas dárbbášlaš ortnegiiguin duohta vejolašvuođain mearridit gártaduvvon vuoigatvuođaid duomu bokte, geahčaduvvojit čoahkis ja ollislaččat. Dasto čujuhuvvo ahte guovloodastusa geažil lea dárbbášlaš rievdadit Finnmárkkulága nu ahte šaddá čielggas ahte dálá geográfalaš rájit mat gustojit lága mearrádusaide čielggaduvvojit ja ahte ferte maid čielggadit movt stivralahtut Finnmárkkuopmodahkii nammaduvvojit.

Sámediggi *čujuha* bargui mii lea dahkkojuvvomin Sámedikki ovttasbargošiehtadusaid revideremiin fylkkagielddaiguin ja bivdá, ahte siehtadusat árvvoštallojuvvot ođđasis dalle go fylkkarájaid rievdadusat 2020 rájes bohtet fápmui ja guovloodastusa boadus ja vejolaš rievdadusat fylkkaid barguin, ovddasvástadusas, organiseremis ja rollas leat čielggaduvvon.

Sámediggi *ávžžuha* fylkkagielddaid bidjat almmolaš sámi nama fylkkaide. Sámediggi buktá cealkámuša sámi nammaválljemii ja čállinvuohkái báikenammalága mearrádusaide dávistettiin.

2. Sámediggi čujuha Áššedovdilávdegotti guovloodastusa birra raportii; Guovloodastus. Doaimmaid sirdin stáhtas fylkkagielddaide.
 1. Boazodoallohálddašeapmi. Sámediggi *čujuha* evttohussii ahte fylkkamannis váldoáššis galget leat doaimmat nugo bearráigeahččan, geahčču ja váidin. Loktana gažaldat ahte leago riehta ahte fylkkamánis lea regionála boazodoallohálddašeapmi. Sámediggi čujuha iežas mearrádussii áššis SP 13/13 mas Sámediggi ii miehtan boazodoallohálddašeami ođđasis organiseremii ahte sirdit guovllukantuvrraid fylkkamannii. Sámediggi lea mearridan čielggadit dán gažaldaga ja vuordá ahte dán lágan čielggadeapmi čuovvuluvvo departemeantta beales ovttas Sámedikkiin.
 2. Gonagasreabbáhálddašeapmi. Sámediggi *bivdá* ahte Sámedikki rolla gonagasreabbá hálddašeami prinsihpaid mearrideamis nannejuvvo oassin doaimmaid sirdimis regionála dássái.

Sámediggi *oaiivvilda* ahte áššedovdilávdegotti raporta lea buorre vuodđu árvvoštallat movt Sámediggi sáhtá ovttasbargat fylkkagielddaiguin ovddas guvlui. Sámediggi muihtuha ahte Sámedikkis sámi álbmotválljen orgánan galgá leat guovddáš rolla ovttasbarggus stáhtain ja fylkkagielddaiguin go lea sáhka servodatovddideamis. Sámediggi deattuha ahte stáhta ii sáhte hilgut iežas bajimus ovddasvástádusa sámejielain ja sámi kultuvrras dan bokte ahte sirdá stáhtalaš doaimmaid guovlluide. Dalle go dán lágan doaimmat sirdojuvvojit, ferte seammás Sámedikki ovttasbargu fylkkagielddaiguin konkretiserejuvvot ja nannejuvvot.

Sámediggi *čujuha* evttohussii konsultašuvdnanjuolggadusaid birra sámelágas ahte fylkkagielddain lea konsultašuvdnageatnegasvuohta sámi beroštumiid ektui, ja ahte dat mearkkaša konsultašuvdna geatnegasvuođa Sámediggái mearrádusaid ja doaibmabijuid oktavuodas mat sáhttet guoskat sámi

beroštumiide fylkkas.

Sámediggi *atná vuodđun* ahte Sámedikki váldi ovddiduvvo Sámedikki iežas áddejupmái dávistettiin, ráđđejeaddji servodatovddideami ektui ja sámi álbmoga sajádaga vuođul Norggas.

Sámediggi *oaivvilda* ahte áššedovdilávdegotti raporta addá vuođu árvoštallat válde- ja doaibmasirdima maiddái Sámediggái. Sámediggi deattuha ahte buot váldesirdin Sámediggái galgá nannejuvvot lágas. Stáhta ii galgga sáhttit gohčodit Sámedikki.

Sámediggi *deattuha* ahte dalle go ođđa doaimmat sirdojuvvojit Sámediggái, lea seammás deatalaš addit Sámediggái vejolašvuođa váikkuhit iežas bušeahttarámmaid. Sámediggi čujuha áššái SP 13/18 mas ođđa bušeahttaortnet sámi gielaide, sámi kultuvrii ja servodateallimii láchčojuvvo dan várás.

Sámediggi *konstatere* ahte Áššedovdilávdegoddi guovloodastusa várás evttoha sirdit mealgat doaimmaid mat gusket sámi beroštumiide, ja bivdá ahte erenoamážit čuovvovaš suorggit meannuduvvojit barggus viidáseappot;

2.1 Ealáhusat. Sámediggi *háliida* eanet doaimmaid, eanet ovddasvástádusa ja iešmearrideami ealáhusovddideami siskkobealde ja sámi ealáhusaid guovdu, ja čujuha bargui sámediggedieđáhusain ealáhusovddideami birra. Sámediggi vuordá ahte guovllut gos lea sámi álbmot ja sámi ealáhusat bisuhit ja ovddidit gulahallama vuoruhemiid birra Sámedikkiin ovttasbargošiehtadusaid ja regionála searvevuođa bokte.

1. Boazodoallohálddašeapmi. Sámediggi *čujuha* evttohussii ahte fylkkamannis váldoáššis galget leat doaimmat nugo bearráigeahččan, geahčču ja váidin. Luktana gažaldat ahte leago riektá ahte fylkkamánis lea regionála boazodoallohálddašeapmi. Sámediggi čujuha iežas mearrádussii áššis SP 13/13 mas Sámediggi ii miehtan boazodoallohálddašeami ođđasis organiseremii ahte sirdit guovllukantuvrraid fylkkamannii. Sámediggi lea mearridan čielggadit dán gažaldaga ja vuordá ahte dán lágan čielggadeapmi čuovvuluvvo departemeantta beales ovttas Sámedikkiin.
2. Gonagasreabbáhálddašeapmi. Sámediggi *bivdá* ahte Sámedikki rolla gonagasreabbá hálddašeami prinsihpaid mearrideamis nannejuvvo oassin doaimmaid sirdimis regionála dássái.

2.4 Boraspirelávdegottit. Sámediggi *oaivvilda* ahte regionála boraspirelávdegottit galget oažžut stuorát ovddasvástádusa ja stivrejumi boraspirehálddašeamis. Sámediggi čujuha evttohussii regionála boraspirelávdegottiid heaittiheamis ja deattuha ahte jos eará orgána váldá badjelassas regionála boraspirelávdegottiid doaimma, de galgá Sámediggi nammatit lahtuid dan orgánii.

2.5 Innovašuvdna Norga. Sámediggi *oaivvilda* ahte Innovašuvdna Norgii ferte addit vejolašvuođaid árrjalaččat čuovvulit ovttasbargošiehtadusaid Sámedikkiin. Sámediggi doarju nannoset regionála eaiggátvuođa Innovašuvdna Norggas ja eaktuda ahte dat mearkkaša mearridanválddi lagabus sámi guovlluid ja sámi ealáhusaid. Sámediggi oaivvilda ahte galgá árvoštallojuvvoht movt Sámedikkis sáhtášii leat formála rolla Innovašuvdna Norgga guovdu sámi beroštumiid goziheamis. Sámediggi oaivvilda ahte ovddasvástádus váikkuhangaskaomiin Boazodoallovuđot ahtanuššamii ja árvoháhkamii, mii dál lea biddjojuvvoht Innovašuvdna Norgii, berre sirdojuvvot Sámediggái.

2.6 SIVA: Sámediggi lea mielas regionaliseret SIVA doaimma jos dat nanneš áŋgiruššama sámi guovlluin. Sámediggi deattuha ahte ealáhussiidaprográmma fertе viidáseappot fievrriduvvot dakkár hámis ahte STN-guovllus ain lea ealáhussiida bures mielde.

2.7 Dulkaautorisašuvdnaortnet. Sámediggi *oaivvilda* ahte lea hui eahpeiddolaš go dulka autorisašuvdnaortnet sámegielain ii leat vel doaimmas. Sámediggi deattuha ahte buot sámegielat leat ovttárvosaš gielat Norggas ja ahte almmolaš sámegielat galget leat dárogielain ovttárvosaččat. Sámediggi čujuha evttohussii ahte IMDi heaittihuvvo mii dál addá stáhtaautorisašuvnna dulkkaide. Sámediggi vuordá ahte autorisašuvdnaortnet sámegielaide válđojuvvo sisa dábálaš autorisašuvdnaortnegii ja ahte dat gii dan galgá addit dulkkaide sámegielain árvvoštallojuvvo lagabuidda.

2.8 Kulturmuutosuodjaleapmi. Sámediggi *vuordá* ahte ráđđehus konsultašuvnnaid bokte čuovvula proseassa Sámedikki guovdu go guoská doaimmaid sirdimii kulturmuutosuorggis, ja ahte ráđđehus seammás guorahallá ekonomalaš ja hálldahuslaš váikkuhusaid sámi kulturmuutosuodjaleapmái.

2.9 Kulturásahusat. Sámediggi *oaivvilda* ahte sámi kulturásahusaid galgá Sámediggi hálddašit nationála dásis. Evttohusa váikkuhusat ahte Norgga kulturráđđái báhcet unnit ovddasvástádus ja ruđat fertе čielggaduvvot vuđoleappot. Sámi kulturásahusaid rámmaid fertе geahčadit nu ahte dat ožžot ovttárvosaš dili Sámedikki vuolde.

2.10 Mánáidsuodjalus. Sámedikki *vuolggasadji* lea ahte sámi mánáin, beroškeahttá das movt stáhta vállje organiseret fuolahusa, lea riekti dakkár bajásšaddaneavttuide main sin etnikkalaš, gielalaš ja kultuvrralaš oktavuohhta deattuhuvvo ja addojuvvo dohkálaš sadji.

2.11 Vuodđooahpahuš. Sámediggi vuordá ahte jos dálá Statped heaittihuvvoš, ja sámi erenoamášpedagogalaš doarjjabálvalus (SEAD), de fertе buot erenoamášbálvalusaide sámi geavaheddjiid várás addit vásttolaš riikaviidosaš fálddaga. Erenoamáš deatalaš lea sihkkarastit vuoigatvuodaid ohppiide geain leat erenoamáš dárbbut, danne go dat sámi oahppijoavkkut leat buot rašimusat.

2.12 Árktalaš Ráđđi. Sámediggi rávve ahte áidnalunddot mii Árktalaš Ráđis lea viidáseappot fievrriduvvo nu ahte guhitta álgoálbmotororganisašuvnna, maddái Sámiráđđi, bisuhit iežaset saji šiehtadallanbeavddi birra seamma dásis gávccii ártkalaš stáhta ráđđehusa ovddasteddjiiguin mas dat regionála ovttasbargoorgána čoaggana.

Sámedikki mielas lea buorre nannet regionála álbmotválljen dási servodatovddideaddjin ja doarju muđui guovloodastusa Áššedovdilávdegotti evttohusa ahte doaimmat mat gusket sámi beroštumiide

biddjojuvvojit fylkkagielddaide; speallanruđaid hálddašeapmi valáštallanrusttegiid várás gielddain, speallanruđaid hálddašeapmi Kultuvrralaš skuvlalávkii, ovddasvástádus norgga museaid eanetlohkui ja doarjaga hálddašeamis mat ruhtaduvvojit nationála museafierpmádaga bokte. Dasto lea Sámediggi mielas evttohussii mii guoská Ártalaš 2030 doarjjaortnega rievdadeapmái merkejuvvon riikaoasi perspektiivvain mii siskkilda sámi birrasiid, evttohussii ealáhuslaš váikkuhangaskaomiid regionaliseren stáhtas fylkkagielddaide ja ahte ovddasvástádusa pedagogalaš-psykologalaš doarjjabálvalusas (PPT) váldet fylkkagielddat badjelasaset.

Sámediggi bivdá ahte biddjojuvvo fokus dasa maid fylkkarájaid rievdadeamit ja ođđa doaimmaid sirdin fylkkagielddaide dagaha sámegeielaid, sámi kultuvrra ja servodateallima ovddideapmái viidáset barggus guovloodastusain.

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi - 003/18

EKL - Mearrádus:
Álggahus

Sámedikki ealáhus- ja kulturlávdegoddi lea meannudan ášši 30/18 Sámi beroštumit guovloodastusas

Mearkkašumit

Bargiidbellodaga lahttu, Arild Pettersen Inga, ovddidii mearkkašumi áššái.

Mearkkašumi dorjo Bargiidbellodaga lahtut, Per Mathis Oskál ja John Kappfjell ja Árija lahttu, Inger Eline Eriksen Fjellgren.

Ođđa cealkka goalmát teakstaoasi lohppii:

Dán vuodul ii sáhte Sámediggi doarjut Finnmárkku ja Romssa bággonáitima.

Bargiidbellodaga lahttu, Arild Pettersen Inga, ovddidii mearkkašumi áššái.

Mearkkašumi dorjo Bargiidbellodaga lahtut, Per Mathis Oskál ja John Kappfjell.

2. Loahppa ráđi árvalusas mas lea sáhka ovttahttimis mearkkašupmin.

Evttohusat

Guovddášbellodaga lahttu, Hans Ole Eira, ovddidii evttohusa áššái.

Norgga Sámiid Riikasearvi lahtut, Mathis Nilsen Eira, Sandra Andersen Eira ja Vidar Andersen, Norgga Sámiid Riikasearvi/Sámeálbmotbellodaga lahttu, Jovna Vars Smuk, Johtisápmelaččaid listu lahttu, ja Anders Somby jr. dorjo evttohusa.

Evttohus 1

Čuoggás 1: Nubbi ja goalmát teakstaoassi ráđi árvalusas sihkkujuvvo, ja sadjái biddjojuvvo

čuovvovaš:

"Sámediggi ii sáhte čuovvovačča vuođul guorrasit dasa ahte Romsa ja Finnmárku ovttahttojuvvo bákkuin ođastusa oktavuodas:

- Sámediggi bidjá vuođđun ahte guovloodastusa duogábealde galgá leat eaktodáhtolašvuohta.
- Sámediggi cuiggoda hui sakka dan go mearrádus Finnmárkku ja Romssa fylkkagiieldaid ovttahttimis dahkkojuvvui almmá ahte Sámediggi konsulterejuvvui ja almmá ahte váikkuhusat ovttahttimis čielggaduvvojedje, nugo váikkuhusat sámi beroštumiide.
- Ođđa fylkastuktuvra proseassas registrere Sámediggi ahte dán guovtti davimus fylkka ovttahttin čađahuvvo bákkuin, deattuhuvvo ahte Finnmárkku álbmot 14.05.2018 álbmotjenasteamis lea dadjan ii 87% eanetloguin"

Čuoggái 2: Manjimuš teakstaoasis ráđi árvalusas rievdaduvvo ná:

Sátne "bivdá" sihkkujuvvo ja sadjái biddjojuvvo " oaivvilda ahte dál lea áigi", ja sátne "viidáset" manjimuš cealkagis sihkkujuvvo.

Teakstaoassi šaddá ná:

"Sámediggi oaivvilda ahte dál lea áigi ahte biddjojuvvo fokus dasa maid fylkkarájaid rievdadeamit ja ođđa doaimmaid sirdin fylkkagiieldaide dagaha sámegielaide, sámi kultuvrra ja servodateallima ovddideapmái barggus guovloodastusain".

Árja lahttu, Inger Eline Eriksen Fjellgren, ovddidii evttohusa áššái.

Norgga Sámiid Riikasearvi lahtut, Mathis Nilsen Eira, Sandra Andersen Eira ja Vidar Andersen, Norgga Sámiid Riikasearvi/Sámeálbmotbellodaga lahttu, Jovna Vars Smuk, Bargiidbellodaga lahttu, Arild Pettersen Inga, Per Mathis Oskal ja John Kappfjell, Guovddášbellodaga lahttu, Hans Ole Eira ja Johtisápmelaččaid listu lahttu, Anders Somby jr. dorjo evttohusa.

Evttohus 2

Lasáhus čuoggái 1 njealját teakstaoassái ovdal vuosttaš cealkaga: *Sámediggi čujuha ahte stáhtas lea geatnegasvuohta ILO konvenšuvnna nr 169 mielde ja ON álgoálbmotjulggaštusa mielde dohkkehit sámi eanavuoigatvuođaid sihke Finnmárkkuopmodaga eatnamiin ja olggobealde Finnmárkku.*

Evttohus lahtus Inger Eline Eriksen Fjellgren, Árja.

Evttohus 3

Lasáhus čuoggái 2.1. Ealáhusat, manjimaš manjimus cealkaga:

Dasto lea deatlaš ahte regiovdna ovttasbargguin Sámedikkiin árrjalaččat bargá guolástusa ja eanadoalu ovddideamiin sámi guovlluin. Sámediggi áigu joatkit barggus dan ektui ahte sámi guolástusvuoigatvuođat lágalaččat dohkkehuvvojit. Smávva eanadoallu lea deatlaš ássama bisuheapmái. davvi Norgga doaresbeale guovlluin. Sámediggi oaivvilda ahte guovloodastus ii galgga dagahit dan ahte šaddet stuorát stuorát doalut doalut geahppánit.

Evttohus lahtus Arthur Tørfoss, Ovddádusbellodat

Evttohus 4

Bohtá sámediggeráđi árvalusa sadjái:

Sámediggi oaidná ahte Stuorradikkis ii leat eanetlohku guovtti hálddašandássái, ja doarju danne guovloodastusa nugo dat dál lea mearriduvvon.

Sámediggi áigu dattetge čujuhit ahte fylkkagiieldain ja regiovnain ii leat doarvái legitimizehta leat iešheanalaš hálddašandássiin. Fylkkagiielda ja regiovnat leat leamaš, ja leat, dárbbasmeahtun ja divrudahtti oasis almmolaš hálddaseamis. Danne oaivvilda Sámediggi ahte fylkkagiieldaid ja regiovnaid heaittiheapmi iešheanalaš hálddašandássiin, ja bidjat doaimmaid giieldaid, stáhta ja

priváhta gaskka livččii eanet ulbmillaš, muhto oaidná ahte dasa ii leat eanetlohku. Sámediggi háliida guokte hálddašandási, muhto beroškeahttá álbmotválljen hálddašandásiid logus berre doaibmajuohkin boahtteáiggis almmolaš hálddašeamis rašonaliserejuvvot ja beavttálmahttojuvvot. Dasa lohkkajuovvojit mielde doaimmat mat dál leat regionála ja stáhtalaš dásis.

Sámediggi oaidná ahte guovloodastus addá posiitiiva servodatovddideami olles riikkas, regionála ovdamuniid, eavttuid ja vuoruhemiid vuođul. Oaivil lea ođastusa bokte oktasaččat čoavdit doaimmaid sektorain ja oktiiortnet daid. Dalle livččii vejolaš láchit geasuheaddji ássan- ja ealáhusguovvluid ja buriid, birassuodjaleaddji fievrridančovdosiid. Sámediggi doarju dán, ja doarju guovloodastusa.

Sámediggi registrere ahte Finnmárkku fylkkadiggi goazaha ja vuostálastá Romssa ja Finnmárkku ovttaštáhtima, Finnmárkku bargiidbellodaga bokte. Proseassa dihtii, ja vai sáhtášii olahit mihtu buori vuogi mielde áigemeari siste, de rávve Sámediggi ahte giieldaministtar duolmmasta Finnmárkku fylkkadikki, ja nammada ovddasteddjiid Finnmárkkus oktasašnammagodái eanet dakkár bellodagain mat jurddašit čovdosiid dan sadjái go bargiidbellodat.

Sámedikkis lea luohhtámuš dasa ahte ođastus buori vuogi mielde goziha sámi beroštumiid, seamma dásis go álbmogiid beroštumiid muđui.

Sámediggi rávve ahte ođđa fylkka namman šattašii Guovssahas fylka.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuoovvovaččat:

Muđui doarju Sámediggi Sámediggeráđi árvalusa.

Sámedikki dievasčoahkkin - 030/18

Mearkkašupmi - Nordkalottfolket, áirras Toril Bakken Kåven ja Olgeš

Mearkkašupmi 1:

Finnmárkkuopmodaga (FEFO) doaibmaguovlu lea Finnmárkku fylka, ja lea Finnmárkoláhka mii dan stivre. Finnmárkoláhka riegádii go lei dáhttu lasihit iešmearridanvuoigatvuođa Finnmárkui danne go fylkkas ášset sápmelaččat. FEFO stivrui galget välljejuvvot dušše áirasat geat orrot Finnmárkku fylkkas. Sámediggi eaktuda ahte nu galgá leat boahtteáiggis, ja dalle ráddjejuvvon álgo Finnmárkku fylkii.

Muhto, Sámedikki vágalaš rievdeamis, ja dán guovtti fylkka oktii náitimis, de gártat dan dillái gos guovtti orgánas mat välljejit stivraáirasiid, eanetlohku áirasiin gullet Finnmárkku rájiid olggobeallái. Dat rivve finnmárkulaččain sin vuoigatvuođa ieža välljet áirasiid FEFO:i. Nordkalottfolket jáhkká ahte dát ii lea mielaevttus váikkuhus oktii náitimis ja vágabiirejuohkimis, ja bivdá stáhta bidjat johtui doaibmabijuid mat sihkarastášedje finnmárkulaččaid iežaset vuoigatvuođa välljet stivralahtuid FEFO:i.

Mearkkašupmi 2:

Sámediggi lea mielas oktii náitimii dalle go dan háliidit ja go leat čađahuvvon vuđolaš proseassat. Finnmárkkus lea vuosttaldeapmi leamaš earenoamáš garas oktii náitima vuostá. Maŋŋá Stuorradikki

mearrádusa lea dollojuvvon álbmotjienasteapmi mii duođašta dán vuosttaldeami vel buorebut. Ii Sámediggi ge leat konsulterejuvvon dán áššis vaikke eará oktii náitima proseassain lea konsulterejuvvon. Sámediggi dáhttu ráđđehusa ođđasis árvvoštallat Finnmárkku ja Romssa fylkkaid oktii náitima.

Evttohus 5 - Áirras Lars Filip Paulsen, Olgeš ja Nordkalottfolket

Galgá Sámediggeráđi árvalusa sadjái:

Sámediggi atná vuodđun ahte regiovdnaođastus šaddá váikkuhit sámi giela, sámi kultuvrra ja sámi servodateallima. Sámediggi čujuha 84 S (2016-2017) Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå (regionála álbmotválljen dási ođđa juohkin).

Sámediggái lea deataleamos leamaš mo fylkkarájit ja ođđa bargguid sirdin váikkuhivččii sámi giela, kultuvrra ja servodateallima.

Sámediggi čujuha raportii “Regionreformen; Desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene”, maid “Eksperutvalget for regionreformen” nammasaš lávdegoddi lea buktán. Sámediggi oaivvilda ahte ekspeartalávdegotti raporta buktá vuoddu árvvoštallat mo Sámediggi sáhtašii regiovnnaiguin ovttas bargat boahttevuodas, ja Sámediggi lea mielas nannet regionála álbmotválljen dási servodatovddideadjin.

OD.prp. Nr 33 (1986-87) vuodul Sámediggi lea stáhtalaš orgána. Dan vuodul áigu Sámediggi muittuhit ahte Sámediggi galgá, álbmotválljen orgánan, oažžut guovddáš rolla fylkkarájiid rievdademiin ja bargguid sirdimiin. Sámediggi háliida konstruktiivva ovttasbarggu ráđđehusain ja ođđa regiovnnaiguin servodatovddideamis, sámi álbmoga oktavuodas. Go evttohuvvon barggut sirdojuvvojit, de ferte Sámedikki ovttasbargu regiovnnaiguin konkretiserejuvvot ja nannejuvvot, ja dainna lágiin váikkuhit dan ahte Sámediggi beassá leat mielde mearrideamen regiovnnaid ovddideamis.

Sámediggi čujuha evttohuvvon konsulterennjuolggadusaide sámelágas, gos fylkkagielddain lea geatnegasvuohka konsulteret sámi beroštumiid oktavuodas ja ahte dat mearkaša konsulterengeatnegasvuohka Sámedikkiin mearrádusaid ja doaibmabijuid oktavuodas mat sáhttet guoskat regiovnna sámi beroštumiide. Sámediggi atná vuodđun ahte Sámedikki váldi ovdána Sámedikki iežas oainnu mielde, áiggis áigái servodatovdáneami mielde ja sámi álbmoga saji vuodul Norggas.

Sámediggi oaivvilda ahte ekspeartalávdegotti raporta buktá vuoddu árvvoštallat válldi ja barggu sirdima maiddá Sámediggái. Sámediggi deattuha ahte buot válldi sirdimiid galgá lágas mearridit. Sámediggi áigu maid árvvoštallat leatgo áššesuorggit maid sáhtašii nannet lagas gulahallamiin ja ovttasbargguin regiovnnaiguin. Sámediggi maid berre árvvoštallat galggašii go sirdit bargguid Sámedikkis regiovnnaide.

Earenoamáš bealli sámi kultuvrras lea lagasvuohka lundui, ja dat oidno sihke meahcceealáhusain ja kultuvrralaš ávkkástallamis ja meahcástallamis. Dát leat deatálaš bealit sámi kultuvrra ja ealáhusaid goziheamis. Beallin dás galggašii, dain regiovnnaiguin gos sápmelaččat ássat, árvvoštallat ásahit meahcceleávdegottiid, mat gozihivčče ja nannešedje sámi kultuvrra.

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 13.06.18 dii. 15.45

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 36 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 4 hilgojuvvui 35 jienain 1 jiena vuostá
- Evttohus 3 hilgojuvvui 35 jienain 1 jiena vuostá
- Evttohus 5 hilgojuvvui 32 jienain 4 jiena vuostá
- Evttohus 1 mearriduvvui 30 jienain 6 jiena vuostá
- Evttohus 2 mearriduvvui 30 jienain 6 jiena vuostá
- Ealáhus- ja kulturlávdegotti ráva mearriduvvui 31 jienain 5 jiena vuostá

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Hans Ole Eira, áššejođiheaddji	Lars Filip Paulsen
	Hans Ole Eira	
2	Ronny Wilhelmsen	Lars Filip Paulsen
	Ronny Wilhelmsen	
3	Jovna Vars Smuk	
4	Arthur Johan Tørfoss	Anders Somby jr.
		Synnøve Søndergaard
		Ronny Wilhelmsen
	Arthur Johan Tørfoss	
5	Vidar Andersen	
6	Silje Karine Muotka	
7	Inger Eline Eriksen Fjellgren	
8	Mathis Nilsen Eira	Lars Filip Paulsen
		Klemet Erland Hætta
	Mathis Nilsen Eira	
9	Runar Myrnes Balto	
10	Lars Filip Paulsen	Toril Bakken Kåven
		Nancy Porsanger Anti
		Hans Ole Eira
	Lars Filip Paulsen	
11	Synnøve Søndergaard	
12	Hans Ole Eira	
13	Nancy Porsanger Anti	Lars Filip Paulsen
		Beaska Niillas
	Nancy Porsanger Anti	
14	Arild Pettersen Inga	
15	Toril Bakken Kåven	
16	Anders Somby jr.	
	Lars Filip Paulsen, čoahkkinortnegii	
	Runar Myrnes Balto, čoahkkinortnegii	
17	Klemet Erland Hætta	
	Hans Ole Eira, áššejođiheaddji	

DC - Mearráduš:

1. Sámediggi *atná vuodđun* ahte guovloodastus váikkuha sámi gjelaide, sámi kultuvrii ja sámi servodateallimii. Sámediggi čujuha Proposišuvdnii 84 S (2016-2017) regionála álbmotválljen dási ođđa juohkima birra.

Sámediggi ii sáhte čuoovvačča vuodul guorrasit dasa ahte Romsa ja Finnmárku ovttastahttojuvvo bákkuin ođastusa oktavuodas:

- Sámediggi bidjá vuodđun ahte guovloodastusa duogábealde galgá leat eaktodáhtolašvuohta.

- Sámediggi cuiggoda hui sakka dan go mearrádus Finnmárkku ja Romssa fylkkagielddaid ovttahttimis dahkkojuvvui almmá ahte Sámediggi konsulterejuvvui ja almmá ahte váikkuhusat ovttahttimis čielggaduvvojedje, nugo váikkuhusat sámi beroštumiide.
- Ođđa fylkastuktuvra proseassas registrere Sámediggi ahte dán guovtti davimus fylkka ovttahttin čađahuvvo bákkuin, deattuhuvvo ahte Finnmárkku álbmot 14.05.2018 álbmotijenasteamis lea dadjan ii 87% eanetloguin

Sámediggi čujuha ahte stáhtas lea geatnegasvuohta ILO konvenšuvnna nr 169 mielde ja ON álgoálbmotjulggaštusa mielde dohkkehit sámi eanavuoigatvuođaid sihke Finnmárkkuopmodaga eatnamiin ja olggobealde Finnmárkku. Sámediggi *čujuha* ahte guovloodastus sáhtá guoskat belliide mat čatnasit eatnamiid ja resurssaid eaiggát- ja geavahanvuoigatvuođaid hálldašeapmái. Dát ferte leat oassin Sámi vuoigatvuođalávdegotti čuovvuleamis, mas eaiggátvuođa- ja meahcchálldašeapmi ovttas dárbbaslaš ortnegiiguin duohta vejolašvuođain mearridit gártaduvvon vuoigatvuođaid duomu bokte, geahčaduvvojit čoahkis ja ollislaččat. Dasto čujuhuvvo ahte guovloodastusa geažil lea dárbbaslaš rievdadit Finnmárkkuolága nu ahte šaddá čielggas ahte dálá geográfalaš rájit mat gustojit lága mearrádusaide čielggaduvvojit ja ahte ferte maid čielggadit movt stivralahtut Finnmárkkuopmodahkii nammaduvvojit.

Sámediggi *čujuha* bargui mii lea dahkkojuvvomin Sámedikki ovttasbargošiehtadusaid revideremiin fylkkagielddaiguin ja bivdá, ahte šiehtadusat árvvoštallojuvvot ođđasis dalle go fylkkarájáid rievdadusat 2020 rájes bohtet fápmui ja guovloodastusa boadus ja vejolaš rievdadusat fylkkaid bargguin, ovddasvástádusas, organiseremis ja rollas leat čielggaduvvon.

Sámediggi *ávžžuha* fylkkagielddaid bidjat almmolaš sámi nama fylkkaide. Sámediggi buktá cealkámuša sámi nammaválljemii ja čállinvuohkái báikenammalága mearrádusaide dávistettiin.

2. Sámediggi čujuha Áššedovdilávdegotti guovloodastusa birra raportii; Guovloodastus. Doaimmaid sirdin stáhtas fylkkagielddaide.

Sámediggi *oaiivilda* ahte áššedovdilávdegotti raporta lea buorre vuođu árvvoštallat movt Sámediggi sáhtá ovttasbargat fylkkagielddaiguin ovddas guvlui. Sámediggi muihtuha ahte Sámedikkis sámi álbmotválljen orgánan galgá leat guovddáš rolla ovttasbargus stáhtain ja fylkkagielddaiguin go lea sáhka servodatovddideamis. Sámediggi deattuha ahte stáhta ii sáhte hilgut iežas bajimuš ovddasvástádusa sámegeielain ja sámi kultuvrras dan bokte ahte sirdá stáhtalaš doaimmaid guovlluide. Dalle go dán lágan doaimmat sirdojuvvojit, ferte seammás Sámedikki ovttasbargu fylkkagielddaiguin konkretiserejuvvot ja nannejuvvot.

Sámediggi *čujuha* evttohussii konsultašuvdnanjuolggadusaid birra sámelágas ahte fylkkagielddain lea konsultašuvdnageatnegasvuohta sámi beroštumiid ektui, ja ahte dat mearkkaša konsultašuvdna geatnegasvuođa Sámediggái mearrádusaid ja doaibmabijuid oktavuodas mat sáhttet guoskat sámi beroštumiide fylkkas.

Sámediggi *atná vuođđun* ahte Sámedikki váldi ovddiduvvo Sámedikki iežas áddejupmái dávistettiin, ráđđejeaddji servodatovddideami ektui ja sámi álbmoga sajádaga vuođu Norggas.

Sámediggi *oaiivilda* ahte áššedovdilávdegotti raporta addá vuođu árvvoštallat váld- ja doaibmasirdima maidá Sámediggái. Sámediggi deattuha ahte buot váldesirdin Sámediggái galgá nannejuvvot lágas. Stáhta ii galgga sáhttit gohčodit Sámedikki.

Sámediggi *deattuha* ahte dalle go ođđa doaimmat sirdojuvvojit Sámediggái, lea seammás deatalaš addit Sámediggái vejolašvuođa váikkuhit iežas bušeahhtarámmaid. Sámediggi čujuha áššái SP 13/18 mas ođđa bušeahhtaortnet sámi gielaide, sámi kultuvrii ja servodateallimii lámččojuvvo dan várás.

Sámediggi *konstatere* ahte Áššedovdilávdegoddi guovloodastusa várás evttoha sirdit mealgat doaimmaid mat gusket sámi beroštumiide, ja bivdá ahte erenoamážit čuovvovaš

suorggit meannuduvvojit barggus viidáseappot;

2.1 Ealáhusat. Sámediggi *háliida* eanet doaimmaid, eanet ovddasvástádusa ja iešmearrideami ealáhusovddideami siskkobealde ja sámi ealáhusaid guovdu, ja čujuha bargui sámediggedieđáhusain ealáhusovddideami birra. Sámediggi vuordá ahte guovllut gos lea sámi álbmot ja sámi ealáhusat bisuhit ja ovddidit gulahallama vuoruhemiid birra Sámedikkiin ovttasbargošiehtadusaid ja regionála searvevuodá bokte.

2. Boazodoallohálldašeapmi. Sámediggi *čujuha* evttohussii ahte fylkkamannis váldoáššis galget leat doaimmat nugo bearráigeahččan, geahčču ja váidin. Loktana gažaldat ahte leago riehta ahte fylkkamánis lea regionála boazodoallohálldašeapmi. Sámediggi čujuha iežas mearrádussii áššis SP 13/13 mas Sámediggi ii miehtan boazodoallohálldašeami ođđasis organiseremii ahte sirdit guovllukantuvrraid fylkkamannii. Sámediggi lea mearridan čielggadit dán gažaldaga ja vuordá ahte dán lágan čielggadeapmi čuovvuluvvo departemeantta beales ovttas Sámedikkiin.
3. Gonagasreabbáhálldašeapmi. Sámediggi *bivdá* ahte Sámedikki rolla gonagasreabbá hálldašeami prinsihpaid mearrideamis nannejuvvo oassin doaimmaid sirdimis regionála dássái.

2.4 Boraspirelávdegottit. Sámediggi *oaivvilda* ahte regionála boraspirelávdegottit galget oažžut stuorát ovddasvástádusa ja stivrejumi boraspirehálldašeamis. Sámediggi čujuha evttohussii regionála boraspirelávdegottiid heaittiheamis ja deattuha ahte jos eará orgána váldá badjelasas regionála boraspirelávdegottiid doaimma, de galgá Sámediggi nammadit lahtuid dan orgánii.

2.5 Innovašuvdna Norga. Sámediggi *oaivvilda* ahte Innovašuvdna Norgii ferte addit vejolašvuodaid árijalaččat čuovvulit ovttasbargošiehtadusaid Sámedikkiin. Sámediggi doarju nannoset regionála eaiggátvuodá Innovašuvdna Norggas ja eaktuda ahte dat mearkaša mearridanválddi lagabus sámi guovlluid ja sámi ealáhusaid. Sámediggi oaivvilda ahte galgá árvvoštallojuvvot movt Sámedikkis sáhtášii leat formála rolla Innovašuvdna Norgga guovdu sámi beroštumiid goziheamis. Sámediggi oaivvilda ahte ovddasvástádus váikkuhangaskaomiin Boazodoallovuodot ahtanuššamii ja árvoháhkamii, mii dál lea biddjojuvvon Innovašuvdna Norgii, berre sirdojuvvot Sámediggái.

2.6 SIVA: Sámediggi lea mielas regionaliseret SIVA doaimma jos dat nanneš ángiruššama sámi guovlluin. Sámediggi deattuha ahte ealáhussiidaprográmma ferte viidáseappot fievrividuvvot dakkár hámis ahte STN-guovllus ain lea ealáhussiida bures mielde.

2.7 Dulkaautorisašuvdnaortnet. Sámediggi *oaivvilda* ahte lea hui eahpeiddolaš go dulka autorisašuvdnaortnet sámegeielain ii leat vel doaimmas. Sámediggi deattuha ahte buot sámegeielat leat ovttárvosaš gielat Norggas ja ahte almmolaš sámegeielat galget leat dárogeielain ovttárvosaččat. Sámediggi čujuha evttohussii ahte IMDi heaittihuvvo mii dál addá stáhtaautorisašuvnna dulkaide. Sámediggi vuordá ahte autorisašuvdnaortnet sámegeielaide váldojuvvo sisa dábálaš autorisašuvdnaortnegii ja ahte dat gii dan galgá addit dulkaide sámegeielain árvvoštallojuvvo lagabuidda.

2.8 Kulturmuitosuodjaleapmi. Sámediggi *vuordá* ahte ráđđehus konsultašuvnnaid bokte čuovvula proseassa Sámedikki guovdu go guoská doaimmaid sirdimii kulturmuitosuorggis, ja ahte ráđđehus seammás guorahallá ekonomalaš ja hálldahuslaš váikkuhusaid sámi kulturmuitosuodjaleapmái.

2.9 Kulturásahusat. Sámediggi *oaivvilda* ahte sámi kulturásahusaid galgá Sámediggi hálldašit nationála dásis. Evttohusa váikkuhusat ahte Norgga kulturráđđái báhcet unnit ovddasvástádus ja ruđat ferte čielggaduvvot vuđoleappot. Sámi kulturásahusaid rámmaid ferte geahčadit nu ahte dat ožžot ovttárvosaš dili Sámedikki vuolde.

2.10 Mánáidsuodjalus. Sámedikki *vuolggasadji* lea ahte sámi mánáin, beroškeahhtá das movt stáhta válle organiseret fuolahusa, lea riekti dakkár bajásšaddaneavttuide main sin etnihkalaš, gielalaš ja kultuvrralaš oktavuolta deattuhuvvo ja addojuvvo dohkálaš sadji.

2.11 Vuodđooahpahas. Sámediggi vuordá ahte jos dálá Statped heaittihuvvoš, ja sámi erenoamášpedagogalaš doarjjabálvalus (SEAD), de ferte buot erenoamášbálvalusaide sámi geavaheddjiid várás addit vásttolaš riikaviidosaš fáaldaga. Erenoamáš deatalaš lea sihkkarastiit vuoigatvuodaid ohppiide geain leat erenoamáš dárbbut, danne go dat sámi oahppijoavkkut leat buot rašimusat.

2.12 Árktalaš Ráđđi. Sámediggi rávve ahte áidnalunddot mii Árktalaš Ráđis lea viidáseappot fievrriduvvo nu ahte guhitta álgoálbmotorganisašuvvna, maiddái Sámiráđđi, bisuhit iežaset saji šiehtadallanbeavddi birra seamma dásis gávccii árktalaš stáhta ráđđehusa ovddasteddjiiguin mas dat regionála ovttasbargoorgána čoaggana.

Sámedikki mielas lea buorre nannet regionála álbmotválljen dási servodatovddideaddjin ja doarju muđui guovlloođastusa Áššedovdilávdegotti evttohusa ahte doaimmat mat gusket sámi beroštumiide biddjojuvvojit fylkkagielddaide; speallanruđaid hálddašeapmi valáštallanrusttegiid várás gielddain, speallanruđaid hálddašeapmi Kultuvrralaš skuvlálávkii, ovddasvástádus norgga museaid eanetlohkui ja doarjaga hálddašeamis mat ruhtaduvvojit nationála museafierpmádaga bokte. Dasto lea Sámediggi mielas evttohussii mii guoská Árktalaš 2030 doarjjaortnega rievdadeapmái merkejuvvon riikaoasi perspektiivvain mii siskkilda sámi birrasiid, evttohussii ealáhuslaš váikkuhangaskaomiid regionaliseren stáhtas fylkkagielddaide ja ahte ovddasvástádusa pedagogalaš-psykologalaš doarjjabálvalusas (PPT) váldet fylkkagielddat badjelasaset.

Sámediggi oavvilda ahte dál lea áigi ahte biddjovuvvo fokus dasa maid fylkkarájáid rievdadeamit ja ođđa doaimmaid sirdin fylkkagielddaide dagaha sámegielaide, sámi kultuvrra ja servodateallima ovddideapmái barggus guovlloođastusain.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 13.06.2018 dii. 17.55.

Ášši 031/18	Sámedikki dievasčoahkkinn	12.06.2018-15.06.2018
-------------	---------------------------	-----------------------

Bearráigeahččanlávdegotti jahkeđieđáhus 2017

	Áššennr. 18/205
--	--------------------

Meannudeamit

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Berráigeahččanlávdegotti árvalus:

Sámediggi lea guorahallan bearráigeahččanlávdegotti 2017 jahkedieđáhusa. Dieđáhus čuovvu čoahkkingirjji.

Berráigeahččanlávdegotti jahkedieđáhus 2017

1. ÁLGU

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi oačču dievasčoahkkima ášši 09/10 giedahallamis ođđa nama dárogillii, Sametingets kontrollutvalg. Bearráigeahččanlávdegotti gustovaš njuolggadusain geavahuvvu ain dárogillii Sametingets kontrollkomité.

Sierra njuolggadusaid mielde Bearráigeahččanlávdegotti ovddasvástádussii ja bargosuorgái § 2 galgá bearráigeahččanlávdegoddi «...*fágalaš vuođuin doaimmahit parlamentáralaš bearráigeahču ja stivrenbearráigeahču iskamiin mii lea dáhpáhuvvan, veardidemiin ásahuvvon eavttuiguin ja ortnegiiguin, ja leat mielde njulgemin vejolaš boasttuvuođaid ja meattáhusaid. Hálddahusat, duopmostuolul ja áittardanortnegat dábálaččat gozihit ovttaskas olbmuid beroštumiid.*

Bearráigeahččanlávdegotti lahtuin lea viiddiduvvon vuoigatvuohta oaidnit Sámedikki dokumeanttaid, raporttaid ja sullasaččaid.».

Bearráigeahččanlávdegotti bargguid oaidná Sámedikki čoahkkinortnegis § 15. Lávdegotti bargun lea:

- a. *doaimmahit parlamentáralaš bearráigeahču doaimmas mii ruhtaduvvo Sámedikki bušeahtas, ja*
- b. *berráigeahččat Sámedikki jahkereketdoalu, ja vejolaš mearkkašumiid maid Riikkarevišuvdna lea buktán dáidda.*

Lávdegoddi oažžu iskkadit Sámedikki hálddahusa go atná dan dárbbaslašžan Sámedikki bearráigeahču dihte. Ovdal go lávdegoddi ieš dahká dákkár iskkademiid, de galgá dieđihit sámediggeráđđái, dahje dievasčoahkkinjođihangodđái, mii lea geatnegas buktit dieđuid mat jerrojuvvojit.

Lávdegoddi sáhtá ovddidit árvalusa Sámedikki dievasčoahkkimii áššiin maid meannuda. Lávdegotti guokte miellahtu unnitlohku sáhttiba gáibidit ahte lávdegoddi váldá dihto ášši meannudeapmái.

Dievasčoahkkin sáhtá mearridit sierra njuolggadusaid bearráigeahččanlávdegotti ovddasvástádus- ja bargosuorgái.

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi galgá Sierra njuolggadusaid Bearráigeahččanlávdegotti ovddasvástádussii ja bargosuorgái § 4 mielde buktit jahkedieđáhusa. Jahkedieđáhus galgá čájehit bearráigeahččanlávdegotti mannan jagi doaimma. .

2. BEARRÁIGEAHČČANLÁVDEGOTTI MIELLAHTUT

Sámediggi válljii 15.10.2013 áššis 037/13 čuovvovaš miellahtuid bearráigeahččanlávdegodđái 2013 – 2017 áigodahkii:

1. John Kappfjell, jođiheaddji

2. Marie Therese N. Aslaksen, nubbinjođiheadđji
3. Tor Gunnar Nystad, miellahttu
4. Inger Elin Utsi, miellahttu
5. Arthur Tørfoss, miellahttu

Dievasčoahkkimis 2016 juovlamánus válljejuvvui ođđa bearráigeahččanlávdegoddi:

1. Arthur Tørfoss, jođiheadđji
2. Marie Therese N. Aslaksen, nubbinjođiheadđji
3. Tor Gunnar Nystad, miellahttu
4. Kirsti Guvsam, miellahttu
5. Ragnhild M. Aslaksen, miellahttu

Sámediggi válljii 12.10.17 áššis 040/17 čuovvovaš miellahtuid bearráigeahččanlávdegoddái 2017 – 2021 áigodahkii:

1. Jørn Are Gaski, jođiheadđji
2. Ann Elise Finbog, nubbinjođiheadđji
3. Arthur Tørfoss, miellahttu
4. Gunn Anita Jacobsen, miellahttu
5. Mathis N. Eira, miellahttu

3. BEARRÁIGEHAHČČANLÁVDEGOTTI DOAIBMA

Dollojuvvon čoahkkimat:

- Áltá 25.01.17
- Bodådđjo 21.02.17 – 22.02.17
- Romsa 24.04.17
- Oslo 23.06.17
- Oslo 05.09.17
- Romsa 16.11.17 – 17.11.17

Bearráigeahččanlávdegoddi lea doallan čuovvovaš siskkáldas kurssaid:

- Deloitte AS – diehtujuohkin bearráigeahččanlávdegotti rollaid ja barguid birra
- Søstrene Åsjord AS – sierra njuolggadusaid lávdegotti ovddasvástádussii ja bargosuorgái ja lávdegotti njuolggadusaid oaivadusa guorahallan

Rámmašiehtadus áššemeannudanbálvalusaide

Sámediggi bearráigeahččanlávdegoddi lea dahkan rámmašiehtadusa áššemeannudanbálvalusaid birra Søstrene Åsjor AS fitnodagain. Rámmašiehtadus guoská 3 jahkái (2016 – 2019) ja lea vuoigatvuohta guhkidit dan jagiin.

Bearráigeahččanlávdegoddi lea giedahallan 38 ášši ja háliida deattuhit čuovvovaš ášši

gieđahallama:

01/17 Gohččuma dohkkeheapmi

Beavdegirjelasáhus – Tor Gunnar Nystad

Lea stuorra eahpesihkarvuolta das leago dán bearráigeahččanlávdegotti válljen dáhpáhuvván Sámedikki čoahkkinnortnega mielde. Čujuhan dan oktavuodas NSR juovlamánu 18. b. 2016 váidalussii ja NRK Sámi čállosii

21.01.2017.

Sámedikki čoahkkinnortnega §9 dadjá:

Manŋá go Sámediggi lea iežas vuođđudan, de vállje dievasčoahkkin áirasiid gaskkas válgalávdegotti mas lea vihtta lahtu ja seamma mađe várrelahtut. Dievasčoahkkin vállje jođiheaddji ja nubbin jođiheaddji. Válga dáhpáhuvvá gorrelohkoválgan.

Válgalávdegoddi ovddida evttohusa buot válggain maid dievasčoahkkin bidjá dan válmmastit.

Sámedikki videogovat dievasčoahkkinis čájehit ahte dieváčoahkkin ii válljen válgalávdegotti nie mo čoahkkinnortnet čilge. Dievasčoahkkin ii válljen maid jođiheaddji ja nubbinjođiheaddji. Dáid beliid lea dievasčoahkkinjođiheaddji, gii jođihii čoahkkima, maid duođaštan NRK:ii.

Dát lea duođalaš rihkkun Sámedikki čoahkkinnortnegis, mii maid dagahii formálalaš boasttuvuođaid buot eará válggain vuođđudeami oktavuodas; dievasčoahkkinjođihangotti, bearráigeahččanlávdegotti. iešguđet lávdegottiid ja lávdegoddejođiheddjiid válljemiin.

Leat maid čujuhuvvon eará duođalaš boasttuvuođat nugo parlamentáralaš geavahusa rihkkun dievasčoahkkinjođihangotti ja bearráigeahččanlávdegotti válljemis vuođđudeami oktavuodas juovlamánu 9. b. 2016.

Go almmolašvuođas lea dákkár eahpesihkarvuolta, de sáhtá dat heajos vuogiin váikkuhit Sámedikki beaggima ja sáhtá divvut gažaldaga das man gustovačča Sámedikki bearráigeahččanlávdegotti mearrádušat leat.

Lávdegoddi dohkkehii gohččuma oktan beavdegirjelasáhusain.

02/17 Áššelisttu dohkkeheapmi

Ođđa áššit/rievdadusat:

- dieđihuvvon ášši 03/17 Troanddin čoahkkima ref. dohkkeheapmi sirdojuvvo ja ođđa ášši 03/17 šaddá e-poastan Anita P. Ravnas (16.01.17) Tor Gunnar Nystadii – NSR 18.12.16 váidalus.
- ášši 07/17 – Vejolaš ášši – rievdadus. Mearriduvvon čoahkkin 7. vahkus sihkkojuvvo.
- ášši 07/17 – Vejolaš ášši – diehtujuohkin. Stuorradikki bearráigeahččan- ja vuođđudanlávdegotti 06.12.16 reive. Ášši ii gieđahallojuvvo diehtujuohkináššin, muhto dábálaš áššin.

Lávdegoddi dohkkehii áššelisttu rievdademiid.

03/17 16.01.17 e-poasta – Anita P. Ravna – NSR 18.12.16 váidalus

E-poastta sánit (jorgaluvvon):

Čujuhan NSR juovlamánu 18. b. 2016 váidalussii, Sámedikki hálddahusa 13.01.17 notáhtii, já dievasčoahkkinjođihangotti 16.01.17 čoahkkingirjái ja mearrádussii.

Opposišuvnna/posišuvnna defineren lea mearrideaddjin boahttevaš válggaide, opposišuvdnaruđaide ja Sámedikki fápmobalánsii govvemii. Dievasčoahkkinjođihangottis eai leat ovttaoaivilis. Mii dáhttu jurdihkalaš čielggadeami das geat bearráigeahččanlávdegottis galget adnojuvvot opposišuvdnan/posišuvdnan. Mii dáhttu maid ášši árvvoštallat ollásit.

Diehtun. Mii leat maid dáhtton dievasčoahkkinjođiheaddji Jørn Are Gaski habilitehta árvvoštallojuvvot ovdal go dievasčoahkkinjođihangoddi ođđajagimánu 30. ja 31. b. gieđahallá váidalusa.

Lávdegoddi vuordá dassázii go dievasčoahkkinjođihangoddi lea válbmen árvalusas NSR váidalussii ovdal go ášši fas gieđahallojuvvo.

04/17 Troanddin 16.11.16 čoahkkima referáhta dohkkeheapmi

Troanddin 16.11.16 čoahkkima referáhta ovddiduvvui čoahkkimii.

Ovddabeali namuhuvvon čoahkkima referáhta dohkkehuvvo.

05/17 Ekonomiija – 31.12.16 stáhtus

31.12.16 stáhtus čájeha kr. 1 015 226 geavaheami. Dat lea kr. 103 226 badjelmeare geavaheapmi i kr. 912 000 bušeahta ektui.

Lávdegoddi váldá presentašuvnna diehtun.

06/17 Protect Sapmi ja jahkereketdoalu dohkkeheapmi – diehtujuohkin ášši birra ja barggu dinjon Søstrene Åsjord AS fitnodagas (BS 01/17)

Notáhta ja 2014 ja 2015 jahkereketdoalut leat ovddiduvvon lávdegoddái.

Lávdegoddi háliida geahčadit Stiftelsena Protect Sapmi 2013 ja 2014 jahkereketdoaluid. Lávdegoddi háliida earenoamážit árvvoštallojuvvot lobálašvuoda das go Protect Sápmi stivrajodiheaddji lea Protect Sápmai konsuleantabálvalusaid vuovdán iežas fitnodaga Njalla bokte. Lávdegoddi háliida árvvoštallojuvvot livččii go konsuleantabálvalusaid oastin galgat biddjojuvvot nationála almmuhusdiehtovuđđui almmolaš háhkamiidda (doffin.no).

Søstrene Åsjord AS geahčadit ášši ja ovddidit raportta dan birra.

07/17 Vejolaš áššit

John Kappfjell –22.12.16 e-poasta – [buhtadus sámediggeáirasiidda](#)

Lávdegoddi vállje manjdit ášši ja gieđahallá ášši boahte čoahkkimis. Hálddahas viežžá eanet dieđuid áššis.

[Eaiggátvuodadieđáhus](#) – čilgehus das mo eaiggátvuodadieđáhus hábmejuvvo – Søstrene Åsjord AS (BS 02/17).

Lávdegoddi háliida geahčadit Sámedikki investeremiid ákšaide ja ossosiidda. Ulbmil geahčademiin lea árvvoštallat vuhtiiváldojuvvot go Sámedikki eaiggátberoštumit gustovaš lágaid ja njuolggadusaid

mielde.

Dasto háliida lávdegoddi iskat doaimmaha go son gii hálldaša Sámedikki eaiggátvuoda eaiggáda mearrádusaid ja eavttuid mielde.

Søstrene Åsjord AS geahčada ášši ja ovddida raportta dan birra.

Mearriduvvon čoahkkin 7. vahkus (130217/170217) sihkkovuvvo. Ođđa čoahkkinbeaivi lea 21.02.17 ja 22.02.17.

Stuorradikki bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegotti 06.12.16 reive.

Lávdegoddi váldá oktavuoda bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegottiin oažžun dihtá áigái gulahallančoahkkima gos sáhtá digaštallat ášši jođu.

Diehtu:

Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta – vástáduš jearaldahkii ovddiduvvon 23.05.16.

Lávdegoddi váldá reivve diehtun. .

09/17 Áššelisttu dohkkeheapmi

Ođđa áššit/rievdadasat:

- ášši 15/17 – Vejolaš ášši – hálldašanrevisiuvdna – árvalus 2017 reviderejuvvon bušehttii
- ášši 15/17 – Vejolaš ášši – mearriduvvon čoahkkinbáikki rievdadeapmi 24.04.17

Reviderejuvvon áššelistu ovttajienalaččat dohkkehuvvon.

10/17 Álttá 25.01.17 čoahkkima referáhta dohkkeheapmi

Referáhta Álttá 25.01.17 čoahkkimis ovddiduvvon čoahkkimii.

Nystad beavdegirjelasáhus sirdojuvvo áššái 01/17 – Gohččuma dohkkeheapmi.

Referáhta dohkkehuvvo namuhuvvon rievdadasain.

11/17 Ekonomijja – 31.01.17 stáhtus ja 31.12.16 stáhtusa korrigeren

31.01.17 stáhtus čájeha kr. 17 707 stuoru geavaheami. Báhcán bušehttaruđat leat kr. 909 292.

31.12.16 stáhtusa korrigeren. Badjelmeare geavaheapmi lea oktiibuot kr. 141 946.

Lávdegoddi váldá presentašuvvna diehtun.

12/17 Protect Sapmi ja jahkerekhetdoalu geahčadeapmi – diehtujuohkin áššis ja bargguid dingon Søstrene Åsjord AS fitnodagas (BS 01/17)

Notáhta – gaskaboddosaš evttohus – Stiftelsen Protect Sápmi ja jahkereketdoalu geahčadeapmi, beaiváduvvon 15.02.17 lávdegoddái ovddiduvvon.

Mearráduš áššis:

Bearráigeahččanlávdegoddi váldá gaskaboddosaš notáhta áššis 12/17 diehtun.

Bearráigeahččanlávdegoddi galgá bearráigeahčchat ahte ášši čuvgejuvvo nu bures go vejolaš. Bearráigeahččanlávdegoddi joatká barggu viežžat buot dieđuid maid atná dárbbaslažžan viežžat áššis.

Bearráigeahččanlávdegoddi čujuha almmolašvuođaláhkii § 14, ja doallá almmolašvuođas eret dokumeantaid mat ráhkaduvvojit iežas siskkáldas áššemeannudeapmái.

13/17 Eaggátvuođadieđáhus – Søstrene Åsjord AS raporta (BS 02/17)

Notáhta Sámediggi ja eaggátvuođabearráigeahčču, beaiváduvvon 15.02.16 lávdegoddái ovddiduvvon.

Mearráduš áššis:

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi váldá raportta diehtun.

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi áigu árvoštallat lea go boahtteáiggis dárbu ráhkadit plána oasusearvebearráigeahčus ja hálddašanrevisuvnnas raportta ektui mii lea.

14/17 16.01.1 7 – Anita P. Ravna ja NSR 18.12.16 váidalus – barggu diŋgon Søstrene Åsjord AS fitnodagas (BS 03/17)

Hálddahusa diŋgonevttohus lea ovddiduvvon lávdegoddái. Nystad ovddidii čoahkkimis ođđa korrigerejuvvon diŋgojumi.

Mearráduš áššis:

Nystad ovddidan diŋgojupmi mearriduvvo diŋgojupmin áššis. Søstrene Åsjord AS fitnodat buktá meroštallojuvvon diibmogeavaheami áššis ja gárvvistanáiggi.

15/17 Vejolaš ášši

- John Kappfjell – 22.12.16 e-poasta – buhtadus Sámedikki áirasiidda

Mearráduš: Bearráigeahččanlávdegoddi váldá hálddahusa vástádusa diehtun. Ášši sáddejuvvo dievasčoahkkinjođihangoddái viidásat gieđahallamii. Lávdegoddi ávžžuha dievasčoahkkinjođihangotti gieđahallat ášši Sámedikki bargoortnega reviderema oktavuodas.

- Mearriduvvon čoahkkinbeaivi 24.04.17.

Mearrádus: Čoahkkinbáiki Svolveær sihkkovuvvo ja ođđa čoahkkinbáiki šaddá Romsa.

- Hálldašanrevisuvvna čađaheapmi – evttohus 2017 reviderejuvvon bušehtii

Mearrádus: Bearráigeahččanlávdegoddi oaidná ain dárbbu čađahit hálldašanrevisuvvna. Goluid dákkár revisuvdnii evttohuvojit Sámedikki 2017 reviderejuvvon bušehta gieđahallamis.

17/17 Vuodđudus Protect Sápmi – jahkereketdoalu geahčadeapmi – Søstrene Åsjord AS raporta

31.03.17 raporta – dingojupmi 01/17 – Vuodđudus Protect Sápmi ja jahkereketdoallu ovddiduvvon bearráigeahččanlávdegoddái.

Mearrádus áššis:

Bearráigeahččanlávdegoddi sádde raporta sámediggeráđđái vai beassá cealkámuša buktit. Lávdegoddi ávžžuha sámediggeráđi buktit oainnus áššái. Áigemearri sámediggeráđđái cealkámuša buktit lea 15.05.17. Raporta dollojuvvo eret almmolašvuodas dassázii go sámediggeráđi lea vástidan.

18/17 Sámediggi ja čoahkkinortnega hálldašeami árvvoštallan válgga čađaheami oktavuodas juovlamánu 9. b. 2016 – Søstrene Åsjord AS fitnodaga raporta

31.03.17 raporta – dingojupmi 03/17– Sámediggi ja čoahkkinortnega hálldašeami árvvoštallan válgga čađaheami oktavuodas juovlamánu 9. b. 2016.

Mearrádus áššis:

Søstrene Åsjord AS korrigere raporta buktojuvvon cealkámušaid ektui. Korrigerejuvvon raporta ovddiduvvo lávdegoddái ođđa gieđahallamii

19/17 Bearráigeahččanlávdegotti 2016 jahkediđáhhus – hálldahusa čilgehus

Lávdegotti jahkediđáhusevttohus ovddiduvvon.

Mearrádus áššis:

Jahkediđáhhus dohkkehuvvo rievdadusaiguin mat čoahkkimis dahkkojuvvojedje. .

20/17 Vejolaš áššit

Mearriduvvon čoahkkimat jagis 2017:

- Evttohuuvvon čoahkkin vahkus 26 (26.06.17 – 30.06.17) sihkkovuvvo. Ođđa čoahkkinbeaivi šaddá? (mearriduvvo tlf.čoahkkimis vahkus 18 dahje 19)
- 002/17 Rehketoalu ollislaš govva 31.03.17 – váldojuvvo diehtun.
- 001/17 Bodáddjo čoahkkingirji – 21.02.17 – 22.02.17 – váldojuvvo diehtun

22/17 – Barggu dingon – Søstrene Åsjord AS – Dingojupmi 04/17 – BS 07/17

Dingojupmi sisttisoallá:

- Sámedikki 2016 jahkerekketdoallu
- Sámediggeráđi 2016 čoahkkingirjijt
- Sámedikki bearráigeahččanlávdegotti 2016 čoahkkingirjijt
- Riikarevišuvnna čilgehus 2016 jahkedieđáhusa birra

Mearrádus áššis:

Ovddiduvvon dingojupmi dohkkehuvvo

23/17 – Søstrene Åsjord AS – raporta Stiftelsen Sapmi (Protect Sápmi) – jahkerekketdoalu geahčadeapmi

Ovddiduvvon lávdegoddái: 22.06.16 raporta - Stiftelsen Protect Sapmi ja jahkerekketdoalu geahčadeapmi.

Mearrádus áššis:

Bearráigeahččanlávdegoddi čujuha reketdoalu geahčadeapmái ja doarjagii mii lea juolluduvvon Stiftelsen Protect Sapmi 2013-2015 áigodagas.

Bearráigeahččanlávdegoddi atná hui váidalahttin go Sámedikki bearráigeahččanrutiinnat raporterema ja dárkkisteami oktavuodas doarjagiid geavaheami ektui leat huksejvovon luohttámuššii dan sadjái go goalmmát beali attesteremii. Sámedikki njuolggadusat njuolgggo doarjagiid bearráigeahču ja raporterema oktavuodas gáibida attesterema ovdal go doarjjageavaheapmi lea mearriduvvon njuolggadusaid mielde.

Bearráigeahččanlávdegoddi oaivvilda ahte almmá buriid bearráigeahččanrutiinnaid haga sáhtá dat dagahit hástalusaid eará surggiin – maiddái háhkannjuolggadusaid ja EEO-njuolggadusaid ektui. Bearráigeahččanlávdegoddi vuordá ahte hálddahus nanne bearráigeahču ruđaid geavaheamis, ja jeavddalaččat dahká evalueremiid.

Bearráigeahččanlávdegoddi čujuha ahte doarjjahálddašeaddji galgá fuolahit ahte evalueremiid vai oazžu dieđuid mat muitalivčče leat go doarjjaortnega beaktilat resursageavaheami, organiserema ja mearriduvvon mihtomeriid ektui. Bearráigeahččanlávdegoddi ávžžuha Sámedikki ángiruššama nannet dán suorggis.

Bearráigeahččanlávdegoddi áigo ođđasis sáddet raportta Sámediggeráđđái, ja dáhttut konkrehta mearkkašumiid dasa mo dán sáhtášii buorebut boahtteáiggis gozihit.

Bearráigeahččanlávdegoddi áigo ođđasis čuovvulit hálddašanrevisuvnna ášši ja čujuha bearráigeahččanlávdegotti ovddeš mearrádussii.

24/17 – Søstrene Åsjord AS – Sámedikki raporta ja čoahkkinortnega hálddašeami árvvoštallan – váлга 09.12.16

Lávdegoddái ovddiduvvon raporta: 26.06.17 raporta – Sámediggi ja čoahkkinortnega hálddašeami árvvoštallan válgga čađaheami oktavuodas 09.12.16.

Mearrádus áššis:

Bearráigeahččanlávdegoddi oaivvilda ahte dat geat gullet posišuvdnii leat dat geat leat Sámediggeráđis mielde, ja ahte eará bellodagat gullet opposišuvdnii.

Oktasaš áddejupmi opposišuvnna ja posišuvnna lea deatalaš eaktu Sámedikki boahttevaš válggaid ektui dan dihte go Sámedikki čoahkkinortnet geavaha dáid doahpágiid iešguđet posišuvnnaid válggain. Vejolaš rievdadusaid Sámedikkis čoahkkinortnegis ferte dievasčoahkkin dahkat.

Bearráigeahččanlávdegoddi ávžžuha dievasčoahkkinjodihangotti geažos áiggi árvvoštallat Sámedikki čoahkkinortnega ja geahčadit lea go dárbu maidege rievdadit.

Bearráigeahččanlávdegoddi ávžžuha dievasčoahkkinjodihangotti erenoamážit árvvoštallat njuolggadusaid mat gusket iešguđet posišuvnnaide ja galggašii go mearridit dárkileabbo njuolggadusaid vai garvvášii eahpesihkarvuoda posišuvnna ja opposišuvnna ektui, ja maid das

galggašii go geavahit gorrelohkoválgga vai eanetlohkoválgga.

Bearráigeahččanlávdegoddi ávžžuha maid geahčadit áigemeeriid mat leat mearriduvvon ja árvvoštallat lea go iešguđet áššiin dárbu áigemeeriide, ja maid čielga njuolggadusaid áigemeeriid manjideapmái.

Bearráigeahččanlávdegoddi ávžžuha dievasčoahkkinjođihangotti geahčadit Sámedikki etihkalaš njuolggadusaid ja árvvoštallat lea go dárbu daid rievdadit ja man muddui etihkalaš njuolggadusaid galggašii Sámedikki čoahkkinortnegis buorebut oainnusmahttit.

Bearráigeahččanlávdegotti välljemis, man barggut leat čoahkkinortnega § 15 mearriduvvon, lea earenoamáš deatalaš ahte ulbmil lávdegottiin stivre miellahtuid välljema.

27/17 – Søstrene Åsjord AS – 04/17 dingojumi čilgen: Sámedikki 2016 jahkereketdoallu

Lávdegoddái ovddiduvvon: 22.08.17 notáhta – Sámedikki 2016 jahkereketdoalu geahčadeapmi
Mearrádus áššis:

Bearráigeahččanlávdegoddi váldá Sámedikki 2016 jahkereketdoalu diehtun.

28/17 – Søstrene Åsjord AS – 05/17 dingojumi čilgen: Sámediggeráđi 2016 čoahkkingirjijt

Lávdegoddái ovddiduvvon: 22.08.17 notáhta – Sámedikki 2016 čoahkkingirjijid geahčadeapmi.

Mearrádus áššis:

Bearráigeahččanlávdegoddi čujuha viiddis ja vuđolaš bargui maid Sámediggeráđđi dahká ollu surggiin. Bearráigeahččanlávdegoddi čujuha dasa man deatalaš lea ahte dát bargu joksá olbmuid buoremus lági mielde.

Bearráigeahččanlávdegoddi ávžžuha Sámediggeráđi geažos áiggi árvvoštallat mo buoremusat sáhtášii dieđuid Sámedikki neahtasiidduin oazžut olámuddui olbmuide, maiddái mearrádusaid moanaid doarjaortnegiid ektui, ja das mo ohcanproseassa ja áššimeannudeapmi dáhpáhuvá. Áigumuš dáinna bargguin lea nannet dán suorggi diehtujuohkima olbmuide.

Sámediggeráđđi ávžžuhuvvo dasto fuolahit ahte áššelisttut čállojuvvojit sihke sámegillii ja dárogillii, ja nu maid čoahkkingirjijid mearrádusaid. Sámediggeráđđi ávžžuhuvvo maid fuolahit ahte buot áššiin lea iežaset sierra áššenummir, ja ahte garvá boatkaneami áššenummariin.

29/17 – Søstrene Åsjord AS – 06/17 dingojumi čilgen: Sámedikki váiddalávdegotti 2016 čoahkkingirjijt

Lávdegoddái ovddiduvvon: 07.08.17 notáhta – Sámedikki váiddalávdegotti 2016 čoahkkingirjijid geahčadeapmi.

Mearrádus áššis:

Sámedikki váiddalávdegotti 2016 čoahkkingirjijid geahčadeapmi váldojuvvo diehtun.

Sámedikki váiddalávdegoddi ávžžuhuvvo sihkarastit ahte áššenamat čállojuvvojit sihke sámegillii ja dárogillii.

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi ávžžuhuvvo jeavddalaččat iskat ahte relevánta dokumeanttat áššiin mat lea gieđahallojuvvon leat álkit gávdnamis neahtasiidduin, ja ahte geažos áiggu árvvoštallá maid vel galggašii almmuhit.

30/17 – Søstrene Åsjord AS – 07/17 dingojumi čilgen: Riikarevišuvnna dieđáhus 2016 jahkereketdoalu birra

Lávdegoddái ovddiduvvon: 07.08.17 notáhta – Riikarevišuvnna raportta geahčadeapmi, maiddái 2016 dieđáhus.

Mearrádus áššis:

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi váldá Riikarevišuvnna raportta diehtun.

Bearráigeahččanlávdegoddi ii leat ožžon Riikarevišuvnna 2016 čuovvolanrevišuvnna. Bearráigeahččanlávdegoddái lea mitaluvvon ahte lávdegoddái galgá sáddejuvot kopijja das. Bearráigeahččanlávdegoddi dáhttu oažžut dan fargga.

31/17 – Søstrene Åsjord AS – 08/17 diŋgojumi čilgen: Buhtadusaid máksin

Lávdegoddái ovddiduvvon: 22.08.17 notáhta – buhtadusaid máksin

Mearrádus áššis:

Bearráigeahččanlávdegoddi čujuha Sámedikki áirasiid buhtadusaid geahčadeapmái.

Bearráigeahččanlávdegoddi sádde raportta dievasčoahkkinjođihangoddái njuolggadusaid viidásit árvoštallamii mas geahčada sáhttet go buhtadusat Sámedikki áirasiidda leat vuodđun penšuvnna oažžumii, maiddái daidda geat eai leat ollesáiggi politihkkárat.

Bearráigeahččanlávdegoddi háliida mearkkašit ahte dienas mii addá penšuvnna lea meroštannvuodđun ollu buvttuide álbmotoadjolága olis. Dan dihte go Sámedikki áirasiid buhtadusat eai buvttet penšuvdnaluoddu, de sáhtta dat dagahit ahte mángga suorggis vuoigatvuodaid massá. Dievasčoahkkinjođihangoddi ávžžuhuvvo dán lagabui dárkileappot geahčadit.

32/17 – Søstrene Åsjord AS – 09/17 diŋgojumi čilgen: Kulturमितосуодjalus ja dietnasiid fievrrideapmi rehketdollui

Lávdegoddái ovddiduvvon: 24.08.17 notáhta – reviderejuvvon 28.09.17 – geavahus kulturमितосуодjalusa dietnasa fievrrideami oktavuodas rehketdollui.

Mearrádus áššis:

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi váldá Søstrene Åsjord AS raportta diehtun..

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi evttoha ahte čálloš gos čujuhuvvo baikki diđoštallangoluide, maid leat mielde golut mat gusket báikki diđoštallamii, vai boađus báikediđoštallama oktavuodas oainnusmahttojuvvošii.

35/17 – Deloitte AS – diehtujuohkin bearráigeahččanlávdegotti rollaid ja bargguid birra

Birte Bjørkelo logaldalai álbmotválljemiid iežaset bearráigeahčču – rollat, ovddasvástádus ja barggut.

36/17 – Søstrene Åsjord AS – earenoamáš njuolggadusat bearráigeahččanlávdegotti ovddasvástádus- ja bargosuorgái

Edel Åsjord logaldalai bearráigeahččanlávdegotti ovddasvástádus- ja bargosuorggi birra.

37/17 – Čoahkkinbeaivvit 2018:s

Lávdegoddi mearridii ahte boahte čoahkkin dollojuvvo Romssas 20.03.18 – 21.03.18.

38/17 – Vejolaš áššit

Gieđahallamii: 31.10.17 rehketoalu ollislaš govva, čađahuvvon áššit 2017:s ja daid stáhtus, ja mearrádus áššis 030/17 – korrigeren.

4. ISKKADEAMIT MAT GALGET DAHKKOJUUVVOT BOAHTTEVAŠ JAGIIN

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi áigu árvvoštallat boahttevaš dárbbu ráhkadit plána oasussearvveberráigeahču ja hálddašanrevišuvnna ektui. Dasto áigu bearráigeahččanlávdegoddi čuovvulit ášši Sámedikki áirasiid buhtadusa ektui.

5. HÁSTALUSAT

Berráigeahččanlávdegoddi áigu bargat dan ala ahte ođđa miellahtut mat leat lávdegotti válljejuvvon árrat ožžot oahppofálaldaga dan barggus maid bearráigeahččanlávdegotti lahttun galgá dahkat. Bearráigeahččanlávdegoddi áigu bargat dan ala ahte miellahtut beasašedje hospiteret/ čuovvut gulaskuddamiid Stuorradikkis.

Sámedikki dievasčoahkkin - 031/18

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 13.06.18 dii. 17.55

Jienasteapmi

Dán áššis ii jienastuvvon.

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Jørn Are Gaski, áššejođiheaddji	
2	Arthur Johan Tørfoss	Tor Gunnar Nystad
	Arthur Johan Tørfoss	
3	Tor Gunnar Nystad	
4	John Kappfjell	Arthur Johan Tørfoss
		Tor Gunnar Nystad
		Runar Myrnes Balto
	John Kappfjell	
5	Runar Myrnes Balto	
6	Henrik Olsen	
7	John Kappfjell	Arthur Johan Tørfoss
	John Kappfjell	
	Jørn Are Gaski, áššejođiheaddji	

DC - Mearrádus:

Sámediggi lea guorahallan bearráigeahččanlávdegotti 2017 jahkedieđáhusa. Dieđáhus čuovvu čoahkkingirjji.

Berráigeahččanlávdegotti jahkedieđahus 2017

1. ÁLGU

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi oačču dievasčoahkkima ášši 09/10 giedahallamis ođđa nama dárogillii, Sametingets kontrollutvalg. Bearráigeahččanlávdegotti gustovaš njuolggadusain geavahuvvo ain dárogillii Sametingets kontrollkomité.

Sierra njuolggadusaid mielde Bearráigeahččanlávdegotti ovddasvástádussii ja bargosuorgái § 2 galgá bearráigeahččanlávdegoddi «...fágalaš vuođuin doaimmahit parlamentáralaš bearráigeahču ja stivrenberráigeahču iskamiin mii lea dáhpáhuvván, veardidemiin ásahuvvon eavttuiguin ja ortnegiiguin, ja leat mielde njulgemin vejolaš boastuvuođaid ja meattáhusaid. Hálddahusat, duopmostuolut ja áittardanortnegat dábálaččat gozihit ovttaskas olbmuid beroštumiid.

Bearráigeahččanlávdegotti lahtuin lea viiddiduvvon vuoigatvuohta oaidnit Sámedikki dokumeanttaid, raporttaid ja sullasaččaid.».

Bearráigeahččanlávdegotti bargguid oaidná Sámedikki čoahkkinortnegis § 15. Lávdegotti bargun lea:

- a. *doaimmahit parlamentáralaš bearráigeahču doaimmas mii ruhtaduvvo Sámedikki bušeahtas, ja*
- b. *berráigeahččat Sámedikki jahkereketdoalu, ja vejolaš mearkkašumiid maid Riikkarevišuvdna lea buktán dáidda.*

Lávdegoddi oažžu iskkadit Sámedikki hálddahusa go atná dan dárbbaslažžan Sámedikki bearráigeahču dihte. Ovdal go lávdegoddi ieš dahká dákkár iskkademiid, de galgá dieđihit sámediggeráđđái, dahje dievasčoahkkinjođihangodđái, mii lea geatnegas buktit dieđuid mat jerrojuvvjit.

Lávdegoddi sáhtá ovddidit árvalusa Sámedikki dievasčoahkkimii áššiin maid meannuda. Lávdegotti guokte miellahtu unnitlohku sáhttiba gáibidit ahte lávdegoddi váldá dihto ášši meannudeapmái.

Dievasčoahkkin sáhtá mearridit sierra njuolggadusaid bearráigeahččanlávdegotti ovddasvástádus- ja bargosuorgái.

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi galgá Sierra njuolggadusaid Bearráigeahččanlávdegotti ovddasvástádussii ja bargosuorgái § 4 mielde buktit jahkedieđahusa. Jahkedieđahus galgá čájehit bearráigeahččanlávdegotti mannan jagi doaimma. .

2. BEARRÁIGEAHČČANLÁVDEGOTTI MIELLAHTUT

Sámediggi váljii 15.10.2013 áššis 037/13 čuovvovaš miellahtuid bearráigeahččanlávdegodđái 2013 – 2017 áigodahkii:

1. John Kappfjell, jođiheaddji
2. Marie Therese N. Aslaksen, nubbinjođiheaddji
3. Tor Gunnar Nystad, miellahttu
4. Inger Elin Utsi, miellahttu
5. Arthur Tørfoss, miellahttu

Dievasčoahkkimis 2016 juovlamánus vállejuvvui ođđa bearráigeahččanlávdegoddi:

1. Arthur Tørfoss, jođiheaddji
2. Marie Therese N. Aslaksen, nubbinjođiheaddji

3. Tor Gunnar Nystad, miellahttu
4. Kirsti Guvsam, miellahttu
5. Ragnhild M. Aslaksen, miellahttu

Sámediggi välljii 12.10.17 áššis 040/17 čuovvovaš miellahtuid bearráigeahččanlávdegoddái 2017 – 2021 áigodahkii:

1. Jørn Are Gaski, jodiheaddji
2. Ann Elise Finbog, nubbinjodiheaddji
3. Arthur Tørfoss, miellahttu
4. Gunn Anita Jacobsen, miellahttu
5. Mathis N. Eira, miellahttu

3. BEARRÁIGEAHČČANLÁVDEGOTTI DOAIBMA

Dollojuvvon čoaikkimat:

- Áltá 25.01.17
- Bodådjo 21.02.17 – 22.02.17
- Romsa 24.04.17
- Oslo 23.06.17
- Oslo 05.09.17
- Romsa 16.11.17 – 17.11.17

Bearráigeahččanlávdegoddi lea doallan čuovvovaš siskkáldas kurssaid:

- Deloitte AS – diehtjuohkin bearráigeahččanlávdegoddi rollaid ja bargguid birra
- Søstrene Åsjord AS – sierra njuolggadusaid lávdegoddi ovddasvástádussii ja bargosuorgái ja lávdegoddi njuolggadusaid oaivadusa guorahallan

Rámmašiehtadus áššemeannudanbálvalusaide

Sámediggi bearráigeahččanlávdegoddi lea dahkan rámmašiehtadusa áššemeannudanbálvalusaid birra Søstrene Åsjord AS fitnodagain. Rámmašiehtadus guoská 3 jahkái (2016 – 2019) ja lea vuoigatvuohta guhkidit dan jagiin.

Bearráigeahččanlávdegoddi lea giedahallan 38 ášši ja háliida deattuhit čuovvovaš ášši giedahallama:

01/17 Gohččuma dohkkeheapmi

Beavdegirjelasáhus – Tor Gunnar Nystad

Lea stuorra eahpesihkarvuohta das leago dán bearráigeahččanlávdegoddi välljen dáhpáhuvvon Sámedikki čoaikkinnortnega mielde. Čujuhan dan oktavuodas NSR juovlamánu 18. b. 2016 váidalussii ja NRK Sámi čállosii

21.01.2017.

Sámedikki čoahkkinnortnega §9 dadjá:

Marŋá go Sámediggi lea iežas vuodđudan, de vállje dievasčoahkkinn áirasiid gaskkas válgalávdegotti mas lea vihtta lahtu ja seamma mađe várrelahtut. Dievasčoahkkinn vállje jođiheaddji ja nubbin jođiheaddji. Válgá dáhpáhuvvá gorrelohkoválgan.

Válgalávdegoddi ovddida evttohusa buot válggain maid dievasčoahkkinn bidjá dan válmmastit.

Sámedikki videogovat dievasčoahkkinnis čájehit ahte dieváčoahkkinn ii válljen válgalávdegotti nie mo čoahkkinnortnet čilge. Dievasčoahkkinn ii válljen maid jođiheaddji ja nubbinjođiheaddji. Dáid beliid lea dievasčoahkkinnjođiheaddji, gii jođihii čoahkkima, maid duođaštan NRK:ii.

Dát lea duođalaš rihkkun Sámedikki čoahkkinnortnegis, mii maid dagahii formálalaš boasttuvuođaid buot eará válggain vuodđudeami oktavuodas; dievasčoahkkinnjođihangotti, bearráigeahččanlávdegotti. iešguđet lávdegottiid ja lávdegoddejođiheddjiid válljemiin.

Leat maid čujuhuvvon eará duođalaš boasttuvuođat nugo parlamentáralaš geavahusa rihkkun dievasčoahkkinnjođihangotti ja bearráigeahččanlávdegotti válljemis vuodđudeami oktavuodas juovlamánu 9. b. 2016.

Go almmolašvuodas lea dákkár eahpesihkarvuotta, de sáhtá dat heajos vugiin váikkuhit Sámedikki beaggima ja sáhtá divvut gažaldaga das man gustovačča Sámedikki bearráigeahččanlávdegotti mearrádušat leat.

Lávdegoddi dohkkehii gohččuma oktan beavdegirjelasáhusain.

02/17 Áššelisttu dohkkeheapmi

Ođđa áššit/rievdadusat:

- dieđihuvvon ášši 03/17 Troanddin čoahkkima ref. dohkkeheapmi [sirdojuvvo](#) ja [ođđa ášši](#) 03/17 šaddá e-poastan Anita P. Ravnas (16.01.17) Tor Gunnar Nystadii – NSR 18.12.16 váidalus.
- ášši 07/17 – Vejolaš ášši – rievdadus. Mearriduvvon čoahkkinn 7. vahkus sihkkojuvvo.
- ášši 07/17 – Vejolaš ášši – diehtujuohkin. Stuorradikki bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegotti 06.12.16 reive. Ášši ii gieđahalloyuvvo diehtujuohkináššin, muhto dábálaš áššin.

Lávdegoddi dohkkehii áššelisttu rievdademiid.

03/17 16.01.17 e-poasta – Anita P. Ravna – NSR 18.12.16 váidalus

E-poastta sánit (jorgaluvvon):

Čujuhan NSR juovlamánu 18. b. 2016 váidalusii, Sámedikki hálddahusa 13.01.17 notáhtii, já dievasčoahkkinnjođihangotti 16.01.17 čoahkkingirjái ja mearrádusii.

Opposišuvnna/posišuvnna defineren lea mearrideaddjin boahttevaš válggaide, opposišuvdnaruđaide ja Sámedikki fápmobalánsii govvemii. Dievasčoahkkinnjođihangottis eai leat ovttaoavillis. Mii dáhtut jurdidihkalaš čielggadeami das geat bearráigeahččanlávdegottis galget adnojuvvot opposišuvdnan/posišuvdnan. Mii dáhtut maid ášši árvvoštallat ollásit.

Diehtun. Mii leat maid dáhtton dievasčoahkkinnjođiheaddji Jørn Are Gaski habilitehta árvvoštallojuvvot ovdal go dievasčoahkkinnjođihangoddi ođđajagimánu 30. ja 31. b. gieđahallá váidalusa.

Lávdegoddi vuordá dassáži go dievasčoahkkinjodihangoddi lea válbmen árvalusas NSR váidalussii ovdal go ášši fas gieđahallojuvvo.

04/17 Troanddin 16.11.16 čoahkkima referáhta dohkkeheapmi

Troanddin 16.11.16 čoahkkima referáhta ovddiduvvui čoahkkimii.

Ovddabeali namuhuvvon čoahkkima referáhta dohkkehuvvo.

05/17 Ekonomiiija – 31.12.16 stáhtus

31.12.16 stáhtus čájeha kr. 1 015 226 geavaheami. Dat lea kr. 103 226 badjelmeare geavaheapmi i kr. 912 000 bušeahta ektui.

Lávdegoddi váldá presentašuvvna diehtun.

06/17 Protect Sapmi ja jahkereketdoalu dohkkeheapmi – diehtujuohkin ášši birra ja barggu dingon Søstrene Åsjord AS fitnodagas (BS 01/17)

Notáhta ja 2014 ja 2015 jahkereketdoalut leat ovddiduvvon lávdegoddái.

Lávdegoddi háliida geahčadit Stiftelsena Protect Sapmi 2013 ja 2014 jahkereketdoaluid. Lávdegoddi háliida earenoamážit árvvoštallojuvvo lobálašvuoda das go Protect Sápmi stivrajođiheaddji lea Protect Sápmai konsuleantabálvalusaid vuodán iežas fitnodaga Njalla bokte. Lávdegoddi háliida árvvoštallojuvvo livččii go konsuleantabálvalusaid oastin galgat biddjojuvvo nationála almmuhusdiehtovuđđui almmolaš háhkamiidda (doffin.no).

Søstrene Åsjord AS geahčadit ášši ja ovddidit raportta dan birra.

07/17 Vejolaš áššit

John Kappfjell –22.12.16 e-poasta – buhtadus sámediggeáirasiidda

Lávdegoddi vállje manjdit ášši ja gieđahallá ášši boahhte čoahkkimis. Hálldahus viežžá eanet dieđuid áššis.

Eaiggátvuodadieđáhus – čilgehus das mo eaiggátvuodadieđáhus hábmejuvvo – Søstrene Åsjord AS (BS 02/17).

Lávdegoddi háliida geahčadit Sámedikki investeremiid ákšaide ja ossosiidda. Ulbmil geahčademiin lea árvvoštallat vuhtiváldojuvvojit go Sámedikki eaiggátberoštumit gustovaš lágaid ja njuolggadusaid mielde.

Dasto háliida lávdegoddi iskat doaimmaha go son gii hálldaša Sámedikki eaiggátvuoda eaiggáda mearrádusaid ja eavttuid mielde.

Søstrene Åsjord AS geahčada ášši ja ovddida raportta dan birra.

Mearriduvvon čoahkkin 7. vahkus (130217/170217) sihkkojuvvo. Ođđa čoahkkinbeaivi lea **21.02.17** ja **22.02.17**.

Stuorradikki bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegotti 06.12.16 reive.

Lávdegoddi váldá oktavuoda bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegottiin oažžun dihtá áigái

gulahallančoahkkima gos sáhtta digaštallat ášši jođu.

Diehtu:

Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta – vástáduš jearaldahkii ovddiduvvon 23.05.16.

Lávdegoddi váldá reivve diehtun. .

09/17 Áššelisttu dohkkeheapmi

Ođđa áššit/rievdadusat:

- ášši 15/17 – Vejolaš ášši – hálddašanreivišuvdna – árvalus 2017 reviderejuvvon bušehttii
- ášši 15/17 – Vejolaš ášši – mearriduvvon čoahkkinbáikki rievdadeapmi 24.04.17

Reviderejuvvon áššelistu ovttajienalaččat dohkkehuuvon.

10/17 Áltta 25.01.17 čoahkkima referáhta dohkkeheapmi

Referáhta Áltta 25.01.17 čoahkkimis ovddiduvvon čoahkkimii.

Nystad beavdegirjelasáhus sirdojuvvo áššái 01/17 – Gohččuma dohkkeheapmi.

Referáhta dohkkehuuvo namuhuvvon rievdadusain.

11/17 Ekonomiiija – 31.01.17 stáhtus ja 31.12.16 stáhtusa korrigeren

31.01.17 stáhtus čájeha kr. 17 707 stuoru geavaheami. Báhcán bušeahttaruđat leat kr. 909 292.

31.12.16 stáhtusa korrigeren. Badjelmeare geavaheapmi lea oktiibuot kr. 141 946.

Lávdegoddi váldá presentašuvnna diehtun.

12/17 Protect Sápmi ja jahkerekketdoalu geahčadeapmi – diehtujuohkin áššis ja bargguid diŋgon Søstrene Åsjord AS fitnodagas (BS 01/17)

Notáhta – gaskaboddosaš evttohus – Stiftelsena Protect Sápmi ja jahkerekketdoalu geahčadeapmi, beaiváduvvon 15.02.17 lávdegoddái ovddiduvvon.

Mearráduš áššis:

Bearráigeahččanlávdegoddi váldá gaskaboddosaš notáhta áššis 12/17 diehtun.

Bearráigeahččanlávdegoddi galgá bearráigeahččat ahte ášši čuvgejuvvo nu bures go vejolaš. Bearráigeahččanlávdegoddi joatká barggu viežžat buot dieđuid maid atná dárbbaslažžan viežžat áššis.

Bearráigeahččanlávdegoddi čujuha almmolašvuodáláhkii § 14, ja doallá

almmolašvuodas eret dokumeanttaid mat ráhkaduvvojit iežas siskkáldas áššemeannudeapmái.

13/17 Eaiggátvuodadieđáhus – Søstrene Åsjord AS raporta (BS 02/17)

Notáhta Sámediggi ja eaiggátvuodabearráigeahčču, beaiváduvvon 15.02.16 lávdegoddái ovddiduvvon.

Mearrádus áššis:

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi váldá raportta diehtun.

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi áigu árvoštallat lea go boahtteáiggis dárbu ráhkadit plána oasusearvebarráigeahčcus ja hálddašanrevisuvnnas raportta ektui mii lea.

14/17 16.01.17 – Anita P. Ravna ja NSR 18.12.16 váidalus – barggu dingon Søstrene Åsjord AS fitnodagas (BS 03/17)

Hálddahusa dingonevttohus lea ovddiduvvon lávdegoddái. Nystad ovddidii čoahkkimis ođđa korigerejuvvon dingojumi.

Mearrádus áššis:

Nystad ovddidan dingojupmi mearriduvvo dingojupmin áššis. Søstrene Åsjord AS fitnodat buktá meroštallojuvvon diibmogeavaheami áššis ja gárvvistanáiggi.

15/17 Vejolaš ášši

- John Kappfjell – 22.12.16 e-poasta – buhtadus Sámedikki áirasiidda

Mearrádus: Bearráigeahččanlávdegoddi váldá hálddahusa vástádusa diehtun. Ášši sáddejuvvo dievasčoahkkinjođihangoddái viidásat gieđahallamii. Lávdegoddi ávžžuha dievasčoahkkinjođihangotti gieđahallat ášši Sámedikki bargoortnega reviderema oktavuodas.

- Mearriduvvon čoahkkinbeaivi 24.04.17.

Mearrádus: Čoahkkinbáiki Svolveer sihkkovuvvo ja ođđa čoahkkinbáiki šaddá Romsa.

- Hálddašanrevisuvnna čađaheapmi – evttohus 2017 reviderejuvvon bušehtii

Mearrádus: Bearráigeahččanlávdegoddi oaidná ain dárbbu čađahit hálddašanrevisuvnna. Goluid dákkár revisuvnii evttohuvojit Sámedikki 2017 reviderejuvvon bušeaha gieđahallamis.

17/17 Vuodđudus Protect Sápmi – jahkereketdoalu geahcadeapmi – Søstrene Åsjord AS

raporta

31.03.17 raporta – diŋgojupmi 01/17 – Vuodđudus Protect Sápmi ja jahkereketoallu ovddiduvvon bearráigeahččanlávdegoddái.

Mearrádus áššis:

Bearráigeahččanlávdegoddi sádde raportta sámediggeráđđái vai beassá cealkámuša buktit. Lávdegoddi ávžžuha sámediggeráđi buktit oainnus áššái. Áigemearri sámediggeráđđái cealkámuša buktit lea 15.05.17. Raporta dollojuvvo eret almmolašvuodas dassázii go sámediggeráđi lea vástidan.

18/17 Sámediggi ja čoaččkinortnega hálddašeami árvoštallan válgga čadaheami oktavuodas juovlamánu 9. b. 2016 – Søstrene Åsjord AS fitnodaga raporta

31.03.17 raporta – diŋgojupmi 03/17– Sámediggi ja čoaččkinortnega hálddašeami árvoštallan válgga čadaheami oktavuodas juovlamánu 9. b. 2016.

Mearrádus áššis:

Søstrene Åsjord AS korrigere raportta buktojuvvon cealkámušaid ektui. Korrigerejuvvon raporta ovddiduvvo lávdegoddái ođđa gieđahallamii

19/17 Bearráigeahččanlávdegotti 2016 jahkedieđáhus – hálldahusa čilgehus

Lávdegotti jahkedieđáhusevttohus ovddiduvvon.

Mearrádus áššis:

Jahkedieđáhus dohkkehuvvo rievdadusaiguin mat čoaččkimis dahkkojuvvojedje. .

20/17 Vejolaš áššit

Mearriduvvon čoaččkimat jagis 2017:

- Evttohuuvon čoaččkin vahkus 26 (26.06.17 – 30.06.17) sihkkujuvvo. Ođđa čoaččkinbeaivi šaddá? (mearriduvvo tlf.čoaččkimis vahkus 18 dahje 19)
- 002/17 Rehketoalu ollislaš govva 31.03.17 – váldojuvvo diehtun.
- 001/17 Bodáddjo čoaččkingirji – 21.02.17 – 22.02.17 – váldojuvvo diehtun

22/17 – Barggu diŋgon – Søstrene Åsjord AS – Diŋgojupmi 04/17 – BS 07/17

Diŋgojupmi sisttisoallá:

- Sámedikki 2016 jahkereketoallu
- Sámediggeráđi 2016 čoaččkingirjijt
- Sámedikki bearráigeahččanlávdegotti 2016 čoaččkingirjijt
- Riikarevišuvvna čilgehus 2016 jahkedieđáhusa birra

Mearrádus áššis:

Ovddiduvvon dinggojupmi dohkkehuvvo

23/17 – Søstrene Åsjord AS – raporta Stiftelsen Sapmi (Protect Sápmi) – jahkereketdoalu geahčadeapmi

Ovddiduvvon lávdegoddái: 22.06.16 raporta - Stiftelsen Protect Sapmi ja jahkereketdoalu geahčadeapmi.

Mearrádus áššis:

Bearráigeahččanlávdegoddi čujuha reketdoalu geahčadeapmái ja doarjagii mii lea juolluduvvon Stiftelsen Protect Sapmi 2013-2015 áigodagas.

Bearráigeahččanlávdegoddi atná hui váidalahttin go Sámedikki bearráigeahččanrutiinnat raporterema ja dárkkisteami oktavuođas doarjagiid geavaheami ektui leat huksejuvvon luohttámuššii dan sadjái go goalmmát beali attesteremii. Sámedikki njuolggadusat njuolgo doarjagiid bearráigeahču ja raporterema oktavuođas gáibida attesterema ovdal go doarjjageavaheapmi lea mearriduvvon njuolggadusaid mielde.

Bearráigeahččanlávdegoddi oaivvilda ahte almmá buriid bearráigeahččanrutiinnaid haga sáhtta dat dagahit hástalusaid eará surggiin – maddái háhkannjuolggadusaid ja EEO-njuolggadusaid ektui. Bearráigeahččanlávdegoddi vuordá ahte hálldahus nanne bearráigeahču ruđaid geavaheamis, ja jeavddalaččat dahká evalueremiid.

Bearráigeahččanlávdegoddi čujuha ahte doarjjahálldašeadji galgá fuolahit ahte evalueremiid vai oázžu dieđuid mat mitalivčče leat go doarjjaortnega beaktilat resursageavaheami, organiserema ja mearriduvvon mihtomeriid ektui. Bearráigeahččanlávdegoddi ávžžuha Sámedikki ángiruššama nannet dán suorggis.

Bearráigeahččanlávdegoddi áigo ođđasis sáddet raportta Sámediggeráđđái, ja dáhtut konkrehta mearkkašumiid dasa mo dán sáhtášii buorebut boahhteáiggis gozihit.

Bearráigeahččanlávdegoddi áigu ođđasis čuovvulit hálldašanrevisuvvna ášši ja čujuha bearráigeahččanlávdegotti ovddeš mearrádussii.

24/17 – Søstrene Åsjord AS – Sámedikki raporta ja čoahkkinortnega hálldašeami árvvoštallan – válga 09.12.16

Lávdegoddái ovddiduvvon raporta: 26.06.17 raporta – Sámediggi ja čoahkkinortnega hálldašeami árvvoštallan válga čađaheami oktavuođas 09.12.16.

Mearrádus áššis:

Bearráigeahččanlávdegoddi oaivvilda ahte dat geat gullet posišuvdnii leat dat geat leat Sámediggeráđis mielde, ja ahte eará bellodagat gullet opposišuvdnii.

Oktasaš ádejujupmi opposišuvvnnas ja posišuvvnnas lea deatlaš eaktu Sámedikki boahttevaš válggaid ektui dan dihte go Sámedikki čoahkkinortnet geavaha dáid doahpagiid iešguđet posišuvvnaid válggain. Vejolaš rievdadusaid Sámedikkis čoahkkinortnegis ferte dievasčoahkkin dahkat.

Bearráigeahččanlávdegoddi ávžžuha dievasčoahkkinjođihangotti geažos áiggi árvvoštallat Sámedikki čoahkkinortnega ja geahčadit lea go dárbu maidege rievdadit.

Bearráigeahččanlávdegoddi ávžžuha dievasčoahkkinjođihangotti erenoamážit árvvoštallat njuolggadusaid mat gusket iešguđet posišuvvnaide ja galggašii go mearridit dárkileabbo njuolggadusaid vai garvvášii eahpesihkarvuoda posišuvvna ja opposišuvvna ektui, ja maid das galggašii go geavahit gorrelohkoválgga vai eanetlohkoválgga.

Bearráigeahččanlávdegoddi ávžžuha maid geahčadit áigemeriid mat leat mearriduvvon ja árvvoštallat lea go iešguđet áššiin dárbu áigemeride, ja maid čielga njuolggadusaid áigemeriid manjideapmái.

Bearráigeahččanlávdegoddi ávžžuha dievasčoahkkinjođihangotti geahčadit Sámedikki etihkalaš njuolggadusaid ja árvvoštallat lea go dárbu daid rievdadit ja man muddui etihkalaš njuolggadusaid galggašii Sámedikki čoahkkinortnegis buorebut oainnusmahtit.

Bearráigeahččanlávdegotti válljemis, man barggut leat čoahkkinortnega § 15 mearriduvvon, lea earenoamáš deatlaš ahte ulbmil lávdegottiin stivre miellahtuid válljema.

27/17 – Søstrene Åsjord AS – 04/17 dinggojumi čilgen: Sámedikki 2016 jahkereketdoallu

Lávdegoddái ovddiduvvon: 22.08.17 notáhta – Sámedikki 2016 jahkereketdoalu geahčadeapmi

Mearrádus áššis:

Bearráigeahččanlávdegoddi váldá Sámedikki 2016 jahkereketdoalu diehtun.

28/17 – Søstrene Åsjord AS – 05/17 diŋgojumi čilgen: Sámediggeráđi 2016 čoahkkingirjijt

Lávdegoddái ovddiduvvon: 22.08.17 notáhta – Sámedikki 2016 čoahkkingirjijt geahčadeapmi.

Mearrádus áššis:

Bearráigeahččanlávdegoddi čujuha viiddis ja vuđolaš bargui maid Sámediggeráđi dahká ollu surggiin. Bearráigeahččanlávdegoddi čujuha dasa man deatalaš lea ahte dát bargu joksá olbmuid buoremus lági mielde.

Bearráigeahččanlávdegoddi ávžžuha Sámediggeráđi geažos áiggi árvvoštallat mo buoremusat sáhtášii dieđuid Sámedikki neahttasiidduin oazžut olámuddui olbmuide, maddái mearrádusaid moanaid doarjjaortnegiid ektui, ja das mo ohcanproseassa ja áššimeannudeapmi dáhpáhuvá. Áigumuš dáinna bargguin lea nannet dán suorggi diehtujuohkima olbmuide.

Sámediggeráđi ávžžuhuvvo dasto fuolahit ahte áššelisttut čállojuvvojit sihke sámegillii ja dárogillii, ja nu maid čoahkkingirjijt mearrádusat. Sámediggeráđi ávžžuhuvvo maid fuolahit ahte buot áššiin lea iežaset sierra áššenummir, ja ahte garvá boatkaneami áššenummariin.

29/17 – Søstrene Åsjord AS – 06/17 diŋgojumi čilgen: Sámedikki váiddalávdegotti 2016 čoahkkingirjijt

Lávdegoddái ovddiduvvon: 07.08.17 notáhta – Sámedikki váiddalávdegotti 2016 čoahkkingirjijt geahčadeapmi.

Mearrádus áššis:

Sámedikki váiddalávdegotti 2016 čoahkkingirjijt geahčadeapmi váldojuvvo diehtun.

Sámedikki váiddalávdegoddi ávžžuhuvvo sihkarastit ahte áššenamat čállojuvvojit sihke sámegillii ja dárogillii.

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi ávžžuhuvvo jeavddalaččat iskat ahte relevánta dokumeanttat áššiin mat lea gieđahallojuvvon leat álkit gávdnamis neahttasiidduin, ja ahte geažos áiggu árvogvoštallá maid vel galggašii almmuhit.

30/17 – Søstrene Åsjord AS – 07/17 diŋgojumi čilgen: Riikarevišuvnna dieđáhus 2016 jahkereketdoalu birra

Lávdegoddái ovddiduvvon: 07.08.17 notáhta – Riikarevišuvnna raportta geahčadeapmi, maddái 2016 dieđáhus.

Mearrádus áššis:

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi váldá Riikarevišuvnna raportta diehtun.

Bearráigeahččanlávdegoddi ii leat ožžon Riikarevišuvnna 2016 čuovolanrevišuvnna. Bearráigeahččanlávdegoddái lea mitaluvvon ahte lávdegoddái galgá sáddejuvvot kopijja das.

Bearráigeahččanlávdegoddi dáhttu oažžut dan fargga.

31/17 – Søstrene Åsjord AS – 08/17 dingojumi čilgen: Buhtadusaid máksin

Lávdegoddái ovddiduvvon: 22.08.17 notáhta – buhtadusaid máksin

Mearrádus áššis:

Bearráigeahččanlávdegoddi čujuha Sámedikki áirasiid buhtadusaid geahčadeapmái.

Bearráigeahččanlávdegoddi sádde raportta dievasčoahkkinjođihangoddái njuolggadusaid viidásit árvvoštallamii mas geahčada sáhttet go buhtadusat Sámedikki áirasiidda leat vuodđun penšuvnna oažžumii, maiddái daidda geat eai leat ollesáiggi politihkkárat.

Bearráigeahččanlávdegoddi háliida mearkkašit ahte dienas mii addá penšuvnna lea meroštánvuodđun ollu buvttuide álbmotoadjolága olis. Dan dihte go Sámedikki áirasiid buhtadusat eai buvttet penšuvdnaluodu, de sáhttá dat dagahit ahte mángga suorggis vuoigatvuodaid massá. Dievasčoahkkinjođihangoddi ávžžuhuvvo dán lagabui dárkileappot geahčadit.

32/17 – Søstrene Åsjord AS – 09/17 dingojumi čilgen: Kulturमितосуодjalus ja dietnasiid fievrrideapmi rehketdollui

Lávdegoddái ovddiduvvon: 24.08.17 notáhta – reviderejuvvon 28.09.17 – geavahus kulturमितосуодjalusa dietnasa fievrrideami oktavuođas rehketdollui.

Mearrádus áššis:

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi váldá Søstrene Åsjord AS raportta diehtun..

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi evttoha ahte čállošis gos čujuhuvvo baikki diđoštallangoluide, maid leat mielde golut mat gusket báikki diđoštallamii, vai boadus báikediđoštallama oktavuođas oainnusmahttojuvvošii.

35/17 – Deloitte AS – diehtujuohkin bearráigeahččanlávdegotti rollaid ja bargguid birra

Birte Bjørkelo logaldalai álbmotválljemiid iežaset bearráigeahčču – rollat, ovddasvástádus ja barggut.

36/17 – Søstrene Åsjord AS – earenoamáš njuolggadusat bearráigeahččanlávdegotti ovddasvástádus- ja bargosuorgái

Edel Åsjord logaldalai bearráigeahččanlávdegotti ovddasvástádus- ja bargosuorggi birra.

37/17 – Čoahkkinbeaivvit 2018:s

Lávdegoddi mearridii ahte boahte čoahkkin dollojuvvo Romssas 20.03.18 – 21.03.18.

38/17 – Vejolaš áššit

Gieđahallamii: 31.10.17 rehketdoalu ollislaš govva, čađahuvvon áššit 2017:s ja daid stáhtus, ja mearrádus áššis 030/17 – korrigeren.

4. ISKKADEAMIT MAT GALGET DAHKKOJUUVVOT BOAHTTEVAŠ JAGIIN

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi áigu árvvoštallat boahttevaš dárbbu ráhkadit plána oasussearvveberráigeahču ja hálddašanrevišuvnna ektui. Dasto áigu bearráigeahččanlávdegoddi čuovvulit ášši Sámedikki áirasiid buhtadusa ektui.

5. HÁSTALUSAT

Berráigeahččanlávdegoddi áigu bargat dan ala ahte ođđa miellahtut mat leat lávdegotti válljejuvvon árrat ožžot oahppofálaldaga dan barggus maid bearráigeahččanlávdegotti lahttun galgá dahkat. Berráigeahččanlávdegoddi áigu bargat dan ala ahte miellahtut beasašedje hospiteret/ čuovvut gulaskuddamiid Sturorradikkis.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 13.06.2018 dii. 18.25.

Ášši 032/18	Sámedikki dievasčoahkkinn	12.06.2018-15.06.2018
Ášši 005/18	Bajásšaddan- fuolahus- ja oahppolávdegoddi	29.05.2018-31.05.2018

Etihkalaš njuolggadusat Sámedikki politihkkáriida - rievdadeamit

	Áššennr. 18/1783
--	---------------------

Meannudeamit

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Dievasčoahkkinnjođihangotti mearrádusárvalus:

Lasáhusat Sámedikki politihkalaš dási etihkalaš njuolggadusaide:

Sámedikki politihkkarat galget:

14. sámediggepolitihkar rollas atnit earáid árvvus. Dat mearkaša ahte buotlágan rohcošeapmi ja givssideapmi, dasa guoská maiddá seksuálalaš sávakeahtes láhtten, ii galgga dáhpáhuvvat. Buot bellodagat Sámedikkis ávžžuhuvvojit ásahit bargovugiid mot meannudit dohkemeahtun láhttema.

Bargovuogit mot dieđihit seksuálalaš sávakeahtes láhttema:

Buotlágan givssideapmi ja rohcošeapmi, das maiddá seksuálalaš sávakeahtes láhtten, ii dohkkehuvvo.

Buot dieđut dakkár láhttemis galget meannuduvvot duođalaččat, ja buohkat geat gullet áššái galget váldot vuhtii buoremus lágiin.

- Čoahkkinjođiheaddjis lea ovddasvástádus meannudit dieđiheami. Earenoamáš dilálašvuodain sáhtta nammadit sadjásašjođiheaddji gii oazžu ovddasvástádusa meannudit dieđiheami.
- Buot dieđiheamit sávakeahtes láhttema birra galget journálačállot ja čihkkojuvvot almmolašvuodas.
- Sámedikki hálddahus veahkeha čoahkkinjođiheaddji meannudemiin, muhto unnimus lágiin olbmot seaguhuvvot dasa.
- Jus čoahkkinjođiheaddji oazžu dieđiheami dan olmos gii lea vásihan dohkemeahtumis láhttema, de galgá čoahkkinjođiheaddji ovttaš dainna olmuin mearridit mot bargat viidásit áššiin.
- Jus čoahkkinjođiheaddji oazžu dieđiheami muhtun earás go dat gii lea vásihan dohkemeahtumis láhttema, de galgá čoahkkinjođiheaddji váldit oktavuodá dainna olmuin gii lea vásihan dan, ja de sinna ovttaš mearridit mot bargat viidásit áššiin.
- Čoahkkinjođiheaddji sáhtta, jus lea dárbu, váldit oktavuodá sinna gii lea láhtten eahpeheivvolaččat, ja muitalit ahte lea ožžon dieđiheami su birra.
- Jus mearriduvvo ahte áššiin galget bargat viidáseabbo, de sáhtta čoahkkinjođiheaddji dieđihit dan bellodahkii masa olmmoš gii lea láhtten eahpeheivvolaččat, gullá.
- Čoahkkinjođiheaddjis lea ovddasvástádus gozihit ahte buohkat geat leat seaguhuvvon áššái, váldojit vuhtii buoremus lágiin. Dása guoská maiddá bagadallan.
- Čoahkkinjođiheaddji galgá dieđihit sutnje gii dieđihii ášši, mii lea dahkon áššis.

Bajásšaddan- fuolahus- ja oahppolávdegoddi - 005/18
Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi árvvus

Álggahus

Sámedikki Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi lea meannudan ášši 32/18 Etihkalaš njuolggadusat Sámedikki politihkkáriida - rievdadeamit. Lávdegoddi ovddida čuovvovaš evttohusa:

Mearkkašumit

Mearkkašupmi ovddiduvvon Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR) Niko Valkeapää bokte. Lávdegotti miellahtut Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR) Ann Karin Kvernmo, Pjera Heaika Muotka, Johan Arne Hansen, Nils Mikkelsen Utsi ja Gunn Anita Jacobsen, Norgga Sámiid Riikkasearvvi / Sámeálbmot bellodaga (NSR/SáB) Beaska Niillas, Áarjel-Saemiej Gielh Jovna Zakarias Dunfjell, Bargiidbellodaga (BB) Jørn Are Gaski ja Kåre Ivar Olli, soarjjasmeahttun áirras Elisabeth Erke, Sámeálbmotbellodaga Ann-Elise Finbog ja Nordkalottfolket Kjellrun Wilhelmsen dorjot:

Mearkkašupmi 1:

Lávdegoddi dáhttu dievasčoahkkinjođihangotti bargat viidasabbot etihkalaš njuolggadusaid rutiinnaiguin seksuálalaš sávakeahtes/givssálaš láhttema birra. Lea hui deatalaš ahte etihkalaš njuolggadusaid vuđolaččat geahčada guhkit áiggi badjel vai sihkkarastá buori fágalaš rámmaid, muhto maiddá fuolahan dihte ahte etihkalaš njuolggadusain leat buorit čanastagat politihkalaš birrasii ja leat rutiinnat mat leat heivehuvvon Sámedikki vuogádahkii ja eavttuide.

Lávdegoddi dáhttu dievasčoahkkinjođihangotti ráhkkanahhtit seminára seksuálalaš sávakeahtes/givssálaš láhttema birra, mas guovddázis leat njuolggadusat, dieđihanrutiinnat ja dieđihemiid hálddašeapmi. Mii dáhttut dievasčoahkkinjođihangotti earenoamážit deattuhit gažaldagaid das gean dieđihit sáhtttá, gallis galget leat mielde hálddašeamen dieđiheami, maid sáhtttá bargat iešguđet lágan dieđihemiiguin, ja árvvoštallat vejolaš disipliinnalaš doaimbajuid.

Dieđihemiid oktavuodas galggašedje álo leat unnimusat gokte vejolaš olbmo geasa dieđiha, ja galggašii leat nisu ja almmái ja áinnas iešguđet bellodagas. Dá lea čuolbmaovdamearka maid galggašii ságaškuššat dákkár barggus, earret eará das geat dát olbmot galggašedje leat ja mo dat galggašedje välljejuvvot.

Mii dáhttut dievasčoahkkinjođihangotti, seminára vuodul mii dollojuvvo, ovddidit rutiidnaevttohusa das mo hálddašit seksuálalaš sávakeahtes/givssálaš láhttema birra, ja ahte etihkalaš njuolggadusat galget ođđasis gieđahallojuvvot jagi (1) siskkobealde.

Go dievasčoahkkinjođihangoddi galgá bargat viidasabbot áššiin, lávdegoddi ávžžuha geahčadit čuovvovaš rievdadusevttohusaid:

1. Rievdadit 14. čuoggá nuppi cealkaga dás:

Dat mearkkaša ahte buotlágan vuortnuheapmi ja givssideapmi, maiddá seksuálalaš vuortnuheapmi ja sávakeahtes láhtten, ii galgga dáhpáhuvvat.

dánin:

Dat mearkkaša ahte buotlágan vuortnuheapmi, givssideapmi oktan seksuálalaš vuortnuheami ja sávakeahtes láhttema ii galgga dáhpáhuvvat.

2. Definišuvdna biddjojuvvo rutiinna vuosttaš teakstaoassin.

Seksuálalaš vuortnuheami definieren:

Seksuálalaš vuortnuhemiin oaivvilduvvo sávakeahtes seksuálalaš láhtten mii lea giksin sutnje geasa láhtten čuohcá. Ii galgga goassige dohkkehít seksuálalaš láhttema mii lea giksin dahje áittan, ja lea son gii vásiha sániid dahje daguid gii mearrida sáhttet go dohkkehuvvot vai loavkašuhitet go su. Sáhttet leat seksuálalaš lágan sánit dahje dagut mat dagahit ahte son gii daid vásiha dovdá iežas loavkašuvvan, balusin dahje dovdá garra unohisvuoda. Sáhttet leat sávakeahtes rumašlaš njávkan, njálmmálaš cealkámuš, dahje dieđut sosiála mediain.

3. Vuosttaš cealkka rutiinna nuppi čuoggás rievdaduvvo dánin:

Buotlágan givssideapmi ja vuortnuheapmi oktan seksuálalaš vuortnuhemiin ja sávakeahtes láhttemiin, lea dohkketmeahttun.

4. Kuvlačuokkis 7 rievdaduvvo dás:

Jus mearriduvvo ahte áššiin galget bargat viidaseabbo, de sáhtttá čoahkkinjođiheaddji dieđihit dan bellodahkii masa olmmoš gii lea láhtten eahpeheivvolaččat, gullá.

dánin:

Jus mearriduvvo ahte áššiin galgá viidasabbot bargat, de sáhtttá dievasčoahkkinjođiheaddji dan dieđihit bellodaga/organisašuvvna jođiheaddjái.

5. Ođđa 10. kuvlačuokkis:

Jus váruhuvvo ahte lea dáhpáhuvvon lobihisvuotta, de galgá su gii lea fallehuvvon, ávžžuhit dáhpáhusa váidit.

Mearkkašupmi ovddiduvvon Bargiidbellodaga (BB) Jørn Are Gaski bokte. Bargiidbellodaga (BB) Kåre Ivar Olli doarju.

Mearkkašupmi 2:

Sámediggi ferte árvvoštallat ráhkadit ehtalaš njuolggadusaid olbmuid geaid Sámediggi nammada stivrraide, ráđiie, lávdegottiide jna

Sámediggeráđi ferte geahčadit ja árvvoštallat ráhkadit ehtalaš njuolggadusaid olbmuid geaid Sámediggi nammada stivrraide ja lávdegottiide.

Sámedikki politihkariid ehtalaš njuolggadusat berrejit maiddá gustot sidjiide geat ovddastit Sámedikki stivrrain, ráđiin ja lávdegottiin.

Jus ásašusa masa sii leat nammaduvvon, leat čavges njuolggadusat iežaset doibmii, de dat gusket maiddá Sámedikki nammadan ovddasteddjiide.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovaččat: Sámediggi doarju muđui sámediggeráđi árvalusa.

BFOL - Mearráduš:

Sámedikki dievasčoahkkin - 032/18

Mearkkašupmi - Olgeš, árras Lars Filip Paulsen

Sámediggeáirasiin lea oktasaš ovddasvástáduš bisuhit ja nannet olbmuid luohhtámuša Sámediggái ja áimmahuššat Sámedikki beaggima ja kvalitehta.

Dat vurdojuvvo ahte ovttaskas áirasat láhttejit formálalaš njuolggadusaid ja dábálaš ehtalaš prinsihpaid mielde. Dat lea diehtelas ja erenoamáš dehálaš áimmahuššat Sámedikki legitimizehta ahte áirasat oskkáldasat čuvvot dáid lágaid ja njuolggadusaid mat gustojit Sámedikki bargui.

Árrasámmát lea čadnon duohta ránggáštanoovddasvástádussii konstitiunealla geatnegasvuoda rihkkumis.

Sámediggi dego orgánan dehe bellodagat eai doaimma bargoaddin sin álbmotválljejuvvon áirasiidda. Politihkariid leat báikkálaš searvvit nomineren ja jienasteaddjit välljen. Sin luohhtámušámmáha sáhttet massit bellodagas siskkáldas njuolggadusaid vuodul, muhto eai sin saji Sámedikkis. Danin leat dieđihanáššit, dás eahpesávahahti seksuála láhtten áššit, ovddemusat bellodagaid siskkáldas áššit, ja dáid áššiid fertejit ovttaskas bellodagat ieža gieđahallat Sámedikkis. Erenoamáš hástalus lea daidda bellodagaide mat leat politihkalaččat sorjámeahtumat Sámedikkis. Sis ii dárbbalaččat leat bellodatorganisašuvdna mii gieđahallá daid áššiid, ja dasto sáhtá šaddat hástalus maid Dievasčoahkkinjođihangoddi berre gozihit.

Ulbmil ja intenšuvdna ráhkadit rutiinnaid movt dieđihit eahpesávahahti seksuála láhttemiid álbmotválljejuvvon áirasiidda Sámedikkis lea buorre. Dát sáhtá goit ge šaddat hástalusson movt praktihkalaččat gieđahallat dakkár áššiid, danin go Sámedikkis ii leat bargoaddioovddasvástáduš sin álbmotválljejuvvon áirasiidda. Ferte maid divvut gažaldaga sáhtá go Dievasčoahkkinjođiheadji gieđahallat áššiid mat gusket eará bellodagaide.

Dievasčoahkkinjođihangoddi berre danin bargat viidásit badjelis namuhuvvon hástalusaiquin ja buoridit ehtalaš njuolggadusaid evttohusa mii guoská eahpesávahahti seksuála láhttemiid áššiid

diediheapmái.

Doarjja lávdegotti mearkkašupmái

Ávjovári Johttisápmelaččaid listu, áirras Anders Somby jr. bokte, doarju lávdegotti mearkkašupmi 1.

Doarjja lávdegotti mearkkašupmái

Guovddášbellodat, áirras Nancy Charlotte Porsanger Anti bokte, doarju lávdegotti mearkkašupmi 1 ja 2

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 14.06.18 dii. 16.25

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 35 čoahtis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Bajasšaddan- fuolahus- ja oahppolávdegotti ráva mearriduvvui ovttajienalaččat

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Ann-Elise Finbog, áššejođiheadji	
2	Niko Valkeapää	
3	Jørn Are Gaski	
4	Lars Filip Paulsen	Piera Heaika Muotka
		Runar Myrnes Balto
	Lars Filip Paulsen	
5	Runar Myrnes Balto	Ann-Elise Finbog
	Runar Myrnes Balto	
6	Beaska Niilas	
7	Piera Heaika Muotka	
8	Kjellrun Wilhelmsen	Piera Heaika Muotka
		Lars Filip Paulsen
	Kjellrun Wilhelmsen	
9	Anders Somby jr.	Ann-Elise Finbog
	Anders Somby jr.	
10	Inger Eline Eriksen Fjellgren	Runar Myrnes Balto
	Inger Eline Eriksen Fjellgren	
11	Nancy Charlotte Porsanger Anti	
12	Beaska Niilas	Inger Eline Eriksen Fjellgren
	Beaska Niilas	
13	Ann-Elise Finbog, áššejođiheadji	

DC - Mearrádus:

Lasáhusat Sámedikki politihkalaš dási etihkalaš njuolggadusaide:

Sámedikki politihkkarat galget:

14. sámediggepolitihkar rollas atnit earáid árvvus. Dat mearkkaša ahte buotlágan rohcošeapmi ja givssideapmi, dasa guoská maiddá seksuálalaš sávakeahtes láhtten, ii galgga dáhpáhuvvat. Buot bellodagat Sámedikkis ávžžuhuvvojit ásahit bargovugiid mot meannudit dohkkeameahttun láhttema.

Bargovuogit mot dieđihit seksuálalaš sávakeahtes láhttema:

Buotlágan givssideapmi ja rohcošeapmi, das maiddá seksuálalaš sávakeahtes láhtten, ii dohkkehuvvo. Buot dieđut dakkár láhttemis galget meannuduvvot duođalaččat, ja buohkat geat gullet áššái galget váldot vuhtii buoremus lágiin.

- Čoahkkinjođiheaddjis lea ovddasvástádus meannudit dieđiheami. Earenoamáš dilálašvuodain sáhtta nammadit sadjásašjođiheaddji gii oažžu ovddasvástádusa meannudit dieđiheami.
- Buot dieđiheami sávakeahtes láhttema birra galget journálačállot ja čihkkojuvvot almmolašvuodas.
- Sámedikki hálddahus veahkeha čoahkkinjođiheaddji meannudemiin, muhto unnimus lágiin olbmot seaguhuvvot dasa.
- Jus čoahkkinjođiheaddji oažžu dieđiheami dan olbmot gii lea vásihan dohkkeameahttumis láhttema, de galgá čoahkkinjođiheaddji ovttaš dainna olbmui mearridit mot bargat viidásit áššiin.
- Jus čoahkkinjođiheaddji oažžu dieđiheami muhtun earás go dat gii lea vásihan dohkkeameahttumis láhttema, de galgá čoahkkinjođiheaddji váldit oktavuodas dainna olbmui gii lea vásihan dan, ja de suinna ovttaš mearridit mot bargat viidásit áššiin.
- Čoahkkinjođiheaddji sáhtta, jus lea dárba, váldit oktavuodas suinna gii lea láhtten eahpeheivvolaččat, ja mitalit ahte lea ožžon dieđiheami su birra.
- Jus mearriduvvo ahte áššiin galget bargat viidáseabbo, de sáhtta čoahkkinjođiheaddji dieđihit dan bellodahkii masa olmmoš gii lea láhtten eahpeheivvolaččat, gullá.
- Čoahkkinjođiheaddjis lea ovddasvástádus gozihit ahte buohkat geat leat seaguhuvvon áššái, váldojit vuhtii buoremus lágiin. Dása guoská maiddá bagadallan.
- Čoahkkinjođiheaddji galgá dieđihit sutnje gii dieđihii ášši, mii lea dahkon áššis.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 14.06.2018 dii. 17.55

Ášši 033/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
Ášši 004/18	Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	29.05.2018-31.05.2018

Sámedikki dieđáhus duoji birra dego ealáhusan

	Áššennr. 18/1591
--	---------------------

Meannudeamit

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámediggi lea ságaskuššan Dieđáhusa duoji birra. Dieđáhus čuovvu mielddusin protokollii.

Sámedikki dieđáhus duoji birra dego ealáhussan

1 Sisdoallu

Sámediggi almmuha dál vuosttaš geardde sierra dieđáhusa duoji birra. Dieđáhusa ulbmilin lea ovddidit stivrendokumeantta duoji várás ja signaliseret čielgaset mihttomeriid politihkalaš bargui. Sámedikkis ferte leat guhkesáiggi politihkka ja strategijja duoji ovddideami várás. Nugo earáge ealáhussain de rievddadit earret eará ekonomalaš rámmaeavttut, riekteovddideapmi maiddá duodjeealáhusa siskkobealde.

1.1 Bajimuš mihttomearri

Duodji lea okta oassi sámi kulturárbbis ja lea sámiid árbevirolaš giehtaduodjegelbbolašvuohta. Duodji lea fága, kultuvra ja ealáhus, dasa lassin go duodji riggudahtta sámi identitehta, iešdovddu ja sámi giela. Duodji lea kulturguoddi ealáhus mas lea stuorra mearkkašupmi sámi gielaide, kultuvrii ja sámi ealáhusovddideapmái. Deahtalaš lea sihkkarastit ahte duodji eallá sihke kultuvran ja ealáhussan. Duodji lea maiddá identitehtahuksejeddji oassi sámi servodagas.

Sámedikkis lea bajimuš mihttomearrin ovddidit duoji boahhteáigái čujuheaddji ja geasuheaddji ealáhussan. Dát dieđáhus ráddjejuvvo fas duodjái ealáhussan. Iežas buvttadan dujiid eanet vuovdin stuorát márkaniid lea guovddážiis Sámedikki ángiruššamis. Dainna oaivilduvvo ahte duodjeealáhus sáhtta heivehit ealáhusa rievvdusaide ja hástalusaid, ja ahte profesunalitehta, sisabohtu ja gánnáhahtivuota ealáhussas buorránit.

1.2 Proseassa, mielváikkuheapmi ja gulaskuddan

Ealáhussain leat dollojuvvon mánga čoahkkima dieđáhusbarggu birra ja dieđáhusa bajimuš hástalusaid ja ángiruššansurggiid birra.

Dieđáhusárvalus sáddejuvvui gulaskuddamii čakčamánu 2017 ja gulaskuddanáigemearri lei skábmamánu 6. b. 2017. Gávccii organisašuvnna/priváhta olbmo leat vástidan gulaskuddamii.

2 Duodjeealáhusa stáhtus

2.1 Ekonomalaš raporta

Duodjeealáhusa ovddideapmái leat ráhkaduvvon ekonomalaš raporttat jagi 2006 rájes. Raporttain válddahuvvo ealáhusa ekonomalaš dilli, ja jahkásaš šiehtadallamat duoji ealáhusšiehtadusa birra

váldet vuolggasaji das.

Raporttat čájehit daid duojáriid ekonomalaš stáhtusa, geat leat ohcan doaibmadoarjaga Sámedikkis. Marjimuš golmma jagi vástesaš geahčastagat leat maiddá buohtastahttojuvvon. Analysat leat vuodđuduvvon ohcamiid dáhtoniidda ovddit jagiid ekonomalaš dili ektui.

Go čoahkkáigeassá, de čájehit analysat ekonomalaš raportta ektui 2017:s ahte gaskamearálaš duojáris lea ovttalbmofitnodat, lea nisssonolmmoš ja ássá Finnmárkkus. Sámedikki doaibmadoarjja lea ain deaŋalaš fáktora duojára ekonomiijai. Almmá doaibmadoarjaga haga livččii gaskamearálaš duojáris leamaš badjelbáza doaimmastis 15 %.

ležas duoji gávpejođus leat stuorra erohusat, 2,4 miljon ru rájes 51.000 ru rádjai. Ollislaččat lei ohcciid gaskkas iežas buvttadan duojs gávpejohtu 9 miljon ru ohcanjagis 2017, 8,5 miljon ru 2016:s ja 7,3 miljon ru 2015:s. Gaskamearalaš gávpejohtu lea sullii 345.000 ru 2017:s ja sullii 315.000 ru 2016:s.

2014:s ledje buvttadangolut eanet go duoji gávpejohtu. Dat dagahii earret eará dan ahte badjelbáza (doaibmaboađus) njejai 2014:s. Go geahččat buot duojáriid geat leat raporterren iežaset loguid jagi 2016 ovddas, de čájeha dat ahte sihke sisaboađut ja doaibmagolut leat gaskamearálaččat lassánan ovddit jagiid ektui. Doaibmaboađus čájeha maiddá lassáneami. Doaibmaboađus lea veaháš unnon, muhto lea ain badjel 2014-dási.

27 ohcci leat sádden doaibmadoarjjaohcamiid 2015:s ja 2016:s, ja 26 ohcci 2016:s. Leat unnit ohccit go jagi 2013 rájes ja ovddit jagiin. Raporttas ii daddjojuvvo mihkkege dan birra manne ohcciid lohku lea njedjan. Sáhtta jurddašit ahte ohcanteknikkalaš dilis, lunddolaš heaitin ja rehketdoalu bearráigeahččan maid Sámediggi álggahii 2012:s, sáhttet leat čilgehussan. Registrerejuvvon duojárid lohku dávista duojáriidda geat leat registrerejuvvon Sámedikki duodjeregistaris. Registarar ii leat dattetge áigeuovdilastojuvvon marjimuš jagiin ja vealtameahttumit ii atte rivttes gova man ollu duojárat leat ealáhusas. Detálljat leat addojuvvon tabeallas 2.2 vuolábealde.

Tabealla 2.2: Man ollu ohccit registrerejuvvon duojáriid gaskkas.

Dán jagi raporta	Man ollu ohccit	Man ollu reg. ohccit	% ohcciin	Mearkkašumit
2016	26	83	31,3 %	
2015	27	81	33,3 %	
2014	27	80	33,8%	
2013	40	-	-	Raporta ii buktuojuvvon.
2012	41	87	47,1%	
2011	45	83	54,2%	
2010	60	64	93,8%	

Raporttaid loguid vuodul leage nu váttis geassit oppalaš konklusuvnnaid duoji ekonomalaš ovdáneami birra. Go nu unnán leat vástidan, de sáhttet unna rievdadusat dagahit hui ollu bohtosii statistihkas. Dattetge čájeha dat midjiide veaháš movt duodjeealáhusa ekonomalaš dilli lea ovdánan.

Gaskamearálaš duojár lea (2017:s):

- Duojár doaimmaha ovttalbmofitnodaga, lea nisssonolmmoš ja ássá Finnmárkkus.
- Ollislaš gávpejođus mii lea 287.000 ru, lea ieš duddjon dujiid oassi 206.000. Ollislaš gávpejohtu lea lassánan jagis 2015 jahkái 2016 22,1 %:in, ja iežas duoji oassi lea lassánan 20,4 % jagi 2015 ektui.
- Doaibmaboađus lea 40 %, mii lea seamma dásis go ovddit jagi.
- Doaibmadoarjja lea ain deaŋalaš duojáriid ekonomiijai. Almmá doaibmadoarjaga haga livččii

gaskamearálaš duojáris leamaš badjelbáza 15 % doaimmastis.

Duodjeaktevra lea mii lea dieđihan loguidis 2016 ovddas, ii leat nu olus earálágan dan aktevrras mii lea dieđihan loguidis ovddit jagiin.

Ohcanjagiin 2015 ja 2016 bohte 67 % ohcciin Guovdageainnus ja Kárášjogas. Ohcanjagis 2017 bohte ohccit 69 % Kárášjogas ja Guovdageainnus. Ohcciid lohku Guovdageainnus lea stabiila. Eará báikkiin leat geahppánan veaháš ohccit. Jovkui earát gullet Unjárga, Porsángu, Gáivuotna, Sørfold ja Ráisavuotna. Dat go stuorra oassi ohcciin geat ohcet doaibmadoarjaga leat eret Kárášjogas ja Guovdageainnus, sáhtta bohtit muhtun muddui das go doppe lea guhkes duodjeárbevierru, muhtun muddui das go ollu duojárat guovllus bures rekrutterejuvvojit, muhtun muddui danne go váikkuhangaskaoapmeortnet deaivá olahusjoavkku bures, muhtun muddui danne go Sis-Finmárkkus viššalit ostet dujiid ja muhtun muddui bohtá eará sivaidd geažil mat eai leat seamma čielgasat.

Ain leat čielgasit eanet nissonolbmot ohccin (69 % - 70 % ovddit jagi). Dát sohka bealjuohku lea leamaš viehka stabiila jagi 2010 rájes. Minsttar gos ohcamat bohtet lea viehka seammalágan go 2012. Sámediggi bidjá merkii ahte eai leat álggaga ohccit julev- ja máttasámeaguovlluin. Dát dilli fuolastuhtta ja dan áigu Sámediggi čuovvut dárkilet. Raporttas ii daddjojuvvo mihkkege ohcciid ahkejuogo birra. Ohcanjagis 2015 bohte guokte ohcama oasusserviin, loahppa lei ovttalbmofitnodagain. 2016:s bohte golbma ohcama oasusserviin, loahppa bođii ovttalbmofitnodagain.

Ohcciid gaskkas leat guokte duojára geain goappašiin lea eanet go duppalin stuorát gávpejohtu iešbuvttaduvvon duojis goalmmádin stuorámuš duojára ektui. Dát váikkuha ollu gaskameriid rehkenastimii. Go mii váldit eret dáid duojáriid, de šaddá gaskamearálaš gávpejohtu 2016:s 214.323 ru. Go buohtastuhtta jagiin 2015, mas okta duojár dollojuvvo olggobealde lea gaskamearálaš gávpejohtu measta seamma.

26 ohcci gaskkas 2017:s lea 9 duojáris (44 %) sisabohtu duoji lassin. Njealjas sis leat eará sisabohtu mat leat stuorát go sisabohtu duodjedoaibmas. Guovtti duojáris lea viehka unnán eará sisabohtu – vuollel 10% ollislaš sisabohtu.

Jagi 2010 rádjai ledje viehka unna rievdadusat. Dilli 2010 rájes lea ovdánan positiivalaččat vaikko mii oaidnit ahte ahtanuššan lea bisánan jagis 2015 jahkái 2016. Logut leat gáržžit ja rievdadusat ovttaskas duojára ektui sáhttet rievdatit ollu. Min diehtovuoddu ii atte midjiide makkárga čielgehusa ahtanuššamii jagi 2015 rádjai iige manjuš jagi ahtanuššamii. 2015, 2016 ja 2017 raporttat čájehit ahte deataleamos vuovdinkanála lea njuolga vuovdin. Buohkat han oaivvildit ahte dat lea deatalaš. Muhto maiddá meassat – mat maiddá guhkás leat njuolga vuovdinkanálat – bohtá bajás. Unnimus deatalaš vuovdinkanálan adnojuvvo interneahhta ja poastavuovdin.

2.2 Duoji meroštallan

Guhkes áiggi politihka hábmema oktavuodas duodjeealáhusa várás lea dárbu áddet mii duodji lea. Mii lea erohus gávppálaš látnalabuvttaduvvon buktaga ja duoji gaska? Makkár deaddu sámi kultuvrras galgá leat duoji ovddideamis bohteáiggi? Dasto buktá sámi ođđa design ođđa márkaniid ja ođđa kunddarjoavkkuid. Muhtumiidda leat sámi hápmásaš biktasat deatalaš oassi sámi identitehtas.

Duodjebuvttadeapmi rievdá muđui servodatovdánemiin. Bohtet ođđa ávdnasat, ođđa buktagat, ođđa design, ođđa buvttadanvuogit, ođđa ráhkadanávdnasat ja ođđa márkanat. Duodjeealáhushu mekaniserejuvvo iešguđege dásis ja leat maiddá iešguđege áddejumiid das makkár ávdnasiid sáhtta leat lohpi geavahit duoji buvttadeamis.

Dát buktá hástalusaid duoji meroštallamii, ja meroštallan ferte dan geažil leat dan muttos dávggas ja bajimuš dásis ahte das vuhtiváldojuvvojit earret eará bohteáiggi rievdadusat. Duodjeealáhushu siskkobealde gávdnat mii dál sihke árbevirolaš duoji ja ođđa sámi design.

Go juo duodji sáhtta leat nu mánggalágan, lea guhkit áiggi geahččaluvvon oazžut oktasaš duodjemoštallama. Sámi organisašuvnnat Sámiid Duodji ja Duojáriid Ealáhusearvi gávnnahejde

2014:s ahte detállja dási meroštallama duodjái ii leat vejolaš dahkat, muhto šadde ovttaoavili bajimuš dási duodjemoštallamis:

«Duodji lea sámi čoahkkedoaba buot buvttadeaddji doaimmain maid duojár dahká. Dása gullet giehtaduodji, atnudaidda ja muohkaduvvon ávdnasat mat vuolget sámi kultuvrras ja árbevieruin. Duddjomii gullá ráhkadit iežasbuvttaduvvon kvalitehtadingsgaid, atnudinggaid, áđaid ja biktasiid mat čájehit sámi eallinmálla ja kulturárbevieruid sihke vuodđoávdnasiid válljema ja muohkadeami bokte, ja maid čábbudahttima viidodaga hábmemis ja buvttamálla.»

Samesløjdstiftelsen Sámi Duodji Ruotas definere duoji ná: ”Sámi duodji, lea sámi namahus gieđainráhkaduvvon sámi buktagiin nu go biktasat, viessobiergasat, reaiddut ja činát. Giehtaduojis lea guhkes árbevierru. Vuodđun vel otná nai duojs leat luondduávdnasat. Sámi giehtaduodji lea buvttaduvvon boares árbevieruid mielde ja heivehuvvon ođđa teknikkaide ja geavahansurggiide guovllus guvlui.

Dujiin oaivvildit mii dan giehtaduoji ja dan dáiddaduoji maid sápmelaččat barget, dan mearkkaša dan mii vuolgá sámi árbevieruin, sámi hábmenjurdagis, sámi minstariin ja ivnniin. Sátni duodji geavahuvo maid albmuvođa meroštallamis sámi duojs ja sámi dáiddaduojs. Dás lea vuosttažettiin sáhka giehtaduoji birra ja nuppi dáfus fas sámi eallinmálla birra.”

Barggu oktavuodas maid Sámiráđđi lea álggahan duodjemarkka ođđasis ealáskahttimis, de lea geahččaluvvon oažžut oktasaš meroštallama das mii duodji lea riikarájaid rastá. Dán ii lean dattetge vejolaš dahkat, earret eará dan vuodul go sániid ja duohpágiid áddejupmi lea čadnojuvvon gillii, suopmanii ja sosiolektii, ja lea dávjá subjektiivalaš. Dat mearkkaša dan ahte duojs sáhttet leat ollu mearkkašumit dađi mielde makkár oktavuodas leat. Go juo duodji doaba áddejuvvo nu mánggaláhkai ealli sámi kultuvrras, de lea veadjemeahtun mearridit loahpalaš meroštallama.

Sámediggi oaidná ahte detállja dási meroštallan duojs lea hástalus, ja gažaldahkan lea ahte lea go dán lágan meroštallan ulbmillaš. Deatalaš lea ahte ii ráhkaduvvo nu gáržžes rámma duodjái mii sáhtta hehttehit ealáhusa lunddolaš ovdáneami. Gáržžes meroštallan sáhtta áiggi mielde hedjonahttit gánnáhahtti ealáhusovdáneami eavttuid. Dan geažil ferte meroštallan leat dan muttos dávggas ja bajimuš dásis ahte dat váldá vuhtii earret eará duodjeealáhusa ovdáneami boahhteáiggis. Sámediggi oaivvilda ahte meroštallan maid duodjeorganisašuvnnat Sámiid Duodji ja Duojáriid Ealáhussearvi gávnnahejje 2014:s lea buorre bargui viidáseappot.

2.3 Duoji aktevrrat

Duodjeorganisašuvnnat Sámiid duodji ja Duojáriid Ealáhussearvi ja Sámediggi vuolláičálla váldošiehtadusa duodjeealáhusa várás 29.03.05. Šiehtadusas boahdá ovdan ahte bealit galget šiehtadallat dađistaga ealáhusšiehtadusa duodjái doaibmabijuiguin, maid ulbmilin lea ovddidit ealáhusa daid politiikalaš mihttomeriid ja ealáhusa njuolggadusaid mielde maid Sámediggi áiggi áigái mearrida. Duoji stuorámuš aktevra, Duodjeinstituhta, ii leat mielde duodjeealáhusšiehtadusa šiehtadallamiin.

Duodjeorganisašuvnnat leat Sámedikki deataleamos ovttasbargoaktevrrat duodjeealáhusa siskkobealde. Organisašuvnnat nammadit earret eará lahtuid duoji fágálávdegoddái ja ekonomalaš lávdegoddái. Dat ráhkadit maiddá ollu čielggadusaid ja raporttaid mat addet deatalaš mearrádusvuodui maiddá Sámediggái.

Sámiid duoji ulbmilin lea ovdánahttit duojáriid beroštumiid ekonomalaččat, fágalaččat, sosiálalaččat ja kultuvrralaččat. Organisašuvdna galgá earret eará buoridit duojáriid rámmaeavttuid. Dat galgá maiddá jodihit kulturguoddi ja ealáhusvuodot duodjedoaimea ovddideami.

Duojáriid Ealáhussearvi ulbmilin lea bargat dan ala ahte ovttaskas duodjebuvttadeaddji oažžu dohkálaš bargoeavttuid ja ovdánavvejolašvuodaid. Organisašuvdna galgá maiddá ovdánahttit buoret rámmaeavttuid ovttaskas buvttadeddjiid gánnáhahttivuhtii.

Tabealla 2.3 Lahttologut Sámiid Duojs ja Duojáriid Ealáhussearvvis jagiin 2012 – 2016:

Jahki	Registrerejuvvon lahtut Sámiid Duojs	Registrerejuvvon lahtut Duojáriid Ealáhussearvvis
2016	193	43
2015	131	39
2014	197	37
2013	153	46
2012	170	51

Jagi 2012 rájes lea Sámiid Duoji lahttolohku lassánan 170 lahtus 193 lahttui 2016:s. Duojáriid Ealáhussearvi lea unnit organisašuvdna go Sámiid Duodji, ja dás lea lahttolohku leamaš unnit enet dássil manimuš jagiin.

Vuodđudusas Duodjeinstituhtta lea deatalaš rolla duodjefágalaš áššiid ja regionála ovddidanprošeavttaid ovddideami ja bagadusa ektui. Duodjeinstituhta váldoulbmilin lea ovdánahttit ealáhusovddideami árbevirolaš duoji vuolggasajis. Duodjeinstituhtta galgá maiddá veahkehit ja ovdánahttit fágagelbbolašvuoda duoji siskkobealde, addit veahki ja ovdánahttit buktagiid ja addit buvttabagadusa, álggahit geahččalan- ja ovddidanbargui searvama. Duodjeinstituhtas leat leamaš 2017:s vihtta fidnooahppi ja okta oahppokandidáhta.

Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvrra váldokantuvra lea Guovdageainnus. Oahpahuskantuvrras lea fágaoahpahusfálaldat oahppokandidáhtii dahje fidnooahppái duodjeealáhusa siskkobealde. Okta eavttuin ahte sáhtta váldojuvvot fidnooahppin lea ahte sus lea joatkkaskuvla dási duodjefága.

Áigodagas jagi 2012 rájes jagi 2016 rádjai leat 16 fidnooahppi/oahppokandidáhta ožžon fágareivve. Mánegasat leat maiddá manidan fágareivve váldima jahkái 2017.

Tabealla 2.4 Geahčastat das man ollu ledje fidnooahppit fágareivviin jagiin 2012 – 2016 (Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvra, 2017):

Jahki	Gallis
2016	6
2015	1
2014	3
2013	4
2012	2

Sámediggi ruhtada buot bajábealde namuhuvvon aktevrraid Sámedikki jahkásaš bušeahttašiehtadallamiid bokte.

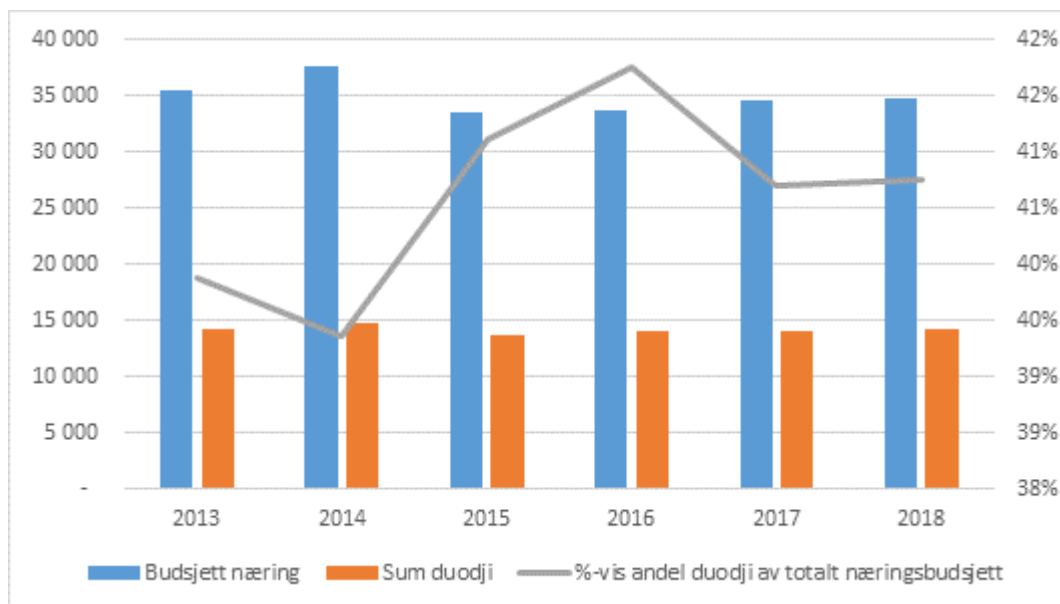
3 Sámedikki váikkuhangaskaoamit

3.1 Sámedikki bušeahtta

Sámediggi láve várret ja geavaha ollu ruđaid duodjái. Sámedikki 2018 bušeahtas lea várrejuvvon 34,8 miljon ru ealáhusulbmiliidda. Das lea várrejuvvon 14.7 miljon ru duodjái, ja mielde 500 000 ru

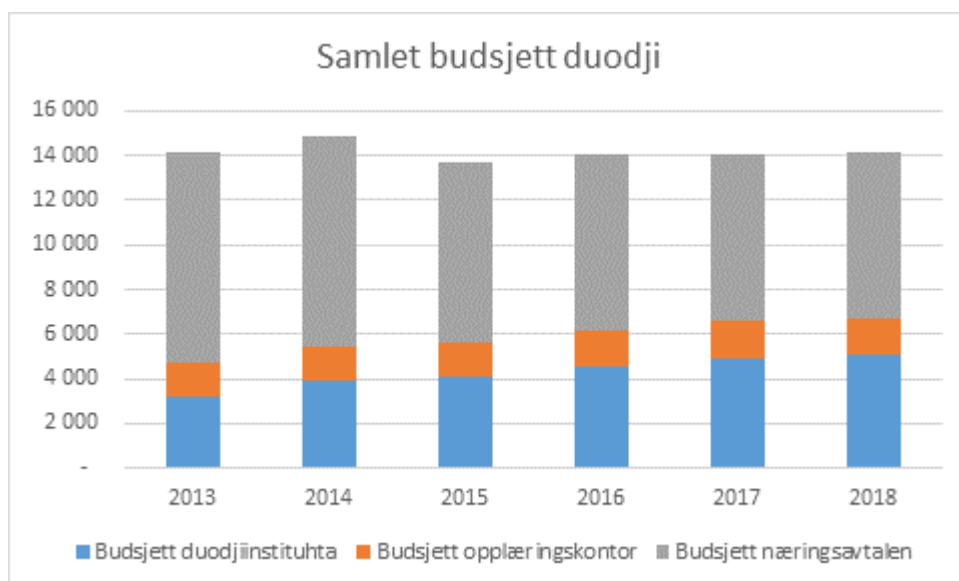
Duodjeinstituhta ja bagadusortnega evalueremii. Dat mearkkaša dan ahte 42 % ealáhusbušehtas lea várrejuvnon duodjái. Go geahččat áiggiid čađa, de lea duoji oassi manjimuš 6 jagis leamaš birrasii 40 % ealáhusa ollislaš bušehtas. Vaikko bušehtas ealáhusaide leat leamaš erohusat 37.6 miljon ruvnnus 2014:s 33,4 miljon ruvnnui 2015:s ja 34,8 miljon ru 2018:s, de lea bušehtta duodjái leamaš +/- 14 miljon ru ja dieinna lágiin oalle stabiila sullii 40 % ealáhusbušehtas.

Govus 3.1.: Duoji ja ealáhusa bušehttasubmi ja proseanta mielde juohku duodjái ollislaš bušehtas.

Sámediggi várrii 2018:s 7,5 miljon ru Duoji ealáhusšiehtadussii, 5 miljon ru Duodjeinstituhtii, 1,6 miljon ru Boazodoalu ja duoji Oahpahuskantuvrii ja 500 000 ru bagadanortnega evalueremii. Govvosis vuolábealde oaidnit ahte oktiibuot lea duodjebušehtta leamaš stabiila, muhto ahte poasttaid gaska juohkin lea rievdan manjimuš 6 jagis. Oassi mii manna Duodjeinstituhtii lea lassánan 3,2 miljon ru rájes 2013:s veaháš badjelaš 5 miljon ruvnnui 2018:s. Ealáhusšiehtadusa oassi lea njiedjan 9,4 miljon ruvnnus 2013 rájes 7,5 miljon ruvnnui 2018:s.

Govus 3.2: Ollislaš bušehtta duodjái juogaduvvon poasttaide ealáhusšiehtadus, oahpahuskantuvra ja Duodjeinstituhta.

Jagi 2017 rehketoallu čájeha ahte geavahuvvui sullii 14 miljon ru duodjái. Dát mearkkaša dan ahte 2017:s geavahuvvui 40 % dain ruđain maid Sámediggi hálddaša ealáhussii, duodjái.

3.2 Duoji válđošiehtadus

Duoji ealáhussiehtadus mearriduvvui 2005:s ja rievdaduvvui 19.3.2007. Šiehtadus lea Sámedikki ja duodjeorganisašuvnnaid Sámiid Duodji, Duojáriid Ealáhussearvi gaska. Šiehtadusas addojuvvojit earret eará njuolggadusat ja vuodđu šiehtadallamiidda duoji ealáhussiehtadusa ja duodjeregistara sisdoalu birra.

3.3 Duoji ealáhussiehtadus

Duoji ealáhussiehtadus, mii šiehtadallojuvvo jahkásaččat gaskal duodjeorganisašuvnnaid Sámiid Duodji, Duojáriid Ealáhussearvi ja Sámedikki, lea Sámedikki deháleamos reaidu duoji ovddideamis. Ulbmil ealáhussiehtadusain lea ovddidit ealáhuslaš duoji mii lea gánnáhahti ja mas iežasbuvttaduvvon buktagiin lea buoret gávpejohtu.

Ealáhussiehtadusas leat earret eará doaibmadoarjja duojáriidda, investeren- ja ovddidandoarjja, álggahandoarjja, čálgoortnegat, márkanovddidandoaibmabijut ja doarjja organisašuvnnaide. Dasa lassin leat ealáhussiehtadusas doaibmabijut maid šiehtadit šiehtadallamiid oktavuodas, nu go gelbbolašvuodalohtema doaimmat, mearkagálvohuksen ja vuovdin- ja márkanastindoaimmat. Áššebealálaččat bidjet ovdan oppalaš rámma ja duodjeruđat várrejuvvojit sierra ruhtavárreimiid bokte.

Sámedikki jahkásaš bušeahttašiehtadallamiid bokte várre dasto Sámediggi ruđaid duodjeulbmiliidda. Dát guoská sihke doaibmabijuide maid leat soabadan, ja njuolggodoarjagii Duodjeinstituhtii ja Boazodoallo- ja duoji oahpahuskantuvrii. Sámediggeráđđi mearrida njuolggadusaid dáidda doaimmaide.

3.4 Doaibmadoarjja

Doaibmadoarjjaortnet guoská duodjefitnodagaide mat buvttadit árbevirolaš duoji, ja mat leat dohkkehuvvon duodjeregistarii. Duoji fágálávdegotti leat duodjeorganisašuvnnaid nammadan. Dat lea duoji fágálávdegoddi mii árvoštallá konkrehta juohke buktaga ja mearrida sáhtá go ohcci dohkkehuvvot duodjeregistarii vai ii. Duodjebuktagat dohkkehuvvojit ovttaid mielde, ja fágálávdegottis leat sierra eavttut dán árvoštallamis. Fágálávdegoddi árvoštallá earret eará lea go buvttá vuolggahuvvon sámi kulturárbevierus, man stuora oasis das buvttaduvvo mašiinnain, makkár

ávdnasat leat geavahuvvon, kvalitehta ja masa buvtta geavahuvvo. Sámi design ii boađe doaibmadoarjjaortnega vuollái, muhto sámi design boahdá eará ortnegiid vuollái duoji ja kulturealáhusaid vuollái maid Sámediggi hálddaša.

Ohccis guhte áigu duodjeregistarii, gáibiduvvo ahte deavdá eavttuid leat mielde Sámedikki jienastuslogus, muhto ii dárbbas leat čálihuuvon dasa. Áššebealálaččat leat mángga gearddi árvoštallan galget go sihkkut etnalaš gullevašvuoda gáibádusa, muhto leat šiehttan bisuhit dan. Duodjeealáhusa ekonomalaš raportta mielde lea doaibmadoarjja šaddan deataleappo oassi duojáriid ekonomiiiii go ovdal. Doaibmadoarjaga haga livččii duojáriin vuolláibáza iežaset doaimmas.

Hástalus dáinna ortnegiin lea go eai leat áibbas ovttaoavilis mii duodji lea. Leat iešguđet lágan ipmárdusat earret eará man stuora oassi buktagis sáhtá leat mášiinnain duddjojuvvon, ovdal go dan ii šat sáhte gohčodit duodjin.

Ovdamearkka dihtii leat eanadoalus mánggalágan buvttandoarjagat maid doallit sáhttet ohcat. Gávdno doarjja mii rehkenastojuvvo ellidlogu ja dekáralogu mielde, ja doarjja mii lea seammalágan buot dolliide beroškeahhtá sturrodagas. Stuurámus doarjja lea guovlluin gos leat heajos šaddoeavttut. Dat mearkkaša dan ahte dolliin Finnmákkus leat stuorát doarjagat ovttadaga nammii riikkas. Boazodoalus leat iešguđege doarjjaortnegat doppe gos buvttandoarjja lea stuorámus oassi lassin miessenjuovvandoarjagii. Buvttandoarjja lea 34 % biergovuovdimis ja eará divatgeatnegas vuovdinsisabođuin.

3.5 Sámedikki ánggiruššan kulturealáhusas

Sámediggi álggahii 2012:s iežas ánggiruššama oazžut eanet gánnáhahttivuoda sámi kulturealáhusaid. Okta ánggiruššansurggiin lei čađahit fitnodatovdánahttinprográmmaid kulturealáhusaid várás, man gohčodit Dáhttu. Dát lea fierpmádat- ja fitnodatovdánahttinprográmma kulturealáhusaid várás man Kreativ Industri lea hábmen Sámediggái.

Dáhttu čađa besset sámi kulturealáhusaktevrrat bargat earret eará fitnodatjurdagiin, ožžot álggahanveahki ja strategiiavoddidanveahki. Juohke prográmmas lea sadji 12 ealáhusbargái geain lea hállu ja dáhttu ásahit gánnáhahtti fitnodaga.

Guovddáš ulbmil prográmmain lea maid hukset fierpmádaga aktevrraid gaskka. Prográmma bistá jagi ja das leat golbma čoagganeami ja juohke oasseváldi oazžu 30 ráđđeaddidiimmu juohkehaš. Mihttomearii lea ahte maŋgil loahpahuuvon prográmma galget eambbogat eallit iežaset kulturealáhusfitnodagain. Dákkár prográmma čađahuuvui maid duojáriidda. Dása serve 12 fitnodaga, 10 bohte Finnmákkus ja 2 Romssas. Bohtosiid birra čoagganemiin eat sáhte vuos dadjat olus maidege, muhto jearahallamiin maid leat čađahan maŋgil čađahuuvon prográmma, vástidedje ollu fitnodagat ahte sii vuhttet eanet gánnáhahttivuoda ja buoret gelbbolašvuoda maŋgil čoagganemiid. Sámediggi lea viidásetfievrridan dán ánggiruššama ođđa golmma jahkái 2017 rájes, ja dat sáhtá boahtit maid duodjeealáhussii ávkin.

4 Ánggiruššansuorggit

Duodji lea deatalaš kulturguoddi, ja Sámedikki mielas ferte leat vejolaš ovdánahttit eanet ealáhuslaš duoji. Duodjeealáhus ferte leat gánnáhahtti, seammás fertejit leat ovdánahttinvejolašvuodat, sihke árbevirolaš duodjedoaimmaide ja ođđa sámi kulturbuktagiidda main lea vuolggasadji sámi kultuvrras. Máhtu fievrrideapmi ja rekrutteren duodjeealáhussii leat deatalaš dán oktavuodas. Danne áigu Sámediggi bisuhit doarjaga duodjestipendii, duodjekurssaide ja duodjebagadallamii. Sámedikki váldoulbmil lea ovdánahttit duoji boahhteáigásaš ja geasuheaddji ealáhussan sámi guovlluin. Duodjeealáhusa ferte geahčadit fárrolaga sámi kulturealáhusaiguin, ja oppalaččat dan ovdáneami- ja ovdánahttinpotensiála ektui mii lea das. Kulturealáhussuorggi ovdáneamis biddjojuvvo fokus gelbbolašvuhtii, danin go vurdojuvvo ahte ovdánahttin boahhteáiggis lea juste dán surggiin.

Duodjeealáhus vásiha internationála gilvaleami doaimmain main ii leat sámi kulturduogáš. Muhtun duojáriin lea fokus iežaset duodjái ii ge vealtameahttumit dasa mii lea gánnáhahtti. Dán oktavuodas

lea duodji guovddáš kulturguoddi ealáhus mas lea stuora mearkkašupmi sámi kultuvrii ja gillii. Sámediggi áigu dattetge joatkit barggu ovdánahttit duoji gánnáhahti ealáhussan, seammás go sámi kultuvrra seailluheapmi ja ovdánahttin leat vuodđun. Sámediggi berošta ahte duojs leat buorit ekonomalaš eavttut ja viidáseappot ovddiduvvo sihke ealáhussan ja kultuvran.

4.1 Ángiruššansuorgi 1 - Rekrutteren

Mihttomearri: Sihkkarastit nuoraid rekrutterema duodjeealáhussii

Rekrutteren duodjeealáhussii lea unnán. Sámedikkis leat doarjjaortnegat sihke ohppiide joatkkaskuvllas ja allaskuvllas, hospiteremii ásahuvvon fitnodagain ja doarjjaortnet oahppokantuvrii. Duodjeinstituhtas lea maid bagadallanortnet ja váldá vuostá oahpahalliid. Dattetge eai leat nu gallis dáin geat álget ollesáigásaš duojárin maŋŋil oahppoáiggi. Sin gaskkas geat álget, álget eatnasat ovttalbmofitnodagain, mas dávjá duddjojít seamma dujiid go earáge duojárat ja seamma márkanis, ja dat sáhtá goazadit fitnodaga stuorruma. Otnáš nammii diehtit mii unnán manne váilu rekrutteren ealáhussii. Danne dárbašit eanet máhtu manne nuorat eai vállje álgit duojárin ealáhusas.

Rekrutteren duodjeealáhussii lea ain deatalaš, ja ahte gávdnojit stipeanddat ohppiide, studeantaide ja fidnoahppoortnegii. Regionálaguorahallamis sámi guovlluin 2016:s (Telemarksforsking) čájeha ahte sámi guovlluin eai álggahuvvo nu ollu fitnodagat go eará guovlluin riikkas. Eará analysat čájehit ahte ollu sámi fitnodagain ii leat áigumuš stuorrut, muhto leat duhtavaččat go fitnodagas lea badjelbáza ja go fitnodat ceavzá ekonomalaččat. Sámedikkis lea beroštupmi oazžut eanet máhtu das manin nuorat eai álgge duddjot ollesáiggis maŋŋil oahppoáiggi. Duoji 2015 ja 2016 ekonomalaš raporttat čájehit ahte ohccit geat ohcet doaibmadoarjaga Sámedikkis bohtet eanet eará sajiin go Kárášjogas ja Guovdageainnus, vaikko leat lasihan váikkuhangaskaomiid doaibmadoarjjaortnegiid bokte guovlluide olggobealde Finnmárkku. Mihttomearriin lea lasihit rekrutterema duodjái julev- ja lullisámi guovlluin, ja lasihit vuovdin- ja dienasvejolašvuodaid dáin guovlluin.

Duodjeinstituhtas lea maid bagadallandoaibma Romssas, Nordlánddas ja lullisámi guovllus. Dasa lassin lea Árran bidjan searaid duodjái. Ollu dáin doaimmain leat čadnon vuodđokurssaide duojs ja bagadallamis. Dáin guovlluin leat dattetge unnán álggahuvvon duodjefitnodagat. Duodjeinstituhtta sáhtá go doaibmá máttasámi guovllus váldit stuorát ovddasvástádusa duojáriid rekrutteremis ja ealáhusa ovddideamis dán guovllus.

Hástalus lea loktet gelbbolašvuoda duojs ja dan bokte viidásetfievrridit duoji immateriála kulturárbbi riddo- julev- ja lullisámi guovlluin. Mihttoolaheapmi ferte leat seailluhit ja ovddidit dán kulturárbbi ja maiddá geahččalit oazžut ceavzilis duodjedoaimmaid.

Mángasii lea duodji ja sámemálet bivttasbuvttadeapmi deatalaš identitehtahuksejeddji doaibma. Deatalaš eaktu dasa ahte duodjeealáhus galgá sáhttit ovdánit, lea ahte dát ovdáneapmi lea heivehuvvon eará treandaide sámi servodagas. Bivttasčájehheapmi ja čájáhusat buktet sáhkkiivuoda ja dáiddalašvuoda. Dákkár lágideamit addet eanet beroštumi sámi kultuvrii ja sáhttet leat mielde movttiidahttimin nuoraid álggahit iežaset doaimmaid. Dat ahte olmmošlohku njiedjá sámi guovlluin ja gávpogat sturrot, dahká ahte dákkár identitehtahuksejeddji áđat šaddet deataleappot nuoraide geat orrot olggobealde árbevirolaš sámi guovlluide.

Deatalaš lea ahte buot bealit duoji siskkobealde árvoštallet eanet ángiruššat rekrutteremiiguin guovlluin olggobealde Sis-Finmárkku, nu ahte iešguđet lágan duojit, árbevierut ja teknihkat viidásetfievrriduvvojít ja ovddiduvvojít. Árbevirolaš máhttofievrrideapmi ruovttuin, kulturinstitušuvnnaid ja duodjeorganisašuvnnaid doaimmat mat buvttihit eanet beroštumi duodjái, leat deatalaččat dán oktavuodas.

Strategiijat

- Viidásetovddidit buriit ruhtadanortnegiid nuoraide geat háliidit bargagoahtit duoji siskkobealde
- Bargat dan ala ahte buoridit máhtovuoda hástalusaide rekrutterema birra ealáhussii
- Movttiidahttit ángiruššat, lágidit prográmmaid, kurssaid ja sullasaččaid mátta- ja julevsámi

- guovlluin maid bokte buoridit rekrutterema guovlluin
- Bargat dan ala ahte rekrutteret duojáriid kursadoaimma bokte

4.2 Áŋgiruššansuorgi 2 – Gánnáhahttivuohta

Mihttomearri: Buoridit gánnáhahttivuođa duojis

Seamma go earáge ealáhusain, de lea gánnáhahttivuohta vealtameahttun buori ovdáneapmái ealáhusas. Duoji ealáhusšiehtadus lea okta váikkuhangaskaomiin mat Sámedikkis leat sihkarastit ealáhusa mii lea ovdáneamen. Ovdáneapmi duodjeealáhusas – Ekonomalaš raporta 2016 čájeha ahte gaskamearálaš ollislaš dienas duojis lea measta duppalastojuvovn sullii 275 000 ruvnnus 2010:s sullii 490 000 ruvdnui 2016:s. Gaskamearálaš doaibmaboađus lea leamaš stabiila jagi 2010 rájes ja lei rehkenastojuvvon leat 124.453 ru 2016:s. Sáhttet leat ollu ákkat manne gánnáhahttivuohta ii šat buorrán. Vuosttažettiin lea árbevirolaš duojis ollu bargu ja dan lea hui áddjái buvttadit. Nuppádassii lea buktagiid haddi hástalus ja daid hattit eai olus dávis dan bargui mii lea duddjoma duogábealde. Ovdamearkka dihtii ii oaččo gieđain gorrojuvvon goikkehiin seamma hatti go fabrikkaviđat Kero-skoavain. Dát čájeha ahte bargu buktagiin ii vealtameahttumit dávis máksindáhtolašvuhtii. Ekonomalaš raporttain boahtá ovdan ahte duodjebuktagiid hattit eai lassán haddegoargnumii dávistettiin muđui servodagas. Jagi 2016 ekonomalaš raporta čájeha dasto ahte gaskamearálaš doaibmagollu lea lassánan gaskamearálaš ollislaš dietnasiid dávistettiin, muhto ahte doaibmagolut mañimuš guovtti jagis leat jeavdásan. Ealáhus ieš berre eanet leat mielde bidjamin láidestusaid dasa makkár hattit duodjebuktagiin galget leat. Mii jáhkkit ahte dán hástalusas lea maiddái sáhka váttisvuođa birra juksat stuorát márkaniid, geahča lagabuidda áŋgiruššansuorggi 5, “Stuorát márkana”. Hástalusas lea gánnáhahttivuođa buorideapmi árbevirolaš duojis ja rivttes hatti váldimis buktagis.

Dat proševttat mat leat álggahuvvon mearkagálvohukseimis Sámiráđi beales ja Duojáriid Ealáhussearvvi beales MIS-proševtta bokte leat deatalaččat vai sáhtá váldit stuorát hatti márkana ja nie juksat buoret gánnáhahttivuođa. Iskkadeamit čájehit ahte oastit mávssášedje eanet buktagis go dovdet duogáža ja movt dat lea ráhkaduvvon. Sámediggi áigu ain doarjut álgagiid ja proševttaid mat álggahuvvojit oažžun dihtii mearkagálvuu duojis.

Duoji siskkobealde leat ollu buorit ovdamearkkat eanet design geavaheapmái ja ođđa design lea oassi buvttadeamis ja buktagiin. Sámedikki mielas lea buorre go ođđa design ovdánahttojuvvo oassin duoji ovddideamis ealáhusas, dát addá vejolašvuođaid juksat stuorát márkana ja márkana mii dáhttu máksit.

Ovttas ráđiid duodjeorganisašuvnnaiguin lea Sámediggi ráhkadahtán raportta váikkuhusaid birra jos duojis luvvešii momssa. Raportta ráhkadii Noodt&Reiding ja geigii dan guovvamánus 2018. Raporttas leat geahčaduvvon momsageatnegasvuođas luvvema dahje spiehkasteami sierra váikkuhusat, ja dat lea buohtastahttojuvvon eará sullasaš ealáhusaiguin, earret eará giehtadujiin, dáiddadujiin, dáiddáriiguin jna. Dušše muhtun osiin maid sáhtá gohčodit dáidagiin spiehkastuvvo momsageatnegasvuođas, ja buohtastan vejolaš buktagiin mat gullet kategorijai geavahusdáidda/dáiddaduodji ii leat spiehkastat dahje luvvejuvvo ortnegis. Dasto čájehuvvo ekonomalaš raporttas ahte ollislaš doaibmagolut ealáhusas leat measta seamma ollu go ollislaš doaibmagolut, mii mearkkaša ahte erohus sisa- ja olggosguvlui momssas lea unni, ja dieinna lágiin lea vuoiu ovdamearkka dihtii momsageatnegasvuođas spiehkasteamis unni. Sámediggi oaidná stuorát siva doarjut álgaga ja proševttaid mat čatnasit mearkagálvohukseimi man olis sáhtá oažžut buoret hatti márkana, go ain geahččalit luvvet dahje spiehkastit momsageatnegasvuođas.

Eanas duojárat leat ovttalbmofitnodagat main ii leat olu formálalaš oktavuoha eará duojáriiguin. Muhtimiidda sáhtá ovttasbargu ja fierpmádat leat buorre sihke fágalaš ovdáneami dihtii ja maid gánnáhahttivuođa dihtii. Dát guoská earenoamážit easkaálgiide. Sámediggi lea iežas fitnodatovddidanprográmmain vuoruhan fierpmádathuksema juste danin vai gánnáhahttivuohta buorránivččii. Ovttasbargu earáiguin olggobealde duodjeealáhusa sáhtá rahpat ođđa márkaniid. Earenoamážit guoská dát mátkeealáhusfitnodagaide ja lágideaddjimárkaniidda. Ovdamunni lea ahte duojárat álkibut olahit ođđa ostiide eaige dárbaš golahit ollu ruđa dasa. Dát sáhtá maid šaddat goappašagaide ávkin, go seammás beassá mátkeealáhus ovdanbuktit ealli sámi kultuvrra ja

báikkálaččat buvttaduvvon kvalitehtabuktagiid. Mátkkošteddjiide Sámis lea leamaš hástalussan earret eará gávdnat vuovdinbáikkiid dahje gávdnat duojáriid geat ovdamearkka dihtii vuvdet ruovttus. Ovttasbargu duojáriid gaskka dujiid oainnusmahttin dihtii ja olámuddui buktima dihtii sáhtášii buoridit gávpejođu ja dieinna lágiin gánnáhahttivuođa ealáhusas. Muhtun duojáriidda lea hástalussan go sis ii leat lága bokte addojuvvon vuoigatvuohta vuodjit mohtorfievrruiguin meahcis go galget viežžat ráhkadanávdnasiid. Mohtorjohtaluslága berrešii rievdadit nu ahte duojárat sáhttet viežžat ráhkadanávdnasiid meahcis.

Jus galgá gávdnot ceavzilis duodjeealáhus, de ferte biddjot fokus earret eará buvttavuođideapmái, designii, hospiteremii, bagadallamii, oahppostipendii, investeremiidda ja márkanastimii ja vuovdimii. Muhtimat dárbašit ođastit doaimmaapparáhta ja gávdnat ođđa buvttadanmáliid. Innovašuvnnaat buvttadanproseassain mat addet áiggi ja resurssaid beaktilis geavaheami, ja álkiduhttet buvttademiid, addet stuorát vejolašvuođaid buoridit gánnáhahttivuođa. Sámediggi ferte ain vuoruhit doarjagiid innovašuvnnaide, investeremiidda, álggahanstipeandda ja fitnodatovdánahttimii doarjaga. Lunddolaš lea vuoruhit ovttasbargo- ja ovddidanprošeavttaid, márkanastima ja vuovdin- ja márkanastindoaimabijuid.

Strategiijat

- Ealáhusšiehtadusa bokte joatkit ruhtadanortnegiid ovddidan- ja investerendoaimabijuide ealáhusas mat addet buoret vuođu buoret gánnáhahttivuhtii
- Doarjut álgagiid, proseassaid ja prošeavttaid mat váikkuhit duoji loktema mearkagálvun
- Vuolggahit ja formaliseret ovttasbarguu ja fierpmádaga duojáriid gaskka
- Hástalit ealáhusa ovttas bargat duoji eanet oainnusmahttimis ja olámuddui buktimis
- Sámediggi áigu bovdet ealáhusorganisašuvnnaid ja Duodjeinstituhta ovttas bargat dan ektui ahte bidjat fokusa earret eará haddebijamii vai fitnešedje buoret hattiid márkanis

4.3 Áŋgiruššansuorgi 3 – Váikkuhangaskaoamit heivehuvvon duodjeealáhusii

Mihttomearri: Váikkuhangaskaoamit mat leat heivehuvvon ealáhusa boahteáigái ja mat buktet gánnáhahttivuođa

Doarjjaortnegat duodjái mearriduvvojit dábálaččat ealáhusšiehtadusaid bokte. Dárbbu mielde rievvdaduvvojit dát, ja leat dávjá gáibádusaid vuođu maid Sámediggi bidjá eará doarjjaortnegiidda. Duoji doaimmadoarjja lea dat ortnet mii dávjjimusat lea leamaš fokusis. Doaimmadoarjja galgá sihkkarastit ahte duojárat sáhttet doaimmahit ealáhusa badjelbáhčagiin. Dát doarjja lea oaiuvilduvvon lassigoluid gokčamii mat bohtet go dárbbášuvvojit ollu bargonávccat, ja go gávdnojit hástalusat buvttadeami mekaniseremis. Dán doarjagis lea maid ollu dadjamuš árbevirolaš duddjoma sihkkarastimii.

Bearráigeahččamat maid Sámediggi lea čađahan 2012:s, 2014:s ja 2015:s čájehit ahte ollu duojáriin lea váilevaš rehketdoallu. Stuorra hástalusat leat earret eará duođašteamis mii vuvdojuvvo iežas buvttadan duodjin ja mainna lágiin rehketdoallu biddjojuvvo bajás. Gávdno maddái gávppašeapmi lagas fulkkiiiguin, váilevaš guorranvejolašvuohta ja váilivuođat rehketdoalu fievrrideamis. Ollu áššiin lea šaddan eahpádus das ahte leatgo buktat mátkemuittut vai duodji. Ortne praktiseren čájeha ahte duodjeregistarii leat maddái dohkkehuvvon buvttadeamit main ollu geavahuvvo mášiidna, dihtorstivren jna, ja dieinna lágiin leat doarjjavuoigadahttojuvvon. Vejolašvuođat duođaštit leatgo vuvdon buktagiid ieža buvttadan vai leatgo oastán dujiid dahje leatgo dat mátkemuitu, lea stuorámuš hástalus doaimmadoarjjaortnegis.

Ekonomalaš raporta čájeha ahte doaimmaboađus lea leamaš stabiila manjimuš guhtta jagi mii vuođušta teoriija ahte doaimmadoarjjaortnet lea passiiva ortnet mii unnán buvttiha ovddidanbarggu duodjeealáhusa siskkobealde. Nuppe dáfus čájeha seamma ekonomalaš raporta ahte juste doaimmadoarjjaortnet buvttiha birrasii 100 000 ru doaimmabohtosa. Almmá doaimmadoarjjaortnega haga livččii doaimmaboađus várra lean birrasii nolla.

Dát hástalusat leat árvoštallojuvvon mángii Sámedikkis, ja leat digaštallan ollu molssaeavttuid birra

doaibmadoarjjaortnegii. Doaibmadoarjjaortnet sáhttá álkiduvvot, rievdaduvvot dahje heaittihuvvot.

Vuosttaš molssaeaktu mii sáhttá álkidit ja beavttálmahttit ortnega hálddašeami buohkaide, lea bidjat gáibádusa ahte ohccis galgá leat autoriserejuvvon rehketdoalli. Autoriserejuvvon rehketdoalli sáhttá duođaštit ohcci vuovdima iežasbuvttaduvvon duojis. Hástalussan dás lea dattetge ahte rehketdoliin ii leat duodjefágalaš gelbbolašvuohta árvvoštallat mii lea duodji ja mii ii, dahje leago vuvdojuvvon duodji iežas buvttá vai ii. Doaibmadoarjjaortnegis vuoruhuvvojit jagi 2018 rájes dohkkehuvvon duojárat geain lea autoriserejuvvon rehketdoalli, gč. Sámedikki 2018 bušehta.

Nubbi molssaeaktu lea heaittihit duodjeregistera, nu ahte juohke ohcama oktavuodas árvvoštallojuvvovit sihke ohcci buktagat ja duođaštus das ahte leago iežasbuvttaduvvon duodji. Duodjeregistar lea unnán dávgeis ortnet ja dan lea leamaš váttis áigejuovdilastit dađistaga. Ornet fágálávdegottiin mii lea dohkkehan buktagiid ja buvttadeddjiid duodjeregistarii lea maiddá dagahan ahte doaibmadoarjjaortnega hálddašvuogádat lea unnán dávvgas.

Goalmmát molssaeaktu lea heaittihit doaibmadoarjjaortnega ja bidjat sadjái ođđa váikkuhangaskaopmeortnega omd. 3-jagá bargostipeandda. Stipeandda ulbmilin galgá leat lasihit buvttadeami, ráhkadit ođđa buktagiid dahje ođđa buvttamálliid, designa, gelbbolašvuođaloktema jed. Dákkár bargostipeanda sáhtášii viidásetovddidit duodjeealáhusa ja lasihit su sisabođu gii oážžu stipeandda.

Doaibmadoarjjaortnet lea hástaleaddji ja dan hálddašeapmi gáibida nu ollu bargonávccaid, ja ii olus váikkut ealáhusa ahtanuššama, ja lea eahpesihkarvuohta ulbmilolahusa ektui ahte buvttaduvvo go eanet iežas duodji. Nuppe dáfus buvttiha ortnet positiivvalaš doaibmabohtosa duojárii ja dieinna lágiin sihkkarastá maiddá gánnáhahttivuođa ja váikkuha rekutterema ealáhussii. Buot aktevrraid várás ealáhusa oktavuodas lea ásahuvvon arena gos deaivvadit guorahallat hástalusaid ja ángiruššamiid boahteáigái. Dákkár arena lea deatalaš bargui váikkuhangaskaomiid ovddidemiin mii sihkkarastá rekutterema, gánnáhahttivuođa ja ahtanuššama ealáhusas.

Sámediggi áigu vuoruhit doaibmadoarjjaortnega beavttálmahttima ja álkiduhttima earret eará dainna lágiin ahte bidjat eanet ovddasvástádusa ja doaimmaid autoriserejuvvon rehketdoliide. Ja de lea duodjeregistara ja duoji fágálávdegotti heaittiheapmi ulbmillaš ja barggu lunddolaš joatkka. Dat mearkaša sirdima dáláš guovtteoasát áššemeannudeamis (vuos ohcan duodjeregistarii ja manjá ohcat doaibmadoarjaga) ortnegii mas lea dušše okta dássi (dušše doaibmadoarjjaortnet). Sáhttá leat dárbu fágalaččat árvvoštallat buktagiid maidda ohcojuvvo doarjja, ovdamearkka dihtii eahpáhusa dahje ođđa ohcciid oktavuodas. Dán lágan fágalaš árvvoštallama sáhttá ovdamearkka dihtii Duodjeinstituhtta, mas lea fágagelbbolašvuohta suorggis, dahkat.

Doarjja investeremiidda, ovdánahttindoaimbajuide ja álggahandoarjja doibmet ulbmillaččat, ja daid sáhttá álkidit heivehit duodjeealáhusa dárbbuide ja muđui servodaga rievdamas mielde.

Strategiijat

- Ovttasbargguin duodjeealáhusa beliiguin ovddidit ja heivehit doarjjaortnegiid nu ahte dat sihkkarastet boahteáiggi ealáhussii ja gánnáhahtti duodjeealáhus
- Beavttálmahttit ja álkiduhttit doaibmadoarjjaortnega

4.4 Ángiruššansuorgi 4 – Ealáhusa organiseren

Mihttomearri: Ulbmillaš organiseren mii lea heivehuvvon ealáhusa dárbbuide

Duodjeinstituhtas lea deatalaš rolla duodjefágalaš áššiid ja regionála ovddidanprošeavttaid ovddidemis ja bagadeamis. Sámediggi oaidná maiddá ahte Duodjeinstituhtas lea ollu gelbbolašvuohta ja lea lávdaorganisašuvdna, mii lea deatalaš duoji viidáseappot ahtanuššamii ja dasa rekutteremii. Sámediggi háliida ahte Duodjeinstituhtta galgá leat mielde viidáset ovddideamis ja váldit stuorát oasi go ovdal. Duodjeinstituhtta galgá vuosttažettiin doaibmat ealáhusvuđot duoji ovddidanguovddázin. Lunddolaš lea ahte Sámediggi lea árrjalaš ja čuovvola lávga instituhtta ja ahte

dat earret eará čielggasmahttojuvvo jahkásaš juolludusreivviin. Dán lunddolaš čuovvuleapmi lea ahte vurdojuvvo guhkes áiggi plána Duodjeinstituhta ovddideapmái.

Sámediggi áigu 2018 áigge čađahit Duodjeinstituhta ja guoskevaš duodjebagadanortnega evaluerema. Dat lea deatalaš vai sáhtá árvvoštallat duoji ulbmilohusa ealáhussan, ja movt ealáhus geavaha ja ávkkástallá duodjebagadeddjiiguin. Duodjeinstituhta vuollásaš duodjebagadeddjiid sturrodát ja viidodat bissehuvvo danne dassázii go evalueren lea čađahuvvon ja Sámediggi lea ožžon vuđolaš árvvoštallama. Evaluerema joatkkan lea maiddá lunddolaš geahčadit lagabuidda Duodjeinstituhta organiserema.

Dat go guokte duodjeorganisašuvnna ja Duodjeinstituhta barget sullii seamma mihttomeari gulvui, eaktuda lávgadeappot ovttasbarggu dán golbmasa gaska. Sámediggi juolluda doarjaga dáidda ja Sámediggái lea deatalaš árvvoštallat makkár ávki dain ruđain lea. Sámediggi lea ollu oktavuodain evttohan dáid ovttastahttima ja eanet formaliserejuvvon ovttasbarggu organisašuvnnaid gaska almmá ahte dat lea dáhpáhuvvan. Jos galggaš beaktileappot ávkkástallat resurssaiguin ja ángiruššama oktiirdnemiin duodjeealáhusa ektui, de lea lunddolaš ahte Duodjeinstituhta áiggi mielde laktojuvvo duoji ealáhusšiehtadussii. Dat seamma guoská Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvrii mii lea deatalaš oassi duoji ollislaš ovddideamis. Lunddolaš lea ahte juolludusat oahpahuskantuvrii gehččojuvvojit fárolaga ealáhusšiehtadusain ja njuolggo doarjagiin Duodjeinstituhtii.

Strategiijat

- Heivehit Duodjeinstituhta duoji váldošiehtadussii
- Duodjeealáhusa organiserema geahčadeapmi

4.5 Ángiruššansuorgi 5 – Gelbbolašvuoda bajideapmi

Mihttomeari: Buoridit gávppálaš oasi duojis

Duodjeealáhusas lea dárbu gelbbolašvuodaloktemii mángga dásis. Sámediggi lea bidjan návccaid fitnodatovdánahttinprográmmaide maiddá duoji váste kulturealáhusángiruššamis. Duodjeealáhusa siste leat digaštallamat nagodit go bagadallandoaimmat loktet gelbbolašvuoda duodjeealáhusas, ja buktet go ruđat mat leat várrejuvvon bagadallamii, eanet bargosajiid, ja vel leat go dat lasihan gánnáhahttivuoda. Hástalussan šaddá čielggadit movt gelbbolašvuodalokten galggašii doaimmat duodjebirrašiin, ja maiddá man ollu ealáhusperspektiivvas galgá leat dadjamuš go gelbbolašvuodadoaimmabijut biddjojit johtui.

Gelbbolašvuodalokten lea okta doaimmabijuin masa eatnasiin duodjeealáhusas lea dárbu goas nu. Gelbbolašvuodalokten ferte dávistit ealáhusa dárbbuiguin, ja dain ferte leat dássi mii boahá ávkin ealáhussii. Eanas gelbbolašvuodabirrašiin lea vásáhus ja rutiinnat čađahit dákkár doaimmabijuid. Iešguđet lágan fidnokursat leat mielde dán árvvoštallamis.

Vuodđooahppu duojis lea joatkkaskuvllaid ja allaskuvllaid ovddasvástádus. Dat doaimmabijut maid Sámediggi sáhtá vuoruhit leat gelbbolašvuodaloktendoaimmat mat leat njuolga oaivvilduvvon ealáhusaide.

Strategiijat

- Sihkkarastit ruhtadanortnegiid ealáhusoaivvilduvvon kurssaide
- Fuolahit ahte Duodjeinstituhta ja duodjeorganisašuvnna ovttasbarget gelbbolašvuodaloktendoaimmaiguin.

4.6 Ángiruššansuorgi 6 – Stuorat márkan

Mål: Iežas buvttaduvvon dujiid eanet vuovdin

Duodjeealáhusa 2015 ekonomalaš raporta čájeha ahte njuolggovuovdin lea ain deháleamos vuovdinkanála duodjebuktagiin, interneahhta ja poastta bokte vuovdin eai leat nu deataálaččat. Dát lea juste nuppe ládje go servodagas muđui, mas neahttavuovdin lassána eanet ja eanet. Duojáriidda lea deatalaš ahte oassálastet teknologalaš ovdáneapmái ja eanet aktiivvalaččat geavahišgohtet interneahhta márkanfievrrideamis. Oinnolaš buktagat ja buoret olahannuovdu neahtha bokte sáhtta mielddisbuktit eanet dietnasa duojáriidda.

Márkaniin fállujuvvojit ollu mátkemuittut, erenoamážit gávpogiin ja turistageasuheiddjiid oktavuodas. Ollu mátkemuittuin mat fállujuvvojit leat sámevuodot dahje dain geavahuvvojit oasit sámi dáidagis, kultuvrras ja duojis. Danne leat mátkemuittut sihke gilvaleaddjit ollu duodjebuktagiidda ja váikkuhit duoji stáhtusa fuonideami. Deatalaš lea leat dihtomielalaš dan ektui movt mátkemuittut váikkuhit duodjebuvttamárkaniidda ja leat čielga strategiija dan ektui. Innovašuvnnat duojis sihke buktagiid, márkaniid ja organiserema ektui, leat deatalaččat gilvvu dustemis mátkemuittuid ja eará vásttolaš buktagiid beales.

Árbevirolaš duoji profileren, ođđadesigna ovdideapmi ja kvalitehtabuktagiid vuovdaleapmi áiggi mielde sáhttet buvttihit eanet gánnáhahti duodjeealáhusa.

2013:s álggahedje duodjeorganisašuvnnat Duojáriid Ealáhussearvi ja Sámiid Duodji ovttas prošeavtta mearkagálvohuksema várás duojis. Mihttun mearkagálvohukseamiin lea ráhkadit gánnáhahti doaimmaid, nu ahte duojárat galget sáhttit eallit duodjebuvttademiin. Sávvamuš lea hukset doaimbi organisašuvnna mii áimmahuššá mearkagálvvu, ja masa čatnasit eanet čeahpes duojárat. Deattuhuvvo guorahallamiid bohtosiin ahte otná buktagiin lea dat ovdamunni ahte leat áidnasorttat ja ahte dain lea buorre dássi. Oktasaš heajut bealli lea ahte dat eai leat nu olahannuovdu.

Raporttas konkluderejuvvo ahte lea sávahahti duojáriid gaskkas ahte lea mearkagálvohuksen, earenoamážit sin gaskkas geat háliidit vuovdit dobbelii go báikkálaš olbmuid ja mátkkošteddjiid. Raporttas ávžžuhuvvoge ahte ferte vel vuđoleappot geahččat dáid duojáriid ovddeš vásáhusaid mearkagálvohukseamis ja buvttaovdideamis. Informánttat sávve doaimbábijuid mat eanet veahkehit buvttaovdideapmái ja márkanheiveheapmái. Guorahallama ávžžuhus lea bargat viidáseappot dáid doaimmaid dárbbuid kártemiin, geahčadettiin lagabui sin máhtu iežaset márkana birra, ja boahhteáiggi buvttaovdideami dárbbalašvuoda. Ávžžuhuvvui maid oazžut eanet dieđuid dálá márkandili birra vai dan máhtu sáhtášii geavahit márkanovdideapmái.

Duojji kopieren lea ain stuora hástalus ja riektesuddjen duojis lea okta áššiin masa dárbbášuvvo ovttasbargu riikarájaid rastá. Dieđáhus ii čoavde dáid hástalusaid, muhto lea deatalaš ahte gávdnojit strategiijat movt dáid sáhtášii čoavdit. Earret eará lea deatalaš ovttasbargat duodjebirrasiguin eará riikkain. Duoji riektesuddjen mielddisbukta riektesuddjema olggobealde boasttugeavaheami vuostá duoji gávpálaš áigumušain.

Sámediggeráđdi lea 2015:s bidjan johtui prošeavtta mas lea áigumuš ealáskahttit duodjemearkka. Prošeavtta mihttun lei ná hábmejuvvon: *«Čielggadit movt Sámi Duodji gálvomearka sáhtta ođasmahttojuvvot ja ealáskahttojuvvot, ja duodjemearkka geavaheapmi. Guorahallat sámi duoji sisdoalu ja buktit oktasaš definišuvnna sámi duojis.»*

Prošeaktaraporttas čállo maid earret eará ahte duodjeárbevierru ja duodjemáhttu dárbbáša juridihkalaš suddjema. Gálvomearkaortnet sáhtta leat okta málle movt beassá fas duohtandahkat iešmearrideami duoji ja sámi kultuvrra badjel gustovaš lágaid mielde. Ortnet lea maid mielde láchčime vejolašvuoda olahit dadjamaša sámi kultuvrra ávkkástallama birra.

Raporttas konkluderejuvvo ahte lea čielga dárbu beaktilis ja ovttastahttojuvvon sámi sertifiserenortnegii. Lea dárbu viiddidit sertifiserema nu ahte dat maid guoská eará buktagiidda go dušše árbevirolaš duojái, ja danin ferte sertifiserenortnet gokčá máŋga ceahki gokčandihte maiddái dáid dárbbuid.

Prošeakta evttoha sertifiserenortnega mas lea unnimusat guokte gálvomearka – okta mii lea “árbevirolaš duoji” váste ja nubbi mii lea “buktagiid váste maid sápmelaččat leat buvttadán/sámi buktagat”. Evttohuovvo maid ahte gálvomearkkas lea guovddáš dahje lávdaduvvon ollessámi eaiggát,

ja ahte báikkálaš ovddasteaddjit geigejit liseansa, mat maid hálldašit gálvomearkkaid.

Strategiijat

- Čuovvulit muhtin fitnodagaid mat háliidit heivehit iežaset buktagiid ostiide
- Hásttuhit ja movttiidahttit ealáhusa ráhkadit oktasaš profiila ja mearkka duodjebuktagiid várás
- Movttiidahttit ealáhusa ovddidit ođđa duodjebuktagiid sámi kultuvrra ja sámi kulturárbevieruid vuodul
- Hástalit gávpogiid, gávpealáhusa, turistageasuheddjiid, ráidduid, j.d. dihtomielaččat ángiruššat kvalitehtabuktagiiguin mat fállujuvvojit erenoamážit mátkkošteddjiide

6 Ekonomalaš ja hálldahuslaš váikkuhusat

Sámedikki jahkásaš bušeahtaid čuovvuleami ja Duoji ealáhusšiehtadusa šiehtadallamiid ja jahkásaš bušeahtamearrádusa bokte, mearriduvvojit ekonomalaš ja hálldahuslaš čuvvosat. Vejolaš stuorát rievddasat dahkkojuvvojit daid rámmaid sikkobealde mat leat biddjojuvvon duodjeealáhusa ruđaid hálldašeapmái, dás mielde maiddái váldošiehtadus ja jahkásaš šiehtadallamat mat buvttihit ealáhusšiehtadusa.

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi - 004/18

EKL - Mearrádus:

Álggahus

Sámedikki ealáhus- ja kulturlávdegoddi lea meannudan ášši 33/18 Sámedikki dieđáhus duoji birra dego ealáhussan.

Mearkkašumit

Bargiidbellodaga lahttu, Per Mathis Oskal ja Johtisápmelaččaid listu lahttu, Anders Somby jr., ovddideaigga mearkkašumi ássái.

Norgga Sámiid Riikasearvi lahttu, Mathis Nilsen Eira, Sandra Andersen Eira ja Vidar Andersen, Norgga Sámiid Riikasearvi/Sámeálbmotbellodaga lahttu, Jovna Vars Smuk, Bargiidbellodaga lahttu, Arild Pettersen Inga, Per Mathis Oskal ja John Kappfjell, Guovddášbellodaga lahttu Hans Ole Eira, Árjja lahttu, Inger Eline Eriksen Fjellgren, ja Nordkalottfolket lahttu, Tor H. Mikkola, dorjo mearkkašumi:

Čuoggái 1.1 Bajimuš mihttomearri

Árbevirolaš dujiin barget earáge sápmelaččat go sii geain duodji lea ealáhussan. Sii eai otnáš nammii eai sáhte gullat duodješiehtadusa vuollái, oažžut ekonomalaš váikkuhangaskaomiid Sámedikkis eaige sii leat registrerejuvvon momsaregistaris. Sii leat dattetge deatalaš oasis árbevirolaš duojs ja guovddáš oassi sámi servodagas. Sii viidáset fievriddit árbevirolaš máhtu earret eará ávdnasiid giehtadeamis ja ráhkadeames, ja buktet maiddái ráhkadanávdnasiid eará duojáriidda. Sámediggi áigu geahčadit dáláš doaibmabijuid, ja árvoštallat sierra ortnegiid sin várás.

Evttohusat

Nordkalottfolket lahttu, Tor H.Mikkola, ovddidii evttohusa áššái.

Norgga Sámiid Riikasearvi lahtut, Mathis Nilsen Eira, Sandra Andersen Eira ja Vidar Andersen, Norgga Sámiid Riikasearvi/Sámeálbmotbellodaga lahttu, Jovna Vars Smuk, Bargiidbellodaga lahtut, Arild Petteren Inga, Per Mathis Oskal ja John Kappfjell, Guovddášbellodaga lahttu, Hans Ole Eira, Árja lahttu, Inger Eline Eriksen Fjellgren, ja Johtisápmelaččaid listu lahttu, Anders Somby jr. dorjo evttohusa.

Evttohus 1

Čuoggás 4.1 Strategijjat, kuvlačuokkis 3, rievdaduvvo, leat ná:
Movttidahttit ángiruššamiid, prográmmaid, kurssaid ja sullasaččaid riddo-, mátta- ja julevsámi guovlluin maid bokte buoridit rektutterema dáid guovlluin.

Nordkalottfolket lahttu, Tor H.Mikkola, ovddidii evttohusa áššái.

Bargiidbellodaga lahtut, Arild Petteren Inga, Per Mathis Oskal ja John Kappfjell, dorjo evttohusa.

Evttohus 2

Lasáhus tekstii čuoggás 2.2. *Duoji meroštallan* maŋŋá vuosttaš teakstaoasi: Ráhkadanávdnasiid fitnen duodjái lea deatalaš vai sáhtta bargat dáinna ealáhusain. Sii geat barget erenoamáš buvttademiin vai sáhttet buktit ráhkadanávdnasiid duodjái, buvttadeddjiid galgá maiddá sáhttit registreret duodjeregistarii vai sáhttet oažžut duodjedoarjaga. Seamma eavttuid mielde go muđui duodjeealáhus oažžu.

Čuoggái 4.6 *Strategijjat* - lasáhus
Ođđa kuvlačuokkis:

- Sámediggi galgá váikkuhit oktasaš mearkagálvohuksema ja mearkka suodjaleami.

Nordkalottfolket lahttu, Tor H.Mikkola, ovddidii evttohusa áššái.

Evttohus 3

Vuosttas cealkka vuosttaš teakstaoasis čuoggás 3.4 *Doaibmadoarjja* rievdaduvvo, leat ná:
"Doaibmadoarjjaortnet guoská buvttadeddjiide geat buvttadit duoji ja leat dohkkehuvvon duodjeregistaris".

Loahppa teaksta čuoggás 3.4 Doaibmadoarjja (teakstaoasit 2-5) sihkojuvvojit.

Ovddádusbellodaga lahttu, Arthur Tørfoss, ovddidii evttohusa áššái.

Evttohus 4

Biddojuvvo sámediggeráđi árvalusa sadjái:

Nugo ovdan boahá dieđáhusas, de ii váikkuht duodješiehtadus ealáhusovdáneami sámi guovlluin. Buvttadeaddjit lea unnán ja leat smávva. Dát boahá das movt Sámedikki iežas váikkuhangaskaoapmeapparáhta lea láchčojuvvon. Dieđáhusas válddahuvojit buori vuogi mielde hástalusat, muhto eai atte buori čovdosa. Sáhtta orrut dego duodješiehtadus iešalddis hehtešii stuorát fitnodagaid ahtanuššama fága siskobealde. Danne ferte árvvoštallojuvot ahte ii go duodješiehtadus galggašii heaittihuvvot gaskaoapmin. Ornet orru maiddá vealaheamen dan ektui geat sáhttet oažžut doarjaga ortnegis, go duojár ferte ollašuttit gáibádusaid leat registrerejuvvon Sámedikki jienastuslogus.

Norgga ealáhuseallimis, maiddá sámi guovlluin, leat váldoáššis smávva ja gaska sturrosaš fitnodagat. Danne bivdá Sámediggi Stuorradikki ráhkadit buoret rámmaeavttuid mat giktalit ahtanuššama ja ovddideami. Dat ferte dahkkojuvot earret eará byrákatijja unnidemiin ja skoviid geahpedemiin, ja ahte

guhkes áiggi ja einnostan vejolaš politihkain. Dieinna lágiin šaddá álkit álggahit, nuppástuhttit, ođasmahttit ja bargat smávva ja gaska sturrosaš fitnodagaiguin.

Ođđa hutkama ektui lea deatalaš álkiduhttit ovttalbmofitnodagaid álggaheami ja doaimmaheami. Dan sáhtta dahkat earret eará ovttalbmofitnodagaid vearuheami álkiduhttimiin, nannet sosiála vuoigatvuođaid iešheanalisis ealáhusdolliide ja álkiduhttit momsaraporterema. Prográmmat nugo Nuorra hutkan berre nannejuvvot, ja Sámediggi háliida geavahit NH Finnmárkku movttiidahttit nuoraid árvvoštallat duoji birgejuvmin.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovaččat:

Muđui doarju Sámediggi Sámediggeráđi árvalusa.

Sámedikki dievasčoahkkin - 033/18

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 14.06.18 dii. 09.00

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 35 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 4 hilgojuvui 33 jienain 2 jiena vuostá
- Evttohus 3 hilgojuvui 30 jienain 5 jiena vuostá
- Evttohus 2 hilgojuvui 22 jienain 13 jiena vuostá
- Evttohus 1 mearriduvvui 34 jienain 1 jiena vuostá
- Ealáhus- ja kulturlávdegotti ráva mearriduvvui 31 jienain 4 jiena vuostá

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	John Kappfjell, áššejođiheaddji	
2	Arthur Johan Tørfoss	Kåre Olli
	Arthur Johan Tørfoss	
3	Tor H. Mikkola	Anders Somby jr.
		Vidar Andersen
	Tor H. Mikkola	
4	Jovna Vars Smuk	
5	Ann Karin Kvernmo	Synnøve Søndergaard
6	Per Mathis Oskal	Mathis Nilsen Eira
		Anders Somby jr.
	Per Mathis Oskal	
7	Arild Pettersen Inga	Piera Heaika Muotka
		Beaska Niilas
		Tor H. Mikkola
	Arild Pettersen Inga	
8	Ann-Elise Finbog	

9	Berit Marie P. E. Eira	
10	Kåre Olli	
11	Vidar Andersen	
12	Mathis Nilsen Eira	
13	Anders Somby jr.	
14	Beaska Niilas	
15	Nancy Porsanger Anti	
16	Per Mathis Oskal	
17	Arild Pettersen Inga	
18	Tor Gunnar Nystad	
19	Berit Marie P. E. Eira	
20	Kåre Olli	
	John Kappfjell, áššejođiheaddji	
	Arild Pettersen Inga, čoahkkinortnegii	
	Jørn Are Gaski, čoahkkinortnegii	

DC - Mearrádus:

1 Sisdoallu

Sámediggi almmuha dál vuosttaš geardde sierra dieđáhusa duoji birra. Dieđáhusa ulbmilin lea ovddidit stivrendokumeantta duoji várás ja signaliseret čielgaset mihttomeriid politihkalaš bargui. Sámedikkis ferte leat guhkesáiggi politihkka ja strategiija duoji ovddideami várás. Nugo earáge ealáhusain de rievddadit earret eará ekonomalaš rámmaeavttut, riekteovddideapmi maiddá duodjeealáhusa siskkoabealde.

1.1 Bajimuš mihttomearri

Duodji lea okta oassi sámi kulturárbbis ja lea sámiid árbevirolaš giehtaduodjegelbbolašvuolta. Duodji lea fága, kultuvra ja ealáhus, dasa lassin go duodji riggudahtta sámi identitehta, iešdovdu ja sámi giela. Duodji lea kulturguoddi ealáhus mas lea stuorra mearkkašupmi sámi gielaide, kultuvrii ja sámi ealáhusovddideapmái. Deatalaš lea sihkkarastit ahte duodji eallá sihke kultuvran ja ealáhusain. Duodji lea maiddá identitehtahuksejeddji oassi sámi servodagas.

Sámedikkis lea bajimuš mihttomearriin ovddidit duoji boahpteáigái čujuheaddji ja geasuheaddji ealáhusain. Dát dieđáhus ráddjejuvvo fas duodjái ealáhusain. Iežas buvttadan dujiid eanet vuovdin stuorát márkaniid lea guovddázis Sámedikki ángiruššamis. Dainna oaivvilduvvo ahte duodjeealáhus sáhtta heivehit ealáhusa rievdadusaide ja hástalusaid, ja ahte profesunalitehta, sisabohtu ja gánnáhahttivuohta ealáhusas buorráit.

1.2 Proseassa, mielváikkuheapmi ja gulaskuddan

Ealáhusain leat dollojuvvo mánga čoahkkima dieđáhusbarggu birra ja dieđáhusa bajimuš hástalusaid ja ángiruššansurggiid birra.

Dieđáhusárvalus sáddejuvvui gulaskuddamii čakčamánu 2017 ja gulaskuddanáigemearri lei skábmanánu 6. b. 2017. Gávccii organisašuvvna/priváhta olbmo leat vástidan gulaskuddamii.

2 Duodjeealáhusa stáhtus

2.1 Ekonomalaš raporta

Duodjeealáhusa ovddideapmái leat ráhkaduvvo ekonomalaš raporttat jagi 2006 rájes. Raporttain

válddahuvvo ealáhusa ekonomalaš dilli, ja jahkásaš šiehtadallamat duoji ealáhusšiehtadusa birra váldet vuolggasaji das.

Raporttat čájehit daid duojáriid ekonomalaš stáhtusa, geat leat ohcan doaibmadoarjaga Sámedikkis. Marjimuš golmma jagi vástesaš geahčastagat leat maiddá buohtastahttojuvvon. Analysat leat vuodđuduvvon ohcamiid dáhtoniidda ovddit jagiid ekonomalaš dili ektui.

Go čoahkkáigeassá, de čájehit analysat ekonomalaš raportta ektui 2017:s ahte gaskamearálaš duojáris lea ovttalbmofitnodat, lea nisssonolmmoš ja ássá Finnmárkkus. Sámedikki doaibmadoarjja lea ain deatalaš fáktora duojára ekonomiijai. Almmá doaibmadoarjaga haga livččii gaskamearálaš duojáris leamaš badjelbáza doaimmastis 15 %.

ležas duoji gávpejođus leat stuorra erohusat, 2,4 miljon ru rájes 51.000 ru rádjai. Ollislaččat lei ohcciid gaskkas iežas buvttadan duojis gávpejohtu 9 miljon ru ohcanjagis 2017, 8,5 miljon ru 2016:s ja 7,3 miljon ru 2015:s. Gaskamearalaš gávpejohtu lea sullii 345.000 ru 2017:s ja sullii 315.000 ru 2016:s.

2014:s ledje buvttadangolot eanet go duoji gávpejohtu. Dat dagahii earret eará dan ahte badjelbáza (doaibmaboađus) njejai 2014:s. Go geahččat buot duojáriid geat leat raporterren iežaset loguid jagi 2016 ovddas, de čájeha dat ahte sihke sisaboađut ja doaibmagolot leat gaskamearálaččat lassánan ovddit jagiid ektui. Doaibmaboađus čájeha maiddá lassáneami. Doaibmaboađus lea veaháš unnon, muhto lea ain badjel 2014-dási.

27 ohcci leat sádden doaibmadoarjjaohcamiid 2015:s ja 2016:s, ja 26 ohcci 2016:s. Leat unnit ohccit go jagi 2013 rájes ja ovddit jagiin. Raporttas ii daddjojuvvo mihkkege dan birra manne ohcciid lohku lea njiedjan. Sáhtta jurddašit ahte ohcanteknikkalaš dilin, lunddolaš heaitin ja rehketoalu bearráigeahččan maid Sámediggi álggahii 2012:s, sáhttet leat čilgehussan. Registrerejuvvon duojárid lohku dávista duojáriidda geat leat registrerejuvvon Sámedikki duodjeregistaris. Registarar ii leat dattetge áigequovdilastojuvvon marjimuš jagiin ja vealtameahttumit ii atte rivttes gova man ollu duojárat leat ealáhusas. Detálljat leat addojuvvon tabeallas 2.2 vuolábealde.

Tabealla 2.2: Man ollu ohccit registrerejuvvon duojáriid gaskkas.

Dán jagi raporta	Man ollu ohccit	Man ollu reg. ohccit	% ohcciin	Mearkkašumit
2016	26	83	31,3 %	
2015	27	81	33,3 %	
2014	27	80	33,8%	
2013	40	-	-	Raporta ii buktojuvvon.
2012	41	87	47,1%	
2011	45	83	54,2%	
2010	60	64	93,8%	

Raporttaid loguid vuodul leage nu váttis geassit oppalaš konklusuvnnaid duoji ekonomalaš ovdáneami birra. Go nu unnán leat vástidan, de sáhttet unna rievdadusat dagahit hui ollu bohtosii statistihkas. Dattetge čájeha dat midjiide veaháš movt duodjeealáhusa ekonomalaš dilli lea ovdánan.

Gaskamearálaš duojár lea (2017:s):

- Duojár doaimmaha ovttalbmofitnodaga, lea nisssonolmmoš ja ássá Finnmárkkus.
- Ollislaš gávpejođus mii lea 287.000 ru, lea ieš duddjon dujiid oassi 206.000. Ollislaš gávpejohtu lea lassánan jagis 2015 jahká 2016 22,1 %:in, ja iežas duoji oassi lea lassánan 20,4 % jagi 2015 ektui.
- Doaibmaboađus lea 40 %, mii lea seamma dásis go ovddit jagi.

- Doaibmadoarjja lea ain deatalaš duojáriid ekonomijai. Almmá doaibmadoarjaga haga livččii gaskamearálaš duojáris leamaš badjelbáza 15 % doaimmastis.

Duodjeaktevra lea mii lea dieđihan loguidis 2016 ovddas, ii leat nu olus earálágan dan aktevrras mii lea dieđihan loguidis ovddit jagiin.

Ohcanjagiin 2015 ja 2016 bohte 67 % ohcciin Guovdageainnus ja Kárášjogas. Ohcanjagis 2017 bohte ohccit 69 % Kárášjogas ja Guovdageainnus. Ohcciid lohku Guovdageainnus lea stabiila. Eará báikkiin leat geahppánan veaháš ohccit. Jovkui earát gullet Unjárga, Porsángu, Gáivuotna, Sørfold ja Ráisavuotna. Dat go sturra oassi ohcciin geat ohcet doaibmadoarjaga leat eret Kárášjogas ja Guovdageainnus, sáhtta bohtit muhtun muddui das go doppe lea guhkes duodjeárbevierru, muhtun muddui das go ollu duojárat guovllus bures rekrutterejuvvojit, muhtun muddui danne go váikkuhangaskaoapmeortnet deaivá olahusjoavkku bures, muhtun muddui danne go Sis-Finnmárkkus viššalit ostet dujiid ja muhtun muddui bohtá eará sivaidd geažil mat eai leat seamma čielgasat.

Ain leat čielgasit eanet nissonolbmot ohccin (69 % - 70 % ovddit jagi). Dát sohka bealjuohku lea leamaš viehka stabiila jagi 2010 rájes. Minsttar gos ohcamat bohtet lea viehka seammalágan go 2012. Sámediggi bidjá merkii ahte eai leat álggaga ohccit julev- ja máttasáme guovlluin. Dát dilli fuolastuhtta ja dan áigu Sámediggi čuovvut dárkilet. Raporttas ii daddjojuvvo mihkkege ohcciid ahkejuogo birra. Ohcanjagis 2015 bohte guokte ohcama oasusserviin, loahppa lei ovttalbmofitnodagain. 2016:s bohte golbma ohcama oasusserviin, loahppa bođii ovttalbmofitnodagain.

Ohcciid gaskkas leat guokte duojára geain goappašiin lea eanet go duppalin stuorát gávpejohtu iešbuvttaduvvon duojis goalmmádin stuorámuš duojára ektui. Dát váikkuha ollu gaskameriid rehkenastimii. Go mii váldit eret dáid duojáriid, de šaddá gaskamearálaš gávpejohtu 2016:s 214.323 ru. Go buohtastahtá jagiin 2015, mas okta duojár dollojuvvoi olggobealde lea gaskamearálaš gávpejohtu measta seamma.

26 ohcci gaskkas 2017:s lea 9 duojáris (44 %) sisabohtu duoji lassin. Njealjas sis leat eará sisabohtu mat leat stuorát go sisabohtu duodjedoaimmas. Guovtti duojáris lea viehka unnán eará sisabohtu – vuollel 10% ollislaš sisabohtu.

Jagi 2010 rádjai ledje viehka unna rievdadusat. Dilli 2010 rájes lea ovdánan positiivvalaččat vaikko mii oaidnit ahte ahtanuššan lea bisánan jagis 2015 jahkái 2016. Logut leat gáržžit ja rievdadusat ovttaskas duojára ektui sáhttet rievdadit ollu. Min diehtovuoddu ii atte midjiide makkárga čielgehusa ahtanuššamii jagi 2015 rádjai iige manjmuš jagi ahtanuššamii. 2015, 2016 ja 2017 raporttat čájehit ahte deataleamos vuovdinkanála lea njuolga vuovdin. Buohkat han oaivvildit ahte dat lea deatalaš. Muhto maiddá meassat – mat maiddá guhkás leat njuolga vuovdinkanálat – bohtá bajás. Unnimus deatalaš vuovdinkanálan adnojuvvo interneahhta ja poastavuovdin.

2.2 Duoji meroštallan

Guhkes áiggi politihka hábmema oktavuodas duodjeealáhusa várás lea dárbu áddet mii duodji lea. Mii lea erohus gávppálaš látnalabuvttaduvvon buktaga ja duoji gaskka? Makkár deaddu sámi kultuvrras galgá leat duoji ovddideamis bohteáiggis? Dasto buktá sámi ođđa design ođđa márkaniid ja ođđa kunddarjoavkkuid. Muhtumiidda leat sámi hápmásaš biktasat deatalaš oassi sámi identitehtas.

Duodjebuvttadeapmi rievdá muđui servodatovdánemiin. Bohtet ođđa ávdnasat, ođđa buktagat, ođđa design, ođđa buvttadanvuogit, ođđa ráhkadanávdnasat ja ođđa márkanaht. Duodjeealáhusha mekaniserejuvvo iešguđege dásis ja leat maiddá iešguđege áddejumiid das makkár ávdnasiid sáhtta leat lohpi geavahit duoji buvttadeamis.

Dát buktá hástalusaid duoji meroštallamii, ja meroštallan ferte dan geažil leat dan muttos dávggas ja bajimuš dásis ahte das vuhtiváldojuvvojit earret eará bohteáiggi rievdadusat. Duodjeealáhusha siskkoabealde gávdnat mii dál sihke árbevirolaš duoji ja ođđa sámi design.

Go juo duodji sáhtta leat nu mánggalágan, lea guhkit áiggi geahččaluvvon oazžut oktasaš

duodjemoštallama. Sámi organisašuvnnat Sámiid Duodji ja Duojáriid Ealáhussearvi gávnnahejde 2014:s ahte detállja dási meroštallama duodjái ii leat vejolaš dahkat, muhto šadde ovttaoavili bajimuš dási duodjemoštallamis:

«Duodji lea sámi čoahkkedoaba buot buvttadeaddji doaimmain maid duojár dahká. Dása gullet giehtaduodji, atnudaidda ja muohkaduvvon ávdnasat mat vuolget sámi kultuvrras ja árbevieruin. Duddjomii gullá ráhkadit iežasbuvttaduvvon kvalitehtadingsgaid, atnudinggaid, áđaid ja biktasiid mat čájehit sámi eallinmálla ja kulturárbevieruid sihke vuodđoávdnasiid válljema ja muohkadeami bokte, ja maid čábbudahttima viidodaga hábmemis ja buvttamálles.»

Samesløjdstiftelsen Sámi Duodji Ruotas definere duoji ná: "Sámi duodji, lea sámi namahus gieđainráhkaduvvon sámi buktagiin nu go biktasat, viessobiergasat, reaiddut ja činát. Giehtaduojs lea guhkes árbevierru. Vuodđun vel otná nai duojs leat luondduávdnasat. Sámi giehtaduodji lea buvttaduvvon boares árbevieruid mielde ja heivehuvvon ođđa teknikkaide ja geavahansurggiide guovllus guvlui.

Dujiin oavvildit mii dan giehtaduoji ja dan dáiddaduoji maid sápmelaččat barget, dan mearkkaša dan mii vuolgá sámi árbevieruin, sámi hábmenjurdagis, sámi minstariin ja ivnniin. Sátni duodji geavahuvvo maid albmavuoda meroštallamis sámi duojs ja sámi dáiddaduojs. Dás lea vuosttažettiin sáhka giehtaduoji birra ja nuppi dáfus fas sámi eallinmálla birra."

Barggu oktavuodas maid Sámiráđđi lea álggahan duodjemarkka ođđasis ealáskahttimis, de lea geahččaluvvon oažžut oktasaš meroštallama das mii duodji lea riikarájaid rastá. Dán ii lean dattetge vejolaš dahkat, earret eará dan vuodul go sániid ja duohpágiid áddejupmi lea čadnojuvvon gillii, suopmanii ja sosiolektii, ja lea dávjá subjektiivlaš. Dat mearkkaša dan ahte duojs sáhttet leat ollu mearkkašumit dađi mielde makkár oktavuodas leat. Go juo duodji doaba áddejuvvo nu mánggáláhkai ealli sámi kultuvrras, de lea veadjemeahtun mearridit loahpalaš meroštallama.

Sámediggi oaidná ahte detállja dási meroštallan duojs lea hástalus, ja gažaldahkan lea ahte lea go dán lágan meroštallan ulbmillaš. Deatalaš lea ahte ii ráhkaduvvo nu gáržžes rámma duodjái mii sáhtta hehttehit ealáhusa lunddolaš ovdáneami. Gáržžes meroštallan sáhtta áiggi mielde hedjonahttit gánnáhahtti ealáhusovdáneami eavttuid. Dan geažil ferte meroštallan leat dan muttos dávggas ja bajimuš dásis ahte dat váldá vuhtii earret eará duodjeealáhusa ovdáneami boahhteáiggis. Sámediggi oavvilda ahte meroštallan maid duodjeorganisašuvnnat Sámiid Duodji ja Duojáriid Ealáhussearvi gávnnahejde 2014:s lea buorre bargui viidáseappot.

2.3 Duoji aktevrrat

Duodjeorganisašuvnnat Sámiid duodji ja Duojáriid Ealáhussearvi ja Sámediggi vuolláičálla váldošiehtadusa duodjeealáhusa várás 29.03.05. Šiehtadusas boahdá ovdan ahte bealit galget šiehtadallat dađistaga ealáhusšiehtadusa duodjái doaibmabijuiguin, maid ulbmilin lea ovddidit ealáhusa daid politihkalaš mihttomeriid ja ealáhusa njuolggadusaid mielde maid Sámediggi áiggis áigái mearrida. Duoji stuorámus aktevra, Duodjeinstituhtta, ii leat mielde duodjeealáhusšiehtadusa šiehtadallamiin.

Duodjeorganisašuvnnat leat Sámedikki deatleamos ovttasbargoaktevrrat duodjeealáhusa siskkobealde. Organisašuvnnat nammadit earret eará lahtuid duoji fágálávdegoddái ja ekonomalaš lávdegoddái. Dat ráhkadit maidái ollu čielggadusaid ja raporttaid mat addet deatalaš mearrádusvuodui maidái Sámediggái.

Sámiid duoji ulbmilin lea ovdánahttit duojáriid beroštumiid ekonomalaččat, fágalaččat, sosiálalaččat ja kultuvrralaččat. Organisašuvdna galgá earret eará buoridit duojáriid rámmaeavttuid. Dat galgá maidái jođihit kulturguoddi ja ealáhusvuodot duodjedoaimma ovddideami.

Duojáriid Ealáhussearvi ulbmilin lea bargat dan ala ahte ovttaskas duodjebuvttadeaddji oažžu dohkálaš bargoeavttuid ja ovdánavvejolašvuodaid. Organisašuvdna galgá maidái ovdánahttit buoret

rámmaeavttuid ovttaskas buvttadeddjiid gánnáhahttivuhtii.

Tabealla 2.3 Lahttologut Sámiid Duojs ja Duojáriid Ealáhussearvvis jagiin 2012 – 2016:

Jahki	Registrerejuvvon lahtut Sámiid Duojs	Registrerejuvvon lahtut Duojáriid Ealáhussearvvis
2016	193	43
2015	131	39
2014	197	37
2013	153	46
2012	170	51

Jagi 2012 rájes lea Sámiid Duoji lahttolohku lassánan 170 lahtus 193 lahttui 2016:s. Duojáriid Ealáhussearvi lea unnit organisašuvdna go Sámiid Duodji, ja dás lea lahttolohku leamaš unnit eanet dássil manjimus jagiin.

Vuođđudusas Duodjeinstituhtta lea deaŋalaš rolla duodjefágalaš áššiid ja regionála ovddidanprošeavttaid ovddideami ja bagadusa ektui. Duodjeinstituhtta váldoulbmilin lea ovdánahttit ealáhusovddideami árbevirolaš duoji vuolggasajis. Duodjeinstituhtta galgá maiddái veahkehit ja ovdánahttit fágagelbbolašvuođa duoji siskkobealde, addit veahki ja ovdánahttit buktagiid ja addit buvttabagadusa, álggahit geahččalan- ja ovddidanbargui searvama. Duodjeinstituhtas leat leamaš 2017:s vihtta fidnooahppi ja okta oahppokandidáhta.

Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvrra váldokantuvra lea Guovdageainnus. Oahpahuskantuvrras lea fágaoahpahusfálaldat oahppokandidáhtii dahje fidnooahppái duodjeealáhusa siskkobealde. Okta eavttuin ahte sáhtá váldojuvvot fidnooahppin lea ahte sus lea joatkkaskuvla dási duodjefága.

Áigodagas jagi 2012 rájes jagi 2016 rádjai leat 16 fidnooahppi/oahppokandidáhta ožžon fágareivve. Mángasat leat maiddái manjidan fágareivve váldima jahkái 2017.

Tabealla 2.4 Geahčastat das man ollu ledje fidnooahppit fágareivviin jagiin 2012 – 2016 (Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvra, 2017):

Jahki	Gallis
2016	6
2015	1
2014	3
2013	4
2012	2

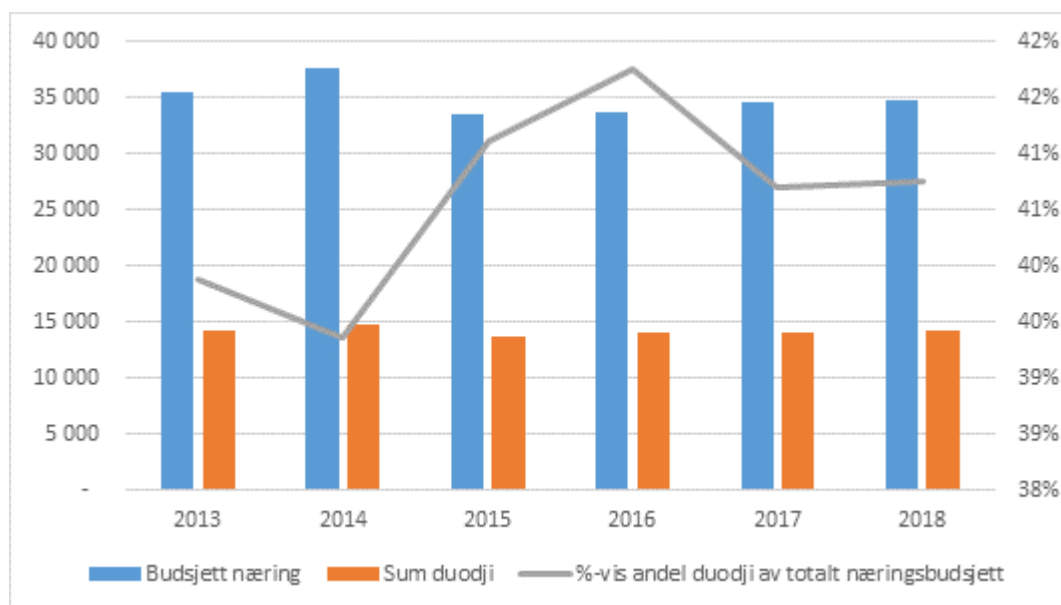
Sámediggi ruhtada buot bajábealde namuhuvvon aktevrraid Sámedikki jahkásaš bušeahhtašiehtadallamiid bokte.

3 Sámedikki váikkuhangaskaoamit

3.1 Sámedikki bušeahhta

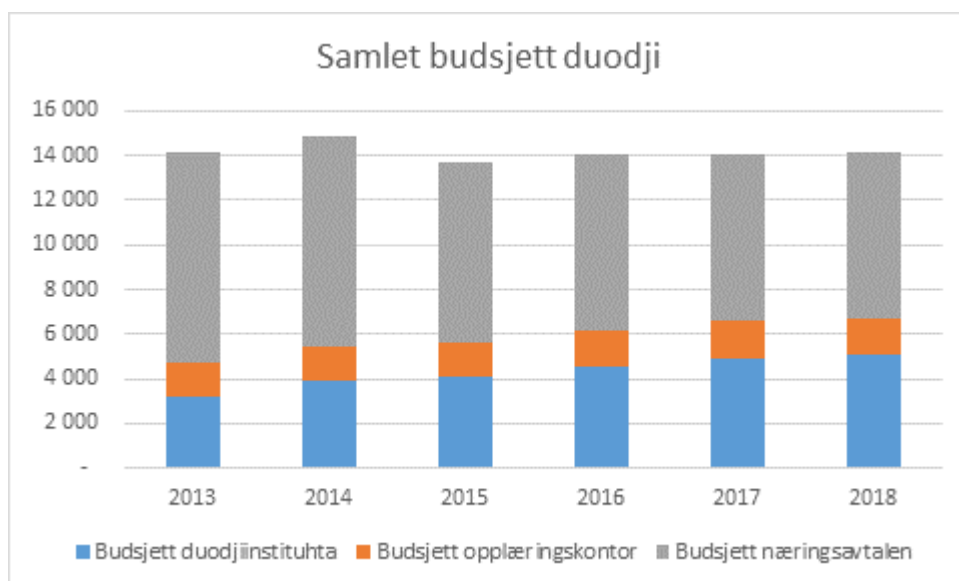
Sámediggi láve várret ja geavaha ollu ruđaid duodjái. Sámedikki 2018 bušehtas lea várrejuvvon 34,8 miljon ru ealáhusulbmiliidda. Das lea várrejuvvon 14.7 miljon ru duodjái, ja mielde 500 000 ru Duodjeinstituhta ja bagadusortnega evalueremii. Dat mearkkaša dan ahte 42 % ealáhusbušehtas lea várrejuvvon duodjái. Go geahččat áiggiid čađa, de lea duoji oassi manjimuš 6 jagis leamaš birrasii 40 % ealáhusa ollislaš bušehtas. Vaikko bušehtas ealáhusaide leat leamaš erohusat 37.6 miljon ruvnnus 2014:s 33,4 miljon ruvnnui 2015:s ja 34,8 miljon ru 2018:s, de lea bušehtta duodjái leamaš +/- 14 miljon ru ja dieinna lágiin oalle stabiila sullii 40 % ealáhusbušehtas.

Govus 3.1.: Duoji ja ealáhusa bušehttasubmi ja proseanta mielde juohku duodjái ollislaš bušehtas.

Sámediggi várrii 2018:s 7,5 miljon ru Duoji ealáhusšiehtadussii, 5 miljon ru Duodjeinstituhtii, 1,6 miljon ru Boazodoalu ja duoji Oahpahuskantuvrii ja 500 000 ru bagadanortnega evalueremii. Govvosis vuolábealde oaidnit ahte oktiibuot lea duodjebušehtta leamaš stabiila, muhto ahte poasttaid gaska juohkin lea rievdan manjimuš 6 jagis. Oassi mii manna Duodjeinstituhtii lea lassánan 3,2 miljon ru rájes 2013:s veaháš badjelaš 5 miljon ruvnnui 2018:s. Ealáhusšiehtadusa oassi lea njiedjan 9,4 miljon ruvnnus 2013 rájes 7,5 miljon ruvnnui 2018:s.

Govus 3.2: Ollislaš bušehtta duodjái juogaduvvon poasttaide ealáhusšiehtadus, oahpahuskantuvra ja Duodjeinstituhta.

Jagi 2017 rehketdoallu čájeha ahte geavahuvvui sullii 14 miljon ru duodjái. Dát mearkkaša dan ahte 2017:s geavahuvvui 40 % dain ruđain maid Sámediggi hálddaša ealáhussii, duodjái.

3.2 Duoji válđošiehtadus

Duoji ealáhussiehtadus mearriduvvui 2005:s ja rievdaduvvui 19.3.2007. Šiehtadus lea Sámedikki ja duodjeorganisašuvnnaid Sámiid Duodji, Duojáriid Ealáhussearvi gaska. Šiehtadusas addojuvvojit earret eará njuolggadusat ja vuodđu šiehtadallamiidda duoji ealáhussiehtadusa ja duodjeregistara sisdoalu birra.

3.3 Duoji ealáhussiehtadus

Duoji ealáhussiehtadus, mii šiehtadallojuvvo jahkásaččat gaskal duodjeorganisašuvnnaid Sámiid Duodji, Duojáriid Ealáhussearvi ja Sámedikki, lea Sámedikki deháleamos reaidu duoji ovddideamis. Ulbmil ealáhussiehtadusain lea ovddidit ealáhuslaš duoji mii lea gánnáhahti ja mas iežasbuvttaduvvon buktagiin lea buoret gávpejohtu.

Ealáhussiehtadusas leat earret eará doaibmadoarjja duojáriidda, investeren- ja ovddidandoarjja, álggahandoarjja, čálgoortnegat, márkanovddidandoaibmabijut ja doarjja organisašuvnnaide. Dasa lassin leat ealáhussiehtadusas doaibmabijut maid šiehtadit šiehtadallamiid oktavuodas, nu go gelbbolašvuodáloktema doaimmat, mearkagálvohuksen ja vuovdin- ja márkanastindoaimmat. Áššebealálaččat bidjet ovdan oppalaš rámma ja duodjeruđat várrejuvvojit sierra ruhtavárreemiid bokte.

Sámedikki jahkásaš bušeahttašiehtadallamiid bokte várre dasto Sámediggi ruđaid duodjeulbmiliidda. Dát guoská sihke doaibmabijuide maid leat soabadan, ja njuolggodoarjagii Duodjeinstituhtii ja Boazodoallo- ja duoji oahpahuskantuvrii. Sámediggeráđđi mearrida njuolggadusaid dáidda doaimmaide.

3.4 Doaibmadoarjja

Doaibmadoarjjaortnet guoská duodjefitnodagaide mat buvttadit árbevirolaš duoji, ja mat leat dohkkehuvvon duodjeregistarii. Duoji fágálávdegotti leat duodjeorganisašuvnnaid nammadan. Dat lea duoji fágálávdegoddi mii árvoštallá konkrehta juohke buktaga ja mearrida sáhtá go ohcci dohkkehuvvot duodjeregistarii vai ii. Duodjebuktagat dohkkehuvvojit ovttaid mielde, ja fágálávdegottis leat sierra eavttut dán árvoštallamis. Fágálávdegoddi árvoštallá earret eará lea go buvttat vuolggahuvvon sámi kulturárbevierus, man stuora oasis das buvttaduvvo mašiinnain, makkár

ávdnasat leat geavahuvvon, kvalitehta ja masa buvtta geavahuvvo. Sámi design ii boađe doaibmadoarjjaortnega vuollái, muhto sámi design boahdá eará ortnegiid vuollái duoji ja kulturealáhusaid vuollái maid Sámediggi hálddaša.

Ohccis guhte áigu duodjeregistarii, gáibiduvvo ahte deavdá eavttuid leat mielde Sámedikki jienastuslogus, muhto ii dárbbas leat čálihuvvon dasa. Áššebealálaččat leat mángga gearddi árvoštallan galget go sihkkut etnalaš gullevašvuoda gáibádusa, muhto leat šiehttan bisuhit dan. Duodjeealáhusa ekonomalaš raportta mielde lea doaibmadoarjja šaddan deataleappo oassi duojáriid ekonomiiiii go ovdal. Doaibmadoarjaga haga livččii duojáriin vuolláibáza iežaset doaimmas.

Hástalus dáinna ortnegiin lea go eai leat áibbas ovttaoavilis mii duodji lea. Leat iešguđet lágan ipmárdusat earret eará man stuora oassi buktagis sáhtá leat mášiinnain duddjojuvvon, ovdal go dan ii šat sáhte gohčodit duodjin.

Ovdamearkka dihtii leat eanadoalus mánggalágan buvttandoarjagat maid doallit sáhttet ohcat. Gávdno doarjja mii rehkenastojuvvo ellidlogu ja dekáralogu mielde, ja doarjja mii lea seammalágan buot dolliiide beroškeahhtá sturrodagas. Stuurámus doarjja lea guovlluin gos leat heajos šaddoeavttut. Dat mearkkaša dan ahte dolliin Finnmárkkus leat stuorát doarjagat ovttadaga nammii riikkas. Boazodoalus leat iešguđege doarjjaortnegat doppe gos buvttandoarjja lea stuorámus oassi lassin miessenjuovvandoarjagii. Buvttandoarjja lea 34 % biergovuovdimis ja eará divatgeatnegas vuovdinsisabođuin.

3.5 Sámedikki ánggiruššan kulturealáhusas

Sámediggi álggahii 2012:s iežas ánggiruššama oazžut eanet gánnáhahttivuoda sámi kulturealáhusaid. Okta ánggiruššansurggiin lei čađahit fitnodatovdánahttinprográmmaid kulturealáhusaid várás, man gohčodit Dáhttu. Dát lea fierpmádat- ja fitnodatovdánahttinprográmma kulturealáhusaid várás man Kreativ Industri lea hábmen Sámediggái.

Dáhttu čađa besset sámi kulturealáhusaktevrrat bargat earret eará fitnodatjurdagiin, ožžot álggahanveahki ja strategiiavoddidanveahki. Juohke prográmmas lea sadji 12 ealáhusbargái geain lea hállu ja dáhttu ásahit gánnáhahtti fitnodaga.

Guovddáš ulbmil prográmmain lea maid hukset fierpmádaga aktevrraid gaskka. Prográmma bistá jagi ja das leat golbma čoagganeami ja juohke oasseváldi oazžu 30 ráđđeaddidiimmu juohkehaš. Mihttomearri lea ahte maŋgil loahpahuvvon prográmma galget eambbogat eallit iežaset kulturealáhusfitnodagain. Dákkár prográmma čađahuvvui maid duojáriidda. Dása serve 12 fitnodaga, 10 bohte Finnmárkkus ja 2 Romssas. Bohtosiid birra čoagganemiin eat sáhte vuodadat olus maidege, muhto jearahallamiin maid leat čađahan maŋgil čađahuvvon prográmma, vástidedje ollu fitnodagat ahte sii vuhttet eanet gánnáhahttivuoda ja buoret gelbbolašvuoda maŋgil čoagganemiid. Sámediggi lea viidásetfievrridan dán ánggiruššama ođđa golmma jahkái 2017 rájes, ja dat sáhtá boahtit maid duodjeealáhussii ávkin.

4 Ánggiruššansuorggit

Duodji lea deatalaš kulturguoddi, ja Sámedikki mielas ferte leat vejolaš ovdánahttit eanet ealáhuslaš duoji. Duodjeealáhus ferte leat gánnáhahtti, seammás fertejit leat ovdánahttinvejolašvuodat, sihke árbevirolaš duodjedoaimmaide ja ođđa sámi kulturbuktagiidda main lea vuolggasadji sámi kultuvrras. Máhtu fievrrideapmi ja rekruiteren duodjeealáhussii leat deatalaš dán oktavuodas. Danne áigu Sámediggi bisuhit doarjaga duodjestipendii, duodjekurssaide ja duodjebagadallamii. Sámedikki váldoulbmil lea ovdánahttit duoji boahhteáigasaš ja geasuheaddji ealáhussan sámi guovlluin. Duodjeealáhusa ferte geahčadit fárrolaga sámi kulturealáhusaiguin, ja oppalaččat dan ovdáneami- ja ovdánahttinpotensiála ektui mii lea das. Kulturealáhussuorggi ovdáneamis biddjojuvvo fokus gelbbolašvuhtii, danin go vurdojuvvo ahte ovdánahttin boahhteáiggis lea juste dán surggiin.

Duodjeealáhus vásiha internationála gilvaleami doaimmain main ii leat sámi kulturduogáš. Muhtun duojáriin lea fokus iežaset duodjái ii ge vealtameahttumit dasa mii lea gánnáhahtti. Dán oktavuodas

lea duodji guovddáš kulturguoddi ealáhus mas lea stuora mearkkašupmi sámi kultuvrii ja gillii. Sámediggi áigu dattetge joatkit barggu ovdánahttit duoji gánnáhahti ealáhussan, seammás go sámi kultuvrra seailluheapmi ja ovdánahttin leat vuodđun. Sámediggi berošta ahte duojs leat buorit ekonomalaš eavttut ja viidáseappot ovddiduvvo sihke ealáhussan ja kultuvran.

4.1 Ángiruššansuorgi 1 - Rekrutteren

Mihttomearri: Sihkkarastit nuoraid rekrutterema duodjeealáhussii

Rekrutteren duodjeealáhussii lea unnán. Sámedikkis leat doarjjaortnegat sihke ohppiide joatkkaskuvllas ja allaskuvllas, hospiteremii ásahuvvon fitnodagain ja doarjjaortnet oahppokantuvrii. Duodjeinstituhtas lea maid bagadallanortnet ja váldá vuostá oahpahalliid. Dattetge eai leat nu gallis dáin geat álget ollesáigásaš duojárin maŋŋil oahppoáiggi. Sin gaskkas geat álget, álget eatnasat ovttalbmofitnodagain, mas dávjá duddjojít seamma dujiid go earáge duojárat ja seamma márkanis, ja dat sáhtá goazadit fitnodaga stuorruma. Otnáš nammii diehtit mii unnán manne váilu rekrutteren ealáhussii. Danne dárbašit eanet máhtu manne nuorat eai vállje álgit duojárin ealáhusas.

Rekrutteren duodjeealáhussii lea ain deatalaš, ja ahte gávdnojit stipeanddat ohppiide, studeantaide ja fidnoahppoortnegii. Regionálaguorahallamis sámi guovlluin 2016:s (Telemarksforsking) čájeha ahte sámi guovlluin eai álggahuvvo nu ollu fitnodagat go eará guovlluin riikkas. Eará analysat čájehit ahte ollu sámi fitnodagain ii leat áigumuš stuorrut, muhto leat duhtavaččat go fitnodagas lea badjelbáza ja go fitnodat ceavzá ekonomalaččat. Sámedikkis lea beroštupmi oazžut eanet máhtu das manin nuorat eai álgge duddjot ollesáiggis maŋŋil oahppoáiggi. Duoji 2015 ja 2016 ekonomalaš raporttat čájehit ahte ohccit geat ohcet doaibmadoarjaga Sámedikkis bohtet eanet eará sajiin go Kárášjogas ja Guovdageainnus, vaikko leat lasihan váikkuhangaskaomiid doaibmadoarjjaortnegiid bokte guovlluide olggobealde Finnmárkku. Mihttomearriin lea lasihit rekrutterema duodjái julev- ja lullisámi guovlluin, ja lasihit vuovdin- ja dienasvejolašvuodaid dáin guovlluin.

Duodjeinstituhtas lea maid bagadallandoaibma Romssas, Nordlánddas ja lullisámi guovllus. Dasa lassin lea Árran bidjan searaid duodjái. Ollu dáin doaimmain leat čadnon vuodđokurssaide duojs ja bagadallamis. Dáin guovlluin leat dattetge unnán álggahuvvon duodjefitnodagat. Duodjeinstituhtta sáhtá go doaibmá máttasámi guovllus váldit stuorát ovddasvástádusa duojáriid rekrutteremis ja ealáhusa ovddideamis dán guovllus.

Hástalus lea loktet gelbbolašvuoda duojs ja dan bokte viidásetfievrridit duoji immateriála kulturárbbi riddo- julev- ja lullisámi guovlluin. Mihttoolaheapmi ferte leat seailluhit ja ovddidit dán kulturárbbi ja maiddá geahččalit oazžut ceavzilis duodjedoaimmaid.

Mángasii lea duodji ja sámemálet bivttasbuvttadeapmi deatalaš identitehtahuksejeddji doaibma. Deatalaš eaktu dasa ahte duodjeealáhus galgá sáhttit ovdánit, lea ahte dát ovdáneapmi lea heivehuvvon eará treandaide sámi servodagas. Bivttasčájehheapmi ja čájáhusat buktet sáhkkiivuoda ja dáiddalašvuoda. Dákkár lágideamit addet eanet beroštumi sámi kultuvrii ja sáhttet leat mielde movttidahttimin nuoraid álggahit iežaset doaimmaid. Dat ahte olmmošlohku njiedjá sámi guovlluin ja gávpogat sturrot, dahká ahte dákkár identitehtahuksejeddji áđat šaddet deataleappot nuoraide geat orrot olggobealde árbevirolaš sámi guovlluide.

Deatalaš lea ahte buot bealit duoji siskkobealde árvoštallet eanet ángiruššat rekrutteremiiguin guovlluin olggobealde Sis-Finmárkku, nu ahte iešguđet lágan duojit, árbevierut ja teknihkat viidásetfievrriduvvojít ja ovddiduvvojít. Árbevirolaš máhttofievrrideapmi ruovttuin, kulturinstitušuvnnaid ja duodjeorganisašuvnnaid doaimmat mat buvttihit eanet beroštumi duodjái, leat deatalaččat dán oktavuodas.

Strategiijat

- Viidásetovddidit buriit ruhtadanortnegiid nuoraide geat háliidit bargagoahtit duoji siskkobealde
- Bargat dan ala ahte buoridit máhtovuoda hástalusaide rekrutterema birra ealáhussii
- Movttidahttit ángiruššamiid, prográmmaid, kurssaid ja sullasaččaid riddo-, mátta- ja julevsámi

- guovlluin maid bokte buoridit rektutterema dáid guovlluin.
- Bargat dan ala ahte rekrutteret duojáriid kursadoaimma bokte

4.2 Áŋgiruššansuorgi 2 – Gánnáhahttivuohta

Mihttomearri: Buoridit gánnáhahttivuođa duojis

Seamma go earáge ealáhusain, de lea gánnáhahttivuohta vealtameahttun buori ovdáneapmái ealáhusas. Duoji ealáhusšiehtadus lea okta váikkuhangaskaomiin mat Sámedikkis leat sihkarastit ealáhusa mii lea ovdáneamen. Ovdáneapmi duodjeealáhusas – Ekonomalaš raporta 2016 čájeha ahte gaskamearálaš ollislaš dienas duojis lea measta duppalastojuvovn sullii 275 000 ruvnnus 2010:s sullii 490 000 ruvdnui 2016:s. Gaskamearálaš doaibmaboadus lea leamaš stabiila jagi 2010 rájes ja lei rehkenastojuvvon leat 124.453 ru 2016:s. Sáhttet leat ollu ákkat manne gánnáhahttivuohta ii šat buorrán. Vuosttažettiin lea árbevirolaš duojis ollu bargu ja dan lea hui áddjái buvttadit. Nuppádassii lea buktagiid haddi hástalus ja daid hattit eai olus dávis dan bargui mii lea duddjoma duogábealde. Ovdamearkka dihtii ii oaččo gieđain gorrojuvvon goikkehiin seamma hatti go fabrikkaviđat Kero-skoavain. Dát čájeha ahte bargu buktagiin ii vealtameahttumit dávis máksindáhtolašvuhtii. Ekonomalaš raporttain boahtá ovdan ahte duodjebuktagiid hattit eai lassán haddegoargnumii dávistettiin muđui servodagas. Jagi 2016 ekonomalaš raporta čájeha dasto ahte gaskamearálaš doaibmagollu lea lassánan gaskamearálaš ollislaš dietnasiid dávistettiin, muhto ahte doaibmagolut mañimuš guovtti jagis leat jeavdásan. Ealáhus ieš berre eanet leat mielde bidjamin láidestusaid dasa makkár hattit duodjebuktagiin galget leat. Mii jáhkkit ahte dán hástalusas lea maiddá sáhka váttisvuođa birra juksat stuorát márkaniid, geahča lagabuidda áŋgiruššansuorggi 5, “Stuorát márkana”. Hástalusas lea gánnáhahttivuođa buorideapmi árbevirolaš duojis ja rivttes hatti váldimis buktagis.

Dat proševttat mat leat álggahuvvon mearkagálvohuksemis Sámiráđi beales ja Duojáriid Ealáhussearvvi beales MIS-proševtta bokte leat deatalaččat vai sáhtá váldit stuorát hatti márkana ja nie juksat buoret gánnáhahttivuođa. Iskkadeamit čájehit ahte oastit mávssášedje eanet buktagis go dovdet duogáža ja movt dat lea ráhkaduvvon. Sámediggi áigu ain doarjut álgagiid ja proševttaid mat álggahuvvojit oažžun dihtii mearkagálvuu duojis.

Duoji siskkobealde leat ollu buorit ovdamearkkat eanet design geavaheapmái ja ođđa design lea oassi buvttadeamis ja buktagiin. Sámedikki mielas lea buorre go ođđa design ovdánahttojuvvo oassin duoji ovddideamis ealáhussan, dát addá vejolašvuođaid juksat stuorát márkana ja márkana mii dáhttu máksit.

Ovttas ráđiid duodjeorganisašuvnnaiguin lea Sámediggi ráhkadahtán raportta váikkuhusaid birra jos duojis luvvešii momssa. Raportta ráhkadii Noodt&Reiding ja geigii dan guovvamánus 2018. Raporttas leat geahčaduvvon momsageatnegasvuođas luvvema dahje spiehkasteami sierra váikkuhusat, ja dat lea buohtastahttojuvvon eará sullasaš ealáhusaiguin, earret eará giehtadujiin, dáiddadujiin, dáiddáriiguin jna. Dušše muhtun osiin maid sáhtá gohčodit dáidagiin spiehkastuvvo momsageatnegasvuođas, ja buohtastan vejolaš buktagiin mat gullet kategorijai geavahusdáidda/dáiddaduodji ii leat spiehkastat dahje luvvejuvvo ortnegis. Dasto čájehuvvo ekonomalaš raporttas ahte ollislaš doaibmagolut ealáhusas leat measta seamma ollu go ollislaš doaibmagolut, mii mearkkaša ahte erohus sisa- ja olggosguvlui momssas lea unni, ja dieinna lágiin lea vuoiu ovdamearkka dihtii momsageatnegasvuođas spiehkasteamis unni. Sámediggi oaidná stuorát siva doarjut álgaga ja proševttaid mat čatnasit mearkagálvohuksemii man olis sáhtá oažžut buoret hatti márkana, go ain geahčalit luvvet dahje spiehkastit momsageatnegasvuođas.

Eanas duojárat leat ovttalbmofitnodagat main ii leat olu formálalaš oktavuoha eará duojáriiguin. Muhtimiidda sáhtá ovttasbargu ja fierpmádat leat buorre sihke fágalaš ovdáneami dihtii ja maid gánnáhahttivuođa dihtii. Dát guoská earenoamážit easkkaálgiide. Sámediggi lea iežas fitnodatovddidanprográmain vuoruhan fierpmádathuksema juste danin vai gánnáhahttivuohta buorránivččii. Ovttasbargu earáiguin olggobealde duodjeealáhusa sáhtá rahpat ođđa márkaniid. Earenoamážit guoská dát mátkeealáhusfitnodagaide ja lágideaddjimárkaniidda. Ovdamunni lea ahte duojárat álkibut olahit ođđa ostiide eaige dárbaš golahit ollu ruđa dasa. Dát sáhtá maid šaddat goappašagaide ávkin, go seammás beassá mátkeealáhus ovdanbuktit ealli sámi kultuvrra ja

báikkálaččat buvttaduvvon kvalitehtabuktagiid. Mátkkošteddjiide Sámis lea leamaš hástalussan earret eará gávdnat vuovdinbáikkiid dahje gávdnat duojáriid geat ovdamearkka dihtii vuvdet ruovttus. Ovttasbargu duojáriid gaskka dujiid oainnusmahttin dihtii ja olámuddui buktima dihtii sáhtášii buoridit gávpejođu ja dieinna lágiin gánnáhahttivuođa ealáhusas. Muhtun duojáriidda lea hástalussan go sis ii leat lága bokte addojuvvon vuoigatvuohta vuodjit mohtorfievrruiguin meahcis go galget viežžat ráhkadanávdnasiid. Mohtorjohtaluslága berrešii rievdadit nu ahte duojárat sáhttet viežžat ráhkadanávdnasiid meahcis.

Jus galgá gávdnot ceavzilis duodjeealáhus, de ferte biddjot fokus earret eará buvttavuođideapmái, designii, hospiteremii, bagadallamii, oahppostipendii, investeremiidda ja márkanastimii ja vuovdimii. Muhtimat dárbašit ođastit doaibmaapparáhta ja gávdnat ođđa buvttadanmáliid. Innovašuvnnaat buvttadanproseassain mat addet áiggi ja resurssaid beaktilis geavaheami, ja álkiduhttet buvttademiid, addet stuorát vejolašvuođaid buoridit gánnáhahttivuođa. Sámediggi ferte ain vuoruhit doarjagiid innovašuvnnaide, investeremiidda, álggahanstipeandda ja fitnodatovdánahttimii doarjaga. Lunddolaš lea vuoruhit ovttasbargo- ja ovddidanprošeavttaid, márkanastima ja vuovdin- ja márkanastindoaimabijuid.

Strategiijat

- Ealáhusšiehtadusa bokte joatkit ruhtadanortnegiid ovddidan- ja investerendoaimabijuide ealáhusas mat addet buoret vuođu buoret gánnáhahttivuhtii
- Doarjut álgagiid, proseassaid ja prošeavttaid mat váikkuhit duoji loktema mearkagálvun
- Vuolggahit ja formaliseret ovttasbarguu ja fierpmádaga duojáriid gaskka
- Hástalit ealáhusa ovttas bargat duoji eanet oainnusmahttimis ja olámuddui buktimis
- Sámediggi áigu bovdet ealáhusorganisašuvnnaid ja Duodjeinstituhta ovttas bargat dan ektui ahte bidjat fokusa earret eará haddebijamii vai fitnešedje buoret hattiid márkanis

4.3 Áŋgiruššansuorgi 3 – Váikkuhangaskaoamit heivehuvvon duodjeealáhusii

Mihttomearri: Váikkuhangaskaoamit mat leat heivehuvvon ealáhusa boahteáigái ja mat buktet gánnáhahttivuođa

Doarjjaortnegat duodjái mearriduvvojit dábálaččat ealáhusšiehtadusaid bokte. Dárbbu mielde rievdaduvvojit dát, ja leat dávjá gáibádusaid vuođu maid Sámediggi bidjá eará doarjjaortnegiidda. Duoji doaibmadoarjja lea dat ortnet mii dávjjimusat lea leamaš fokusis. Doaibmadoarjja galgá sihkkarastit ahte duojárat sáhttet doaimmahit ealáhusa badjelbáhcagiin. Dát doarjja lea oaiuvilduvvon lassigoluid gokčamii mat bohtet go dárbbášuvvojit ollu bargonávccat, ja go gávdnojit hástalusat buvttadeami mekaniseremis. Dán doarjagis lea maid ollu dadjamuš árbevirolaš duddjoma sihkkarastimii.

Bearráigeahččamat maid Sámediggi lea čađahan 2012:s, 2014:s ja 2015:s čájehit ahte ollu duojáriin lea váilevaš rehketdoallu. Stuorra hástalusat leat earret eará duođašteamis mii vuvdojuvvo iežas buvttadan duodjin ja mainna lágiin rehketdoallu biddjojuvvo bajás. Gávdno maiddá gávppašeapmi lagas fulkkiiiguin, váilevaš guorranvejolašvuohta ja váilivuođat rehketdoalu fievrrideamis. Ollu áššiin lea šaddan eahpádus das ahte leatgo buktat mátkemuittut vai duodji. Ortne praktiseren čájeha ahte duodjeregistarii leat maiddá dohkkehuvvon buvttadeamit main ollu geavahuvvo mášiidna, dihtorstivren jna, ja dieinna lágiin leat doarjjavuoigadahttojuvvon. Vejolašvuođat duođaštit leatgo vuvdon buktagiid ieža buvttadan vai leatgo oastán dujiid dahje leatgo dat mátkemuitu, lea stuorámuš hástalus doaibmadoarjjaortnegis.

Ekonomalaš raporta čájeha ahte doaibmaboađus lea leamaš stabiila manjimuš guhtta jagi mii vuođusta teoriija ahte doaibmadoarjjaortnet lea passiiva ortnet mii unnán buvttiha ovddidanbarggu duodjeealáhusa siskkobealde. Nuppe dáfus čájeha seamma ekonomalaš raporta ahte juste doaibmadoarjjaortnet buvttiha birrasii 100 000 ru doaibmaboahtosa. Almmá doaibmadoarjjaortnega haga livččii doaibmaboađus várra lean birrasii nolla.

Dát hástalusat leat árvoštallojuvvon mángii Sámedikkis, ja leat digaštallan ollu molssaevttuid birra

doaibmadoarjjaortnegii. Doaibmadoarjjaortnet sáhttá álkiduvvot, rievdaduvvot dahje heaittihuvvot.

Vuosttaš molssaeaktu mii sáhttá álkidit ja beavttálmahttit ortnega hálddašeami buohkaide, lea bidjat gáibádusa ahte ohccis galgá leat autoriserejuvvon rehketdoalli. Autoriserejuvvon rehketdoalli sáhttá duođaštit ohcci vuovdima iežasbuvttaduvvon duojis. Hástalussan dás lea dattetge ahte rehketdoliin ii leat duodjefágalaš gelbbolašvuohta árvvoštallat mii lea duodji ja mii ii, dahje leago vuvdojuvvon duodji iežas buvttá vai ii. Doaibmadoarjjaortnegis vuoruhuvvojit jagi 2018 rájes dohkkehuvvon duojárat geain lea autoriserejuvvon rehketdoalli, gč. Sámedikki 2018 bušeahta.

Nubbi molssaeaktu lea heaittihit duodjeregistera, nu ahte juohke ohcama oktavuodas árvvoštallojuvvojit sihke ohcci buktagat ja duođaštus das ahte leago iežasbuvttaduvvon duodji. Duodjeregistar lea unnán dávgeis ortnet ja dan lea leamaš váttis áigejuovdilastit dađistaga. Ornet fágálávdegottiin mii lea dohkkehan buktagiid ja buvttadeddjiid duodjeregistarii lea maiddá dagahan ahte doaibmadoarjjaortnega hálddašanvuogadat lea unnán dávvgas.

Goalmmát molssaeaktu lea heaittihit doaibmadoarjjaortnega ja bidjat sadjái ođđa váikkuhangaskaopmeortnega omd. 3-jagá bargostipeandda. Stipeandda ulbmilin galgá leat lasihit buvttadeami, ráhkadit ođđa buktagiid dahje ođđa buvttamálliid, designa, gelbbolašvuođaloktema jed. Dákkár bargostipeanda sáhtášii viidásetovddidit duodjeealáhusa ja lasihit su sisabođu gii oažžu stipeandda.

Doaibmadoarjjaortnet lea hástaleaddji ja dan hálddašeapmi gáibida nu ollu bargonávccaid, ja ii olus váikkut ealáhusa ahtanuššama, ja lea eahpesihkarvuohta ulbmilolahusa ektui ahte buvttaduvvo go eanet iežas duodji. Nuppe dáfus buvttiha ortnet positiivvalaš doaibmabohtosa duojárii ja dieinna lágiin sihkkarastá maiddá gánnáhahttivuođa ja váikkuha rekrutterema ealáhussii. Buot aktevrraid várás ealáhusa oktavuodas lea ásahuvvon arena gos deaivvadit guorahallat hástalusaid ja ángiruššamiid boahteáigái. Dákkár arena lea deatalaš bargui váikkuhangaskaomiid ovddidemiin mii sihkkarastá rekrutterema, gánnáhahttivuođa ja ahtanuššama ealáhusas.

Sámediggi áigu vuoruhit doaibmadoarjjaortnega beavttálmahttima ja álkiduhttima earret eará dainna lágiin ahte bidjat eanet ovddasvástádusa ja doaimmaid autoriserejuvvon rehketdoliide. Ja de lea duodjeregistara ja duoji fágálávdegotti heaittiheapmi ulbmillaš ja barggu lunddolaš joatkka. Dat mearkaša sirdima dáláš guovtteoasát áššemeannudeamis (vuos ohcan duodjeregistarii ja maŋŋá ohcat doaibmadoarjaga) ortnegii mas lea dušše okta dássi (dušše doaibmadoarjjaortnet). Sáhttá leat dárbu fágalaččat árvvoštallat buktagiid maidda ohccojuvvo doarjja, ovdamearkka dihtii eahpáhusa dahje ođđa ohcciid oktavuodas. Dán lágan fágalaš árvvoštallama sáhttá ovdamearkka dihtii Duodjeinstituhtta, mas lea fágagelbbolašvuohta suorggis, dahkat.

Doarjja investeremiidda, ovdánahttindoaimbajuide ja álggahandoarjja doibmet ulbmillaččat, ja daid sáhttá álkidit heivehit duodjeealáhusa dárbbuide ja muđui servodaga rievdamas mielde.

Strategiijat

- Ovttasbargguin duodjeealáhusa beliiguin ovddidit ja heivehit doarjjaortnegiid nu ahte dat sihkkarastet boahteáiggi ealáhussii ja gánnáhahtti duodjeealáhus
- Beavttálmahttit ja álkiduhttit doaibmadoarjjaortnega

4.4 Ángiruššansuorgi 4 – Ealáhusa organiseren

Mihttomearri: Ulbmillaš organiseren mii lea heivehuvvon ealáhusa dárbbuide

Duodjeinstituhtas lea deatalaš rolla duodjefágalaš áššiid ja regionála ovddidanprošeavttaid ovddidemis ja bagadeamis. Sámediggi oaidná maiddá ahte Duodjeinstituhtas lea ollu gelbbolašvuohta ja lea lávdaorganisašuvdna, mii lea deatalaš duoji viidáseappot ahtanuššamii ja dasa rekrutteremii. Sámediggi háliida ahte Duodjeinstituhtta galgá leat mielde viidáset ovddideamis ja váldit stuorát oasi go ovdal. Duodjeinstituhtta galgá vuosttažettiin doaibmat ealáhusvuđot duoji ovddidanguovddázin. Lunddolaš lea ahte Sámediggi lea árrjajalaš ja čuovvola lávga instituhtta ja ahte

dat earret eará čielggasmahttojuvvo jahkásaš juolludusreivviin. Dán lunddolaš čuoovvuleapmi lea ahte vurdojuvvo guhkes áiggi plána Duodjeinstituhta ovddideapmái.

Sámediggi áigu 2018 áigge čađahit Duodjeinstituhta ja guoskevaš duodjebagadanortnega evaluerema. Dat lea deatalaš vai sáhtta árvvoštallat duoji ulbmilolahusa ealáhussan, ja movt ealáhus geavaha ja ávkkástallá duodjebagadeddjiiguin. Duodjeinstituhta vuollásaš duodjebagadeddjiid sturrodat ja viidodat bissehuvvo danne dassázii go evalueren lea čađahuvvon ja Sámediggi lea ožžon vuđolaš árvvoštallama. Evaluerema joatkkán lea maiddá lunddolaš geahčadit lagabuidda Duodjeinstituhta organiserema.

Dat go guokte duodjeorganisašuvvna ja Duodjeinstituhta barget sullii seamma mihttomeari gulvui, eaktuda lávgadeappot ovttasbarggu dán golbmasa gaska. Sámediggi juolluda doarjaga dáidda ja Sámediggái lea deatalaš árvvoštallat makkár ávki dain ruđain lea. Sámediggi lea ollu oktavuodain evttohan dáid ovttastahttima ja eanet formaliserejuvvon ovttasbarggu organisašuvvnaid gaska almmá ahte dat lea dáhpáhuvvan. Jos galggaš beaktileappot ávkkástallat resurssaiguin ja ángiruššama oktiirdnemiin duodjeealáhusa ektui, de lea lunddolaš ahte Duodjeinstituhta áiggi mielde laktojuvvo duoji ealáhusšiehtadussii. Dat seamma guoská Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvrii mii lea deatalaš oassi duoji ollislaš ovddideamis. Lunddolaš lea ahte juolludusat oahpahuskantuvrii gehččojuvvojit fárrolaga ealáhusšiehtadusain ja njuolggo doarjagiin Duodjeinstituttii.

Strategiijat

- Heivehit Duodjeinstituhta duoji váldošiehtadussii
- Duodjeealáhusa organiserema geahčadeapmi

4.5 Ángiruššansuorgi 5 – Gelbbolašvuoda bajideapmi

Mihttomeari: Buoridit gávppálaš oasi duojis

Duodjeealáhusas lea dárbu gelbbolašvuodáloktemii mángga dásis. Sámediggi lea bidjan návccaid fitnodatovdánahttinprográmmaide maiddá duoji váste kulturealáhusángiruššamis. Duodjeealáhusa siste leat digaštallamat nagodit go bagadallandoaimmat loktet gelbbolašvuoda duodjeealáhusas, ja buktet go ruđat mat leat várrejuvvon bagadallamii, eanet bargosajiid, ja vel leat go dat lasihan gánnáhahttivuoda. Hástalussan šaddá čielggadit movt gelbbolašvuodálokten galggašii doaimmat duodjebirrasiin, ja maiddá man ollu ealáhusperspektiivvas galgá leat dadjamuš go gelbbolašvuodadoaimmabijut biddjojit johtui.

Gelbbolašvuodálokten lea okta doaimmabijuin masa eatnasiin duodjeealáhusas lea dárbu goas nu. Gelbbolašvuodálokten ferte dávistit ealáhusa dárbbuiguin, ja dain ferte leat dássi mii boahá ávkin ealáhussii. Eanas gelbbolašvuodábirrasiin lea vásáhus ja rutiinnat čađahit dákkár doaimmabijuid. Iešguđet lágan fidnokurssat leat mielde dán árvvoštallamis.

Vuodđooahppu duojis lea joatkkaskuvllaid ja allaskuvllaid ovddasvástádus. Dat doaimmabijut maid Sámediggi sáhtta vuoruhit leat gelbbolašvuodáloktendoaimmat mat leat njuolga oaivvilduvvon ealáhusaide.

Strategiijat

- Sihkkarastit ruhtadanortnegiid ealáhusoaivvilduvvon kurssaide
- Fuolahit ahte Duodjeinstituhta ja duodjeorganisašuvvnat ovttasbarget gelbbolašvuodáloktendoaimmaiguin.

4.6 Ángiruššansuorgi 6 – Stuorat márkan

Mål: Iežas buvttaduvvon dujiid eanet vuovdin

Duodjeealáhusa 2015 ekonomalaš raporta čájeha ahte njuolggovuovdin lea ain deháleamos vuovdinkanála duodjebuktagiin, interneahhta ja poastta bokte vuovdin eai leat nu deataálaččat. Dát lea juste nuppe ládje go servodagas muđui, mas neahttavuovdin lassána eanet ja eanet. Duojáriidda lea deatalaš ahte oassálastet teknologalaš ovdáneapmái ja eanet aktiivvalaččat geavahišgohtet interneahhta márkanfievrrideamis. Oinnolaš buktagat ja buoret olahannuovdu neahtha bokte sáhtta mielddisbuktit eanet dietnasa duojáriidda.

Márkaniin fállujuvvojit ollu mátkemuittut, erenoamážit gávpogiin ja turistageasuheiddjiid oktavuodas. Ollu mátkemuittuin mat fállujuvvojit leat sámevuodot dahje dain geavahuvvojit oasit sámi dáidagis, kultuvrras ja duojis. Danne leat mátkemuittut sihke gilvaleddjit ollu duodjebuktagiidda ja váikkuhit duoji stáhtusa fuonideami. Deatalaš lea leat dihtomielalaš dan ektui movt mátkemuittut váikkuhit duodjebuvttamárkaniidda ja leat čielga strategiija dan ektui. Innovašuvnnat duojis sihke buktagiid, márkaniid ja organiserema ektui, leat deatalaččat gilvvu dustemis mátkemuittuid ja eará vásttolaš buktagiid beales.

Árbevirolaš duoji profileren, ođđadesigna ovdideapmi ja kvalitehtabuktagiid vuovdaleapmi áiggi mielde sáhttet buvttihit eanet gánnáhahti duodjeealáhusa.

2013:s álggahedje duodjeorganisašuvnnat Duojáriid Ealáhussearvi ja Sámiid Duodji ovtas prošeavtta mearkagálvohuksema várás duojis. Mihttun mearkagálvohukseamiin lea ráhkadit gánnáhahti doaimmaid, nu ahte duojárat galget sáhttit eallit duodjebuvttademiin. Sávvamuš lea hukset doaimbi organisašuvnna mii áimmahuššá mearkagálvvu, ja masa čatnasit eanet čeahpes duojárat. Deattuhuvvo guorahallamiid bohtosiin ahte otná buktagiin lea dat ovdamunni ahte leat áidnasorttat ja ahte dain lea buorre dássi. Oktasaš heajut bealli lea ahte dat eai leat nu olahannuovtu.

Raporttas konkluderejuvvo ahte lea sávahahti duojáriid gaskkas ahte lea mearkagálvohuksen, earenoamážit sin gaskkas geat háliidit vuovdit dobbelii go báikkálaš olbmuid ja mátkkošteddjiide. Raporttas ávžžuhuvvoge ahte ferte vel vuđoleappot geahččat dáid duojáriid ovddeš vásáhusaid mearkagálvohukseamis ja buvttaovdideamis. Informánttat sávve doaimbábijuid mat eanet veahkehit buvttaovdideapmái ja márkanheiveheapmái. Guorahallama ávžžuhus lea bargat viidáseappot dáid doaimmaid dárbbuid kártemiin, geahčadettiin lagabui sin máhtu iežaset márkana birra, ja boahhteáiggi buvttaovdideami dárbbalašvuoda. Ávžžuhuvvui maid oážžut eanet dieđuid dálá márkandili birra vai dan máhtu sáhtášii geavahit márkanovdideapmái.

Duojji kopieren lea ain stuora hástalus ja riektesuddjen duojis lea okta áššiin masa dárbbášuvvo ovtasbargu riikarájaid rastá. Dieđáhus ii čoavdde dáid hástalusaid, muhto lea deatalaš ahte gávdnojit strategiijat movt dáid sáhtášii čoavdit. Earret eará lea deatalaš ovtasbargat duodjebirrasiguin eará riikkain. Duoji riektesuddjen mielddisbukta riektesuddjema olggobealde boasttugeavaheami vuostá duoji gávpálaš áigumušain.

Sámediggeráđdi lea 2015:s bidjan johtui prošeavtta mas lea áigumuš ealáskahtit duodjemearkka. Prošeavtta mihttun lei ná hábmejuvvon: *«Čielggadit movt Sámi Duodji gálvomearka sáhtta ođasmahttojuvvot ja ealáskahttojuvvot, ja duodjemearkka geavaheapmi. Guorahallat sámi duoji sisdoalu ja buktit oktasaš definišuvnna sámi duojis.»*

Prošeaktaraporttas čállo maid earret eará ahte duodjeárbevierru ja duodjemáhttu dárbbáša juridihkalaš suddjema. Gálvomearkaortnet sáhtta leat okta málle movt beassá fas duohtandahkat iešmearrideami duoji ja sámi kultuvrra badjel gustovaš lágaid mielde. Ornet lea maid mielde láchčime vejolašvuoda olahit dadjamuša sámi kultuvrra ávkkástallama birra.

Raporttas konkluderejuvvo ahte lea čielga dárbu beaktilis ja ovtastahttojuvvon sámi sertifiserenortnegii. Lea dárbu viiddidit sertifiserema nu ahte dat maid guoská eará buktagiidda go dušše árbevirolaš duojái, ja danin ferte sertifiserenortnet gokčá máŋga ceahki gokčandihte maiddái dáid dárbbuid.

Prošeakta evttoha sertifiserenortnega mas lea unnimusat guokte gálvomearka – okta mii lea “árbevirolaš duoji” váste ja nubbi mii lea “buktagiid váste maid sápmelaččat leat buvttadán/sámi buktagat”. Evttohuovvo maid ahte gálvomearkkas lea guovddáš dahje lávdaduvvon ollessámi eaiggát,

ja ahte báikkálaš ovddasteaddjit geigejit liseansa, mat maid hálddašit gálvomearkkaid.

Strategiijat

- Čuovvulit muhtin fitnodagaid mat háliidit heivehit iežaset buktagiid ostiide
- Hásttuhit ja movttiidahttit ealáhusa ráhkadit oktasaš profiila ja mearkka duodjebuktagiid várás
- Movttiidahttit ealáhusa ovddidit ođđa duodjebuktagiid sámi kultuvrra ja sámi kulturárbevieruid vuodul
- Hásttalit gávpogiid, gávpealáhusa, turistageasuheiddjiid, ráidduid, j.d. dihtomielalaččat ángiruššat kvalitehtabuktagiiguin mat fállujuvvojit erenoamážit mátkkošteddjiide

6 Ekonomalaš ja hálddahušlaš váikkuhusat

Sámedikki jahkásaš bušeahtaid čuovvuleami ja Duoji ealáhusšiehtadusa šiehtadallamiid ja jahkásaš bušeahtamearrádusa bokte, mearriduvvojit ekonomalaš ja hálddahušlaš čuvvosat. Vejolaš stuorát rievdadusat dahkkojuvvojit daid rámmaid siskkobealde mat leat biddjojuvvon duodjeealáhusa ruđaid hálddašeapmái, dás mielde maidái váldošiehtadus ja jahkásaš šiehtadallamat mat buvttihit ealáhusšiehtadusa.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 14.06.2018 dii. 11.10

Ášši 034/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
Ášši 006/18	Plána ja finansalávdegoddi	29.05.2018-31.05.2018

Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimat 2019 čoahkkinplána

	Áššennr. 17/4838
--	---------------------

Meannudeamit

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Dievasčoahkkinjodihangotti mearrádusárvalus:

Sámediggi mearrida čuovvovaš čoahkkinplána jagi 2019 Sámedikki čoahkimiid várás.

Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimat vuosttas jahkebeali 2019:

Vahku 8: Guovvamánu 18. – 22. b., lávdegoddečoahkkimat
Vahku 10: Njukčamánu 4. – 8. b., dievasčoahkkin
Vahku 21: Miessemánu 20. – 24. b., lávdegoddečoahkkimat
Vahku 23: Geassemánu 3. - 7. b., dievasčoahkkin

Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimat nuppi jahkebeali 2018:

Vahku 39: Čakčamánu 23. – 27. b. lávdegodde- ja dievasčoahkkimat.
Vahku 47: Skábmamánu 18. – 22. .b., lávdegoddečoahkkimat
Vahku 49: Juovlamánu 2. – 6. b., dievasčoahkkin

Plána ja finansalávdegoddi - 006/18

PFL - Mearrádus:

Álgu:

Sámedikki plána- ja finansalávdegoddi lea gieđahallan Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimat 2019 čoahkkinplána.

Evttohusat:

Evttohus 1

Lars Filip Paulsen, Olgeš, ovddidii čuovvovaš evttohusa:

Sámediggi mearrida čuovvuvaš čoahkkinplána Sámediggái jahkái 2019.

Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimat jagi 2019 vuosttas jahkebealis:
Vahku 10: njukčamánu 4. – 8. b.: lávdegottiit ja dievasčoahkkin
Vahku 23: geassemánu 3. – 7. b.: lávdegottiit ja dievasčoahkkin

Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimat jagi 2019 nuppi jahkebealis:
Vahku 37: čakčamánu 9. - 13. b., lávdegottit
Vahku 39: čakčamánu 23. – 27. b., dievasčoahkkin
Vahku 47: skábmamánu 18. – 22. b., lávdegottit
Vahku 49: juovlamánu 2. – 6. b., dievasčoahkkin

Evttohus 2

Siw Line Thomassen, Nordkalottfolket, ovddidii čuovvovaš evttohusa:

Sámediggi mearrida čuovvovaš čoahkkinplána Sámediggái jahkái 2019.

Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimat jagi 2019 vuosttaš jahkebealis:

Vahku 10: njukčamánu 4. – 8. b.: lávdegottit ja dievasčoahkkin
Vahku 23: geassemánu 3. – 7. b.: lávdegottit ja dievasčoahkkin

Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimat jagi 2019 nuppi jahkebealis

Vahku 39: čakčamánu 23. – 27. b.: lávdegottit ja dievasčoahkkin
Vahku 49: juovlamánu 2. – 6. b., lávdegottit ja dievasčoahkkin

Lávdegotti ráva:

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovaččat:

Muđui doarju dievasčoahkkinjođiheaddji árvalusa.

Sámedikki dievasčoahkkin - 034/18

Evttohus 3 - Áirras Arthur Tørfoss, Ovddádusbellodat

Árvalus • Forslag

Áššis/til sak: 34/18

Lávdegoddi/komité: Plenum

Joavku/gruppe: Ovddádusbellodat/Fremskrittspartiet

Áirasa namma/representantens navn: Arthur Tørfoss

Sámedikki 2019 čoahkkinplána

Sámediggi mearrida čuovvovaš čoahkkinplána Sámediggái 2019:s.

Sámedikki lávdegoddečoahkkimat ja dievasčoahkkimat 2019 vuosttaš jahkebeali:

Vahku 10: njukčamánu 4. – 8. b, lávdegoddečoahkkimat ja dievasčoahkkin
Vahku 23: geassemánu 3. – 7. b, lávdegoddečoahkkimat ja dievasčoahkkin
Vahku 39: čakčamánu 23. – 27. b, lávdegoddečoahkkimat ja dievasčoahkkin
Vahku 49: juovlamánu 2. – 6. b, lávdegoddečoahkkimat ja dievasčoahkkin

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 14.06.18 dii. 11.10

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 35 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 2 hilgojuvvui 30 jienain 5 jiena vuostá
- Evttohus 1 hilgojuvvui 29 jienain 6 jiena vuostá
- Plána- ja finansalávdegotti ráva mearriduvvui 29 jienain 6 jiena vuostá
- Evttohus 3 ii ovddiduvvon

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Tor Gunnar Nystad, áššejođiheaddji	
2	Toril Bakken Kåven	Runar Myrnes Balto John Kappfjell Kåre Olli
	Toril Bakken Kåven	
3	Lars Filip Paulsen	Piera Heaika Muotka Inger Eline Eriksen Fjellgren Klemet Erland Hætta
	Lars Filip Paulsen	
4	Arthur Johan Tørfoss	Runer Myrnes Balto Anders Somby jr.
	Tor Gunnar Nystad, áššejođiheaddji	

DC - Mearrádus:

Sámediggi mearrida čuovvovaš čoahkinplána jagi 2019 Sámedikki čoahkkimiid várás:

Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimat vuosttaš jahkebeali 2019:

Vahku 8: Guovvamánu 18. – 22. b., lávdegoddečoahkkimat

Vahku 10: Njukčamánu 4. – 8. b., dievasčoahkkin

Vahku 21: Miessemánu 20. – 24. b., lávdegoddečoahkkimat

Vahku 23: Geassemánu 3. - 7. b., dievasčoahkkin

Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimat nuppi jahkebeali 2019:

Vahku 39: Čakčamánu 23. – 27. b. lávdegodde- ja dievasčoahkkimat.

Vahku 47: Skábmamánu 18. – 22. .b., lávdegoddečoahkkimat

Vahku 49: Juovlamánu 2. – 6. b., dievasčoahkkin

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 14.06.2018 dii. 11.40

Ášši 035/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
-------------	--------------------------	-----------------------

Ášši 006/18	Bajásšaddan- fuolahus- ja oahppolávdegoddi	29.05.2018-31.05.2018
-------------	--	-----------------------

Norgga nationála olmmošvuohtaásahus - jahkedieđáhus 2017

	Áššennr. 17/3838
--	---------------------

Meannudeamit

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámediggi čujuha Nasjonal institusjon for menneskerettigheter (NIM) nammasaš ásahusa (nationála olmmošvuoigatvuođaid ásahusa) jagi 2017 jahkedieđáhusii.

Sámediggi oaivvilda ahte lea deatalaš ahte sihke Stuorradiggi ja Sámediggi meannudit NIM jahkedieđáhusa. Sámit lea okta Norgga guovtti stáhtavuođđudeaddji álbmogis, ja sis lea stáhtus álgoálbmogin ja álbmogin sihke riikkaidgaskasaš ja nationála rievtti vuođul. Sámediggi gávnna ahte NIM dárbaša eanet resurssaid dasa ahte systemáhtalaččat bargat sámiid olmmošvuoigatvuođaid gozihemiin Norggas ja dieđuiguin dan birra mo dat olmmošvuoigatvuođat čađahuvvojit. NIM:s lea deatalaš rolla sorjjasmeahtun, ráđdeaddi áššedovdimekanisman mii láchčá konstruktiiiva digaštallamii ja buktá rávvagiid olmmošvuoigatvuođaid sisdoalu ja sajadaga birra Norggas ja sámi servodagas.

Sámedikkis lea árjjalaš rolla dan ektui mo riikkaidgaskasaš gozihanorgánat čuoovvilit Norgga áigodatlaš stáhtaraporteremiid. Dan dáfus leat Sámedikkis ain vuordámušat lagas gulahallamii NIM:in sihke das mo NIM buoremusat sáhtta čađahit doaimmas sámi servodagain ja das mo viidáseappot sáhtta ovddidit Sámedikki rolla nationála ja riikkaidgaskasaš barggus implementeremiin álgoálbmotvuoigatvuođaid.

Sámediggi gávnna ahte NIM jahkedieđáhusastis nanne dan ahte jagis 2017 lei vássán 10 jagi dan rájes go ON álgoálbmotvuoigatvuođaid julggaštus (UNDRIP) dohkkehuvvui ja ahte Norga ii leat vel ráhkadan nationála doaibmaplána dan čađaheami várás, dan vuođul mii mearriduvvui

loahppadokumeanttas ON jagi 2014 máilmmikonferánsas álgoálbmogiid birra. Sámedikki mielas lea deatalaš ahte Norgga eiseválddit dál álggahit dán barggu maid Sámediggi mánggi lea jearahan.

Sámediggi čujuha dasa ahte NIM oaidná buriid ákkaid háhkat eambo dieđuid dáruiduhttinpolitihka váikkuhusaid birra. Sámediggi vuordá ahte Sámediggái sihkkarastojuvvo čielga váikkuhanváldi kommišuvnna mandáhta hábmemis ja ahte Stuoradiggi láchčá doarvái áiggi ja resurssaid dan bargui.

Sámediggi čujuha dasa ahte jagis 2017 lei vássán 10 jagi dan rájes go Sámi vuoigatuođalávdegoddi II geigii čielggadusas. Stáhta eiseválddit eai leat joavdan guhkás dán barggu čuovvulemiin. NIM jahkedieđáhusas čujuhuvvo dasa ahte dat sáhtá geahnohuhttit sámiid vuoigatvuođaid jus vuoigatvuođkártten ja dohkkehanproseassa eai čađahuvvo govttolaš áiggi, ILO-konvenšuvnna nr. 169 vuodul eamiálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid hárrái iešmearrideaddji riikkain (ILO 169). Sámediggi lea ovttaoaivilis dáinna árvvoštallamiin ja ávžžuha stáhta eiseválddiid hoahpuhit dán láchkabarggu vai konsultašuvnnaid bokte Sámedikkiin ja guoskevaš sámi beroštusaiguin fargga ovddiduvvo láchkaevttohus sámiid eana- ja čáhcevuogitvuođaid dohkkeheami, kártema ja suodjaleami birra olggobealde Finnmárkku, ja hálddašanorgánaid birra mat sihkkarastet sámi váikkuhanválddi resursahálddašeapmái dán guovlluin ILO nr. 169, UNDRIP ja eará álbmotrievtti vuodul.

Seamma láchkai bivdá Sámediggi stáhta eiseválddiid ođasmahttit minerálalága Sámi vuoigatvuođalávdegoddi II evttohusa ja gustovaš álbmotrievtti vuodul amas sámi vuoigatvuođat oažžut heajut suodjaleami guovlluin olggobealde Finnmárkku go Finnmárkkus.

Sámediggi deattuha ahte NIM:s leat mearkkašumit sihke prosessii ja sisdollui soahpamuša dahkama birra gaskal Norgga ja Suoma, guolásteami oktavuodas Deanučázadagas oktan dasa gullevaš muddemiiguin. NIM rávve ahte sámiid duohta oassálastin ja vejolašvuohta beaktillis váikkuheapmái, ferte sihkkarastojuvvot buorebut dán lágan proseassain.

Sámediggi čujuha dán oktavuodas dasa ahte NIM maiddá čujuha dasa ahte eai boađe ovdan árvvoštallamat dan evttohusas mii ovddiduvvui Stuoradiggái dan geavada birra mii lea čađahuvvon go oaggunkoartavuovdin nu sakka lea lassánan 2015 radjái, eahpevuogigalaččat sáhtá leat rihkkon luossareiveeaiggádiid ja báikkálaš stággooagguid oaggunvuoigatvuođaid.

Sámediggi oaivvilda ášši ovdalis mearrádusaid vuodul ahte ain ferte bargat dan ala ahte deanusoahpamuš šiehtadallojuvvo ođđasis, vai dat fuolaha čázadaga vuoigatvuođabeliid ja adnojuvvo lobálažžan ja rehálažžan báikkálaš vuoigatvuođalaččaid bealis. Muđui doarju Sámediggi NIM rávvaga čađahit buoret proseassaid boahpteáiggi mat sihkkarastet sámiide duohta oassálastima duohta váikkuhanfámuiin bohtosii.

Árbevirolaš sámi ealáhusaid areálat gáržžiduvvojit dađistaga muddemiid geažil. Dat lea manjimus jagiid dagahan ahte ferte árvvoštallat areála- ja muddensisabahkkemiid váikkuhusaid sámi

kultuvrii. NIM lea jahkedieđáhusastis guorahallan máŋga áigeguovdilis sisabahkkenašši, Lágesduottar, Nussir, Fovsen, Meråker, Stokkfjell ja Langsundforbindelsen. NIM čujuha dasa ahte sisabahkken sámii kultuvrra ávnnaslaš luondduvuđđosii lea oppalaš hástalus Norgii SP artihkkala 27 ja ILO artihkkaliid 14 ja 15 ektui.

Sámediggi doarju dán NIM árvvoštallama ja deattuha ahte dán čuolbmačilgehusa ferte maid geahččat dálá proseassaid ektui boazologu geahpedemiin mat čađahuvvojit sihke earjil mearrádusaid bokte ja Eanadoallo- ja biebmodepartemeantta lánka- ja lánkaásahusbarggu bokte.

NIM lea jahkedieđáhusas čujuhan dasa ahte ođđa dutkan čájeha dan ahte čálgoásahusain lea uhccán kulturádejuvumi sámii dilálašvuođaide. Doaimmavádjigiid eallineavttuid iskkadeapmi earret eará sámii hálldašangiiddain čájeha ahte sámii guovlluid doaimmavádjigiin leat heajut eallineavttut go álbmogis muđui. Sámediggái dát lea deatalaš ángiruššansuorgi ovddasguovlluid ja ávžžuha Norgga eiseválddiid čađahit konkrehta doaimmabijuid njulgen dihtii dán beali.

Sámediggi oaidná duođalažžan ahte Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta ii leat čuovvulan NIM ávžžuhusaid fáddáraporttas mearrasámiid mearraguolásteamii vuoigatvuođaid birra ja oaivvilda ahte leat oalle duođalaš signála go NIM gearduha iežas ávžžuhusaid 2017 jahkedieđáhusas. Sámediggi bivdá ráđdehusa geahččat bearrái ahte Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta čuovvula NIM ávžžuhusaid mearrasámiid historjjálaš guolástusvuoigatvuođaid lágadeami birra, ahte mearrasámiid oassálastinvuoigatvuođat geavaheamis, stivremis ja hálldašeamis nannejuvvojit lágas ja ahte lánka sihkkarastá ahte sisabahkken mearrasámiid ávnnaslaš kulturvuđđosii čielggaduvvo dohkálaččat.

Sámediggi deattuha man deatalaš dat lea ahte álgoálbmotvuoigatvuođat ožžot dárbašlaš vuoruheami NIM fágalaš barggus maiddái boahtejagiin. Sámedikkis leat vuordámušat NIM viidásat bargui ja dan váikkuheapmái servodatdigaštallamii sámii vuoigatvuođaid ja daid čađaheami birra.

Sámediggái lea lunddolaš ahte stáhta eiseválddit guorahaladettiin NIM jahkedieđáhusa, čuovvulit dan viidáseappot gulahallama bokte gaskal Sturradikki/ráđdehusa ja Sámedikki váikkuhan dihtii ahte NIM jagi 2017 jahkedieđáhusa rávvagat čuovvuluvvojit konkrehta.

Bajásšaddan- fuolahus- ja oahppolávdegoddi - 006/18
Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegotti árvalus

Álggahus

Sámedikki Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi lea meannudan ášši 35/18 Norgga nationála olmmošvuohtaásahus - jahkediđáhus 2017.

Lávdegotti ráva

Lávdegottis eai leat mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovaččat: Sámediggi doarju muđui sámediggeráđi árvalusa.

BFOL - Mearráduš:

Sámedikki dievasčoahkkin - 035/18

Mearkkašupmi - NSR, áirras Gunn Anita Jacobsen, NSR/SáB, Guovddášbellodat, Ávjovári Johttisápmelaččaid listtu, Bargiidbellodat, Árja, Nordkalottfolket

NIM, Norgga nationála olmmošvuoigatvuođa institušuvnna 2017 jahkediđáhusas, čállá 2017 jahkediđáhusas čuovvovaččat:

“Seamma ládje go muđuige min eará ávžžuhusat diimmáš jahkediđáhussii, lea Stuoradiggi ávžžuhan ráđđehusa boahit ruovttoluotta Stuoradiggái heivvolaš vugiin mot ávžžuhusat leat čuovvuluvvon. NIM doalaha iežas ávžžuhusaid temáraporttas mii geardduhuvvo vuollelis.

i. Mearrasámiid bivdovuoigatvuohta lea okta oassi sin kulturdoaimmaheamis vuodđuduvvon sin historjjálaš bivdu bokte, dan berre nannet lágain. Dat seammá guoská vuoigatvuođa positiivvalaš vealaheapmái go juolludit/juhket eriid ja sullasaš dinggaid, jus dat leat dárbbášlaš doalahandihte mearrasámiid materiála kulturvuodu.

ii Mearrasámiid vuoigatvuohta oasálastit geavaheapmái, stivremii ja hálddašeapmái materiála kulturvuodus ferte buorebut nannejuvvot lágain go dan mii otne lea, jus Norga galgá deavdit iežas internationála geatnegasvuodaid.

iii Láhkamearráduš ferte sihkkarastit ahte sisabahkan mii sáhtta váikkuhit mearrasámiid materiála kulturvuodđui lea vuđolaččat suokkarduvvon.

Sámediggi ávžžuha ráđđehusa váldit duođalaččat vuhtii NIMa ávžžuhusaid mii guoská mearrasámiid vuoigatvuođaide . Dat mearkkaša ahte ráđđehus ferte bidjat johtui barggu lágaid rievdadit sihkkarastindihte mearrasámiid bivdovuoigatvuođaid. Sámediggi vuordá ahte biddjojit johtui čielga proseassat nu jođánit go vejolaš. Riddoguolástanlávdegotti evttohusat sáhttet dahkat vuodu dan láchkarievadanprosessii.

Mearkkašupmi - NSR, áirras Klemet Erland Hætta, NSR/SáB, Guovddášbellodat, Ávjovári Johttisápmelaččaid listtu, Bargiidbellodat, Árja, Nordkalottfolket

Sámediggi áigu mearkkašahtit ahte Norgga nationála institušuvdna olmmošvuoigatvuođaid várás (Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter (NIM)), 2017 jahkediđáhusas eai boađe ovdan hástalusat dáloniid vejolašvuođain ávkkástallat ja vánddardit mehciin.

Dál eai beasa dálonat ávkkástallat ja vánddardit iežaset árbevirolaš guovlluin. Láhka mohtorjohtolaga birra sáhtta leat ON-konvenšuvnna vuostá politihkalaš ja sosiála vuoigatvuođaid birra (SP) 27. artihkal, go dat gidde dáloniid vejolašvuođa vánddardit iežaset árbevirolaš guovlluin. Dáloniid árbevirolaš

geavaheapmi iežaset ávkkástallanguovlluin ferte boahit kulturdoahpaga vuollái mii čuožžu SP 27. artihkkalis.

Čujuhit dan oktavuodas áššái gaskal Jouni E. Länsman ja Suoma (Communication No. 671/1995) para 10.2, mas kulturdoaimmaheapmi ođđaágásaš málle mearkaša ahte maiddá mohtorfievruid geavaheapmi lea suddjejuvvon SP 27. artihkkala mielde.

Sámediggi bivdá NIM čielggadit dáloniid vuoigatvuodaid doaimmahit iežaset kultuvrra, maiddá ođđaágásaš málle mielde.

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 14.06.18 dii. 11.40

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 35 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Bajásšaddan- fuolahus- ja oahppolávdegotti ráva mearriduvvui ovttajienalaččat

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Gunn Anita Jacobsen, áššejođiheaddji	
2	Jørn Are Gaski	
3	Tom Sottinen	Beaska Niillas
4	Inger Eline Eriksen Fjellgren	John Kappfjell
	Inger Eline Eriksen Fjellgren	
5	Anders Somby jr.	
6	Isak Mathis O. Hætta	
7	Klemet Erland Hætta	
8	Nils Mikkelsen Utsi	
9	Ann-Elise Finbog	
10	Lars Filip Paulsen	
11	Piera Heaika Muotka	
12	Beaska Niillas	
13	Toril Bakken Kåven	
14	Kåre Olli	
15	Aili Keskitalo	
	Gunn Anita Jacobsen, áššejođiheaddji	

DC - Mearráduš:

Sámediggi čujuha Nasjonal institusjon for menneskerettigheter (NIM) nammasaš ásahusa (nátionála olmmošvuoigatvuodaid ásahusa) jagi 2017 jahkediđáhussii.

Sámediggi oaivvilda ahte lea deatalaš ahte sihke Sturradiggi ja Sámediggi meannudit NIM jahkediđáhusa. Sámit lea okta Norgga guovtti stáhtavuoddeaddji álbmogis, ja sis lea stáhtus álgoálbmogin ja álbmogin sihke riikkaidgaskasaš ja nátionála rievtti vuodul. Sámediggi gávnna ahte NIM dárbaša eanet resurssaid dasa ahte systemáhtalaččat bargat sámiid olmmošvuoigatvuodaid gozihemiin Norggas ja dieđuiguin dan birra mo dat olmmošvuoigatvuodat

čađahuvvojit. NIM:s lea deatlaš rolla sorjjasmeahtun, ráđđeaddi áššedovdimekanisman mii láchčá konstruktiiwa digaštallamii ja buktá rávvaggiid olmmošvuoigatvuođaid sisdoalu ja sajádaga birra Norggas ja sámi servodagas.

Sámedikkis lea árijlaš rolla dan ektui mo riikkaidgaskasaš gozihanorgánat čuovvulit Norgga áigodatlaš stáhtaraportereamiid. Dan dáfus leat Sámedikkis ain vuordámušat lagas gulahallamii NIM:in sihke das mo NIM buoremusat sáhttá čađahit doaimmas sámi servodagain ja das mo viidáseappot sáhttá ovddidit Sámedikki rolla nationála ja riikkaidgaskasaš barggus implementeremiin álgoálbmotvuoigatvuođaid.

Sámediggi gávnnaha ahte NIM jahkediđáhusastis nanne dan ahte jagis 2017 lei vássán 10 jagi dan rájes go ON álgoálbmotvuoigatvuođaid julggaštus (UNDRIP) dohkkehuvvui ja ahte Norga ii leat vel ráhkadan nationála doaibmaplána dan čađaheami várás, dan vuođul mii mearriduvvui loahppadokumeanttas ON jagi 2014 máilmmikonferánsas álgoálbmogiid birra. Sámedikki mielas lea deatlaš ahte Norgga eiseválddit dál álggahit dán barggu maid Sámediggi mángii lea jearahan.

Sámediggi čujuha dasa ahte NIM oaidná buriid ákkaid háhkat eambo dieđuid dáruiduhttinpolitiikka váikkuhusaid birra. Sámediggi vuordá ahte Sámediggái sihkkarastojuvvo čielga váikkuhanváldi kommišuvnna mandáhta hábmemis ja ahte Stuoradiggi láchčá doarvái áiggi ja resurssaid dan bargui.

Sámediggi čujuha dasa ahte jagis 2017 lei vássán 10 jagi dan rájes go Sámi vuoigatvuođalávdegoddi II geigii čielggadusas. Stáhta eiseválddit eai leat joavdan guhkás dán barggu čuovvulemiin. NIM jahkediđáhusas čujuhuvvo dasa ahte dat sáhttá geahnohuhttit sámiid vuoigatvuođaid jus vuoigatvuođkártten ja dohkkehanproseassa eai čađahuvvo govttolaš áiggi, ILO-konvenšuvnna nr. 169 vuođul eamiálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid hárrái iešmearrideaddji riikkain (ILO 169). Sámediggi lea ovttaoavilis dáinna árvvoštallamiin ja ávžžuha stáhta eiseválddiid hoahpuhit dán láchkabarggu vai konsultašuvnnaid bokte Sámedikkiin ja guoskevaš sámi beroštusaiguin fargga ovddiduvvo láchkaevttohus sámiid eana- ja čáhcevuogitvuođaid dohkkeheami, kártema ja suodjaleami birra olggobealde Finnmárkku, ja hálddašanorgánaid birra mat sihkkarastet sámi váikkuhanválddi resursahálddašeapmái dán guovlluin ILO nr. 169, UNDRIP ja eará álbmotrievtti vuođul.

Seamma láchkai bivdá Sámediggi stáhta eiseválddiid ođasmahttit minerállaš Sámi vuoigatvuođalávdegoddi II evttohusa ja gustovaš álbmotrievtti vuođul amas sámi vuoigatvuođat oažžut heajut suodjaleami guovlluin olggobealde Finnmárkku go Finnmárkkus.

Sámediggi deattuha ahte NIM:s leat mearkkašumit sihke prosessii ja sisdollui soahpamuša dahkama birra gaskal Norgga ja Suoma, guolásteami oktavuodas Deanučázadagas oktan dasa gullevaš muddemiiguin. NIM rávve ahte sámiid duohta oassálastin ja vejolašvuohta beaktillis váikkuheapmái, ferte sihkkarastojuvvot buorebut dán lágan proseassain.

Sámediggi čujuha dán oktavuodas dasa ahte NIM maiddái čujuha dasa ahte eai boađe ovdan árvvoštallamat dan evttohusas mii ovddiduvvui Stuoradiggái dan geavada birra mii lea čađahuvvon go oaggunkoartavuovdin nu sakka lea lassánan 2015 radjái, eahpevuogigalaččat sáhttá leat rihkkon luossareiveeaiggádiid ja báikkálaš stággoagguid oaggunvuoigatvuođaid.

Sámediggi oavvildá ášši ovdalis mearrádusaid vuođul ahte ain ferte bargat dan ala ahte deanusoahpamuš šiehtadallojuvvo ođđasis, vai dat fuolaha čázadaga vuoigatvuođabeliid ja adnojuvvo lobálažžan ja rehálažžan báikkálaš vuoigatvuođalaččaid bealis. Muđui doarju Sámediggi NIM rávvaga čađahit buoret proseassaid boahpteáiggi mat sihkkarastet sámiide duohta oassálastima duohta váikkuhanfámuin bohtosii.

Árbevirolaš sámi ealáhusaid areálat gáržžiduvvojit dađistaga muddemiid geažil. Dat lea manjimus jagiid dagahan ahte ferte árvvoštallat areála- ja muddensabahkkemiid váikkuhusaid sámi kultuvrii. NIM lea jahkediđáhusastis guorahallan mánga áigeovdilis sisabahkkenášši, Lágésduottar, Nussir, Fovsen, Meråker, Stokkfjell ja Langsundforbindelsen. NIM čujuha dasa

ahte sisabahkken sámi kultuvrra ávnnaslaš luondduvuđđosii lea oppalaš hástalus Norgii SP artihkkala 27 ja ILO artihkkaliid 14 ja 15 ektui.

Sámediggi doarju dán NIM árvoštallama ja deattuha ahte dán čuolbmačilgehusa ferte maid geahččat dálá proseassaid ektui boazologu geahpedemiin mat čađahuvvojit sihke earkil mearrádusaid bokte ja Eanadoallo- ja biebmodepartemeantta láhka- ja láhkaásahusbarggu bokte.

NIM lea jahkediđáhusas čujuhan dasa ahte ođđa dutkan čájeha dan ahte čálgoásahusain lea uhccán kulturáddejupmi sámi dilálašvuođaide. Doaibmavádjigiid eallineavttuid iskkadeapmi earret eará sámi hálldašangiiddain čájeha ahte sámi guovlluid doaibmavádjigiin leat heajut eallineavttut go álbmogis muđui. Sámediggái dát lea deatálaš ángiruššansuorgi ovddasguovlluid ja ávžžuha Norgga eiseváldiid čađahit konkrehta doaibmabijuid njulgen dihtii dán beali.

Sámediggi oaidná duođalažžan ahte Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta ii leat čuovvulan NIM ávžžuhusaid fáddáraporttas mearrasámiid mearraguolásteami vuoigatvuođaid birra ja oaivvilda ahte leat oalle duođalaš signála go NIM gearduha iežas ávžžuhusaid 2017 jahkediđáhusas. Sámediggi bivdá ráđđehusa geahččat bearrái ahte Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta čuovvula NIM ávžžuhusaid mearrasámiid historjjálaš guolástusvuoigatvuođaid lágadeami birra, ahte mearrasámiid oassálastinvuoigatvuođat geavaheamis, stivremis ja hálldašeamis nannejuvvojit lágas ja ahte láhka sihkkarastá ahte sisabahkken mearrasámiid ávnnaslaš kulturvuđđosii čielggaduvvo dohkálaččat.

Sámediggi deattuha man deatálaš dat lea ahte álgoálbmotvuoigatvuođat ožžot dárbašlaš vuoruheami NIM fágalaš barggus maiddá boahhtejagiin. Sámedikkis leat vuordámušat NIM viidásat bargui ja dan váikkuheapmái servodatdigaštallamii sámi vuoigatvuođaid ja daid čađaheami birra.

Sámediggái lea lunddolaš ahte stáhta eiseválddit guorahaladettiin NIM jahkediđáhusa, čuovvulit dan viidáseappot gulahallama bokte gaskal Stuorradikki/ráđđehusa ja Sámedikki váikkuhan dihtii ahte NIM jagi 2017 jahkediđáhusa rávvagat čuovvuluvvojit konkrehta.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 14.06.2018 dii. 15.35

Ášši 036/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
Ášši 007/18	Plána ja finansalávdegoddi	29.05.2018-31.05.2018

Sámedikki 2020 bušeahttadárbu

	Áššenr. 18/918
--	-------------------

Meannudeamit

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Sámedikki 2020 bušeahtadárbu lea dohkehuvvon mildosa 1 vuodul.

Plána ja finansalávdegoddi - 007/18

PFL - Mearrádus:

Álgu:

Sámedikki plána- ja finansalávdegoddi lea giedahallan Sámedikki 2020 bušeahtadárbu.

Mearkkašumit:

Mearkkašupmi 1

Ronny Wilhelmsen, Bargiidbellodat, ovddidii mearkkašumi.

Lávdegotti eanetlohku, Bargiidbellodaga sámediggejoavkku (BB) miellahtut, Norgga sámiid riikkasearvv miellahtut, Guovddášbellodaga miellahttu, ovddidit čuovvovaš mearkkašumi:

Lávdegoddi doarju Sámediggeráđi go čujuhit ahte «Sámedikki bušeahtta lea lassánan jagis jahkái 1989 rájes, muhto oassi stáhtabušeahtas mii manná sámi áššiide šaddá unnit ja unnit go buohtastahtta juolludemiiguin eará servodatsurggiide. Danin lea vuodđu čuočuhit ahte rámmaeavttut sámi servodatovddideapmái šaddet heajubut go stuoraservodahkii ja eanetlogukultuvrii. Dát lea ášši mii ferte leat vuodđun ráđdehusa ja Stuoradikki bealis 2020:s jus áigu ángiruššat sámi áššiid ovddas.»

Sámedikki bušeahtta 2016-2018, bálká ja haddegoarknun

Jahki	Bušeahtta mas mielde sámeálbmotfoanda	Lasáhus maŋimuš jagis	Meroštallojuvvon bálká ja hadde-	Meroštallojuvvon hadde-	Badjelbáza/vuolláibáza
-------	---------------------------------------	-----------------------	----------------------------------	-------------------------	------------------------

			goarknjun Ráđđehus beales	goarknjun SSB	
2016	434 192	8 316	8 316	15 332	-7 016
2017	458 492	24 300	7 500	7 963	-463
2018	485 151	26 659	-341	11 462	-11 803
SUBMI					-19 282

Ráđđi lea bidjan tabealla mii čájeha maid ráđđehus lea addán hattis ja bálkkahtanuššamis buhtadussan jagiin 2016-2018 go buohtastahtá SSB konsumhaddeindeaksa (jahkái 2018 lea ráđđehus rehkenastán haddegoarknjuma). Vuolláibáza oktiibuot lea 19,282 miljon ru.

Bálká- ja haddegoarknjun maid Sámediggi ii leat ožžon, ferte jagiid 2016, 2017 ja 2018 ovddas buhtaduvvot 19,282 miljon ruvnuin.

Dasto vuordá lávdegoddi ahte dát vuolláibáza nohká ja ahte Sámediggái buhtaduvvo ollásit bálká- ja haddegoarknjun SSB loguide dávistettiin jagi 2020 bušeahttajagi rájes.

Sisa dieđihuvvon bušeahtadárbu (dušše ángiruššanevttohus) ja vuolláibáza juohke jagi.

Jahki	Bušeahtta mas mielde Sámeálbmot- foanda	Lasáhus manjimus jagis	Meroštallo- juvvon bálká ja hadde- goarknjun	Dieđihuvvon bušeahtadárbu – ángiruššan- evttohus	Vuolláibáza bušeahtta- dárbbus	Mearkkašumit
2013	403 949	29 600	12 144	139 000	121 544	
2014	417 499	13 550	11 650	141 500	139 600	
2015	425 879	8 380	5 377	150 900	147 897	
2016	434 192	8 316	8 316	190 500	190 500	
2017	458 492	24 300	7 500	189 350	172 550	Dán jagi lei 11,2 miljon ru. penšunortnega nuppástuhtimii.
2018	485 151	26 659	- 341	185 300	158 300	SD bijai 6 miljon ru. bušehttii vistesuodjaleapmái mii ovdelaččas lei juolluduvvon prošeaktaruđaid bokte. KMD gesii maid ruovttoluotta 10 miljon ru. kulturloktemii ja 3,2 miljon ru. mii lei várrejuvvon válgagađaheapmái juolluduvvon 2017.

Jagiiin 2013-2015 lea ráđđehus dieđihan man ollu leat addán hadde- ja bálkálásahusa, dan manja leat láidestusat gessojuvvon gávdnan dihtii hadde- ja bálkálásahusa.

Jos galgat ovddidit sámi servodaga, de fertejit bušeahtadárbbut eanet čuovvuluvvot ráđđehusa beales. Nugo dál vásihat, dieđiha Sámediggi daid seamma bušeahtadárbbuid almmá ahte dat leat

čuovvuluvvon stáhtabušeahas. Min hástalussan lea dat ahte Sámediggi bazahallá servodaga ektui muđui.

Mearkkašupmi 2

Ronny Wilhelmsen, Bargiidbellodat, ovddidii mearkkašumi.

Lávdegotti unnit lohku, Bargiidbellodaga sámediggejoavkku miellahtut, ovddidit čuovvovaš mearkkašumi:

Lávdegoddi čujuha Bargiidbellodaga Sámediggejoavkku molssaeaktosaš 2018 bušehtii, min vuoruheami geardduhuvvojit 2020 bušehtadárbbuin, go dat ain leat seamma áigeovodilat. Bargiidbellodat Stuorradikkis čuovvulii min vuoruhemiid iežaset molssaeaktosaš 2018 stáhtabušeahas 79 miljon ruvnnuin.

Min guokte bajimuš vuoruheami leat:

- Areálat ja vuoigatvuođat guolástusa, boazodoalu ja eará luondduresurssaid ávkkástallama ektui.
- Giella, ja erenoamážit fokus dalle mánáidgárddiide ja skuvllaide.

Ollašuhhtin dihtii min vuoruhemiid oaidná lávdegoddi ahte gielddain ferte leat vejolašvuohta gozihit sámi mánáid láhkageatnegahttojuvvon oahpahusvuoigatvuođa iežaset gielas ja gillii, sihke mánáidgárddiin ja skuvllain. Suorggit nugo areálat, vuoigatvuođat, guolástusat, boazodoallu, meahcceávkástallan ja kulturmuittut gullet lávga oktii go guoská min vuoigatvuođaide. Sámediggi ferte eanet oktiortnet ja nannet barggu dáid surggiid siskobealde, dat lea válddahuvvon min molssaeaktosaš 2018 bušeahas.

Lávdegoddi fuomášuhtá ahte dokumeanttas lea oainnusmahttojuvvon ollislaš bušehtadárbu 726 877 miljon ru Sámediggái. Mii oaivvildit ahte dát rámma ferte addojuvvot.

Evttohusat:

Evttohus 1

Aili Guttorm, NSR, ovddidii evttohusa.

NSR miellahtut, Bargiidbellodaga sámediggejoavkku miellahtut ja Guovddášbellodaga miellahttu evttohus:

11.1 Doarjja regionála ovddidanprošeavttaide

Mii lea váttisvuohta?

Ođđa 4. teakstaoassi (dáláš 4. teakstaoassi šaddá 5. teakstaoassin)

Danne lea maidđái dárbu eanet láchčit diliid sámi deaivvadanbáikkiide sámi siviila servodaga várás. Eanet gávpotgielddain háliidivčče ángiruššat doaibmabijuiguin nugo sámi viesut. Dasa lassin go doibmet deaivvadanbáikin ja sámi giellaarenan sáhttet sámi viesuin leat sierralágan doaimmat báikkis báikái. Erenoamážit álggahanmutter ja árrat doaibmamutter lea dárbu oazžut ekonomalaš ja hálddahaslaš doarjaga.

Evttohus 2

Aili Guttorm, NSR, ovddidii evttohusa.

NSR miellahtut ja Guovddášbellodaga miellahttu evttohus:

Lassievttohus: ođđa čuokkis 8.13 (Čoahkketabeallat bušeahtadárbbus divvojuvvojit ja ođđa logut biddjojuvvojit sadjái)

8.13 Kulturorganisašuvnnaid ja siviilaservodaga ovddideapmi

	2020	2021	2022	2023
Doarjja kulturorganisašuvnnaide ja siviila servodahkii	7 000	7 000	7 000	7 000

Mii lea váttisvuohta?

Ealli sámi servodateallin lea sorjavaš girjás, árjjalaš ja ealli siviila servodagas. Siviila servodat lea doaba mii gokčá viidát organisašuvnnaid servodagas mat barget sierralágan tematihkaiguin, ovddastit sierralágan beroštumiid, ja mat váikkuhit ealli demokratiija sihkkarastima sihke servodatdigaštallama bokte ja barggu bokte politihkalaš vuogádagain. Sámi kulturorganisašuvnnaid leat áibbas dárbbaslaččat sihke sámi kultuvrra goziheamis ja ođđa sámi kulturdoaibmabijuid ovddideamis. Dás fas lea dárbbaslaš eaktun ealli sámi kultuvrra bisuheapmái boahteáiggis.

Otnáš nammii lea hui hástaleaddji sámi organisašuvnnaide sihkkarastit doaibmaruđaid, sihke danne go lea stuorra hástalussan sihkkarastit doarvá lahttovuođu nu ahte lahttodivat buvttášii sisaboađu unna sámi servodagas, ja danne go váilot doarjjaortnegat maiguin gokčat doaibmagoluid. Dát lea hástalussan ja guoská ollu sámi organisašuvnnaide, beroštupmiorganisašuvnnaid rájes organisašuvnnaide mat barget kultuvrrain muhto eai heive doarjjaortnegiid vuollái mat gávdnojit sámi kulturorganisašuvnnaid várás.

Almmá doarjaga haga lea organisašuvnnain hui váttis bargat árrjalaččat servodateallimis. Hui ollu eaktodáhtolaš kapasitehta geavahuvo organisašuvnna vuodđodoaimmas, ja báhcet unnán áigi ja návccat siviila servodagas duođai buktit ovdan jurdagiid ja gažaldagaid. Olles sámi servodat gillá go leat unnán birrasat main lea kapasitehta geavahit návccaid sámi servodatovddideamis.

Sámi organisašuvnnat leat deatalaš sámi giellaarenat, muhto jos dat galget sáhttit addit lahtuidasaset vejolašvuođa gulahallat sámegeielaiguin, de leat sorjavaččat sihke dulkomis ja jorgaleamis. Dát doaimmat leat hui divrasat, ja dasa dárbbášuvvo ollu ruhta doaibmabušehtas.

Maid háliidat mii olahit?

Sámediggi háliida ovddidit servdoaga ja sámi kultuvrra. Dán juvssašeimmet jos sámi organisašuvnnain livččii vejolašvuohta searvat servodateallimii, servodatdigaštallamii ja sámi kulturdoaibmabijuid ovddideapmái. Doarjja sámi organisašuvnnaide attášii einnostan vejolašvuođa ja vejolašvuođa ovddidit doaimmaset iežaset mihttomeriid vuodul.

Ángiruššama mihttomearri

Servodatulbmil: Gávdno ealli ja girjás sámi organisašuvdnaeallin mii váikkuha sámi kultuvrra ja servodaga ovddideami.

Beaktomihttu: Eanet sámi organisašuvnnat váikkuhit sámi servodateallimis.

Beaktomihttu 2: Sámi kulturdoaibmabijuin ovddiduvvo buoret fáladat.

Ángiruššama sisdoallu:

Sámediggi áigu ásahit ohcanvuđot ortnega mas sámi kulturorganisašuvnnat ja siviila servodatorganisašuvnnat, maddái beroštupmiorganisašuvnnat, sáhttet ohcat doaibmadoarjaga. Dát ortnet galgá fáhtet daid sámi organisašuvnnaid mat otnáš nammii eai oaččo doaibmadoarjaga dahje ásašusdoarjaga sierra doarjjaortnegiid bokte mat Sámedikkis leat dál. Dárbbášuvvo 7 miljon ru dán ángiruššamii jahkásaččat.

Lávdegotti ráva:

Lávdegottis eai leat eanet mearkkašumit dahje evttohusat ja rávve Sámedikki mearridit čuovvovaččat:

Muđui doarju Sámediggi Sámediggeráđi mearrádusárvalusa.

Sámedikki dievasčoahkkin - 036/18

Mearkkašupmi - NSR, áirras Aili Guttorm, Guovddášbellodat, Ávjovári Johttisápmelaččaid listu

Buohkain lea riekti oažžut dieđuid iežas gillii, ja lea sávahahtti ipmirduvvot ja ahte buohkat ipmirduvvojit. Dál rihkkovuvvojit sámelága giellanjuolggadusat beaivválaččat, go váilot sihke reaidut, dulkkat, dulkaoahpahasvejolašvuodát, autoriserenortnegat ja jorgaleaddjit. Danin lea dehálaš bidjat návccaid dulkonbálvalusaide. ferte dál juo ángiruššat oažžut eanet dulkkaid ja jorgaleddjiid. Dulkan ferte máhttit giela alla dásis ja danin lea dál juo dárbu addit eanet ángiruššama dása. Ferte várret ruđaid sámegiel dulkaohppui, sis ferte leat kultuvrralaš ipmárdus ja alla gielalaš gelbbolašvuhta.

Buohccidivššohasvuoigatvuođalága mielde lea sámi divššohasain riekti oažžut heivehuvvon diehtjuohkima iežaset gillii go leat oktavuodas dearvašvuođabálvalusaiguin Norggas, ja mediat leat mángii fuobmán váilevašvuođaid dálá dulkonbálvalusain ja go dat ii leat riikavidosas fáladat. Dilli lea mángga báikkis nu ahte oapmahaččat dávjá šaddet doaibmat dulkan buohcciviesus, ja dát ii leat dohkálaš dilli.

Dál leat Norggas golbma almmolaš ovttadássásaš sámi giela, julevsámegiella, davvisámegiella ja lullisámegiella. Dán golbmasis lea lullisámegiella Unesco listtus áitojuvvon gielain, gos leat sullii 500 giellageavaheaddji odne. Sámediggi bivdá ahte máhtdepartemeanta oktan stáhtaráđiin Iselin Nybø sihkarastet sámi dulkaoahpu.

Sámediggi bivdá ahte ásahuvvo stipeandaortnet mii sihkarastá rekruteret sámegielat olbmuid dán ohppui man ulbmil lea buorre dulkabálvalus miehtá Norgga.

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 14.06.18 dii. 15.40.

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 35 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Evttohus 2 mearriduvvui 23 jienain 12 jiena vuostá
- Evttohus 1 mearriduvvui 30 jienain 5 jiena vuostá
- Plána ja finánsalávdegotti ráva mearriduvvui 34 jienain 1 jiena vuostá

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Lars Filip Paulsen, áššejođiheaddji	
2	Runar Myrnes Balto	
3	Ronny Wilhelmsen	Runar Myrnes Balto
	Ronny Wilhelmsen	
4	Lars Filip Paulsen	Ronny Wilhelmsen
		Runar Myrnes Balto
		Piera Heaika Muotka
	Lars Filip Paulsen	
5	Karen Anette Anti	
6	Kåre Olli	Lars Filip Paulsen
	Kåre Olli	
7	Thomas Ole Andersen	
8	Anders Somby jr.	
9	Hans Ole Eira	
10	Henrik Olsen	
11	Lars Filip Paulsen, áššejođiheaddji	

DC - Mearrádus:

Sámedikki 2020 bušehtadárbu lea dohkkehuvvon mildosa 1 vuodul.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 14.06.2018 dii. 16.20

Ášši 037/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
Ášši 005/18	Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	29.05.2018-31.05.2018

Finnmárkkuopmodat – Ovttasstivren

	Áššennr. 18/1026
--	---------------------

Meannudeamit

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Sámediggeráđi mearrádusárvalus:

Finnmárkkuopmodat (FeFo) lea hui deatlaš sámi ášahus luondduresurssaid sihkkarastis vuođđun sámi kultuvrii, boazodollui, meahcedollui, ealáhusbargui ja servodateallimii. Dát leat maiddái almmolaš sámi servodatberoštumit maid ferte hálddašit buoremus vejolaš vuogi mielde ja dávistettiin Sámedikki oidnui. Sámedikki parlamentáralaš stivrenhápmi berre leat vuođđun dalle go lahtut ja várrelahtut válljejuvvojit FeFo:i.

Jos sámi servodatberoštumiid hálddašeapmi FeFos ja politihkalaš ja fágalaš čuovvuleapmi Sámedikkis FeFo guovdu galgá dáhpáhuvvat einnostahtti vugiin, de gávnnaha Sámediggi ahte lea dárbu ášahit muhtun rámmaid ovttasstivrema várás. Sámediggi mearrida čuovvovaš bagadusa ovttasstivremii Sámedikki válljen lahtuid FeFo stivrras, FeFo ja fylkkagieldda gaska FeFo birra:

5. Sámedikki válljen lahtut ja persovnnalaš várrelahtut FeFo stivrras ovddastit doppe Sámedikki ja geahččalit galgá ahte sihkkarastojuvvo čoahkis gelbbolašvuohta, vásihusat ja kapasitehta čuovvovaš surggiin:
 1. Sámi giella- ja kulturmáhttu.
 2. Servodatmáhttu ja politihkalaš bargu
 3. Doaibmastivren
 4. Juridihkalaš gelbbolašvuohta
 - a. Sámi giella- ja kulturmáhttu.
 - b. Servodatmáhttu ja politihkalaš bargu
 - c. Doaibmastivren
 - d. Juridihkalaš gelbbolašvuohta
-
1. Sámedikki vuosttaš gorrelohkoválljen stivralahttu FeFoi lea Sámedikki evttohas FeFo jođihandoibmii.
 2. Sámediggeráđđi galgá juohke válgaáigodaga álggus gohččut Sámedikki nammadan stivralahtuid ja várrelahtuid FeFos, FeFo bearráigeahččanlávdegotti lahtu ja várrelahtu ja Sámedikki joavkojođihedjjiid seminárii FeFo rolla, doaimmaid ja ovddasvástádusa birra.
 3. Sámedikki dievasčoahkkin galgá juohke válgaáigodaga álggus oažžut ášši Sámediggeráđis mas evttohuvvojit vuoruheamit ja áddejumit juksan dihtii finnmárkkulága ulbmila.
 4. Sámediggeráđđi galgá oktii jagis njealji dieđáhusas dievasčoahkkimii bidjat FeFo ja FeFo bearráigeahččanlávdegotti jahkedieđáhusa mielde. Sámediggeráđđi galgá dás čállit oanehaš čoahkkáigeasu FeFo doaimma birra Sámedikki mearridan FeFo stivrendokumeantta ektui.
 5. Sámediggeráđđi galgá gohččut Sámedikki nammadan FeFo stivralahtuid ja listtaid/bellodagaid parlamentáralaš jođihedjjiid main lea lahttu FeFo stivrras gulahallančoahkkimii. Čoahkkimat galget leat diehtujuohkima ja máhttojuohkima arenat. Gulahallančoahkkimat sáhttet maiddái leat arenan gos guorahallat bajimuš prinsihpalaš áššečuolmmaid Sámedikki mearrádusa

čuovvuleapmái. Prinsihpalaš áššečuolmmaid sáhtta guorahallat konkrehta áššiin. Jos čuožžila dárbu spiehkastit das ahte vuosttaš välljejuvvon stivralahtu lea jođiheaddji evttohas FeFo stivrii (gč. čuoggá 2), de galgá dan birra dieđihuvvot ja guorahallojuvot stivregulahallančoahkkimis.

6. Jahkásaš gulahallančoahkkin fylkkagiieldain ja FeFoin nannejuvvo ja viidásetovddiduvvo, ja sihkkarastojuvvo ahte bargu finnmárkkulága ollašuttimiin dáhpáhuvvá čorgadit ja ovttasdoaimbi vuogi mielde.
7. Go Sámediggi, FeFo dahje fylkkagielda váldet álgaga doallat čoahkkima politihkalaš-/stivradásis ja/dahje hálldahusa dásis guorahallan dihtii konkrehta ja gáibideaddji áššiid, de vuordá Sámediggi ahte buot bealit dan duohtavuodas dahket.

8. Sámediggeráđdi galgá láchit diehtujuhkima ja gulahallama fylkkagiieldain Sámedikki ášši ráhkadeamis vuoruhemiid ja áddejumiid birra juksan dihtii finnmárkkulága ulbmila, ja vejolaš eará áššiid ráhkadeamis maid lea dárbu ovttahttit, ja vuordá ahte fylkkagielda láchá dili seamma lági mielde go ieš ráhkada vásttolaš politihkalaš dokumeantaid dahje áššiid.

Sámediggi bivdá ráđđehusa ovttas Sámedikkiin ja fylkkagiieldain árvvoštallat leago dárbu justeret finnmárkkulága mearrádusaid stivralahtuid ja várrelahtuid nammadeamis FeFoi.

Sámediggi bivdá Sámediggeráđi evalueret ja árvvoštallat njuolggadusaid reviderema rievdan meahcegeavahusa ektui finnmárkkulága mielde.

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi - 005/18

EKL - Mearráduš:
Álggahus

Sámedikki ealáhus- ja kulturlávdegoddi lea meannudan ášši 37/18 Finnmárkkuoþmodat - Ovttasstivren.

Evttohusat

Norgga Sámiid Riikasearvi/Sámeálbmotbellodaga lahttu, Jovna Vars Smuk, ovddidii evttohusa áššis.

Norgga Sámiid Riikasearvi lahttu, Sandra Andersen Eira ja Vidar Andersen, Bargiidbellodaga lahttu, Arild Pettersen Inga, Per Mathis Oskal ja John Kappfjell, Guovddášbellodaga lahttu, Hans Ole Eira, Árja lahttu, Inger Eline Eriksen Fjellgren, Nordkalottfolket Lahttu, Tor H.Mikkola, Johtisápmelaččaid listu lahttu, Anders Somby jr. ja Ovddádusbellodaga lahttu, Arthus Tørfoss, dorjo evttohusa.

Evttohus 1

Maŋjdit árvalusa buktima

Áššis 37/18 Finnmárkkuopmodat – ovttas stivren ovddida lávdegotti jođiheaddji čálalaš ohcama dievasčoahkkinjođihangoddái dakka viđe, ahte maŋjdit lávdegottis meannudeami čoahkkinortnega mielde, bargu fágálávdegottiin 01.06.2017 čuoggá 1, bokstáva j) mielde.

Ohcan hábmejuvvo ná: Ealáhus- ja kulturlávdegoddi bivdá maŋjdit áigemeari árvalusa addimis áššis 37/18 Finnmárkkuopmodat – ovttas stivren boahte dievasčoahkkimii.

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi oaidná ahte dát lea deatalaš ášši mas Sámedikki loahpalaš mearrádus galgá váikkuhit oktavuodá nannema Sámedikki, fylkka ja FeFo stivrra gaskka. Dán oktavuodas lea lávdegotti árvvoštallama mielde vejolaš juksat dán ulbmila jos addojuvvošii eanet áigi politihkalaš áššemeannudeapmái boahte dievasčoahkkima rádjai.

Dasto háliida lávdegoddi viežžat eanet dieđuid áššis, earret eará siskkáldas fágalaš ja juridihkalaš árvvoštallamiid Sámedikkis ahte movt dat evttohusat mat leat ovddiduvvon sáhttet váikkuhit stivralahtuid barggu Finnmárkkuopmodaga stivrras.

Sámedikki dievasčoahkkin - 037/18

Ášši maŋjduvvui.

DC - Mearrádus:

Ášši maŋjduvvui.

Ášši 038/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
Ášši 004/18	Sámedikki valgalávdegoddi	29.05.2018-29.05.2018

Válljet lávdegotti Sámedikki direktivrra virgáibidjami 2018 - 2021

	Áššennr. 17/4028
--	---------------------

Meannudeamit

Mildosat

Áššečilgehus:

Sámedikki čoaččkinortnega §33 vuodul galgá Sámedikki dievasčoaččkin válljet viđa olbmo lávdegotti Sámedikki direktevrra virgáibidjamii. Lávdegoddi válljejuvvo Sámedikki áirasiid gaskkas gorrelohkopriinsihpa vuodul. Jus jienasteamis leat ovttá mađe jienat, de mearriduvvo vuorbádemiin.

Virgáibidjan dahkkojuvvo sámediggeráđi árvalusa vuodul.

Evttohusat ja mearkkašumit

Čuovvovaš olbmot válljejuvvojit lávdegoddái mii virgáda Sámedikki direktevrra válgaáigodahkii 2017 – 2021.

Lávdegotti Sámedikki direktevrra virgáibidjamii:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Lávdegoddi vuodđuda ieš iežas.

Sámedikki valgalávdegoddi - 004/18

Čoaččkinbeaivi: 29.05.2018:

Jodiheddji Mathis Nilsen Eira dieđihii ahte galget válljejuvvot vihtta (5) áirasa lávdegoddái mii virgáda Sámedikki direktevrra 2018-2021. Lávdegoddi válljejuvvojit gorrelohkopriinsihpa mielde. Áigemearri buktit evttohusaid lahtuide lea mánnodaga geassemánu 11.b.2018 dii. 15.00.

Ođđa čoaččkin valgalávdegottis dollojuvvo geassemánu 14.b.18 dii. 13.30, čoaččkinlatnja 214.

Čoaččkinbeaivi 14.06.18

Evttohus 1, NSR, BB, ÁsG ja JOHT:
Runar Myrnes Balto, NSR
Tor Gunnar Nystad, NSR
Cecilie Hansen, SP

Evttohus 2, Arberiderpartiet:
Ronny Wilhelmsen, BB

Evttohus 3, SáB
Ann- Elise Finbog, SfP

Evttohus 4, Nordkalottfolket
Inger Eline Eriksen Fjellgren, Árja

Goalmmát (3.) evttohus gessojuvvo ruovttoluotta

VL - Mearrádus:

Válgalávdegotti mearradusárvalus:

Miellahtut:

Runar Myrnes Balto, NSR

Tor Gunnar Nystad, NSR

Cecilie Hansen, GB

Ronny Wilhelmsen, BB

Inger Eline Eriksen Fjellgren, Árja

Sámedikki dievasčoahkkín - 038/18

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 15.06.18 dii. 10.40

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 37 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Válgalávdegotti ráva mearriduvvui ovttajienalaččat

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Mathis Nilsen Eira, áššejođiheaddji	

DC - Mearrádus:

Čuovvovaš olbmot válljejuvvojit lávdegoddái mii virgáda Sámedikki direktivrra válgaáigodahkii 2017 – 2021:

Runar Myrnes Balto, NSR

Tor Gunnar Nystad, NSR

Cecilie Hansen, GB

Ronny Wilhelmsen, BB

Inger Eline Eriksen Fjellgren, Árja

Lávdegoddi vuodđuda ieš iežas.

Ášši meannudeapmi loahpahuvvui 15.06.2018 dii. 10.45

Ášši 002/18	Sámedikki valgalávdegoddi	08.03.2018-09.03.2018
-------------	---------------------------	-----------------------

Ášši 017/18	Sámedikki dievasčoahkkin	07.03.2018-09.03.2018
Ášši 039/18	Sámedikki dievasčoahkkin	12.06.2018-15.06.2018
Ášši 005/18	Sámedikki valgalávdegoddi	29.05.2018-29.05.2018

Ođđa miellahtuid válljen Dievasčoahkkinjođihangoddái ja ođđa dievasčoahkkinjođiheaddji válljen

	Áššennr. 17/4028
--	---------------------

Meannudeamit

Politiikalaš dássi	Beaivi	Áššennr.
Válgalávdegoddi	7. – 9.03.18	
Sámedikki dievasčoahkkin	7. – 9.03.18	

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Válgalávdegotti mearrádusárvalus:

XX válljejuvvo ođđa lahttun Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddái. Tor H. Mikkola luohpá dievasčoahkkinjođihangotti lahttun.

Sámedikki dievasčoahkkin - 017/18
Ášši meannudeapmi álggahuvvui 09.03.2018 dii. 14.05

Válgalávdegoddi árvalus: Ášši maŋiduvvo geassemánu dievasčoahkkinii

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 34 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui čuovvovaš vuogi mielde:

- Válgalávdegotti árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Mathis Nilsen Eira, áššejođiheadji	

DC - Mearrádus:

Ášši mañiduvvo geassemánu dievasčoahkkimii.

Sámedikki valgalávdegoddi - 002/18

VL - Mearrádus:

Evttohusat ja mearkkašumit

Válgalávdegotti evttohus mearrádusárvalussii:

Tor H. Mikkola lea geassádan lahttun dievasčoahkkinjođihangottis.

Válgalávdegotti árvalus:

Válga ođđa áirasis čoahkkinjođihangoddái mañiduvvo geassemánu 2018 dievasčoahkkimii.

Sámedikki valgalávdegoddi - 005/18

Čoahkkinbeaivi 29.05.2018:

Jođiheadji Mathis Nilsen Eira dieđihii ášši birra: Válga välljet ođđa lahtuid čoahkkinjođihangoddái. Elisabeth Erkes lea bohtán ohcamuš – beassat luohpat ámmáhis čoahkkinjođiheadjin, ja okta ohcamuš Tor H. Mikkolas – beassat luohpat ámmáhis lahttun čoahkkinjođihangottis. Aigemearri buktit evttohusaid ođđa lahtuide lea mánnodaga geassemánu 11.b. 2018 dii. 15.00.

Ođđa čoahkkin válgalávdegottis dollojuvvo geassemánu 14.b.18 dii. 13.30, čoahkkinlatnja 214.

Čoahkkinbeaivi 14.06.2018:

Evttohus 1, NSR, GB, ÅsG ja JOHT

Tor Gunnar Nystad (várrelahttu Nils Mikkelsen Utsi)

Aili Guttorm (várrelahttu Ellinor Marita Jåma)

Thomas Åhren (várrelahttu Niko Valkeapää)

Som nestleder foreslås Tor Gunnar Nystad

Evttohus 2, BB

Tom Sottinen (várrelahttu Synnøve Søndergaard)

Som plenumsleder foreslås Tom Sottinen

Evttohus 3, NKF, Árja, FrP, H GDS, Partipolitisk uavhengig Kåre Olli

Kåre Olli (várrelahttu Toril Bakken Kåven)

VL - Mearrádus:

Válgalávdegotti mearrádusárvalus:

Evttohus 1, NSR, GB, ÅsG ja JOHT

Tor Gunnar Nystad (várrelahttu Nils Mikkelsen Utsi)

Aili Guttorm (várrelahttu Ellinor Marita Jåma)

Thomas Åhren (várrelahttu Niko Valkeapää)

Som nestleder foreslås Tor Gunnar Nystad.

Evttohus 2, BB

Tom Sottinen (várrelahttu Synnøve Søndergaard)

Som plenumsleder foreslås Tom Sottinen

Evttohus 3, NKF, Árja, FrP, H GDS, Partipolitisk uavhengig Kåre Olli

Kåre Olli (várrelahttu Toril Bakken Kåven)

Sámedikki dievasčoahkkin - 039/18

Evttohus - Árras Isak Mathis O. Hætta, Guovdageainnu Dálon searvi, Árja, Ovddádusbellodat, Olgeš, Bellodatsorjjasmeahtun árras Kåre Olli

Guovdageainnu Dálon searvi, Isak Mathis O. Hætta bokte, ovddidii čuovvovaš evttohusa:

Dievasčoahkkinjođiheaddji: evttohas 2, Kåre Olli, Bellodatsorjjasmeahtun árras

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 15.06.18 dii. 11.05

Sámedikki válgalávdegoddi - 005/18

Válgalávdegotti mearrádusárvalus:

Evttohus 1, NSR, Guovddášbellodat, Áarjel-Saemiej Gielh ja Ávjovári Johttisápmelaččaid listu:

Tor Gunnar Nystad (várrelahttu Nils Mikkelsen Utsi)

Aili Guttorm (várrelahttu Ellinor Marita Jåma)

Thomas Åhren (várrelahttu Niko Valkeapää)

Evttohus 2, Bargiidbellodat:

Tom Sottinen, BB (várrelahttu Synnøve Søndergaard, BB)

Evttohus 3, Nordkalottfolket, Árja, Ovddádusbellodat, Olgeš, Guovdageainnu Dálon searvi,

Bellodatsorjjasmeahtun árras Kåre Olli:

Kåre Olli, Bellodatsorjjasmeahtun árras (várrelahttu Toril Bakken Kåven, NORD)

Nubbinjođiheaddji: Nubbinjođiheaddjin evttohuvo Tor Gunnar Nystad,NSR

Čoahkkinjođiheaddji: Čoahkkinjođiheaddjin evttohuvo Tom Sottinen, BB

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 37 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui gorrelohkoprinshpa mielde.

Dievasčoahkkinjođiheaddji jienasteamis jienastedje 1. kandidáhta ja 2. kandidáhta gaskkas:

- Evttohus 1 oaččui 20 jiena

- Evttohus 2 oaččui 9 jiena
- Evttohus 3 oaččui 8 jiena
- jienasteamis oaččui nubbinjođiheadji 30 jiena
- jienasteamis oaččui čeahkknjođiheadji 1. kandidáhtta 29 jiena
- jienasteamis oaččui čeahkknjođiheadji 2. kandidáhtta 8 jiena

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Mathis Nilsen Eira, áššejođiheadji	
2	Isak Mathis O. Hætta	
	Isak Mathis O. Hætta, čeahkkinortnegii	
	Toril Bakken Kåven, čeahkkinortnegii	
	Ronny Wilhelmsen, čeahkkinortnegii	
	Runar Myrnes Balto, čeahkkinortnegii	
	Mathis Nilsen Eira, čeahkkinortnegii	
	Isak Mathis O. Hætta, čeahkkinortnegii	
3	Ann-Elise Finbog	
4	Lars Filip Paulsen	
	Isak Mathis O. Hætta, čeahkkinortnegii	
	Ronny Wilhelmsen, čeahkkinortnegii	
	Runar Myrnes Balto, čeahkkinortnegii	

DC - Mearrádus:

Čeahkknjođihangoddi:

Tor Gunnar Nystad - várrelahttu Nils Mikkelsen Utsi, NSR

Aili Guttorm - várrelahttu Ellinor Marita Jåma, ÅaSG

Thomas Åhren - várrelahttu Niko Valkeapää, NSR

Tom Sottinen - várrelahttu Synnøve Søndergaard, Bargiidbellodat

Kåre Olli, Bellodatsorjasmaehttun áirras - várreláhttu Toril Bakken Kåven, Nordkalottfolket

Čeahkknjođiheadji: Tom Sottinen, Bargiidbellodat

Nubbinjođiheadji: Tor Gunnar Nystad, NSR

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 15.06.2018 dii. 11.45

Ášši 040/18	Sámedikki dievasčoahkkín	12.06.2018-15.06.2018
Ášši 006/18	Sámedikki valgalávdegoddi	29.05.2018-29.05.2018

Ođđa lahtu válljen Finnmárkkuopmodaga stivrii

	Áššénr. 17/4028
--	--------------------

Meannudeamit

Mildosat

Evttohusat ja mearkkašumit

Válgalávdegotti mearrádusárvalus:

Sámedikki valgalávdegoddi - 006/18

Evttohus 1, NSR, GB, ÁsG ja JOHT

Mathis Nilsen Eira, NSR (Várrelahttu Inger Marie Gaup Eira, JOHT)

Máret GuhttorNSR (Várrelahttu Fred Johnsen, GB)

Evttohus 2, BB

Marit Kirsten Anti Gaup, BB Várrelahttu Ingar Eira, BB

Evttohus 3, SáB

Lina Kalak Várrelahttu Nils A. Gaup

Evttohus 4, BB, SáB ja Partipolitisk uavhengig Elisabeth Erke

Line Kalak (Várrelahttu Ingar Eira, BB)

Evttohus 5, NORD, Árja, FrP, Olgeš, GDS ja Uavhengig Kåre Olli

Isak Mathis O. Hætta, GDS Várrelahttu Line Kalak

2. evttohus ja 3. evttohus gessojovvu

VL - Mearrádus:

Válgalávdegotti mearrádusárvalus:

Evttohus 1, NSR, GB, ÁsG ja JOHT

Mathis Nilsen Eira, NSR (Várrelahttu Inger Marie Gaup Eira, JOHT)

Máret GuhttorNSR (Várrelahttu Fred Johnsen, GB)

Evttohus 2, BB

Marit Kirsten Anti Gaup, BB Várrelahttu Ingar Eira, BB

Evttohus 3, SáB

Lina Kalak Várrelahttu Nils A. Gaup

Evttohus 4, BB, SáB ja Partipolitisk uavhengig Elisabeth Erke

Line Kalak (Várrelahttu Ingar Eira, BB)

Evttohus 5, NORD, Árja, FrP, Olgeš, GDS ja Uavhengig Kåre Olli

Isak Mathis O. Hætta, GDS Várrelahttu Line Kalak

2. evttohus ja 3. evttohus gessojovvu

Sámedikki dievasčoahkkin - 040/18

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 15.06.18 dii. 10.45

Válgalávdegotti mearrádusárvalus:

Evttohus 1, NSR, GB, ÁsG ja JOHT:

Mathis Nilsen Eira, NSR (várrelahttu Inger Marie Gaup Eira, JOHT)

Máret GuhttorNSR (várrelahttu Fred Johnsen, GB)

Evttohus 2, BB:

Marit Kirsten Anti Gaup, BB (várrelahttu Ingar Eira, BB)

Evttohus 3, SáB:

Lina Kalak (várrelahttu Nils A. Gaup)

Evttohus 4, BB, SáB ja Bellodatsorjjasmeahtun áirras Elisabeth Erke:

Line Kalak (várrelahttu Ingar Eira, BB)

Evttohus 5, NORD, Árja, FrP, Olgeš, GDS ja Bellodatsorjjasmeahtun áirras Kåre Olli:

Isak Mathis O. Hætta, GDS (várrelahttu Line Kalak)

Evttohus 2 ja evttohus 3 gessojovvu.

Jienasteapmi

39 áirasis ledje 37 čoahkis. Jienasteapmi čađahuvvui gorrelohkoprinshpa mielde, 3 áirasa oktan persuvnnalaš várrelahtuin välljejuvvojedje:

- Evttohus 1 oaččui 20 jienain
- Evttohus 4 oaččui 9 jiena
- Evttohus 5 oaččui 8 jiena

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorrolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Mathis Nilsen Eira, áššejođiheaddji	
2	Runar Myrnes Balto	
3	Ann-Elise Finbog	

DC - Mearrádus:

Ođđa lahtu välljen Finnmárkkuopmodaga stivrii:

Mathis Nilsen Eira, NSR (várrelahttu: Inger Marie Gaup Eira, JOHT)

Máret Guhttor, NSR (várrelahttu: Fred Johnsen, GB)

Line Kalak (várrelahttu Ingar Eira, BB)

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 15.06.2018 dii. 11.05

Vuolličállit lea lohkan čoahkkingirjji, ja gávnahan ahte čoahkkingirjái fievrriduvvon mearrádušat leat nu movt Sámediggi mearridii.

Karášjohka, 12.06.2018 - 15.06.2018

Dievasčoahkkinjođihangoddi

Elisabeth Erke
jođiheaddji

Tor Gunnar Nystad
nubbinjođiheaddji

Aili Guttorm

Thomas Åhren

Tor H. Mikkola